

**Luontodiskurssit Urho Kekkosen kansallispuiston
autiotupien vieraskirjamerkinnöissä 2010-luvulla**

**Maisterintutkielma
Olli Ruha
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
Toukokuu 2019**

Jyväskylän yliopisto

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Ruha, Olli Pekka Ulrik	
Työn nimi – Title Luontodiskurssit Urho Kekkonen kansallispuiston autiotupien vieraskirjamerkinnöissä 2010-luvulla	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Maisterintutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2019	Sivumäärä – Number of pages 121
Tiivistelmä - Abstract	
<p>Tässä kriittistä diskurssintutkimusta edustavassa maisterintutkielmassa analysoidaan Urho Kekkonen kansallispuiston autiotupien vieraskirjamerkintöjä. Vieraskirjamerkinnät ovat luontokokemuksen aikana ja urbaaneista ympäristöistä etäällä tuotettuja autenttisia tekstejä. Tutkielmani aineistolajin valintaa ohjaava oletus olikin, että tilannekontekstuaalisista tekijöistä johtuen vieraskirjamerkinnöissä on paljon sellaista ainesta, joka vähintäänkin implikoi tuottajiensa luontokäsityksiä, ja että aineisto tarjoaa keinon päästä käsiksi yksilöllisiin luontokäsityksiin. Tutkielman yhteiskunnallista relevanssia perustelen sillä, että valtavirrasta mahdollisesti poikkeavien ja yksilöllisten luontokäsitysten tutkiminen on tärkeää aikakaudella, jonka yleistä luontokeskustelua määrittävät lähinnä kriisit ja uhkakuvat.</p> <p>Aineistoa lähestytään kolmen tutkimuskysymyksen kautta: 1. Millaisten diskurssien avulla vieraskirjamerkintöjen luontorepresentaatiot tuotetaan? 2. Millaisena ihmisen ja luonnon suhde representoidaan vieraskirjamerkinnöissä, ja millaisina nämä representaatiot näyttäytyvät suhteessa ekologisesti tietoiseen kielenkäyttöön? 3. Millaista vieraskirjamerkinnöissä esiintyvä ympäristöhuoli on?</p> <p>Tutkielman teoreettinen viitekehys laajentaa kriittisen diskurssintutkimuksen teoriaa hyödyntämällä kriittistä ekolinguistiikkaa. Ekolinguistiikka on tutkimussuuntaus, joka pyrkii tuottamaan tietoa ihmisen ja luonnon suhteen kielellisestä rakentumisesta joko kriittistä diskurssianalyysejä tekstien analysointiin soveltaen tai eri kielten kieliopeja analysoiden. Kriittinen ekolinguistiikka pyrkii kielentutkimuksen keinoin haastamaan ihmiskeskeisyyttä sekä luonnon ja kulttuurin välistä oppositioasetelmaa. Näin ollen tämän tutkielman yhtenä pyrkimyksenä on osoittaa, millaisia eri diskurssit ja representaatiot ovat suhteessa ekologisesti kestävä kielenkäytön periaatteisiin. Ekologisesti kestävästä kielenkäytöstä puhuttaessa taustalla on konstruktionistinen ajatus siitä, että kielellisillä valinnoilla on vaikutusta fyysiseen todellisuuteen ajattelun ohjaaman toiminnan kautta.</p> <p>Tutkielman aineisto koostuu 501 vieraskirjamerkinnästä tai vieraskirjamerkintäjaksosta, jotka on tuotettu 2010-luvulla ja jotka ovat peräisin 18:sta Urho Kekkonen kansallispuiston vieraskirjasta. Autiotuvan vieraskirja on heterogeenisen kirjoittajajoukon tuottama moniääninen vieraskirjamerkintöjen kokoelma, mistä johtuen sekä aineistossa esiintyvien ilmaisutapojen ja -tyylien että myös tarkasteltavina olevien luontokäsitysten ja -representaatioiden kirjo on laaja.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että luonto representoidaan vieraskirjamerkinnöissä viiden eri diskurssin avulla. Olen nimennyt nämä diskurssit luonto irtiottona -diskurssiksi, koetteleva luonto -diskurssiksi, elämyksellinen luonto -diskurssiksi, ylevä luonto -diskurssiksi sekä huolidiskurssiksi. Jokainen diskurssi tuottaa omanlaisiaan luonto- ja ihmisrepresentaatioita. Vaikka tyyppilinen vieraskirjamerkinnän tuottaja on kansallispuistossa liikkeellä virkistyksestä ja elämyksellisistä tavoitteista johtuen, esiintyy vieraskirjamerkinnöissä paljon ihmiskeskeistä sekä luonnon ja kulttuurin dualismia uusintavaa ainesta, jonka voi nähdä ristiriitaisena suhteessa ekologisesti kestävä kielenkäytön periaatteisiin.</p>	
Asiasanat - Keywords autiotupa, vieraskirja, diskurssianalyysi, representaatio, ekolinguistiikka	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, suomen kielen oppiaine	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet	1
1.2 Luonnon ja ympäristöhuolen käsitteistä	3
2 AUTIOTUVAT JA NIIDEN VIERASKIRJAT	7
2.1 Autiotuvista ja autiotupakulttuurista	7
2.2 Autiotupien vieraskirjojen funktiot	8
2.3 Aiemmat tutkimukset autiotupien vieraskirjoista	9
2.4 Urho Kekkonen kansallispuistosta	10
3 TEORIATAUSTA	12
3.1 Kriittinen diskurssianalyysi	12
3.2 Diskurssi ja diskurssit	14
3.3 Representaation käsite	17
3.4 Ekolinguistiikka ja kriittinen ekolinguistiikka	19
4 AINEISTO JA MENETELMÄ	24
4.1 Aineisto	24
4.2 Vieraskirjamerkintä tekstilajina	26
4.3 Analyysimenetelmä	32
5 VIERASKIRJAMERKINTÖJEN LUONTODISKURSSIT	36
5.1 Luonto irtiottona -diskurssi	36
5.2 Koetteleva luonto -diskurssi	52
5.3 Elämyksellinen luonto -diskurssi	69
5.4 Ylevä luonto -diskurssi	85
5.5 Huolidiskurssi	98
6 PÄÄTÄNTÖ	109
LÄHTEET	117

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Julkista luontokeskustelua hallitsevat tätä nykyä pääasiassa kriisit ja ongelmat. Keskustelu ilmastonmuutoksesta käy siinä määrin kiivaana, että termiin on vaikea olla törmäämättä päivittäin. Keski- ja mediankuluttaja tietää myös, että pian maailman merissä on enemmän muoviroskaa kuin kalaa (ks. esim. Helsingin Sanomat 2018), ja että käynnissä on maailman biodiversiteetille erittäin haitallinen sukupuuttoaalto (ks. esim. Yle 2015a). Asiantuntijat pitävät elämäntapaamme itsetuhoisena, mutta vaikuttaa siltä, että tällaiset viestit asettuvat eräänlaiseen kollektiiviseen sokeaan pisteeseen. Lisääntynyt tietoisuus luonto- ja ympäristöasioihin liittyvistä ongelmista saa monet kuitenkin ahdistumaan, mistä kertoo esimerkiksi kieleemme hiljattain vakiintunut termi *ilmastoahdistus*. Kriisitietoisuuden ja luontoon liittyvän problematiikan ohella vaikuttaa toisaalta siltä, että luonto on tällä hetkellä muotia. Tiedämme, että hakeutumalla luontoon voimme lisätä niin henkistä kuin fyysistäkin hyvinvointiamme, tai ainakin luonto voi olla tavoiteltua sisältöpääomaa sosiaalisen median henkilöbrändiä rakennettaessa. Julkisessa keskustelussa suomalainen luontosuhde representoidaan toisinaan läheisenä ja erityisenä (ks. esim. Yle 2015b). Aivan kuin olisi yksi luontosuhde, johon me kaikki osallistumme, tai monia luontosuhteita, joita kaikkia yhdistää läheisyys ja erityisyys.

Tämä tutkielma ei fokusoidu julkisen tai yleisen keskustelun luontokäsityksiin, joita kriisit, ongelmat ja uhkakuvat pitkälti määrittävät, vaan tutkielmassa tarkastellaan luonnon diskursiivista rakentumista, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä ympäristöhuolta sellaisina kuin ne representoidaan luontokokemuksen aikana tuotetuissa autiotupien vieraskirjamerkinnöissä. Autiotuvat ovat lähinnä Pohjois-Suomen erämaissa, kansallispuistoissa ja suojelualueilla sijaitsevia julkisia rakennuksia, joita käyttävät pääasiassa retkeilijät ja erämaavaeltajat. Näin ollen autiotupien vieraskirjamerkinnät ovat autenttisia tekstejä, jotka on tuotettu luontokokemuksen aikana siten, että niiden tuottaja on fyysisesti luonnossa tai ainakin sellaisella alueella, joka yleisesti mielletään luonnoksi. Ajatus vieraskirjojen kielitieteellisestä analyysistä syntyi sekun erämaassa, kun hiihtovaelsin Urho Kekkonen kansallispuistossa alkuvuodesta 2017. Henkilökohtaisella tasolla autiotupien vieraskirjat ovat pitkään olleet mielenkiintoista ja kiehtovaa luettavaa, sillä merkintöjä lukemalla pääsee käsiksi muiden alueella liikkuneiden ajatuksiin ja kokemuksiin. Lisäksi vieraskirjamerkinnät saattavat olla erittäin viihdyttäviä, sillä moniääninen vieraskirja pitää sisällään lukuisia ilmaisutapoja ja -tyylejä. Autiotuvan vieraskirjamerkintä

on poikkeuksellinen tekstilaji juuri luontoon liittyvien kysymysten analysointiin siinä mielessä, ettei lähtökohtaisesti juuri mikään muu tekstilaji kuin kenties jonkinlainen retkipäiväkirja ole urbaanista elämänpiiristä etäällä tuotettu. Oletettavasti se, että kirjoittaja on luonnoksi mielle-tyssä materiaalisessa ympäristössä, realisoituu luontorepresentaatioina sekä luontokäsityksiä että -suhteita konstruoivina jaksoina vieraskirjamerkinnoissä.

Katson, että luontokäsitysten ja -suhteiden tutkiminen sekä tiedon tuottaminen luonnon diskursiivisesta ja kielellisestä rakentumisesta on merkityksellistä erityisesti vallitsevalla ympäristöongelmien ja luontoon liitettyjen uhkakuvien aikakaudella. Luonnosta on tullut 1960-luvulla alkaneen ympäristöherätyksen myötä poliittinen, ja yhteiskunnallisesti luonto, ympäristö ja ympäristöongelmat ovat merkityskamppailujen ja ristiriitojen alue (Haila & Lähde 2003: 11; Simula 2012: 12). Useat ihmiskunnan kohtaamista haasteista palautuvat luontosuhteeseen, mistä syystä ongelmien korjaaminen vaatii luontosuhteen uudistamista ja syventämistä (Mannonen 2010: 1). Laurénin (2006: 11) mukaan yksilöllisten, kulttuuristen ja sosiaalisten luontonäkökulmien tarkastelu on tärkeää pyrittäessä kohti kokonaisvaltaisempaa luontoon ja ympäristöön liittyvien asioiden ymmärtämistä. Kokonaisvaltaisuus viittaa tässä yhteydessä hollistiseen lähestymistapaan ja ymmärrykseen esimerkiksi sen sijaan, että eri tieteenalat tai virkamieskunnat perehtyisivät luonto- ja ympäristökysymyksiin omilla sektoreillaan. Merkityksiä välittävä kieli tarjoaa elämäntapojen käytäntöjen ja tunneilmaisujen ohella väylän päästä kä- siksi yksilölliseen luontokokemukseen. (mts. 14.)

Tutkielman aineisto koostuu 501 vieraskirjamerkinnoista tai vieraskirjamerkintäjaksosta, joiden alkuperä on 18:ssa Urho Kekkosen kansallispuiston vieraskirjassa. Olen koonnut aineistoni valitsemalla aineistoon sellaisia merkintöjä, joiden saattoi katsoa vähintäänkin implikoivan kirjoittajiensa käsityksiä luonnosta, luonnon ja kulttuurin suhteesta tai ympäristöstä. Suurin osa vieraskirjojen merkinnoistä on irrelevantteja valitun näkökulman kannalta, ja prototyypisimmät vieraskirjamerkinnot, jotka kuvaavat kansallispuistossa tapahtuvaa toimintaa tai vallitsevia olosuhteita neutraalisti, eivät päätyneet osaksi aineistoa. Lähestyn aineistoa kolmen tutkimuskysymyksen kautta: 1. Millaisten diskurssien avulla vieraskirjamerkintöjen luontorepresentaatiot tuotetaan? 2. Millaisena ihmisen ja luonnon suhde representoidaan vieraskirjamerkinnoissa, ja millaisina nämä representaatiot näyttäytyvät suhteessa ekologisesti tietoiseen kielenkäyttöön? 3. Millaista vieraskirjamerkinnoissa esiintyvä ympäristöhuoli on?

Tutkielmani teoreettis-metodologisena viitekehyksenä toimii kriittinen diskurssintutkimus, jonka tarjoamaa lähestymistapaa laajennan kriittisen ekolinguistiikan avulla. Kriittinen ekolinguistiikka on kielitieteellinen lähestymistapa, jonka akateemisena viitekehyksenä toimii syväekologiana tunnettu aatesuuntaus, joka pyrkii haastamaan ihmisen ja luonnon tai kulttuurin

ja luonnon välisen eronteon (Herlin 2012: 5; Garrard 2012: 24). Kriittinen ekolinguistiikka voi suuntautua ihmisen ja luonnon suhteen analysointiin kriittistä diskurssianalyysia tekstien analysoinnissa soveltaen, minkä lisäksi tutkimussuuntauksen toisena alahaarana käsitetään kielioppeihin rakentuneiden ihmisen ja luonnon välistä oppositioasetelmaa uusintavien ilmiöiden analyysi (Fill ja Mühlhäuser 2001: 6; Herlin 2012: 5). Kriittisen ekolinguistiikan konstruktionistinen lähtökohta on, että kieli ei vain heijasta todellisuutta, vaan kielenkäytöllä on todellista vaikutusta fyysiseen todellisuuteen ajattelun ohjaaman toiminnan kautta. Ekolinguistiikan yhteydessä fyysisellä todellisuudella viitataan ennen kaikkea ekosysteemeihin, joihin kielelliset valinnat viime kädessä vaikuttavat. (Stibbe 2010: 406; Chawla 2001: 116.) Esimerkiksi Halliday (2001: 199) on todennut, ettei luontoon ja ympäristöön liittyviä kysymyksiä tulisi jättää vain luonnontieteilijöiden vastuulle peräänkuuluttaen soveltavan kielitieteen toimia.

1.2 Luonnon ja ympäristöhuolen käsitteistä

Luonto on tietystä mielessä tämän tutkielman tutkimuskohde ja olennainen osa tutkimuskysymyksiä. Luonnon merkitys saattaa vaikuttaa itsestään selvältä (ks. Soper 1995: 1; Willamo 2004: 32), mutta luonto on pyrittävä määrittelemään ja muokkaamaan tutkimuskohteeksi, jotta siitä puhuminen ja sen tutkiminen kävisi mahdolliseksi (Haila 2003: 200). Kulttuurisia käsityksiä luonnosta on määrittänyt ihmisen tietoisuus luonnosta olemassaolonsa aineellisena perustana. Samaan aikaan kulttuurinen luontokäsitys on kuitenkin sisäisesti ristiriitainen, sillä luonto käsitetään toisaalta ulkoisena pakkona, jota pyritään hallitsemaan, ja toisaalta voimavarana, jonka kanssa on pyrittävä harmoniaan (Haila 2003: 198; Haila 2004b: 75). Soperin (1995: 15) mukaan luonto (*nature*) viittaa laajimmassa merkityksessään kaikkeen, joka ei ole inhimillistä tai inhimillisen toimeliaisuuden tulosta, ja hieman konkreettisemmin sellaisiin fyysisen ympäristön osiin, joita ihminen ei ole luonut tai muokannut. Hailan (2004a: 7) mukaan luonto on romantiikan ja ympäristöherätyksen myötä alkanut merkitä enenevässä määrin jotakin sellaista, mihin ihminen ei ole ulottanut toimintaansa. Näin ollen luonto on kulttuurin ulkopuolella ja haavoittuva. Luonnon *toiseus* heijastelee käsitystä luonnosta sekä erillisenä että haavoittuvana. Luonto *toisena* on alisteinen kategoria samaan tapaan kuin esimerkiksi naissukupuoli, työväenluokka tai värilliset ihmiset eri kriittisten teorioiden viitekehyksissä (Soper 1995: 15–16; Haraway 2003: 258). Länsimaista luontosuhdetta pidetäänkin välineellistävänä, antroposentrisenä ja dualistisena, mitä selitetään aatehistoriallisesti esimerkiksi antiikin filosofian vaikutuksella, kristinuskon traditiolla ja luonnontieteiden kehityksellä (Mannonen 2010: 3–4; Pitkänen 1996:

20–22; Lähde 2005: 31). Luonto liittyy siis monin tavoin kysymyksiin vallasta, ideologioista ja maailmankuvista.

Koska ihmis- ja kielitieteilijä ei tutki luontoa meitä ympäröivänä fyysisenä todellisuutena vaan luontoon liitettyjä merkityksiä ja representaatioita, on luonto käsitettävä ensisijaisesti kulttuurisena konstruktiona (Soper 1995: 7; Vuorisalo 2012: 27; Lahtinen 2012: 79). Tässä mielessä luonto ei ole objekti, eikä sitä ole olemassa inhimillisen tietoisuuden ulkopuolella: luonnolla ei ole todellisuutta itsessään, vaan luonto on inhimillisten käsitysten projektio (Richardson 2001: 80–81; Williams 2003: 62). Konstruktionisista lähtökohdista luonnon määrittelyn yritys on paradoksaalista siinä mielessä, että lähtökohtaisesti luonto on jotain muuta kuin ne kulttuuriset kategoriat, joiden avulla sitä pyritään määrittelemään. (Richardson 2001: 80–81). Tämä on myös ekokritiikin keskeistä problematiikkaa, sillä kielellistetty luonto on aina eräänlaista kulttuuristen käsitteiden, symbolien ja representaatiokeinojen kautta konstruoitua ei-luontoa (Lahtinen & Lehtimäki 2008: 19).

Luonnollista luonnon merkitystä ei ole, ja luontokäsitykset ovat historiallisia siinä mielessä, että aika, ihmiset ja tavat muokkaavat käsityksiä luonnosta (Lähde 2012: 97). Williamsin mukaan (2003: 40, 58) luonto on perustavanlaatuinen idea, joka ilmentää ihmisen käsitystä itsestään ja paikastaan maailmassa, ja näin ollen käsitteenä sillä on vuosisatojen mittainen jatkuvuutensa, joka osoittaa sen muuttuneen toisten käsitysten ja kokemusten muuttuessa. Suomen kielen luonto-sanana merkityshistoria ilmentää käsitteen dynaamisuutta ja kerrostuneisuutta, sillä luonto-sanalla on yhteys luoda-verbiin, ja luonto on kristinuskon vaikutuksesta merkinnyt jumalallisen luomistyön tulosta. Sittemmin luonto-sana on kuitenkin menettänyt kristillisen sävynsä. (Häkkinen 2012: 74.) On myös huomattava, että suomen kielen luonto-sanalla on ei-inhimilliseen materiaaliseen maailmaan viittaavan merkityksen ohella myös toinen perusmerkitys, jossa luonto merkitsee jonkin olion perusolemusta (Lassila 2011: 12–13).

On ilmeistä, että autiotupien vieraskirjat eivät ole alusta luonnon merkityksestä käytävälle merkityskamppailuille, vaikka vieraskirjamerkinnoissa luontoon alati viitataan. Näin ollen teoreettis-filosofiset luonnon määrittely-yritykset eivät yksinään kannata kovin pitkälle analyysityökaluna. Tästä syystä tahdon muokata luontoa tutkimuskohteeksi pohtimalla sitä, millaisia luontokäsityksiä vieraskirjadiskurssissa esiintyy. Olisi toki naiivia olettaa, että vieraskirjamerkintöjen tuottajien joukkoa yhdistäisi yksi yhteinen luontokäsitys. Tästä huolimatta on oleellista pohtia, mitä luonto vieraskirjamerkintöjen tuottajille merkitsee luonnossaliikkumisen aikana ja vieraskirjamerkintää tuottaessa: Mille kiitokset osoitetaan merkinnöissä, joissa kiitetään *luontoa*? Millaista rauhaa *luonnonrauha* on? Miten kauniiksi luonnehdittu *luonto* eroaa vastakohdastaan?

Koska vieraskirja on heterogeenisen tuottajajoukon kirjoittamista merkinnöistä koostuva moniääninen kokoelma, on ilmeistä, ettei luontoa käsitetä yhtenäisesti, eikä sillä viitata samoihin asioihin. Käsitteitä ja viittausaloja tulee tarkastella subjektiivisina ja kontekstuaalisina. Willamon (2004: 33–35) mukaan luonnoksi mielletään ennen kaikkea yksittäiset puut ja muut kasvit sekä eläimet. Näiden lisäksi myös urbaaneissa taajamissa sijaitsevia nurmikkoja, pensaita ja puistoja saatetaan tarkastelijasta riippuen pitää luontona. Monille koskemattomuus on tärkeä kriteeri luontoa määriteltäessä, eli jos jokin on syntynyt ilman ihmisen myötävaikutusta, se mielletään luonnoksi.

Autiotupien vieraskirjamerkinnöissä *luonto*-sanaa käytetään usein paikallissijaisena, mikä osoittaa, että luonto käsitetään alueena ja tilana, jonne hakeudutaan, jossa vietetään aikaa ja josta poistutaan oleskelun jälkeen. Tällainen luonto-sanankäytös vaikuttaa tavalliselta suomen kielessä. Willamo (2004: 35) kysyykin, miksi luontoon on mentävä erikseen, vaikka se on kaikkialla läsnä. Aineisto osoittaa luonnon olevan myös jotain, jota havainnoidaan aktiivisesti ja joka tuottaa kokijalleen elämyksiä. Sitä myös arvioidaan esteettisin kriteerein. Luonto saattaa myös koetella ihmistä eri tavoin. Abstraktimpaa vieraskirjamerkinnöissä luonnolle annettua merkitystä heijastelevat merkinnät, joissa konstruoidaan ihmisen ja luonnon ykseys. Luonto voidaan representoida myös haavoittuvana siten, että ihmisen toiminta on uhka joko paikallisille ekosysteemeille tai tietyn alueen luonnolliselle olemukselle.

Näiden yleistysten lisäksi on pohdittava, mikä kaikki voidaan tulkita luontona, eli millä muulla kuin *luonto*-sanalla viitataan luontoon? Ei olisi hedelmällistä keskittyä vain sellaisiin vieraskirjamerkintöihin, joissa käytetään luonto-sanaa tai siitä johdettuja sanoja, vaan on pyrittävä tulkitsemaan, minkälaisen aineksen voidaan käsittää viittavan luontoon tai olevan meronyymisessä suhteessa luontoon. Ilmeistä on, että kirjoittajien viitatessa kansallispuiston lintuun tai yleisesti sen eläimistöön, voidaan mahdollisesti tehdä päätelmiä tuottajien luontokäsityksistä ja -suhteista sekä laajemmista diskursiivisista käytänteistä. Luonto voi realisoitua myös elottoman luonnon entiteettinä, mikäli vieraskirjamerkinnässä representoidaan esimerkiksi tunturia. Jatkumoajattelun näkökulmasta mikrotason luontoon, kuten alkuaineisiin, viitataan vieraskirjamerkinnöissä ääni harvoin, mutta joissain merkinnöissä luonto voi saada tähtien ja planeettojen kautta muodostuvat kosmiset mittasuhteet. Lisäksi on pyrittävä tulkitsemaan tiettyjen adverbiin ja pronomiinin kontekstuaalisia viittausaloja, ja esimerkiksi *täällä*-adverbin voi vieraskirjakontekstissa usein tulkita viittaavan luontoon. Myös sellaiset substantiivit kuin *erämaa* ja *kansallispuisto* sekä vieraskirjamerkinnöissä käytetty paikannimistö saavat kontekstuaaliseksi viittausalakseen usein luonnon.

Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla tarkastelen vieraskirjamerkinnoissa esiintyvän ympäristöhuolen laatua. Ympäristöhuoli liittyy ympäristöetiikkaan, ja se määritelläänkin moraalisesti värittyneenä tai arvoisältöisenä ympäristöeettisenä tietoisuutena, joka on syntynyt vastustamaan antroposentrismiä eli ihmiskeskeisyyttä (Oksanen 2012: 13, 142). Ympäristöhuolen laatua voi eritellä muun muassa sen mukaan, onko se esimerkiksi paikallisesti herännyttä huolta elinympäristön puhtaudesta, vai onko kyseessä laajemmasta globaalista ympäristöhuolesta kielievät huolenaiheet kuten ilmaston lämpeneminen, otsonikato tai biodiversiteetin köyhtyminen (mts. 34). Lisäksi luonnon eettistä huomioonottamista voi lähestyä tarkastelemalla, onko kyse yksilötason (esim. yksittäinen lemmikkieläin), lajitason (esim. uhanalainen laji), ekosysteemitason (esim. suojelukohde) vai globaalin tason (esim. ilmastonmuutos) huomioonottamisesta (Littunen & Lähde 2003: 229).

2 AUTIOTUVAT JA NIIDEN VIERASKIRJAT

2.1 Autiotuvista ja autiotupakulttuurista

Autiotuvat ovat erämaassa tai muulla asumattomalla seudulla sijaitsevia rakennuksia, jotka eivät ole sähkö- tai vesijohtoverkoston piirissä. Autiotupien koko vaihtelee pienistä kahden hengen tuvista yli kymmenen hengen tupiin (Metsähallitus 2018a). Autiotuvat on tarkoitettu lepoa ja yöpymistä varten seudulla liikkuville henkilöille, jotka eivät käytä apunaan moottorivoimaa. Käyttäjistä valtaosa on vaeltajia ja hiihtovaeltajia, mutta myös esimerkiksi melojat ja maastopyöräilijät voivat käyttää tupia. (Laaksonen & Ahola 2013: 5–6; Metsähallitus 2018b.) Moottoriajoneuvoin seudulla liikkuvat ja maksullisten matkailupalvelujen asiakkaat voivat käyttää autiotupaa taukopaikkana tietyin edellytyksin, mutta he eivät ole oikeutettuja yöpymiseen (Humppi 2014: 96–97; Metsähallitus 2018c). Autiotupien sisustus ja varustus on vaatimatonta. Useimmissa on pöydän ja penkkien lisäksi makuulaveri yöpymistä varten sekä polttopuulla toimivana lämmityslaitteena kamiina tai joissakin tapauksissa takka. Näiden lisäksi virallisissa autiotuvissa on yleensä harja, rikkalapio, vesisanko, kauha, tupakansio, vieraskirja ja kaasuliesi (Laaksonen & Ahola 2013: 5–6; Metsähallitus 2018c). Useimmat tuvat on rakennettu jonkinlaisen luonnollisen vedenottopisteen läheisyyteen. Virallisten autiotupien pihapiirissä on puuliiteri, kuivakäymälä ja jätehuoltopiste. Joillakin autiotuvilla on lisäksi sauna (Laaksonen & Ahola 2013: 5–6).

Autiotupien määrästä Suomessa ei ole saatavilla tarkkaa lukua. Tämä johtuu siitä, että osa autiotuvista on epävirallisia avoimia tupia, joiden omistaja on voinut päättää lukita tuvan, joka aiemmin on ollut vapaasti käytettävissä. Näin ollen niiden määrä elää kaiken aikaa. Laaksonen ja Ahola (2013), jotka esittelevät yli 400 autiotupaa, arvioivat epävirallisten autiotupien olevan vähintään 20 prosenttia autiotupien kokonaismäärästä. Metsähallitus on selkeästi suurin virallisten autiotupien haltija, ja Metsähallituksen internetsivuilla listataan 244 autiotupaa (Metsähallitus 2018a). Muita virallisiksi määriteltäviä autiotupia ovat muutamat kuntien ja muiden julkisyhteisöjen hallinnoimat rakennukset (Laaksonen & Ahola 2013: 6). Suurin osa autiotuvista sijaitsee Pohjois- ja Itä-Suomessa. Tässä tutkielmassa tarkastelen Savukosken, Sodankylän ja Inarin kunnissa sijaitsevan Urho Kekkosen kansallispuiston autiotupien vieraskirjoja. Kyseisen kansallispuiston autiotupaverkosto käsittää 30 autiotupaa, joiden lisäksi Metsähallituksella on alueella 7 päivätupaa ja 13 varaustupaa sekä 2 kammia eli turvekotaa. (Metsähallitus 2018b.)

Autiotupien rakennushistoriaa käsitellyt Humppi (2014: 58–59) katsoo autiotupaverkoston historian ulottuvan 1700-luvulle, jolloin tiettömillä ja asumattomilla seuduilla matkustaville rakennettiin alkeellisia suojia. Asumattomille seuduille postinkantajia, poronhoitajia, rajavartioita, kullankaivajia, metsätyöntekijöitä ja palovartijoita varten rakennettuja rakennuksia on myöhemmin muutettu autiotuviksi (mts. 76–78). Laaksosen ja Aholan (2013: 6) mukaan erämaiden avoimien ovien käytäntö onkin pitkien etäisyyksien ja haastavien luonnonolosuhteiden muovaama ilmiö. Retkeilijät alkoivat käyttää autiotupia 1960-luvulla, jolloin erämaavaeltamisen katsotaan alkaneen Suomessa. Tätä ennen kulkeminen erämaissa ilman elinkeinon liittyvää syytä oli harvinaista. (Humppi 2014: 81.) Nykyaikaisesta autiotupaverkostosta puhuttaessa mainitaan usein ilmiön omaleimaisuus ja uniikkisuus. Tällä viitataan siihen, ettei vastaavaa verkostoa ole edes muissa Pohjoismaissa, vaikka niissä vallitsevat muuten samankaltaiset jokamiehenoikeudet kuin Suomessa. (Laaksonen & Ahola 2013: 6.)

Majoitusmuotona autiotupa on omaleimainen, sillä käyttäjä ei voi varmistaa majoituspaikkaansa etukäteen, eikä autiotuvan käyttö maksa käyttäjälleen, sillä ylläpito- ja käyttökustannukset katetaan julkisin varoin. (Laaksonen & Ahola 2013: 6.) Voidaan hyvin ajatella näiden käytäntöjen tekevän autiotuvasta tasa-arvoisen ja ei-kaupallisen ympäristön, jossa käyttäjän taloudellis-sosiaalisen statuksen tai henkilöhistorian kaltaiset tekijät eivät ole kovinkaan määrääviä. Autiotupien käyttöön on kautta niiden historian liittynyt sekä kirjoitettuja että kirjoittamattomia sääntöjä (Humppi 2014: 38, 84). Nykyään Metsähallitus määrittelee säännöt ylläpitämilleen autiotuville. Säännöt ovat yleiset ja pätevät kaikilla autiotuvilla. Metsähallituksen säännöt heijastelevat vanhaa suomalaista eräperinnettä ja erämaiden kirjoittamattomia lakeja tietyin nykyaikaisin lisäyksin, ja niissä korostetaan turvallista, muut käyttäjät huomioon ottavaa sekä ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä käytöstä: käyttäjän tulee esimerkiksi tehdä tilaa häntä myöhemmin saapuneille ja huolehtia, että hän jättää seuraaville käyttäjille valmiita polttopuita. (Metsähallitus 2018c; Humppi 2014: 84; Laaksonen & Partanen 2003: 28–30.)

2.2 Autiotupien vieraskirjojen funktiot

Autiotupien vieraskirjojen historia ulottuu 1950-luvulle, jolloin Lapin läänin autiotupatoimikunta kehotti autiotuville toimittamissaan *Kulkijan käskyissä* lopettamaan seiniin kaivertelun ja kirjoittamaan vieraskirjaan, mikäli sellainen autiotuvassa sattui olemaan (Laaksonen & Partanen 2003: 28–29). Omien havaintojeni mukaan julkisten rakennelmien rakenteisiin kirjoittaminen ja kaivertaminen on edelleen yleistä, mutta monet paheksuvat sitä ennen kaikkea

esteettisistä syistä. Myös Kulkijan käskyissä (ks. Humppi 2014: 85; Laaksonen & Partanen 2003: 29) vedottiin käyttäjiin seiniin kaivertelun lopettamiseksi samasta syystä: “– se on ruma ja hyljättävä tapa.” Vaikuttaa siis siltä, että ainakin joillakin ihmisillä on voimakas tarve jättää jonkinlainen merkki läsnäolostaan, mitä tarkoitusta vieraskirja palvelee.

Metsähallitus ohjeistaa käyttäjiä kirjoittamaan vieraskirjaan nimen, havainnot ja seuraavan retkikohteen kuitenkin perustelematta, miksi juuri nämä tiedot on kirjattava merkintään (Metsähallitus 2018c). Laaksonen ja Partanen (2003: 34) mukaan vierailun ajankohdan, tulo- ja menosuunnan sekä nimen mainitseminen on tärkeää turvallisuussyistä. Mahdollisissa katoamistapauksissa vieraskirjamerkintä voikin olla arvokasta ja ainoa saatavilla olevaa ajankohtaista informaatiota etsityn liikkeistä. Talvella tulo- ja menosuunnan mainitseminen on relevanttia siitäkkin syystä, että retkeilijät pyrkivät käyttämään toistensa lumeen tekemiä uria mahdollisuuksien mukaan.

Vieraskirjamerkintöjen vastaanottajiksi voidaan hahmottaa autiotuvalla kirjoitustapah-tuman jälkeen vierailevat muut käyttäjät ja huoltohenkilökunta. Täten yksi vieraskirjan tarkoitus on välittää tietoa ja palautetta esimerkiksi havaituista vioista tai puutteista (Laaksonen & Partanen 2003: 36). Lisäksi Metsähallitus käyttää vieraskirjamerkintöjä yhtenä kävijätilastoinnin lähteenä (Raasakka 2018). Edellä mainittujen tarkoitusten lisäksi vieraskirja on kanava käyttäjien itseilmaisuuksiin: Muille kulkijoille saatetaan jättää viesti tai terveiset. Jotkut kirjoittajat jakavat neuvoja ja paikallistuntemusta vieraskirjamerkinnöissä. Huumori ja elämäkatsomus ovat myös osa merkintöjen sisältöä. (Laaksonen & Partanen 2003: 178–179). Lapin yliopistossa tehtyjen vieraskirjatutkimusten popularisoinnin yhteydessä vieraskirjaa onkin kutsuttu vanhan ajan sosiaaliseksi mediaksi (ks. Yle 2018). Vieraskirjamerkinnöissä esiintyvä vapaa itseilmaisuus on tutkielmani kannalta hedelmällisintä aineistoa, sillä juuri tällaisissa merkinnöissä kirjoittajat tuovat esille käsityksiään luonnosta, luontosuhteistaan ja ympäristöstä.

2.3 Aiemmat tutkimukset autiotupien vieraskirjoista

Vieraskirjamerkintöjä ei tiettävästi ole hyödynnetty kielitieteellisen tutkimuksen aineistona, mutta muilla tieteenaloilla vieraskirjatutkimusta on tehty. Sokka (2006) vertailee kansantieteen pro gradu -tutkielmassaan Nuuksion ja Linnasaaren kansallispuistojen sekä Käsivarren erämaan vieraskirjamerkintöjä. Tarkastelu fokusoituu vieraskirjamerkintöjen paikallisiin erityispiirteisiin, sukupuolisidonnaisuuteen, stereotyyppisiin ilmaisutapoihin ja siihen, mikä retkeilijöitä motivoi hakeutumaan luontokohteisiin (mts. 10). Tutkimuksen mukaan kohteen etäisyys

taajamista heijastuu vieraskirjamerkintöihin, ja yleisesti vieraskirjamerkinnät ovat melko vaikiintuneita, koska ihmiset vaikuttavat kulttuuristen odotusarvojen ohjaamina kiinnittävän huomionsa ennalta tärkeiksi koettuihin asioihin ja ilmiöihin osana luontokokemustaan (mts. 50–51).

Haanpää ja Rantala (2010) ovat toimittaneet Metsähallituksen julkaisun *Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – Ulkomaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa*. Kyseessä on ryhmätökonseptilla toteutettu toimeksiantotutkimus, joka perustuu Lapin yliopistossa tehtyihin matkailututkimuksen kandidaatintutkielmiin (mts. 6). Nikkilä ja Pitkämäki (2010) analysoivat osatutkimuksessaan ulkomaalaisten kävijöiden kulutuskokemuksen jäsentymistä vieraskirjamerkinnöissä. Jokela ja Räsänen (2010) puolestaan selvittävät ulkomaalaisten kävijöiden osallistujutta osana palvelukokemusta. Eerolan ja Sorrin (2010) näkökulma on tuotekehityksellinen.

Edellä mainittujen tutkimusten lisäksi sekä Soka (2006: 9) että Haanpään ja Rantalan (2010: 12–13) tutkimuksissa mainitaan Allénin (2002) Urho Kekkosen kansallispuiston vieraskirjoja hyödyntänyt tutkimus, jossa näkökulmana on retkeilijöiden yhteisöllisyys. Haanpää ja Rantala (mts. 13) mainitsevat myös Ahonallion ja Piiraisen (2004) tutkimuksen, jossa tarkastellaan vieraskirjoista välittyviä turistisia vuodenaikoja. Näitä tutkimuksia en ole kuitenkaan voinut käyttää ensimmäisen käden lähteinä yrityksistä huolimatta, sillä ne eivät ole olleet saatavilla.

2.4 Urho Kekkosen kansallispuistosta

Urho Kekkosen kansallispuisto perustettiin vuonna 1983 suojelemaan paikallisuontoa, turvaamaan poroelinkeinin jatkuvuus ja takaamaan perinteisen retkeilyn edellytyksiä. Inarin, Sodankylän ja Savukosken kunnissa sijaitseva kansallispuisto on pinta-alaltaan 2550 neliökilometriä ja täten Suomen toiseksi suurin kansallispuisto. Alueen historiaan liittyvä metsäsaamelaiskulttuuri kielineen on kadonnut. Retkeilyn historian alueella katsotaan alkaneen 1950-luvulla, vaikka kävijöiden määrä tuolloin olikin pieni. (Metsähallitus 2018d, Metsähallitus 2018e, Metsähallitus 2018f.)

Urho Kekkosen kansallispuiston luonto on monipuolista ja vaihtelevaa, sillä sen eri osia hallitsevat niin paljaat tunturiylängöt, metsäerämaat, jokilaaksot kuin aapasuotkin. Kansallispuiston ydinalueen muodostaa Saariselän tunturialue. Suosittuja luontokohteita ovat kansallispuiston keskiosassa sijaitsevat Luirojärvi, 718 metriä korkea Sokosti-tunturi ja Paratiisikuru

sekä kansallispuiston kaakkoisosan Nuorttijoki ja Korvatunturi, joka sijaitsee osittain Suomen ja Venäjän välisellä rajavyöhykkeellä. Kansallispuistossa on myös entisöityjä ja suojeltuja kulttuurihistoriallisia kohteita, kuten Raja-Joosepin kenttä ja Suomujoen kolttakenttä, joka oli vielä 1940-luvulla kolttasaamelaisten käytössä. (Metsähallitus 2018g.) Edellä mainitut paikannimet, muut samankaltaiset kohteet ja retkien solmukohdat esiintyvät taajaan tässä tutkielmassa analysoiduissa vieraskirjamerkinnoissa.

Vuonna 2017 Urho Kekkosen kansallispuiston kävijämäärä oli 334 700, mikä tekee siitä kyseisenä vuonna Suomen toiseksi suosituimman kansallispuiston Pallas-Yllästunturin kansallispuiston jälkeen (Metsähallitus 2018h). Metsähallitus (2018e) katsoo alueen kansallispuiston soveltuvan niin kokeneiden vaeltajien kuin perheidenkin kohteeksi, sillä etenkin kansallispuiston länsiosassa kävijä voi kulkea merkittyjä reittejä ja luontopolkuja sekä muita palveluja hyväksikäyttäen vuodenajasta riippumatta. Alueen vetovoimaa selittäviä aktiviteetteja ovat vaellus, hiihto, pyöräily, kalastus ja metsästys (Metsähallitus 2018i). Tämän tutkielman vieraskirjamerkinnot ovat autiotuvilta, jotka sijaitsevat merkittyjen reittien ulkopuolella ja ovat täten pääasiassa erämaavaeltajien kirjoittamia. Lisäksi jotkin aineistossa esiintyvät merkinnät ovat metsästäjien, vapaa-ajankalastajien ja poronhoitajien kirjoittamia.

3 TEORIATAUSTA

3.1 Kriittinen diskurssianalyysi

Diskurssintutkimuksen teoreettinen koti on sosiaalisen konstruktionismin traditiossa. Tämän viitekehyksen keskeinen lähtökohta on käsitys kielestä sosiaalisen todellisuuden rakentajana – kieli siis konstruoi eikä niinkään heijasta tai kuvaa. (Jokinen, Kuhila & Suominen 2016: 17.) Täten merkitystä ei voi palauttaa yksin kielelliseen muotoon. Tarvitaan tietoa myös kielenkäyttäjistä ja kontekstista, sillä tietämisen, oppimisen ja olemisen tapamme ovat kulttuuri- ja kieli-sidonnaisia (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 53). Merkityksenanto ei tapahdu tyhjiössä, vaan sitä ohjaavat kielelliset ja sosiokulttuuriset ehdot, jotka eivät ole kaikille kielenkäyttäjille samanlaiset (Blommaert 2005: 4).

Diskurssintutkimuksen yhteydessä usein mainittu *kielellinen käänne* viittaa 1960- ja 70-luvuilla tapahtuneisiin muutoksiin, joiden myötä kieli- ja yhteiskuntatieteissä yhteiseksi näkökulmaksi muodostui kielen ja sosiaalisen suhde (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 23). Huomio alkoi kiinnittyä todelliseen kielenkäyttöön sekä ihmisten ja yhteisöjen ajankohtaisiin ongelmiin sosiaalisesta todellisuudesta irrallaan tapahtuvan strukturalistisen analyysin sijaan (van Dijk 2011: 1). Kielellinen käänne viittaa lisäksi laajempaan yhteiskunnalliseen muutokseen: kielen aseman korostumiseen. Kehityksen taustatekijöiksi voidaan hahmottaa esimerkiksi kaupan käynnissä, tuotannossa ja koulutuksessa tapahtuneet globaalit muutokset, joihin liittyen kielen keskeisyys vuorovaikutuksessa on korostunut ja jotka vaativat toimijoilta uudenlaisten käytänteiden hallintaa. (Fairclough 1992: 2, 6–7; Pietikäinen 2000: 191).

Kielitieteen funktionaalinen lähestymistapa on vaikuttanut erityisesti kielitieteellisen diskurssintutkimuksen syntyyn ja kehitykseen. Funktionaalinen kielitiede korostaa näkemystä kielestä ja kielenkäytöstä sosiaalisena ilmiönä, ja se pyrkii selvittämään ja kuvaamaan sitä, miten kieli toimii sosiaalisen vuorovaikutuksen välineenä, ja miten merkitykset rakentuvat vuorovaikutustilanteissa kielen avulla. Funktionaalisen kielitieteen metodologiset valinnat ja ontologiset käsitykset kielestä poikkeavat formalistisesta kielitieteestä, jonka tutkimuskohteena on kieli autonomisena koodi- ja rakennesysteeminä. (Luukka 2000: 135–138.)

Kriittinen diskurssianalyysi on yksi diskurssintutkimuksen tutkimussuuntauksista. Sen nähdään saaneen vaikutteita sekä marxilaisesta että myöhemmästä Frankfurtin koulukunnan kriittisestä teoriasta, joissa kriittisyys viittaa sekä sosiaalisten ilmiöiden selittämisen että muutoksen mekanismeihin (van Dijk 1993: 251; Fairclough, Mulderrig & Wodak 2011: 358).

Kriittisen diskurssianalyysin *kriittisyydessä* onkin samoja kaikuja, ja sillä tarkoitetaan sitä, että tutkimusta ohjaa emansipatorinen intressi edesauttaa muutosta parempaan (Pietikäinen 2000: 193). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kriittisestä näkökulmasta tapahtuvan diskurssintutkimuksen tavoitteena on valtasuhteiden, ideologian ja diskurssin yhteenkietoutuneisuuden näkyväksi tekeminen. Kielenkäyttöä analysoidaan sosiaaliset rakenteet ja käytänteet huomioiden, ja tavoitteena on tuoda esiin relevantteja yhteiskunnallis-poliittisia ajatuksia. Lisääntyneen tietoisuuden oletetaan edesauttavan muutosta kohti parempaa ja oikeudenmukaisempaa maailmaa. Kriittisen diskurssianalyysin käsitystä kielestä voi verrata sekä pääomaan, jota pyritään kontrolloimaan, manipuloimaan ja hallitsemaan, että tapahtumapaikkaan, jossa yhteiskunnallisia tapahtumia ja toimijoita merkityksellistetään, nostetaan esiin ja marginalisoidaan. (mts. 191, 193.) Kielenkäyttö ei siis ole ennalta määrättyä, vaan konstruoidessaan se uusintaa maailmaa, mistä syystä kielenkäytöllä on voimaa ja valtaa (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 6–7, 53).

Kriittinen diskurssianalyysi on luonteeltaan ongelmalähtöistä, eli se lähtee usein liikkeelle aiheesta, joka ohjaa metodologisia valintoja (Fairclough ym. 2011: 358–359). Yleisesti aiheenvalintaa ohjaavat toisaalta aiemmat tutkimukset ja teoria ja toisaalta tutkijan omat intressit (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 146). Kriittisen diskurssianalyysin aiheet liittyvät usein politiikkaan, yhteiskuntaluokkiin, etnisyyteen, rasismiin tai sukupuoleen, sillä keskeinen teoreettinen lähtökohta on ajatus siitä, että kielenkäytöllä on olennainen rooli dominanssin tuottamisessa, uusintamisessa ja haastamisessa. Edellä mainitun kaltaisia aiheita analysoimalla voidaan tuottaa tietoa kielenkäytön suhteesta valtaan, dominanssiin ja sosiaaliseen epäoikeudenmukaisuuteen. Dominanssilla tarkoitetaan eliitin, instituutioiden ja ryhmien harjoittamaa epäoikeudenmukaisuuteen johtavaa vallankäyttöä. Kielenkäyttö uusintaa dominanssia esimerkiksi hyväksynnän, legitimoinnin, lieventämisen ja piilottamisen keinoin. (van Dijk 1993: 248–250.) Tutkija pyrkii analyysillaan paljastamaan kielenkäytön tapoja ja mekanismeja, joiden voidaan käsittää olevan vastoin universaaleja etiikan periaatteita, kuten vapaus, oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet, suvaitsevaisuus ja solidaarisuus (Gavriely-Nuri 2012: 83).

Tässä tutkielmassa kriittisyys kohdistuu ihmisen ja luonnon epätasa-arvoiseen suhteeseen, jonka oletan saavan erilaisia ilmenemismuotoja osana vieraskirjadiskurssia. Länsimaiselle ajattelutavalle tyypillistä on nähdä luonto ihmisestä ja kulttuurista erillisenä resurssina, minkä katsotaan johtavan luonnon kannalta alisteiseen asemaan (Zhou 2017: 126). Käsittelen tätä lähtökohtaa tarkemmin kriittistä ekolinguistiikkaa käsittelevässä alaluvussa 3.4.

Kriittinen diskurssianalyysi on monitieteinen tutkimussuuntaus (van Dijk 1993: 252). Ensinnäkin kriittistä diskurssianalyysia harjoitetaan monilla eri tieteenaloilla. Pietikäinen (2000: 192–193) kuvaa lingvistisen ja yhteiskuntatieteellisen diskurssianalyysin eroa

toteamalla, että kielitieteessä edetään kielen kautta ilmiöihin, kun taas yhteiskuntatieteissä suunta on päinvastainen, jolloin sosiaalisista rakenteista ja ilmiöistä liikutaan kieltä kohti. Lähestymistavat täydentävät kuitenkin toisiaan. Toiseksi sekä kriittinen diskurssianalyysi että diskurssintutkimus yleisesti vaativat tutkijalta kykyä tulkita sitä yhteisöä ja kulttuuria, jossa kieltä käytetään (Pälli 2003: 19). Pietikäisen ja Mäntynen (2009: 19–21) mukaan diskurssintutkimus ei ole pelkästään tekstien tarkastelua vaan samanaikaista isojen ja pienten asioiden katsomista: kielenkäyttötilanne, tekstit ja puhunnokset ovat mikrotason ilmiöitä, joihin vaikuttavat makrotason historialliset ja yhteiskunnalliset sekä käyttökontekstiin liittyvät tekijät. Mikro- ja makrotaso ovat dialektisessa suhteessa, mikä tarkoittaa, että molemmat vaikuttavat toisiinsa, joten myös kielenkäytöllä on vaikutusta edellä mainittuihin makrotason tekijöihin. Pietikäinen (2000: 197) tiivistää tämän seuraavasti: “– – kieli muokkaa maailmaa ja maailma kieltä.” Vaikutusmekanismi voi olla suora ja helposti hahmotettavissa. Esimerkiksi kielen kautta välitetyt käskyt, päätökset ja lainsäädäntö vaikuttavat reaaliseseen todellisuuteen varsin selkeästi. Usein vaikutusmekanismi on kuitenkin hidas, eikä sitä ole helppo havaita. Esimerkiksi mediassa voidaan suosia tiettyjä valintoja ja nimeämistapoja joko tiedostaen tai tiedostamatta, millä on vaikutusta sosiaaliseen kielitajuun. (Heikkinen 1999: 51–52.) Näin ollen kriittinen diskurssianalyysi vaatii tutkijalta sosiaalisiin ja poliittisiin ilmiöihin liittyvää kompetenssia, sillä tutkimuksen aihe, analyysi ja tavoitteet liittyvät usein monimutkaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin (van Dijk 1993: 252). Kielitieteellinen analyysi tuottaa tietoa tällaisten ongelmien kielellisestä rakentuneisuudesta yhteiskunnallisten teorioiden toimiessa linkkinä kielen ilmiöiden ja laajempien sosiaalisten ulottuvuuksien välillä (Pietikäinen 2000: 193).

3.2 Diskurssi ja diskurssit

Edellisessä alaluvussa kuvatus diskurssintutkimuksen monitieteisyyden vuoksi *diskurssi* ei ole käsitteenä alkuunkaan yksiselitteinen. Erilaiset merkitykset kertovat yhtäältä tieteenalojen ja tutkimusten erilaisista tavoitteista ja toisaalta diskurssintutkimuksen kehityksestä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 22.) Solinin (2001: 30) mukaan termiä käyttävät eivät useinkaan selvennä, mitä he sillä tarkoittavat, tai määrittelyt jäävät hämäräksi ja yleisiksi, mistä johtuu käsitteen kyseenalainen maine. Myös van Dijk (2011: 3–5) kirjoittaa, että asiantuntijoita pyydetään harvoin määrittelemään diskurssia tyhjentävästi, ja havainnollistaa tätä monimerkityksisyyttä liittämällä käsitteeseen näkökulmasta riippuen muiden muassa sosiaalisen vuorovaikutuksen, val-lankäytön, kontekstuaalisuuden, monikerroksisuuden ja hierarkian käsitteet.

Etymologisesti sana diskurssi juontuu latinan kielen juoksentelua merkitsevästä verbistä *discursus*, joka on lainautunut ranskan kieleen, jossa *discourse* merkitsee puhetta, esitelmää, juttelua ja jaarittelua. Englannin kielessä *discourse* esiintyy samanmuotoisena sekä verbinä että substantiivina, jotka arkimerkityksissään viittaavat puhuttuun esitelämään tai keskusteluun (Heikkinen 2012: 94; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 23). Diskurssin teoreettisen merkityksen synty liittyy edellisessä luvussa kuvattuun kielelliseen käänteeseen, jonka myötä sekä yhteiskunta- että kielitieteissä kiinnostuttiin todellisesta kielenkäytöstä kielen ja yhteiskunnan välisen suhteen ilmentäjänä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 23).

Yksin kielitieteessä on ainakin neljä tapaa ymmärtää diskurssin käsite. Pisimpään käytössä ollut merkitys on diskurssi lausetta pidempänä ja laajempana tekstikokonaisuutena. Tämä lähestymistapa kiinnittää huomionsa kielenkäytön järjestykseen ja rakenteen piirteisiin, kuten koheesioon tai vuoronvaihtoon. (Solin 2001: 31.) Toinen ja merkityksistä kenties marginaalisin on diskurssi viittaamassa puhuttuun kieleen erotuksena kirjoitetuista teksteistä (Heikkinen 2012: 95). Kolmas merkitys liittyy kontekstiin. Kun kielitieteessä kiinnostuttiin kielenkäytöstä formalistisen analyysin sijaan, alettiin tarkastella sitä, kuinka kieltä käytetään eri tarkoituksiin eri tilanteissa. Tästä näkökulmasta diskurssi ymmärretään diskurssintutkimuksen keskeisenä lähtökohtana eli kielenkäyttönä kontekstissa. Neljäs merkitys liittyy erityisesti kriittiseen diskurssianalyysiin, ja sen mukaan diskurssi ymmärretään kielenkäytön tapana. Tästä näkökulmasta konteksti ei viittaa vain välittömään kielenkäyttötilanteeseen ja sen sosiaalisiin tekijöihin, vaan myös kielenkäytön ehdot ja siihen liittyvät valtasuhteet on huomioitava. (Solin 2001: 31; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 24–25.)

Fairclough (1997: 31) erottaa kaksi diskurssin merkitystä, mutta toteaa liittävänsä ne lopulta yhteen: näistä toinen mukailee edellä mainittua käsitystä diskurssista sosiaalisena toimintana ja vuorovaikutuksena, ja toisessa merkityksessä diskurssi ymmärretään tiedon muotona ja todellisuuden sosiaalisena konstruktiona. Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 27) havainnollistavat vastaavaa erontekoa kahden merkityksen välillä käyttämällä ensin mainitusta yksikömuotoista *diskurssi*-termiä, jolloin diskurssi viittaa käsitykseen kielen olemuksesta sosiaalisen toiminnan resurssina, mikä on diskurssintutkimuksen keskeinen lähtökohta. Monikkomuotoinen *diskurssit* viittaa puolestaan tapoihin, joilla asioihin ja ilmiöihin liitetään merkityksiä.

Käsitys diskurssista todellisuuden sosiaalisena konstruktiona on peräisin ranskalaisfilosofi Foucault’lta (2010), jonka tuotannossa diskurssit viittaavat aikakaudelle ja tilanteelle tyypillisiin todellisuuden ymmärtämisen tapoihin (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 25–26). Foucault’laisesti ymmärrettyinä diskursseja voidaan nimittää myös tiedon järjestelmiksi, jotka rakentavat sosiaalista todellisuutta (Fairclough ym. 2001: 361; Fairclough 1992: 55). Lisäksi

Foucault'n vaikutusvaltaisuus nimenomaan kriittisessä diskurssianalyysissä liittyy näkemykseen diskurssien ja vallan suhteesta. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 26). Foucault'n teorioissa valta on diskursiivisesti rakentunutta, diskurssit poliittisen kamppailun areenoita ja diskursiivisten käytänteiden muuttuminen tai muuttaminen tärkeä tekijä yhteiskunnallisessa muutoksessa (Fairclough 1992: 56–57).

Todellisuuden tai vain jonkin ilmiön sosiaalinen konstruointi ei tapahdu tyhjiössä, vaan siihen vaikuttavat niin kielenkäyttäjän kuin kulttuurin, yhteiskunnan ja instituutioiden arvot ja normit. Kieli ja kielenkäyttö ovat täten sosiaalisesti järjestyneitä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 18). Kielenkäytön tai vaihtoehtoisesti ilmaistuna diskurssin ja siihen vaikuttavien tekijöiden suhde on kuitenkin käsitettävä dialektiseksi: kielenkäyttö on samaan aikaan sekä sosiaalisesti tuotettua ja että sosiaalisesti vaikuttavaa toimintaa (Fairclough 1997: 76). Pietikäisen ja Mäntynen (2009: 49) mukaan tässä vastavuoroisuudessa piilee diskurssintutkimuksen perusajatus. Kielenkäyttö rakentaa sosiaalisia identiteettejä ja suhteita sekä tiedon järjestelmiä. Rakentaminen tulee käsittää sekä uusintavana ja ylläpitävänä että uudistavana ja muuttavana toimintana. (Fairclough 1997: 76.) Näin ollen diskursseilla on valtaa, sillä ne konstruoivat käsityksiä maailmasta, tapahtumista ja ihmisistä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 59).

Kriittisessä diskurssianalyysissä huomio kiinnittyy usein yhteiskuntaluokkiin, sukupuoleen ja etnisiin ryhmiin liittyviin epätasa-arvoisiin valtasuhteisiin (Fairclough ym. 2001: 358). Kriittisen ekolinguistiikan viitekehyksessä luonnon ja ihmisen suhde oletetaan epätasa-arvoiseksi. Kyse on vallankäytöstä siinä mielessä, että ihminen nähdään riistäjänä ja luonto riistettynä. Tämän valtasuhteen tuottaminen ja ylläpitäminen on osittain diskursiivista, ja taustavaikuttimeksi voidaan hahmottaa esimerkiksi länsimaiseen ajatteluun vaikuttava kartesiolainen dualismi, joka erottaa ihmisen luonnosta. Koska diskurssilla on tuottamisen ja ylläpitämisen lisäksi valtaa haastaa ajattelun kautta diskursiiviseen toimintaan heijastuvia maailmankatsomuksia, pyrkii kriittinen ekolinguistiikka paljastamaan kielen ja merkityksenannon mekanismeja, jotka tuottavat ja ylläpitävät ekologisesti kestävämpiä ajattelutapoja. (Zhou 2017: 126; Stibbe 2014: 117–118.)

Diskurssia tai diskursiivista toimintaa ei tule käsittää prosessina, joka korostaa lähettäjän roolia, vaan myös vastaanotto ja vuorovaikutus on otettava huomioon. van Leeuwen ja Kress (2011: 113) toteavatkin, että sosiaalisesti rakentuneilla diskursseilla on sekä produktiivisia että reseptiivisiä funktioita osana kommunikaatiota. Tästä näkökulmasta diskurssit näyttävät sosiaalisina resursseina, jotka vaikuttavat sekä kielenkäyttötilanteiden ja tekstien tuottamisessa että niiden vastaanotossa ja tulkinnessa. Merkityksenantoon vaikuttavat kielenkäytön

lisäksi myös muut semioottiset resurssit, jotka ovat yhtä lailla kytköksissä yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja historiallisiin tekijöihin (Blommaert 2005: 3; Fairclough ym. 2011: 357).

Jokinen ym. (2016: 35) toteavat, etteivät diskurssit ole tutkijan raakamateriaalia vaan tulkinnan tuloksia. Jotta diskursseja ja niiden näkökulmia voi eritellä ja kuvata, tulee ne nimetä (Fairclough 1997: 124). Tämän tutkielman aineistossa esiintyy useita diskursseja, jotka ohjaavat sitä logiikkaa, jonka mukaan luontoa, ihmistä sekä näiden välistä suhdetta representoivat vieraskirjamerkinnyt rakentuvat. Tuloksellinen ja validi diskurssien erittely ja kuvaaminen vaativat kielitieteellisen diskurssianalyysin ja luontoa koskevien yhteiskunnallisten teorioiden vuoropuhelua. Selvennettäköön, että käyttäessäni termiä *vieraskirjadiskurssi* viittaan vieraskirjan tekstilajiin, kielenkäyttötilanteeseen ja yleisesti autiotuvan vieraskirjaan liittyviin diskursiiviin käytäntöihin. Termi ei siis viittaa aineistosta löytyämiini ja deskriptiivisesti nimettyihin diskursseihin merkityksessä kielenkäyttöä ohjaava tapa.

3.3 Representaation käsite

Konstruktionistinen kielikäsitys korostaa kielen monimerkityksisyyden ja kontekstisidonnaisuuden ohella kielellisten valintojen suhdetta siihen, miten todellisuutta hahmotetaan ja kuvataan. Yhtä ja samaa ilmiötä voidaan kuvata monin vaihtoehtoisin kielellisin ja semioottisin resurssein. Valinnaisuus tai vaihtoehtoisuus tulee käsittää kuitenkin suhteellisena, sillä sitä määrittävät sosiokulttuurisen tilanteen arvot ja normit sekä se, ketkä kieltä käyttävät. Ideologian ja identiteetin ohella *representaatio* on yksi kielellisen käänteen jälkeisen tutkimuksen peruskäsitteistä ja -työkaluista, johon kielelliset valinnat keskeisesti liittyvät. (Kuortti, Mäntynen & Pietikäinen 2008: 28; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 16–18.)

Perinteisesti representaatio on käsitetty todellisuuden heijastumana ja erityisesti semiotiikassa käsitteen avulla on lähestytty sitä, miten merkityksiä tuotetaan ja rakennetaan. Nykyisin vallalla oleva konstruktionistinen käsitys representaatioista ja merkityksenannosta erottaa kuvatun todellisuuden symbolisista käytännöistä, joiden kautta representaatio rakentuu. (Hall 1997: 6, 24–25.) Nykymääritelmien keskeinen lähtökohta on se, ettei merkitys liity todellisuuteen ja sen objekteihin, toimijoihin ja tapahtumiin, vaan merkitykset liitetään niihin kieltä ja muita resursseja käytettäessä (Hall 1997: 61; Paasonen 2010: 40). Paasonen (mts. 40–41) mukaan representaatio on toimintaa, jossa merkityksenanto tapahtuu ja joka on samalla esittävää, edustavaa ja tuottavaa. Esittäminen on yhteydessä käsitteen englanninkieliseen (*representation*) kantamerkitykseen, joka voidaan kääntää *uudelleen esittämisenä*, ja yleisesti kielen

representaatioluonteeseen. Edustavuus tarkoittaa, että representaatiot edustavat samalla kuvattuja ilmiöitä laajempia kokonaisuuksia ja kategorioita. Tuottavuus puolestaan viittaa representaatioiden kykyyn rakentaa arvoja, mielikuvia ja ymmärryksiä. Näin ollen representaatio ei ole yksisuuntaista heijastamista ja symbolista esittämistä vaan maailman ja merkityksenannon välistä dialektista toimintaa. Hall (mts. 61) kuvaakin representaatiota linkkien rakentamisena maailman, käsitejärjestelmien ja merkityksenannon välille.

Representaatiot voidaan käsittää vaihtoehtojen kokoelmina. Valitut vaihtoehdot valitaan suuremmasta vaihtoehtojen joukosta. Muodolliset valinnat määrittävät esimerkiksi sanastollisten ja kieliopillisten vaihtoehtojen valintaa. Laajemmalla valintojen tasolla määrittyvät esimerkiksi käytettävät diskurssit ja hyödynnettävät lajityypit. (Fairclough 1997: 30.) Representaatioiden tarkastelussa huomio kiinnittyy luonnollisesti tehtyihin valintoihin, mutta jopa yhtä relevanttia on pohtia sitä, mitä lähtökohtaisesti äärettömästä vaihtoehtojen joukosta on jätetty valitsematta (Potter 1996: 186–187). Analyysissa voidaan esimerkiksi tuottaa parafraseja valituille ilmauksille ja tuoda tällä tavalla tekemättä jääneitä valintoja esiin (Heikkinen 1999: 51).

Valinnaisuuden lisäksi edellä määritelty representaatioiden tuottava voima liittyy käsitteen kysymykseen vallasta ja ideologiasta. Kun fyysisestä ja sosiaalisesta todellisuudesta tuotetaan representaatioita, on kyse kielen ideationaalista funktiosta (Fairclough 1997: 29). Tähän liittyen Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 53) puhuvat diskurssien representationaalista kuvausvoimasta, joka tarkoittaa kykyä esittää asiat totena ja tapahtuneena. Representaatioilla on täten määrittelyvaltaa, ja ne tuottavat merkityskamppailuja (Vainikkala 2012: 566). Kuten todettua representaatio ei vain heijasta vaan konstruoi eli rakentaa käsityksiä ja mielikuvia todellisuudesta. Lopulta on kysymys vuorovaikutussuhteesta rakennettujen käsitysten ja tosiasiallisen ajattelun, asenteiden ja toiminnan välillä. (Macdonald 2003: 13–14).

Representaatiota ei tule sekoittaa diskursseihin, vaikka niiden määrittelyt saattavat muistuttaa joiltain osin toisiaan. Pietikäisen ja Mäntynen (2009: 55) mukaan diskurssit vaikuttavat siihen, miten kielellinen massa organisoituu. Voidaan ajatella, että representaatiossa tuo kielellinen massa on järjestyneessä muodossa, jolloin representaatio edustaa mikrotasolla tiettyä diskurssia, joka puolestaan on järjestynyt laajempien yhteiskunnallisten ja ideologisten perusteiden mukaan. Representaatio on siis kielenkäyttötilanteessa syntyvä tietyn diskurssin ilmaisu, ja tietty diskurssi voi tuottaa erilaisia representaatioita, kuten Fairclough (2003: 124) kirjoittaa:

In any text we are likely to find many different representations of aspects of the world, but we would not call each separate representation a separate discourse. Discourses transcend such concrete and local

representations in the ways I have suggested, and also because a particular discourse can, so to speak, generate many specific representations.

Tällä tavalla ymmärrettynä diskurssien ja representaatioiden välille voidaan vetää linkkejä, jolloin representaatioita analysoimalla voidaan tehdä johtopäätöksiä niiden taustalla vaikuttavista diskursseista. Diskurssit puolestaan nojautuvat ideologioihin (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 59). Näin ollen representaatiot ovat kriittisen diskurssintutkimuksen työkalu, ja esimerkiksi nimeämisen, kuvaamisen ja kategorisoinnin analyysi johtaa viime kädessä päätelmiin laajemmista yhteiskunnallis-kulttuurisista kysymyksistä. Laajemmat yhteydet on kuitenkin huomioitava vuoropuhelunomaisesti jo itse analyysivaiheessa, sillä merkitykset ovat alistaisia kontekstille. Esimerkiksi käyttöyhteys, tavoitteet ja genre ohjaavat merkityksen muodostumista, eikä tehdyille valinnoille tule olettaa pysyviä merkityksiä. (Mts. 72).

3.4 Ekolinguistiikka ja kriittinen ekolinguistiikka

Ekolinguistiikka ei ole alkuunkaan yhtenäinen tutkimussuuntaus, vaan ennemminkin se sitoo yhteen eri lähestymistapoja, jotka huomioivat jollain tavalla kielen ja fyysisen ympäristön välisen suhteen joko siten, että tutkitaan kieltä ekologisesta perspektiivistä, tai analysoidaan sitä, miten kielenkäyttö vaikuttaa fyysiseen todellisuuteen (Chen 2016: 110). Esimerkiksi tutkimussuuntauksen yleisteokset on jaettu osiin sen mukaan, mitä ekolinguistiikan alahaaraa artikkelit edustavat (ks. Fill & Mühlhäusler 2001; Fill & Penz 2017). Tutkimussuuntauksen epäyhtenäisyydestä johtuen yksi tämän alaluvun funktioista on osoittaa, mitä ekolinguistiikalla tämän tutkimuksen kontekstissa tarkoitetaan ja ei tarkoiteta. Aloitan lyhyellä ekolinguistiikan yleisesittelyllä, minkä jälkeen käsittelen tarkemmin kriittistä ekolinguistiikkaa, jota hyödynnän tutkimukseni viitekehystenä.

Ekolinguistiikkana voidaan pitää kaikkea sellaista kielentutkimusta, joka huomioi jollain tapaa suhteen ihmisen ja luonnon tai kielen ja ympäristön välillä. Näin ollen ekolinguistiseksi kutsutut tutkimukset voivat poiketa toisistaan merkittävästi, sillä tutkimussuuntauksen kysymyksenasettelut ja lähestymistavat ovat moninaiset. Fill ja Mühlhäusler (2001: 1) jakavat ekolinguistiikan kolmeen alahaaraan, jotka ovat *ekologia metaforana*, *kieli ja ympäristö* sekä *kriittinen ekolinguistiikka*. Näistä ekologia metaforana viittaa tapaan lähestyä kieltä omaksuamalla ekologia kielen ja ekosysteemin väliseksi analogiaksi (mts. 1, 3). Kieltä ja siihen liittyviä ilmiöitä kohdealueena pyritään siis ymmärtämään käyttämällä ekologiaa lähdealueena. Sekä kielitieteessä että yleisemmin kielistä puhuttaessa onkin varsin yleistä käyttää esimerkiksi

seuraavia vakiintuneita metaforia: *kielen evoluutio, kielellinen diversiteetti, uhanalainen kieli ja kieliympäristö*.

Koko ekolingvistiikan uranuurtajana pidetyn antropologin ja kielitieteilijän, Edward Sapirin, artikkeli *Language and Environment* (1912) on kieli ja ympäristö -haaran klassikko (Fill & Mühlhäuser 2001: 1). Sapir (2001: 14) katsoo, että materiaallinen ympäristö vaikuttaa kielen sisältöön, fonetiikkaan ja kielioppiin. Hän toteaa, että ennen kaikkea sanasto heijastaa kielen puhujien fyysistä ympäristöä, mutta vaikutusmekanismi on hankalasti hahmotettavissa ja sosiaalis-kulttuuristen tekijöiden ohjailema.

Tämän tutkielman kannalta relevantti ekolingvistiikan haara on kriittinen ekolingvistiikka. Ekolingvistiikan kriittinen käänne ajoittuu 1990-luvulle, ja yhtenä käännteentekevänä tekstinä pidetään Michael Hallidayn konferenssiesitelmää *New Ways of Meaning: the Challenge to Applied Linguistics* (1990) (Steffensen & Fill 2014: 10). Esitelmässään Halliday (2001: 199) korosti soveltavan kielitieteen potentiaalista panosta yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa:

What I have tried to suggest is that the things which may rule out this possibility and which we ourselves have brought about - classism, growthism, destruction of species, pollution and the like - are not just problems of the biologists and physicists. They are problems for the applied linguistic community as well.

Fill ja Mühlhäuser (2001: 6) hahmottavat kriittisen ekolingvistiikan jakautuvan yhä kahteen alahaaraan, joista toinen keskittyy ihmisen ja luonnon suhteen tarkasteluun kriittisen diskurssi-analyysin keinoin, ja toinen analysoi kielisysteemiin ja kielioppiin rakentunutta dualistista erontekoa inhimillisen ja ei-inhimillisen välillä. Herlin (2012: 3) näkee kriittisen ekolingvistiikan kielitieteellisenä tutkimuksena, jonka ekokriittinen kirjallisuudentutkimus on sysännyt liikkeelle ja jonka akateemisena viitekehyksenä ymmärretään syväekologia. Herlin (mts. 5) korostaa kirjallisuudentutkimuksen perinnettä kirjoittaessaan: “Mitä tahansa tekstiä, joka käsittelee tavalla tai toisella luontoa, voidaan tutkia soveltaen kirjallisuudentutkimuksen välineistöä rikastaen sitä lingvistikilla havainnoilla.” Edellä mainittu syväekologia on aatesuuntaus, joka peräänkuuluttaa luonnon itseisarvon tunnustamista ja joka pyrkii haastamaan länsimaiselle filosofialle ja kulttuurille ominaisen eronteon kulttuurin tai ihmisen ja luonnon välillä (Garrard 2012: 24).

Herlin (2012: 5) mainitsee *tekstireitin* ja *kielioppireitin* käsitellessään ekolingvistiikan menetelmiä, mikä heijastelee yllä mainittua Fillin ja Mühlhäuserin (2001) jakoa. Kielioppireitti viittaa tutkimukseen, joka keskittyy tekstien sijaan kielioppeihin tarkastelemalla niiden tapoja käsitteellistää ja jäsentää luonto, eläimet ja ihminen sekä inhimillisen ja ei-inhimillisen suhde.

Tässä mielessä kielet eroavat toisistaan esimerkiksi siinä, millaisia kolmannen persoonan persoonapronominien vakiintuneet tarkoitteet ovat, tai millaisin kieliopillisin elementein omistajuutta ja ylemmyyttä voidaan ilmaista. (mts. 7.) Tekstireitti viittaa kriittiseen edellä esiteltyyn diskurssianalyysiin, joka pyrkii paljastamaan kieleen kätkeytyneitä ideologioita, joihin päästään käsiksi tarkastelemalla ihmisen luontosuhdetta, luonnolle annettuja merkityksiä ja sitä, millaisina ihminen ja luonto kuvataan. Sisällön lisäksi voidaan analysoida esimerkiksi sanavalintoja, ihmiseen viittaavia substantiiveja tai subjektin ja objektin tarkoitteita. (mts. 5–6.)

Stibben (2014: 123) mukaan kriittistä diskurssianalyysia menetelmänä hyödyntävässä ekolinguistiikassa voidaan kiinnittää huomiota teksteihin ja diskursseihin, jotka käsittelevät luontoa eskplisiittisesti ja spesifisti. Toisaalta voidaan analysoida tekstejä ja diskursseja, jotka eivät varsinaisesti käsittele luontoa mutta joilla voi olla vaikutusta siihen, miten ihmiset toimivat luontoa ja muita elollisia olentoja kohtaan. Esimerkkinä jälkimmäisestä mainittakoon uusklassisen taloustieteen diskurssi, joka ei huomioi ekologisia näkökulmia. Yksi kriittisen ekolinguistiikan tavoitteista onkin osoittaa kielellisten ilmiöiden sekä maailmankuvien ja kulttuuristen arvojen ja normien välinen vuorovaikutussuhde (mts. 118). Myös Steffensenin ja Fillin (2014: 21) mukaan kriittinen ekolinguistiikka pyrkii ylittämään tiedeyhteisön rajat osoittaakseen diskursiivisten käytänteiden ja ympäristötuhon välisen yhteyden. Tutkimuksen tavoitteena on kiinnittää huomiota ekologisesti tuhoisiin diskursseihin ja toisaalta etsiä sellaisia diskursseja, joita voidaan pitää ekologisesti kestävinä. Tutkimuksen yhteiskunnallista relevanssia perustellaan pyrkimyksellä lisätä tietoisuutta kielenkäytön vaikutuksesta ekosysteemeihin, minkä toivotaan vaikuttavan esimerkiksi opetussuunnitelmiin sekä yleisesti siihen, millaisiksi tulevaisuuden tekstit ja diskurssit muotoutuvat. (Stibbe 2014: 119.)

Koska kotimaista kriittistä ekolinguistiikkaa ei juurikaan ole, kuten tämän luvun lopussa osoitan, on esiteltävä angloamerikalaisen kriittisen ekolinguistiikan tutkimusta. Schultz (1992) osoittaa australialaisen yhteiskunnan luontoa välineellistävien tahojen käyttävän kolmea kielellistä keinoa häivyttääkseen luonnon kannalta tuhoisat vaikutukset: Neutraalein sanoin, kuten resurssi (*resource*) ja kehitys (*development*), häivytetään luonnon riistoon tähtäävän toiminnan todellinen luonne (mts. 110). Eufemismeja hyödynnetään konstruoidessa välineellistävä toiminta positiivisena, ja esimerkiksi metsätalouden diskursseissa hakkuut voidaan representoida perinteisesti maatalouden ja puutarhanhoidon alaan kuuluvana sadonkorjuuna (*harvest*) (mts. 111). Pejoratiivisin valinnoin voidaan oikeuttaa ihmisen luontoon kohdistamaa kontrollia ja toimintaa, ja esimerkiksi metsien aluskasvillisuutta nimitetään roskaksi (*trash, litter*), mikä implikoi niiden soveltuvan poltettavaksi materiaaliksi (mts. 112). Adami (2013) on analysoinut YK:n ympäristöoikeuksia koskevia asiakirjoja osoittaakseen niissä piilevän

antroposentrisyyden ja ideologisen epäekologisuuden. Yksi englannin kielelle ominainen epäekologinen kielenpiirre on nominaalista luonnon kannalta tuhoisa prosessi (esim. *water pollution*) siten, että lauserakenne häivyttää toimintaan liittyvän agentin ja syy-seuraussuhteen (mts. 344, 346–347). Sanaston tasolla englannin kielelle ominaiset jaottomat substantiivit (esim. *oil, water, coal*) implikoivat niiden tarkoitteiden rajattomuutta (mts. 352).

Kriittisessä ekolingvistiikassa huomiota on kiinnitetty ennen kaikkea sellaisiin kielellisiin piirteisiin, joiden voidaan nähdä edistävän ekologisesti kestäväntä käyttäytymistä ja toimivan ympäristön kannalta kielteisesti. Negatiivisuus on tässä yhteydessä ymmärrettävä ristiriitaisuutena suhteessa tutkijan arvomaailmaan ja tutkimuksen viitekehykseen. Kriittisen ekolingvistiikan viitekehystä voidaan kuitenkin hyödyntää myös analysoitaessa sellaisia diskursseja, jotka tuottavat ekologisesti kestäviä kielenpiirteitä ja joita voidaan pitää tavoiteltavina vaihtoehtoina hegemonisille. (Stibbe 2017: 165.) Tällaisia diskursseja voidaan nimittää positiivisiksi, sillä ne eivät ole ristiriidassa tutkimuksen viitekehyksen kanssa. Myös tällainen niin kutsuttu positiivinen diskurssianalyysi hyödyntää samaa kriittisen ekolingvistiikan tai kriittisen diskurssintutkimuksen metodologiaa, mutta se tähtää samaa kriittistä metodologiaa hyödyntäen kuvaamaan sellaisia tekstejä, diskursseja ja kielenkäytön tapoja, joita ei tarvitse kritisoida vaan joiden voidaan osoittaa resonoivan ekologisten periaatteiden ja tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen kanssa. Tekstejä arvioidaan siis kriittisesti, mutta tavoitteena ei ole kritisoida vaan osoittaa ei-hegemonisten diskurssien olemassaolo ja antaa eväitä ekologisesti kestävämpien kielenkäytön tapojen muotoutumiselle. (Stibbe 2014: 124, Stibbe 2017: 165, 170–171.)

Stibbe (2014: 121–123) hahmottaa epäekologisten ja ekologisten diskurssien ja kielenpiirteiden asettuvan saman jatkumon eri päihin. Lisäksi näiden väliin voidaan sijoittaa sellaiset diskurssit, jotka vaikuttavat pintapuolisen tarkastelun perusteella ei-ristiriitaisilta suhteessa ekologisiin periaatteisiin mutta jotka tarkempi analyysi osoittaa luonnon kannalta ongelmallisiksi. Esimerkkeinä tällaisista diskursseista mainitaan kestävä kehityksen ja niin kutsutun viherpesun diskurssit, joista jälkimmäistä voidaan kritisoida sen pyrkimyksestä resurssien taloudellisempaan käyttöön. Näkökulmat sekä positiivisesta diskurssianalyysistä että jatkumon keskivaiheille sijoittuvista diskursseista ovat huomionarvoisia tämän tutkielman kannalta, sillä aineiston vieraskirjamerkintöjä eivät tuota sellaiset diskurssit, joiden taustalle voitaisiin hahmottaa ekologisessa mielessä erityisen tuhoisia ideologioita tai vaikkapa utilitaristista luontosuhdetta. Ennemmin voidaan olettaa, että vieraskirjamerkintöjä tuottaessa vallitsevat luontosuhteet ovat esimerkiksi virkistysellisiä ja esteettisiä. Tästä huolimatta aineiston vieraskirjamerkintöjä analysoidaan kriittistä viitekehystä soveltaen. Schultzin (1992: 109) mukaan jopa luonnonsuojelun puolestapuhujat käyttävät kieltä epäekologisesti ja pitävät kielenkäyttöä

lähinnä triviaalina seikkana. Tutkielman aineistossa esiintyykin piilevää antroposentrisyyttä ja ekologisesti kestäättömiä kielellisiä piirteitä, joihin kriittinen näkökulma ohjaa kiinnittämään huomiota. Toisaalta tavoitteena on tunnistaa ja kuvata ekologisesti kestäviä diskursseja ja niiden realisaatioita positiivisen diskurssianalyysin tapaan.

Toisin kuin suomalaisyliopistoissa tehty ekokriittinen kirjallisuudentutkimus ekolinguistiikka ei ole ollut kovin suosittua ainakaan suomen kielen tutkimuksessa. Herlinin artikkeli *Katse kieleen ja ympäristöön* (2012), johon aiemmin tässä luvussa viitataan, on tiettävästi ainoa tutkimussuuntausta käsittelevä suomenkielinen artikkeli, ja siinä kirjoittaja luo kokonaiskat-
sauksen ekolinguistiikkaan käsitellen sen historiaa ja kolmea päähaaraa. Kotimaiset yliopistot kattava sähköinen haku tuottaa huhtikuussa 2019 vain yhden selkeästi ekolinguvistiseksi määritellyn kielitieteellisen tutkimuksen. Kyseessä on Salmisen (2012) maisterintutkielma, jossa tarkastellaan suomenkielisten luonnontieteen oppikirjojen ihmis- ja luontokuvaa. Salmisen havaintojen mukaan luonnontieteen oppikirjat häivyttävät ihmishenkilön etenkin negatiivisissa yhteyksissä kielellisiä keinoja hyödyntämällä, ja esimerkiksi saastuminen, hakkuut ja ilmastonmuutos kuvataan luonnon itsenäisinä prosesseina (mts. 101–102). Luontoa ja erityisesti eläinoikeuksia on kuitenkin tutkittu suomen kielen oppiaineessa kriittisen diskurssianalyysin keinoin mutta ilman (kriittisen) ekolinguistiikan viitekehystä (ks. esim. Majuri 2016; Tuomela 2017; Ollila 2018).

4 AINEISTO JA MENETELMÄ

4.1 Aineisto

Tutkielman aineisto koostuu vieraskirjamerkinnoistä tai vieraskirjamerkintäjaksosta, jotka on poimittu 18:sta Urho Kekkosen kansallispuiston vieraskirjasta. Valitut vieraskirjamerkinnät ja vieraskirjamerkintäjaksot ovat sellaisia, jotka jollain tavalla representoivat luontoa tai heijastelevat kirjoittajiensa luontokäsityksiä, millaisina ne voidaan käsittää tämän tutkielman kannalta hedelmällisinä. Aloitin aineistonkeruun vieraillemalla Sodankylän kunnan pohjoisosassa sijaitsevassa Metsähallituksen Tankavaaran luontokeskuksessa, jonne Urho Kekkosen kansallispuiston vieraskirjat väliarkistoidaan kävijälaskentaa varten. Valokuvasin Tankavaarassa vieraillessani 2010-luvulla tehdyt merkinnät 48 autiotupavieraskirjasta. Tämä korpus käsitti noin 2300 valokuvaa, ja koska yksi kuvatiedosto käsittää yhden vieraskirja-aukeaman, tarkoitti tämä noin 4600 vieraskirjasivua. Tällainen määrä olisi lähtökohtaisestikin aivan liian laaja, mutta määrää selittää se, ettei minulla ollut vierailuni aikana juurikaan aikaa keskittyä vieraskirjojen tarkasteluun ja valintaan. Tästä syystä pyrin digitoimaan mahdollisimman paljon raakamateriaalia rajatakseni siitä myöhemmin tutkielmassa käytettävän aineiston. Tankavaara-vierailun lisäksi minun oli määrä viettää kaksi päivää Metsähallituksen Tikkurilan toimipisteessä, jossa olisin päässyt tutustumaan sinne arkistoituihin Urho Kekkosen kansallispuiston vieraskirjoihin. Tankavaaran väliarkisto oli kuitenkin oletettua kattavampi, joten saoin perua vierailuni Tikkurilan toimipisteeseen, ja kaikki korpuksen vieraskirjat ovat peräisin Tankavaaran luontokeskuksen väliarkistosta.

Päätin keskittyä tutkielmassa yhden kansallispuiston vieraskirjoihin, ja Urho Kekkosen kansallispuisto valikoitui täksi alueeksi, koska tunnen alueen paremmin kuin muut kansallispuistot ja erämaa-alueet. Olen vierailut henkilökohtaisesti useilla autiotuvilla, joilla aineiston merkinnät on tuotettu. Katson, että paikallistuntemus on eduksi analyysia tehdessä esimerkiksi tilannekontekstuaalisten tekijöiden vuoksi. Lisäksi Urho Kekkosen kansallispuisto on maastoltaan ja käyttäjäkunnaltaan varsin monipuolinen (ks. Metsähallitus 2018d).

Rajasin Tankavaarassa digitoimaani korpusta siten, että pyrin valitsemaan vieraskirjoja sellaisilta autiotuvilta, jotka edustaisivat kansallispuiston kävijäkuntaa ja sijainnin näkökulmasta paikallisen luonnon erityispiirteitä mahdollisimman laajasti. Tämän rajauksen myötä korpus rajautui 48:sta 18 autiotuvan vieraskirjat käsittäväksi. Ajallisesti päätin rajata aineistoa siten, että siihen valikoitui vain 2010-luvulla kirjoitettuja merkintöjä. Jotkin vieraskirjat olen

ottanut mukaan korpukseen vain 2010-luvulla kirjoitettujen merkintöjen osalta. Esimerkiksi *NALTIOJOKI AUTIOTUPA 27.3.2004–28.12.2011* -vieraskirjasta on vain sellaisia merkintöjä, jotka on päivätty vuosille 2010 ja 2011. Jatkoin korpuksen läpikäyntiä lukemalla vieraskirjamerkintöjä kuvaamistani kuvatiedostoista, ja korostin piirtotyökalulla sellaiset merkinnät tai merkintöjen jaksot, jotka representoivat luontoa tai joiden saattoi vähintäänkin tulkita implikoidun käsityksiä luonnosta, luonnon ja ihmisen suhteesta tai ympäristöstä. Suurin osa vieraskirjamerkinnöistä on ekolinguivististä analyysia ajatellen irrelevantteja. Esimerkiksi sellaiset merkinnät, jotka kuvaavat toimintaa ja olosuhteita neutraalisti mitään luonnosta, ihmisen ja luonnon suhteesta tai kirjoittajansa ympäristöasenteista paljastamatta, eivät tulleet osaksi aineistoa.

Piirtotyökalulla korostamani vieraskirjamerkinnät tai niiden jaksot voidaan käsittää tämän tutkielman aineistona. Litteroin korostetut merkinnät tekstinkäsittelyohjelmalla, koska katsoin sen mahdollistavan esimerkiksi hakutoimintojen käytön analyysin apuna. Litterointi oli varsin työläs vaihe, mutta analysointi olisi ollut varmasti vielä tätäkin työläämpää, mikäli aineisto olisi koostunut vain kuvatiedostoista. Litteroinnin työläyttä lisäsi se, että vieraskirjamerkinnät ovat käsinkirjoitettuja. Joidenkin merkintöjen tulkinta ja litterointi osoittautuikin mahdottomaksi. Käsialan lisäksi joidenkin vieraskirjojen osittainen tuhoutuminen pakotti ohittamaan muutamia merkintöjä. Litteroitu aineisto koostuu 501 vieraskirjamerkinnästä tai vieraskirjamerkintäjaksosta, joiden alkuperä on valitsemisani 18 vieraskirjassa. Vieraskirjamerkintäjaksolla tarkoitan sellaista vieraskirjamerkintää, joka on tullut litteroiduksi vain tämän tutkielman kannalta relevanteilta osiltaan. Litteroitujen merkintöjen tai merkintäjaksosten pituus vaihtelee kielipiillisesti vajaiden virkkeiden mittaisista aina vajaan sadan saneen mittaisiin. Aineiston sanemäärä on 9941, joten litteroidun vieraskirjamerkinnän tai vieraskirjamerkintäjaksoston keskimääräinen pituus on vajaan 20 sanetta. Aineisto on melko laaja, mitä selittää tekstilaji: vieraskirja on moniääninen ja lukuisten kirjoittajien vieraskirjamerkinnöistä koostuva kokonaisuus. Lisäksi aineistossa on sellaisia osia, jotka eivät ole tutkimuksen kannalta suoranaisten merkityksellisiä mutta jotka kuvaavat yksittäisen vieraskirjamerkinnän tilannekontekstia esimerkiksi käsillä olevasta toiminnasta kertoen. Diskurssintutkimuksen ydinideahan on analysoida aineistossa rakentuvia merkityksiä suhteessa niiden kontekstiin ja viitekehykseen (Fairclough 1997: 31–32; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 166), ja tästä syystä olen sisällyttänyt aineistoon myös valikoituja kerronnallisia ja kuvaavia jaksoja, jotka auttavat tulkinnassa taustoitettujen tutkimuskysymysten kannalta merkityksellisintä ainesta.

Kuten seuraavassa alaluvussa osoitan, on allekirjoitusosa yksi prototyyppisen vieraskirjamerkinnän osa. Kunnioittaakseni kirjoittajien anonymiteettiä jätin nimet huomiotta ja systemaattisesti litteroimatta. Tutkimussuunnitelmavaiheen aikainen tarkoitukseni oli siteerata myös

allekirjoitusosia, mikäli ne olisivat nimimerkinomaisia ja varsinaisen sisältöosan tulkinnan kannalta relevantteja. Tällaiselle ei kuitenkaan ollut tarvetta, ja tämän tutkielman aineistoesimerkeissä ei mainita edes nimimerkinomaisia allekirjoituksia. Prototyypinen vieraskirjamerkintä sisältää sisältö- ja allekirjoitusosan lisäksi päivämäärän, ja olenkin sisällyttänyt päivämäärät aineistoon, sillä vieraskirjoissa ei ole sivunumeroita. Lisäksi päivämäärä auttaa tutkielman lukijaa hahmottamaan merkintöjen vuodenajallisen kontekstin, mikä on ekolingvistisesti merkityksellinen tekijä. Niinpä päivämäärä – mikäli sellainen alkuperäisessä vieraskirjamerkinnässä on – mainitaan myös jokaisen tekstiesimerkin yhteydessä samoissa sulkeissa esimerkin lähdetietojen päätteeksi. Litteroidessani pyrin jäljittelemään alkuperäisen merkinnän asettelua vain sellaisissa tapauksissa, joissa sen voi katsoa olevan tulkinnan kannalta olennainen tekijä. Tällaisia ovat lähinnä muutamia aineistoon päätyneet loppusointuiset vieraskirjamerkinnät. Jätin huomiotta myös vieraskirjamerkintöjen multimodaaliset ainekset. Tutkimussuunnitelmavaiheen aikainen ajatukseni oli kuvata vieraskirjamerkintöjen multimodaalisuutta ja visuaalisia aineksia kielellisesti, mikäli ne olisivat tulkinnan kannalta merkityksellisiä. Analyysiin ei kuitenkaan päätynyt yhtään sellaista vieraskirjamerkintää, joiden visuaalisen aineksen olisin katsonut tässä määrin merkitykselliseksi analyysin kannalta.

4.2 Vieraskirjamerkintä tekstilajina

Tämän alaluvun tarkoitus on luoda kuvaus tutkielman aineistossa esiintyvistä vieraskirjamerkinnöistä, sillä kyseessä ei ole arkipäiväinen tekstilaji, ja tämä tutkielma on todennäköisesti ensimmäinen vieraskirjamerkintöihin keskittyvä kielitieteellinen analyysi. Käytän kuvauksessa joitain tekstilajiteorian käsitteitä. Korostettakoon kuitenkin, ettei tavoitteenani ole esittää tekstilajianalyysia vieraskirjamerkinnöistä, sillä se ei ole tämän tutkielman tavoite. Kuvauksen tarkoitus ei ole myöskään esittää yleisjohtopäätöksiä vieraskirjamerkinnöistä, sillä oletettavasti toiselta puolelta Suomea tai jostakin päiväretkikohteesta kerätyt vieraskirjamerkinnät olisivat toisenlaisia kuin tämän tutkielman korpuksessa ja aineistossa olevat.

Sisällönulkoisesta näkökulmasta autiotuvan vieraskirjamerkintänä voidaan pitää yksiselitteisesti autiotuvan vieraskirjaan paikan päällä kirjoitettua merkintää, joka erottuu asettelulisesti muista merkinnöistä, eikä rajaaminen täten ole ongelmallista. Vieraskirjamerkintöjen ilmenemismuoto selittyy tilannekontekstin kautta: vieraskirjamerkinnät ovat olleet läpi niiden historian käsinkirjoitettua kieltä, sillä tekninen kehitys ei ole ulottunut autiotuville muuttamaan vieraskirjamerkintöjen olemusta tässä suhteessa.

Taavitsaisen (2006: 268) mukaan tekstilajit luodaan diskurssiyhteisöjen käyttöön, ja niiden muotoutumiseen vaikuttavat yhteisöjen tarpeet. Vieraskirjamerkinnän diskurssiyhteisöksi voidaan hahmottaa suppeimmin tietyn autiotuvan käyttäjät tai hieman laajemmin samalla alueella retkeilevät henkilöt. Näin ollen diskurssiyhteisö on ei-hierarkkinen ja suhteellisen avoin. Osallistujaroolien näkökulmasta vieraskirjamerkinnän tuottajia voi olla yksi tai useita. Prototyyppisessä vieraskirjamerkinnässä kirjoittajien lukumäärä ilmenee allekirjoituksista tai käytetystä persoonasta, jotka ovat poikkeuksetta yksikön tai monikon ensimmäinen. Vastaanottajien joukko on lähtökohtaisesti tuntematon ja avoin, sillä autiotuvat ovat kaikille ihmisille avoimia rakennuksia. Näin ollen tuottajan ja vastaanottajien sosiaalinen etäisyys on suuri. On kuitenkin mahdollista, että merkintä tai merkinnän osa osoitetaan viestinomaisesti jollekulle tai jollekin taholle. Diskurssiyhteisön rooleja voidaan tarkastella myös symmetrian näkökulmasta (Kallio-koski 2006: 261). Tyypillisesti vieraskirjojen käyttäjät ovat sekä merkintöjen tuottajia että vastaanottajia, ja näin ollen symmetrisessä suhteessa. Viestinnällisestä näkökulmasta huomionarvoista on myös, että tyypillisessä tapauksessa kirjoittaja ei voi vastaanottaa kirjoittamaansa merkintään liittyvää palautetta. Dialogisuutta esiintyy satunnaisesti esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, joissa toinen kirjoittaja kommentoi toisen kirjoittajan merkintää. Palautteen vastaanottamisen edellytyksenä tällaisessa tapauksessa on kuitenkin vähintään se, että alkuperäisen merkinnän tuottaja tai tuottajat vierailevat autiotuvalla myöhemmin saman vieraskirjan ollessa yhä käytössä.

Tekstilaji voidaan määritellä tarpeiden ja päämäärien näkökulmasta. Tästä näkökulmasta tekstilaji nähdään ennemminkin sosiaalisena toimintana kuin tarkkarajaisena konseptina. (Mauranen 1993: 17.) Tarpeiden ja päämäärien näkökulmasta on huomioitava Metsähallituksen ohjeistus nimen, havaintojen ja seuraavan kohteen kirjaamisesta (ks. luku 2.2). Metsähallitus pyrkii siis säätelemään vieraskirjamerkintöjä, jotta ne vastaisivat Metsähallituksen institutionaalisiin tarpeisiin. Näitä vaatimuksia tai toiveita voi pitää ainoina vieraskirjamerkintää koskevinä kirjoitettuinä normeina. Suuri osa kuvaamistani vieraskirjamerkinnöistä täyttää Metsähallituksen vaatimukset ainakin osittain:

- 1) 22.9.2016 lounastauko Sarviojalta **kohti Jooseppia**.
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016)
- 2) 10.7.2010 Söimme tukevasti ja nyt kanooteille ja melomaan **alavirtaan**. Illalla ehkä autolla **Sentinojalla**. **Puolipilvinen sää, hyvä keli edetä**.
(Karapulju 10.3.2009–28.7.2016)

Muistutettakoon tässä yhteydessä, että en tuo kirjoittajien nimiä esille tämän tutkielman aineistoimerkeissä, joten olen jättänyt nimet mainitsematta myös yllä olevissa esimerkeissä, vaikka ne täyttävätkin Metsähallituksen asettamat normit myös allekirjoitusten osalta. Aineistossa on paljon sellaisia merkintöjä, joissa kirjoittaja tai kirjoittajat eivät tuo esille Metsähallituksen peräänkuuluttamia yksityiskohtia. Tällaisten valintojen syyt voivat olla moninaiset, ja ilman tarkkaa tietoa merkintöihin liittyvistä tilannekonteksteista mahdollisten syiden nimeäminen olisi puhdasta spekulointia.

3) Sukat kuivat Matka jatkuu
(Karapulju 10.3.2009–28.7.2016: 20.11.2011)

4) Jatkamme matkaa – **jonnekin**, fiiliksellä mikä vaikuttaa hyvältä.
(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 20.–21.9.2010)

Tässä tutkielmassa kiinnitän huomioni suurimmaksi osaksi vieraskirjamerkintöjen vapaaseen ilmaisuun, joka poikkeaa sisällöllisesti edellä kuvatun kaltaisesta aineksestä. Tekstilajien konventioita voidaan lähestyä vakauden ja varioivuuden välisen jatkumon kautta. Säätelyn vähäisyys korreloi varioivuuden kanssa, ja tiukasti säädelty ja normitetut tekstilajit ovat vakaampia. (Solin 2006: 78, 80.) Vieraskirjamerkintää voidaan pitää löyhästi säädeltyinä tekstilajina. Metsähallituksen normeista huolimatta tai näiden normien ohella vieraskirjaan kirjoittajalla onkin paljon vapauksia tehdä sisällöllisiä ja muodollisia valintoja. Valintojen vapauden lisäksi vaihtelua ja vapaan ilmaisun taajaa esiintyvyyttä selittänee myös diskurssiyhteisön heterogeenisuus.

5) Kivipää > Porttikoski > Lankojärvi
Kaunis, ihana, hieno, čudovita, lepo, beautiful.
There was a dead poro few km's down the river.
(Porttikoski 3.2.2014–18.9.2015:)

6) JOKHAN MIE JOIKAAN !?
(Karapulju 10.3.2009–28.7.2016: 31.5)

7) – – Eräissä tilanteissa kaipaa silti ystävää rinnalleen. Juuri ne hienoimmat hetket täällä haluaisi jakaa jonkun toisen, ystävänsä kanssa. Revontulet yösuunnistuksen aikana, täydenkuun valaisema tähtitaivas, hienot maisemat tai vaikkapa myöhäissyksyinen uintiretki Vierihaaraan saunan lauteilta. Näitähän riittää täällä Itäkairassa. – –
(Vieriharju 4.4.2010–28.8.2014: 27.–28.10.2010)

Yllä olevia esimerkkejä tarkastelemalla voidaan havaita, että vieraskirjamerkinnoissä käytävä kieli vaihtelee kirjoittajasta riippuen huolitellusta yleiskielestä murteelliseen ilmaisuun, ja vieraskirjoihin kirjoitetaan suomen kielen lisäksi myös muilla kielillä kuten esimerkissä 5. Esimerkki 6 on puhdasta itseilmaisua, eikä se tarjoa vastaanottajalleen relevanttia informaatiota, mutta tämän lyhyen merkinnän jokainen sana edustaa joko peräpohjalaisilta murrepiirteiltään

tai viittausalaltaan pohjoista paikalliskulttuuria ja voi olla merkityksellinen identifikaation näkökulmasta. Esimerkki 7 edustaa sisällönalaltaan poikkeuksellisen henkilökohtaista itsereflektiota.

Rakenteellisessa näkökulmassa tekstilajin käsitteeseen liitetään näkemys tekstin rakentumisesta jaksoihin ja vaiheisiin eli se, miten teksti toteuttaa tietynlaista rakennetta (Shore & Mäntynen 2006: 31). Prototyypinen vieraskirjamerkintä alkaa yleensä päivämäärällä, joka määrittelee kirjoitustapahtuman ajallisen kontekstin. Nimitettäköön päivämäärää seuraavaa osaa sisältöjaksoksi. Tämän osan mitta vaihtelee vajaan virkkeestä yli sivun mittaisiin merkintöihin. Urho Kekkonen kansallispuiston vieraskirjat ovat A4-kokoisia ruutulehtiöitä, joiden ruutujen koko on seitsemän millimetriä kanttiinsa. Useimmilla sivuilla on kolmesta kuuteen merkintää, ja sivun mittaiset tai tätä pidemmät merkinnät ovat harvinaisia. Kolmas ja vieraskirjamerkinnän päättävä jakso on allekirjoitus, joka koostuu merkinnän tuottajan tai tuottajien nimestä tai nimimerkeistä. Monet kirjoittajat mainitsevat allekirjoitusosassa myös asuinpaikkakuntansa, ja ulkomaalaiset kirjoittajat tuovat miltei poikkeuksetta esille heidän asuinmaansa. Pieni osa vieraskirjamerkinnöistä on multimodaalisia: kirjoitetun merkinnän vieressä voi olla esimerkiksi piirros tai tarra, ja yhteen kuvaamistani vieraskirjoista oli teipattu hillan eli lakan eli suomuuraimen (*Rubus chamaemorus*) kasviosa. Visuaalinen aines voidaan käsittää edellä mainittujen ohella itsenäisenä jaksone. Kuvat, tarrat ynnä muut sellaiset ovat kuitenkin varsin harvinaisia eivätkä tämän tutkielman kannalta keskeisiä. Alla olevasta esimerkistä on jälleen jätetty pois alkuperäinen allekirjoitusosa kirjoittajien asuinpaikkakuntineen. Tässä esimerkissä olen pyrkinyt jäljittämään alkuperäisen merkinnän asettelua havainnollistaakseni sitä, kuinka prototyypisessä vieraskirjamerkinnässä päivämäärä-, sisältö- ja allekirjoitusjaksot erottuvat asettelullisesti toisistaan.

8) 24.–25.1.2010

Kemihaarasta tulimme yöllä. Kämpällä olimme noin klo 01:00 aikoihin. Vanha hiihtolatu haamoitti hangessa, seurailimme koko matkan sitä. Nyt muutaman tunnin nukuttuamme Naltiotunturin kautta Karhuojalle.

[Kirjoittajan nimi ja asuinpaikkakunta]

[Toisen kirjoittajan nimi ja asuinpaikkakunta]

(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004–28.12.2011: 24.–25.1.2010)

Tekstilajin kielellistä rakentumista voidaan tarkastella siinä käytettyjä tekstityyppejä erittelemällä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 98). Tekstityypin käsitteellä viitataan luokkiin, joilla pyritään kuvaamaan tiettyjä kielellisretorisia strategioita (Shore & Mäntynen 2006: 36). Tekstityypit eroavat toisistaan mahdollisten ja käytettyjen lausetyyppien, rakenteiden ja kieliopin

piirteiden perusteella (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 101). Vieraskirjamerkintöjen sisältöjaksosten hallitsevat tekstityypit ovat *kuvaileva* ja *kertova*. Näiden lisäksi myös *ohjailevaa tekstityyppiä* esiintyy vieraskirjamerkinnöissä.

Kertovassa eli narratiivisessa tekstissä kuvataan ajassa tapahtuvan toiminnan etenemistä toimintaa kuvaavia dynaamisia verbejä käyttäen. Tyypillisesti kertova teksti on mennessä aikamuodossa. (Shore & Mäntynen 2006: 36.) Vieraskirjoihin kirjoitetaan paljon meneillään olevasta retkestä, jolloin jo tapahtuneet asiat kerrotaan imperfektissä, ja tulevista suunnitelmista, kuten seuraavaan kohteeseen etenemisestä, kerrotaan preesensia käyttäen. Vieraskirjamerkintöjen kertovien jaksosten mielenkiintoinen ominaispiirre on, ettei virkkeissä useinkaan ole ilmi-pantuja subjekteja, vaan yksikön tai monikon ensimmäisessä persoonassa tapahtuneen tai tapahtuvan toiminnan toimijuus määrittyy allekirjoitusosan perusteella:

- 9) **Olimme** täällä vaelluksemme viimeisen yön. Tänään on tavoitteena päästä Ivaloon saunomaan joten **lähdemme** aikaisin liikkeelle suuntana siis Kiilopää. **Nukuimme** taivasalla bivissä ja aamulla mittari näytti -26 °C. --
(Tuiskukuru 31.8.11–3.3.13: 27.–28.4.2013)

Kuvailevassa eli deskriptiivisessä tekstissä ei tyypillisesti ole aktiivisia toimijoita. Sen sijaan kertoja representoi jotain koettua valitsemastaan näkökulmasta. Tämän tekstityypin ominaispiirteitä ovat adjektiivien sekä olemista ja havaitsemista ilmaisevien verbien käyttö. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 101.) Prototyypisissä vieraskirjamerkintöjen kuvailevissa jaksoissa representoidaan säätä, olosuhteita, maisemia ja luonnonilmiöitä.

- 10) Jos **kaunista** ovat vesihelmet juolukanlehdissä, riekonmarjan ja mustikanlehtien puna auringossa, niin **sykähdyttävän kaunista** oli joutsenperhe **sinisellä** Naltiojoella.
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004–28.12.2011: 27.9.11)

- 11) Taivas **hehkuu sinisenä** ja hanki kantaa hiihtäjää. -- **Ei nähty** kettua, ei kuukkelia eikä muita kulkijoita.
(Tuiskukuru 31.8.11–3.3.13: 27.–28.4.2013)

Luontoon liittyvien havaintojen ohella kuvailevat jaksot voivat fokuoitua välittömään ympäristöön, jolloin representoidaan autiotuvalla tai sen lähiympäristössä havaittua. Merkinnässä voidaan ilmaista esimerkiksi tyytymättömyyttä muita luonnossaliikkujia ja olosuhteita kohtaan.

- 12) Tuhka ämpäri puuttuu, lika sankossa reikä ja piha täynnä kuseskelun jälkiä. Miltä maistuu tällainen retkeily!? Puron vesi maistuu ruosteelta.
(Tuiskukuru 31.8.11–3.3.13: 4.4.2012)

Esimerkki 12 voidaan mieltää instruktiiviseksi, vaikka se ei rakenteidensa puolesta täytäkään instruktiivisen tekstityypin määritelmää. Instruktiiviselle tekstityypille ominaisia rakenteita ovat imperatiivi, ohjaileva passiivi ja modaaliset muodot (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 101–102). Esimerkissä 12 kirjoittajan voidaan kuitenkin tulkita esittävän toiveita, vaatimuksia ja kieltoja implikoiden. Ohjailevat eli instruktiiviset jaksot ovat suhteellisen yleisiä vieraskirjamerkinnoissä. Ohjailevan passiivin tai multimodaalisten muotojen esiintyvyys vieraskirjamerkinnoissä on vähäistä, ja imperatiivi onkin yleisin instruktiivisten jaksosten resurssi. Tyypillisesti ohjailevuus onkin suoraa kuten esimerkeissä 13 ja 14, ja tyyliä selittänee diskursiivisen symmetrisyys ja kommunikatiivinen yksisuuntaisuus sekä se, että merkintöjen vastaanottajat ovat lähtökohtaisesti tuntemattomia.

13) MIKSI KÄMPÄSSÄ ON TYHJIÄ KALJATÖLKKEJÄ JA LIMSAPULLOJA !?!?
HÄVETKÄÄ TE ITSEKÄÄT PASKIAISET JOTKA JÄTÄTTE NE JÄLKEENNE !!!
 (Tuiskukuru 31.8.11–3.3.13: 11.–12.6.)

14) **Varokaa** myyriä (sisälläkin). Meiltä saaliiksi joutui leipäpaketti.
 (Anteri autiotupa 26.3.2015–2.4.2017)

Edellä mainittujen ja käsiteltyjen kolmen tekstityypin ohella tekstityypiluokitteluun luetaan myös tekstityypit *ekspositorinen* eli *erittelevä* ja *argumentoiva* eli *perusteleva* (ks. Shore & Mäntynen 2006: 36–37; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 101–102). Havaintojeni mukaan etenkin argumentoivaa tekstityyppiä voidaan pitää vieraskirjamerkinnoissä jopa erittäin harvinaisena. Myöskään varsinaisia ekspositorisia jaksoja aineistossa ei esiinny, vaikka kirjoittajat erittelevätkin kokemiensa asioiden syitä ja seurauksia.

Vieraskirjamerkinnoissä esiintyviä tekstityyppejä tarkastelemalla voidaan luoda kuva prototyypin vieraskirjamerkinnoiden ominaispiirteistä. Sen sijaan vieraskirjamerkintöjen vaihtelua, epävakautta ja ei-prototyypisiä elementtejä voidaan lähestyä intertekstuaalisuuden ja hybrisyden eli genrejen sekoittumisen näkökulmista. Intertekstuaalisuudesta voidaan erottaa kaksi muotoa: *Avoim intertekstuaalisuus* ilmenee tyypillisesti siteeraamisena, mutta myös implisiittisemmät alluusioiden voidaan lukea intertekstuaalisuudeksi. (Solin 2006: 74, 83; Fairclough 1992: 104). Fairclough (mts. 104) erottaa *interdiskursiivisuuden* avoimesta intertekstuaalisuudesta. Käsite viittaa sisällöllisen lainaamisen sijaan konventioiden ja tyylien lainautumiseen. Myös hybrisydellä voidaan viitata konventioiden sekoittamiseen, mutta se voi viitata myös erilaisten funktioiden sekoittamiseen.

15) ”**Lapin luonto luo outoa taikaa...**” – –
 (Porttikoski 2014–2015: 30.–31.3.2015)

- 16) #petoonirti en kommentoi tähän sen enempää **because I'm fabulous T. BITCH/TITS**
(Luirojärvi 12/2014–07/2016: 4.8)
- 17) Tällä kertaa jälki Karhuojalta oli **leveä**
kulku sitä myöten oli **keveä**
Vaan ei ole tässä **hoppu**
ei matka ole läheskään **loppu**
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004–28.12.2011: 25.12.2010)
- 18) Huikaisevan kaunis maailma – niin sietämättömän kylmä.
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004–28.12.2011: 6.–7.1.2011)
- 19) 100 PÄIVÄÄ URHO KEKKOSEN KANSALLISPUISTOSSA —> **100.outdoors.net**
(Anteri autiotupa 26.3.2015–2.4.2017: 6–8/9/16)

Esimerkki 15 on avoimen intertekstuaalinen, sillä kirjoittaja käyttää lainausmerkkejä, ja moni lukija tunnustanee merkinnässä siteerattavan iskelmälaulaja Eino Grönin tuotantoa. Populaarikulttuuria heijastelevassa esimerkissä 16 on sekä interdiskursiivisia että hybrisiä piirteitä. Esimerkissä 17 kirjoittaja kertoo kokemuksistaan tavalla, jota voi pitää interdiskursiivisena, sillä merkinnän loppusointuisuus ja asettelu edustavat tyyllillistä lainautumista. Mietelausemainen esimerkki 18 on niin ikään interdiskursiivinen, sillä kyseessä on poikkeuksellisen ytimekkäästi ilmaistu havainto. Funktionaalaisesta näkökulmasta esimerkki 19 on epätyypillinen jakso, sillä siinä kirjoittaja pyrkii mainostamaan vieraskirjan ulkopuolista sisällöntuotantoaan.

4.3 Analyysimenetelmä

Koska tutkielmani edustaa kriittistä diskurssianalyysia, jonka kysymyksenasettelua, tulkintaa ja kuvausta kriittinen ekolinguistiikka ohjaa, on kyse laadullisesta tutkimuksesta. Näin ollen tavoitteenani ei ole esittää numeerisia tuloksia vaan tiheää kuvausta tarkasteltavana olevien ilmiöiden laadusta (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 140). Tarkasteltavilla ilmiöillä viitataan vieraskirjamerkintöjen luontorepresentaatioita tuottaviin luontodiskursseihin (tutkimuskysymys 1) sekä ihmisen ja luonnon suhteen kielelliseen rakentumiseen ja näiden representaatioiden ekologiseen kestävyYTEEN (tutkimuskysymys 2). Huomio kiinnittyy myös vieraskirjamerkinnöissä esiintyvän ympäristöhuolen laatuun (tutkimuskysymys 3). Koska analysoin moniäänistä ja heterogeenista aineistoa, joidenkin valintojen ja kielellisten ilmiöiden frekvenssistä esitetään analyysiosissa sanallisia kuvauksia. Tämä tehdään kuitenkin siten, että pitäydytään numeeristen tulosten ja päätelmien esittämisestä, sillä tavoitteena ei ole tarkka kuvaus siitä, kuinka usein jokin representaatiokeino tai kielellinen valinta aineistossa esiintyy.

Kriittinen diskurssianalyysi kuten myös diskurssintutkimus yleisesti ovat hermeneuttisia prosesseja, sillä tiedonmuodostamisprosessissa jonkin yksittäisen asian ymmärrykseen vaikuttaa esiymmärrys kokonaisuudesta, ja uusi ymmärrys yksittäistapauksista muokkaa kokonaisuutta koskevaa ymmärrystä vaikuttaen samalla yksittäistapausten ymmärrykseen. (Wodak & Meyer 2001: 16; Pietikäinen ja Mäntynen 2009: 143–144.) Tämän tutkielman tasolla esiymmärrys aineistosta ja tutkittavista ilmiöistä alkoi jo aineistoa koostaessani, sillä jo alkuvaiheessa pyrin tunnistamaan sisällöllisiä säännönmukaisuuksia ja eroavaisuuksia. Varsinaisessa aineiston lähiluvussa, tulkinnallisessa työssä ja diskurssien etsimisessä, olen pyrkinyt etenemään tietyn diskurssin ilmiselvimmistä realisaatioista erityisempiin.

Kriittisen diskurssianalyysin tulkitseva työ ja kielitieteellinen analyysi fokusoituvat aineistossa rakentuvien merkitysten ja kontekstin eri ulottuvuuksien suhteeseen (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 166; Fairclough 1997: 31–32). Tutkimusongelma ohjaa aineiston lähilukua, ja ote on vertaileva ja säännönmukaisuuksia, toistuvuuksia ja poikkeavuuksia etsivä. Lähiluvun, tulkinnallisen työn ja kielitieteellisen analyysin keinoin tehtyjen havaintojen pohjalta tutkija pyrkii luomaan synteesin, joka kokoaa tehdyt havainnot sekä kielenkäytön mikrotason ilmiöt että kontekstin makrotason huomioon ottavaksi ajattelutavaksi, jota voidaan perustella aiheeseen liittyvällä tai sitä sivuavalla tutkimuksella ja teorialla. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 166–167.) Fairclough'n (1997: 29) mukaan diskurssianalyysi on tekstien, diskursiivisten käytäntöjen ja sosiokulttuurisen kontekstin välisten yhteyksien etsimistä. Diskursiiviset käytännöt sijoittuvat tekstin ja laajan sosiokulttuurisen kontekstin välimaastoon, ja niillä viitataan tiedon tuottamisen, vastaanottamisen ja jakautumisen tapoihin ja käytäntöihin (Fairclough 1992: 72–73; mts. 28). Aineistooni liittyviä diskursiivisia käytäntöjä taustoittaakseni olen pyrkinyt kuvaamaan niin viestintäkontekstia (ks. luku 2) kuin vieraskirjamerkinnän tekstilajiakin (ks. luku 3.2), sillä nämä tekijät on huomioitava tulkinnallista lähilukua tehtäessä.

Remes (2006: 316–317) kuvaa diskurssianalyysin etenemistä siten, että aluksi tutkija etsii merkkejä diskursseista, minkä jälkeen merkit kootaan merkityksiksi, joita voidaan perustella aiempaan tutkimukseen viittaamalla. Tavoitteena on viedä diskurssin mikrotason realisaatio tiedon syvemmälle analyysitasoille. Aiempi tutkimus ja yhteiskuntatieteelliset teoriat liittävät kielitieteellisen analyysin keinoin tuotetun tiedon kielen ilmiöistä laajempiin yhteiskunnallisiin yhteyksiin (Pietikäinen 2000: 193). Diskurssianalyysi on täten edellä kuvatun monitasoisuutensa lisäksi myös monitieteistä, ja tämän tutkielman tasolla pyrin liittämään analysoimani vieraskirjamerkinnät sekä laajempaan kontekstiin että soveltuviin tutkimuksiin ja teorioihin, jotka eivät välttämättä ole kieli- vaan esimerkiksi filosofis-yhteiskuntatieteellisiä.

Varsinaisessa tekstipinnasta liikkeelle lähtevässä analyysissä olen soveltanut tapaa, joka muistuttaa Mäkilän (2007: 144–145) kuvaamaa diskurssianalyttistä metodia. Liikkeelle lähdetään yksittäisen tekstikokonaisuuden – tämän tutkielman kontekstissa yksittäisen vieraskirjamerkinnän – lähiluvulla, minkä jälkeen sille esitetään sarja apukysymyksiä. Käyttämiäni apukysymyksiä ovat esimerkiksi: Millaista luontokäsitystä analysoitava vieraskirjamerkintä konstruoi? Millaista ihmiskuvaa vieraskirjamerkintä mahdollisesti edustaa? Millaisia päätelmiä luonnon ja ihmisen suhteesta vieraskirjamerkinnän pohjalta voidaan tehdä? Apukysymyssarjan ja mahdollisten lisäkysymysten jälkeen tutkija pohtii, mitkä kielelliset piirteet ja representaationaaliset valinnat luovat tekstin synnyttämän käsityksen. Tutkija etenee tällä tavoin, kunnes yksittäisten tekstikokonaisuuksien – vieraskirjamerkintöjen – välillä aletaan havaita samankaltaisuuksia, ja näiden samankaltaisuuksien yhteiseksi nimittäjäksi oletetaan jokin diskurssi. Tekstuaalista tasoa analysoitaessa huomio kiinnittyy esimerkiksi vieraskirjamerkinnässä käytettyyn sanastoon, muoto- ja lauserakenteeseen sekä näiden synnyttämiin merkityksiin, joiden tulkitseminen vaatii edellä kuvattujen diskursiivisten ja sosiaalisten käytäntöjen huomioimista (ks. Fairclough 1992: 71–73). Lähestymistapani on siinä mielessä aineistolähtöinen, etten ole ennalta määrittänyt, millaisiin kielellisiin ilmiöihin tai kielenpiirteisiin analyysissä fokusoidun. Sen sijaan kielellisiä valintoja ja kielenpiirteitä analysoidaan niiden luonnolle ja ihmiselle synnyttämien merkitysten kautta. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että aineistoa analysoidessani kiinnitän huomiota vieraskirjamerkintöjen verbi-, substantiivi- ja adjektiivivalintoihin sekä merkintöjen lause- ja muotorakenteeseen. Koska huomioni kiinnittyy luonnon ja ihmisen suhteeseen, tarkastelen myös sitä, millaisiin semanttisiin rooleihin luonto ja ihminen asemoidaan.

Edellä kuvattua tapaa soveltaen olen tunnistanut aineistosta viisi diskurssia, jotka ohjaavat aineiston luontorepresentaatioiden rakentumista vaikuttaen myös siihen, millaisena ihminen sekä ihmisen ja luonnon suhde representoituvat. Jokaisen diskurssin analyysi esitetään omassa alaluvussa. Nämä alaluvut (5.1–5.5.) rakentuvat siten, että aluksi diskurssia ja sen ilmentymien laatua luonnehditaan yleisellä tasolla. Luonnehtivaa aloitusjaksoa seuraa tekstiesimerkkien analyysi, millä havainnollistetaan kyseessä olevan diskurssin realisoitumista representaatioina, kielellisinä valintoina ja yleisesti kielenkäytön mikrotason ilmiöinä. Tekstiesimerkit voidaan käsittää siis tietyn diskurssin ilmiöinä. Diskurssithan vaikuttavat representaatioiden laatuun järjestämällä kielellisen massan tietynmuotoiseksi (Fairclough 2003: 124; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 55). Jokainen alaluku päättyy eräänlaiseen yhteenveto-osaan, jossa pyrin tuomaan esille käsiteltävän diskussin verkostoituneisuutta vieraskirjadiskurssin ulkopuoliseen kielenkäyttöön, minkä lisäksi esitän ekokriittisestä näkökulmasta tehdyn yleisarvion diskurssin tuottamien representaatioiden ekologisesta kestävydestä.

Tekstiesimerkeillä pyrin havainnollistamaan kielellisiä ilmiöitä. Koska jokaisesta ilmiöstä ei voi esittää esimerkkiä, suuri osa tekstiesimerkeistä on sellaisia, jotka edustavat jonkin mikrotason kielellisen ilmiön laajempaa esiintyvyyttä tämän tutkielman laajahkossa aineistossa. Tosin jotkin esimerkit edustavat tietyn diskurssin erikoisempia ja yksilöllisempiä ilmenymiä. Tekstiesimerkkejä analysoidessani viittaan Ison suomen kieliopin verkkoversioon (VISK), jota hyödynnän tutkielman deskriptiivisenä kielioppina. Lisäksi joitain sanastollisia valintoja analysoidessani tukeudun Kielitoimiston sanakirjaan (KS). Koska tavoitteena on yhdistää kielenkäytön mikrotason ilmiöt laajempiin yhteyksiin, hyödynnän myös soveltuvia taustateorioita ja lähdekirjallisuutta muilta tieteenaloilta analyysia ja sen kautta tekemiäni havaintoja tukeakseni. Kielioppiin, sanakirjaan ja lähdekirjallisuuteen viittaaminen ei kuitenkaan ole itsetarkoitus, vaan olen katsonut sen perustelluksi silloin, kun se tukee analyysia ja sen pohjalta esitettyjä perusteluja.

5 VIERASKIRJAMERKINTÖJEN LUONTODISKURSSIT

5.1 Luonto irtiottona -diskurssi

Aineistossa esiintyvistä diskursseista kenties selkeimmin erottuu diskurssi, jossa luonto representoidaan vastakohtaisena luonnossaliikkujien arkiselle elämänpiirille ja modernille elämälle suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa. Tästä vastakohta-asetelmasta johtuen olen nimennyt tämän diskurssin *luonto irtiottona* -diskurssiksi. Irtiotto toimii nimityksenä siitakin syystä, että tässä diskurssissa ihminen representoituu enemmän tai vähemmän kulttuurista irrottautuvana. Lisäksi luonnossa olemisen ja liikkumisen hetkellisyyttä korostetaan usein, ja *irtiotto*-sana heijastelee myös toiminnan temporaalista rajattua. Yksittäisistä vieraskirjamerkinnöistä tämän diskurssin kiteyttää selkeästi esimerkki 20.

20) Kaunista ja rauhallista on. Täällä mieli lepää. Seuraavaan kertaan!
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 7.–8.9.)

Luonto irtiottona -diskurssissa luonto representoidaan eräänlaisena hiljaisuuden ja rauhan tyysijana. *Hiljaisuus* ja *rauha* sekä niiden johdokset ovatkin eräänlaisia avainsanoja, jotka usein aktivoivat luonto irtiottona -diskurssin. Myös *kiireettömyys* ja *vapaus* liittyvät luonto irtiottona -diskurssin luonto- ja ihmiskuvaan keskeisesti. Kirjoittajat representoivat itsensä eli ihmisen onnellisena nautiskelijana, joka kerta toisensa jälkeen pakenee kulttuurin piirin oravanpyörästä palaten etsimään katkennutta luonnonyhteyttä ja omaa itseään. Ihmisen toiminta luonnossa on irrationaalista, mikäli sitä tarkastellaan tuotannollis-taloudellisilla kriteereillä, ja ihmisen kuvataan omaksuneen paradoksaalinen *enemmän on vähemmän* -asenne luonnossaliikkumiseen liittyen. Ihminen ei pyri ottamaan luontoa haltuun eikä aseta itseään kilpailuasetelmaan luonnon kanssa. Luonnon ja kulttuurin väliset kontrastit ovat luonto irtiottona -diskurssissa keskeisiä. Kontrastiivisuutta ei välttämättä ilmaista eksplisiittisesti, sillä usein representoidaan vain joko luontoa tai kulttuuria, mutta diskurssin vastakohtille perustuvasta logiikasta johtuen representaatiot implikoivat samalla vastakohtaista käsitystä oppositioparin toisesta jäsenestä.

Hilja- ja *rauha*-kantaiset nominit ovat luonto irtiottona -diskurssin keskeistä sanastoa, ja molempia sanoja esiintyy aineistossa viljalti, mikä kertoo hiljaisuuden ja rauhallisuuden merkityksellisyydestä. Onkin oletettavaa, että hiljaisuus ja rauhallisuus ovat keskeisiä vaeltajien odotushorisonttia määrittäviä asioita, sillä ne voi tulkita kontrastiivisiksi suhteessa moniin urbaanin elämänpiirin ja tietoyhteiskunnan ilmiöihin.

- 21) **Hiljainen** on erämaa. --
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 25.–26.2.2012)
- 22) -- Sopusoinnussa me, jotka vain nauttiaksemme **rauhasta** ja luonnosta vierailimme täällä sekä heidän kanssa, jotka elinkeinonsa ja työtehtäviensä vuoksi täällä ovat. --
(Peuraselkä -2011: 11.2.2010)
- 23) -- Yö **rauhallinen, hiljaisuuden** peittelemä. --
(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014: Perjantai 22.–23.8.– 13)
- 24) **Rauhaa** ja **hiljaisuutta** on riittävästi. --
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 14.–15.4.)

Usein sanoista vain toinen esiintyy yksittäisessä vieraskirjamerkinnässä (esimerkit 21 ja 22), mutta ne voivat esiintyä myös rinnastettuina kuten esimerkeissä 23 ja 24, vaikka oletettavasti joillekin kirjoittajille sanat ovat vaelluskontekstissa merkitykseltään läheisiä ja kenties jopa samamerkityksisiä. Sekä hiljaisuuden että rauhan voidaan vieraskirjadiskurssissa tulkita tarkoittavan jonkinasteista kulttuurin poissaoloa. Näin ollen niiden esiintyvyys merkitsee sitä, että ihminen kokee onnistuneensa irrottautumaan kulttuurista, mitä ilmaistaan joissain aineiston vieraskirjamerkinnöissä eksplisiittisesti.

- 25) -- **Hiljaisuus** rauhoittaa mieltä ja DNA:n täysi kuulumattomuus on itsekin puutteessa **siunaus**.
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 24.–25.2.)
- 26) **Luonnon rauhaan** tultu lepäämään **arjen hulinalta**. --
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 7.5.–14)

Esimerkissä 25 kirjoittaja implikoi tyytyväisyyttään siihen, että viestintäteknologian toimimattomuus auttaa irrottautumisessa. Arkielämässä teknologian toimintahäiriöt aiheuttaisivat todennäköisesti turhautumista, mutta kirjoittaja nimittää asiantilaa *siunaukseksi*. Kielitoimiston sanakirjan mukaan *siunaus*-substantiivina ja *siunata*-verbiä käytetään uskonnollisesta kielestä etäännyneellä tavalla (KS s.v. *siunaus*; *siunata*), millaista käyttöä myös esimerkki 25 edustaa. Loogisesta näkökulmasta tarkasteltuna kirjoittaja kokee kiusausta käyttää teknologiaa, mutta sen toimimattomuus edesauttaa irrottautumisprosessia. Esimerkissä 26 kulttuuri ja luonto konstruoidaan toisilleen kontrastiivisina. Konstruointi on hyvin eksplisiittistä, sillä genetiiviattribuutit asemoivat *rauhan* kuuluvan luonnon piiriin ja *hulinan* puolestaan arkielämään. Lisäksi kontrastiivisuutta konstruoidaan esimerkissä vastakohtaisilla illatiivi- ja ablatiivimuodoilla.

Hiljaisuus vaikuttaa olevan niin tärkeä osa luontokokemusta, että se saa kirjoittajat pohtimaan sen olemusta ja kokemisen tapaa.

- 27) -- Jyrkkävaaran kämpppä OK. ja ei kuulu kosken kohinaa, näin voi **kuunnella hiljaisuutta**.
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 7.–9.6.15)

28) “Miten **kertoa hiljaisuus**” by Nils-Aslak Valkeapää
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 1-2.10.2011)

Esimerkissä 27 hiljaisuus representoidaan niinkin tärkeänä osana luontokokemusta, että kirjoittaja ilmaisee kiitollisuutensa luonnollisten äänten poissaolosta. Oletettavasti hiljaisuudella viitataan yleisesti ihmisten aiheuttamien äänten poissaoloon eikä täydelliseen äänettömyyteen. Esimerkissä esiintyvä *hiljaisuuden kuuntelu* on paradoksi, joka esiintyy aineistossa useamman kerran. Niin ikään hiljaisuuteen liittyvän paradoksin sisällään pitävä saamelaisrunoilija Nils-Aslak Valkeapään siteeraus (esimerkki 28) esiintyy saman kirjoittajan kirjoittamana useissa aineiston vieraskirjamerkinnöissä. *Hiljaisuuden kuuntelu* ja *hiljaisuuden kertominen* kertovat yhtä lailla siitä, että hiljaisuus on tärkeä osa luontokokemusta, mutta niiden voidaan tulkita sisältävän myös ontologisen pohdinnan hiljaisuuden luonteesta. Hiljaisuus on täten kiehtovaa.

Rauha ja hiljaisuus eivät viittaa vieraskirjadiskurssissa ainoastaan maantieteelliseen etäisyyteen kulttuurisesta, mutta myös siihen, että kansallispuistossa ja erämaassa ei ole liikaa ihmisiä eli kulttuurisia subjekteja pilaamassa luonnon rauhaa ja luonnon kokemisen autenttisuutta. Rauha voi kuitenkin rikkoontua, ja erityisesti kansallispuiston keskiosassa sijaitsevaan Luirojärven alueeseen, jossa sijaitsevat autiotuvat *Luirojärvi* ja *Rajan kämppä*, *Luirojärven va-raustupa* sekä avoin sauna, suhtaudutaan useissa merkinnöissä ihmispaljouden takia kielteisesti.

29) Tuolla itäpuolen rauhassa kun on kulkenut niin **hämmentyi** pahasti Luiron **festivaaleista** että jäi näkkärit Hiltonin pöydälle. Syökää pois.
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 23.–24.7.)

30) Tulimme Luiron **lomakylästä**, jossa Kettu Repolainen vastasi ohjelmapalveluista. – –
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 10.–11.4.2013)

31) Erämaan **rauha** onnistui kaikilta osin. **Paitsi** tämä edellä oleva **likka piti meteliä** yhden komppanian edestä. Kiitos ja anteeksi.
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 24.7.)

Luirojärven aluetta nimitetäänkin aineistossa metaforisesti *festivaalialueeksi* ja *lomakyläksi* niin kuin esimerkeissä 29 ja 30. Lisäksi kanssavaeltajien käytöstä saatetaan kritisoida: esimerkiksi 31 jälkimmäisen virkkeen pejoratiiviseksi tulkittava *likka*-substantiivi osoittaa suhtautumisen *metelin pitäjään* olevan kielteistä, ja *meteli* edustaa selkeästi sekä *rauhan* että hiljaisuuden semanttista vastakohtaisuutta.

Monissa luonto irtiottona -diskurssia edustavissa vieraskirjamerkinnöissä tai niiden jaksossa käsitellään *yksinäisyyttä*. Luonto irtiottona -diskurssissa yksinäisyys on ymmärrettävä luonnonolosuhteissa tapahtuvana hetkellisenä irrottautumisena sosiaalisesta kanssakäymisestä

ja muiden ihmisten kohtaamisesta, ja monet kirjoittajat representoivat yksinäisyyden tavoiteltavana. Kulttuurin piirissä tällainen irrottautuminen olisi vähintäänkin haasteellista ellei jopa mahdotonta.

32) Vielä ei ole reissullamme näkynyt muita “**Rinkkasatiais**”.
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 20.–21.7.2010)

33) Olin yötä. **Mikä parasta - yksin**. – –
(Kärekeoja -2012: 5/6 2010)

Suhtautumisen näkökulmasta muiden luonnossaliikkujien nimittäminen *rinkkasatiaisiksi* (esimerkki 32), konstruoi muiden ihmisten kohtaamisen ei-toivottavana ja ärsyttävänä. Esimerkissä 33 toivottuus rakentuu kommentoivan kiteytyneen relatiivilauseen käytölle (ks. VISK § 1168). Yksinäisyyden merkityksellisyydestä kertoo sekin, että monet luonto irtiottona -diskurssin tuottajat mittaavat yksinäisyyttä. Monissa tätä diskurssia edustavissa merkinnöissä mainitaankin joko luonnossa olon aikaisten ihmiskontaktien määrä tai ajallinen etäisyys kirjoitushetkestä viimeiseen ihmiskontaktiin.

34) – – Olen kohdannut **18 lajikumppania** poluilla, parilla kämpällä vietin yöt yksikseni. – –
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 7.–9.6.15)

35) Nyt on alkamassa **kymmenes päivä** puistossa. **Yhtäkään vaeltajaa** en ole nähnyt, **huoltomiehiä** kylläkin jonku kerran ja **yhden poromiehen**. Rauhallista on erämaassa. – –
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 31/12)

36) Vika päivä reissua, **viikko kulunut ilman ristin sielua, rauhassa saapi olla!**
(MANTOSELKÄ AUTIOTUPA 27.3.–2.12.2011: 2.12.2011)

37) Hiljaista on kuin Vileenin huoltoasemalla. Viikkoon ei ole ketään näkynyt. **Isolla Kolsanmurustallakaan** ei ollut **ristinsielua** – ei **edes ryssä** Kalashnikovin kanssa. – –
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 29.–30.5.2010)

Esimerkissä 34 kirjoittaja viittaa tapaamiinsa ihmisiin *lajikumppani*-substantiivilla, jota voi pitää luonnontieteen sanastoon kuuluvana ja kontekstin motivoimana valintana. Esimerkissä 35 kirjoittaja mainitsee ajallisen etäisyyden viimeiseen ihmiskontaktiin eritellen myös niiden määrää ja laatua. Esimerkit 34 ja 35 ovat muiden ihmisten poissaoloon suhtautumisen ja asennoitumisen näkökulmasta varsin neutraaleja, mutta esimerkeissä 36 yksinäisyys konstruoidaan toivottavana asiantilana esimerkin päättävän verbiliiton *saada*-verbillä. Esimerkin 37 perusteella ei voi tehdä päätelmiä kirjoittajan suhtautumisesta yksinäisyyteen, mutta muiden ihmisten poissaolo representoidaan monin kielellisin keinoin tässä kolmivirkkeisessä esimerkissä, mikä kertoo vähintäänkin yksinäisyyden merkityksellisyydestä. Kirjoittaja aloittaa merkintänsä idiomaattisella vertauksella jatkaen asiantilan määrittävällä faktuaalisella virkkeellä. Esimerkin

päätävä virke on funktioltaan intensifioiva, mikä rakentuu ensisijaisesti *-kAAn*-fokuspartikkelin ja *edes*-partikkelin käytölle. Inklusiivisten fokuspartikkelien merkitysten tulkintaan vaikuttaa ympäröivä konteksti (VISK § 842), ja esimerkin kontekstissa sen voi tulkita intensifioivaksi: odotusten vastaisesti *Iso-Kolsanmurustalla* ei ollut muita ihmisiä, joihin viitataan idiomaattisella *ristinsielu*-substantiivilla. Kielitoimiston sanakirja ei tunnista *ristinsielua*, mutta sitä tapaa käytettävän nimenomaan silloin, kun konstruoidaan ihmisten tai ihmisryhmien poissaoloa. Mainittakoon, että Iso-Kolsanmurusta on paikannimi, ja se sijaitsee Savukosken kunnassa Suomen ja Venäjän välisen valtakunnanrajan välittömässä läheisyydessä (Maanmittauslaitos 2019), mikä selittänee poliittisesti epäkorrektin *ryssä*-sanankäyttöä.

Erämaaympäristön mahdollistama yksinäisyys voi tarpeeksi pitkään jatkuneena muodostua mukavuusalueeksi jopa siinä määrin, että se saa välttelemään muiden luonnossaliikkujen kohtaamista.

38) ISTUIN EILEN VANHASSA, RAKASTAMASSANI KÄMPÄSSÄ, KUN SINNE TULI PARISKUNTA. OLEN OLLUT NYT NIIN KAUAN YKSIN, ETTEN OIKEIN OSAA... LÄKSIN TÄNNE. --

(MANTOSELKÄ AUTIOTUPA 27.3.–2.12.2011: 6.9.2011)

Esimerkissä 38 kirjoittaja kuvaa tilannetta, jossa autiotuvalle saapuu hänen kaksi muuta luonnossaliikkujaa. Irrottautuminen kulttuurista ja ennen kaikkea sosiaalisesta on kuitenkin kirjoittajan tapauksessa niin perusteellista, että kirjoittaja päätyy poistumaan kohti toista autiotupaa ollakseen yksin. Loogisesta näkökulmasta tarkasteltuna esimerkin jälkimmäisten virkkeiden välille voidaan hahmottaa kausaalinen suhde, vaikkei kirjoittaja käytäkään *koska*-konjunktiota tai muuta syytä ilmaisevaa rakennetta. Vastaavaa muutosprosessia kuvaavat ainakin sellaiset suomen kielen intransitiiviverbit kuin *erakoitua* ja metaforisesti käytettynä *metsittyä*.

Sekä rauhaa, hiljaisuutta että muiden ihmisten poissaoloa voidaan tarkastella suhteessa kysymykseen luonnon autenttisuudesta eli ympäristön luonnontilaisuudesta keinotekoisuuden vastakohtana. Autenttisuus on tässä suhteessa kuitenkin suhteellista, sillä yhteiskuntatieteessä vallitsee käsitys siitä, ettei koskemattonta luontoa enää ole (Tuulentie 2002: 73–74). Maapallon kaikki erämaat ovat olleet ihmisen vaikutuksen piirissä jo vuosisatoja (Snyder 1990: 28). Voidaan ajatella, että myös Urho Kekkosen kansallispuiston luonnontilaisuus on koskematta jättämisen tulosta. Alue on monenlaisen suunnittelun piirissä, ja siellä on paljon rakennettuja elementtejä, jotka ovat kiistatta kulttuurisia indeksejä. Aineistossa on muutamia merkintöjä, joiden voidaan tulkita olevan autenttisuuden kaipuun tuottamia siinä mielessä, että niiden voi tulkita kritisoivan alueen rakennettua luontoa.

39) Nuortin retkeilyreitillä aika vilkasta (päivittäin useita porukoita). **Lähtöpaikkaterminaali** todella komea ja rakenteet vielä kunnossa. Polku hyvin merkitty (parin päivän päästä näin yölläkin oransseja täpliä jotka muuttuivat keltaisiksi ja sinisiksi ja vihreiksi ja lopulta alkoivat pyöriä pääni ympärillä – huh **poishan sieltä oli päästävä**)

(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 9/11)

40) – – Mielenkiintoista miten **ennen** aita tehtiin paikalla olevasta tavarasta ja myös korjattiin niillä. En tiedä kuinka usein partio aittaa kulki, mutta monet tavat ja pitkokset se jälkeensä jätti. **Nykytyyli** on rahdata aidanseipäät ja verkot kairaan aikamoisella kelkkavallilla – mönkiäisistä nyt puhumattakaan. **Polut katoavat – on vain mönkiäisen uria.** – –

(Peuraselkä -2011: 9–10/9)

Esimerkissä 39 kirjoittaja kuvaa kokemuksiinsa kansallispuiston luoteisosassa sijaitsevalla Nuorttijoien retkeilyreitillä, joka on merkitty maastoon värikkäin opastein. Kirjoittaja konstruoi alueen vahvasti rakennetuksi nimittämällä reitin alkupistettä liioittelevasti *lähtöpaikkaterminaaliksi*. Varsinainen kritiikki rakentuu viimeisten virkkeiden kuvaukselle maastossa olevien opasteiden häiritsevyydestä. Merkinnästä syntyy vaikutelma siitä, että juuri opasteet ovat saaneet kirjoittajan suuntautumaan kansallispuiston erämaisemmalla alueella sijaitsevalle Naltiojoen autiotuvalle. Esimerkki 40 on sävyltään nostalginen vertaileva kuvaus teknisen kehityksen vaikutuksesta porotalouteen. Tuulentien (2002: 75) mukaan juuri luontoon äskettäin lisätyt elementit voivat olla kokijalle epäautenttisia, sillä alkuperää etsivä kokija pyrkii häivyttämään valitsevan ajankohdan, mutta luontaiselinkeinoihin liittyvien rakennelmien voidaan tulkita kuuluvan luontoon.

Luonto irtiottona -diskurssissa luonnossaliikkuminen ja muu luonnossa tapahtuva toiminta representoidaan *kiireettömänä*. Erämaavaeltamiseen olennaisesti kuuluva liikkuminen paikasta toiseen ei ole luonto irtiottona -diskurssin tuottajille kiiruhtamista kohti seuraavaa tavoitetta tai määränpäättä.

41) Hiihdeltiin Luirolta kirkkaassa säässä hilpein mielin **kiirettä pitämättä** maisemia ihaillen. – –
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 31.3.2012)

42) **Emme** ole **kiireisinä** tulleet voittamaan erämaata vaan rauhassa antamaan erämaan voittaa meidät ystäväkseen ja näyttämään parhaat aarteensa.
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 13.–14.4.)

43) Tultiin Oulusta rauhoittumisen ajatuksella **arjen kiireiden keskeltä** syvälle Lapin kauneimpaan luontoon. – –
(Karapulju 10.3.2009-28.7.2016: 23.11.2014)

Esimerkissä 41 liikkumisen verkkaisuus konstruoidaan *pitää kiirettä* -verbikonstruktion abessiivimuotoisella MA-infinitiivillä ja esimerkissä 42 *kiireisinä*-essiiviadverbiaalilla. Esimerkki 43 konstruoi kiireen eli kiireettömyyden vastakohtaan kuuluvan arkielämään ollen osa sitä, mistä pyritään irrottautumaan. Näissä esimerkeissä luontoon kuuluva kiireettömyys ja toisaalta

kulttuurin piiriin kuuluva kiire ilmaistaan eksplisiittisesti, sillä sanat *kiire*, *kiireinen* ja verbi-konstruktio *pitää kiirettä* esiintyvät niissä. Asetta implisiittisempää kiireettömyyden representointia edustaa hitautta ja kiireettömyyttä ilmaisevien adverbien ja adjektiivien käyttö.

- 44) Tästä matka **jatkuu hiljalleen** kohti Kiertämäjärveä ja siitä autolle Raja-Jooseppiin. – –
(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 28.–29.3.2016)
- 45) Eilen saavuttiin Sarviojalta, **hissuksiin kulkien** & Sotavaaranojan tulipaikalla lounastaen ja pikkuset **päivätirsat** auringonpaisteessa ottaen. – –
(Porttikoski 2014-2015: 13–14.9.14)
- 46) **Hitaan mietiskelyvaelluksen** viimeinen tupa tarjosi makeat löylyt. Kiitos!
(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 7–8.6.12)
- 47) **Lapin lunkeimmat** kulkivat tänään Lankojärveltä tänne Porttikosken pirttiin, **nimensä veroisesti**.
(Porttikoski 2014-2015: 3.9.–4.9.15)

Esimerkeissä 44 ja 45 verkkaisuus konstruoidaan kulkemisen intensiteettiä purkavilla *hiljalleen-* ja *hissuksiin-*adverbeilla. Esimerkissä 46 vaellus määritellään *hitaaksi*, ja *mietiskelyvaellus*-substantiivi tuottaa tulkinnan, jonka mukaan retken tavoitteena ei ainakaan ensisijaisesti ole kulkeminen vaan ennemminkin ajattelu ja itsereflektio. Esimerkissä 47 kirjoittajat luonnehtivat itseään hätäilemättömiksi ja rauhallisiksi superlatiivimuotoisella *lunki*-adjektiivilla (KS s.v. *lunki*). Esimerkin päättävä adverbialikonstruktio kuvaa kulkemisen tapaa rinnastaen sen kirjoittajien itseluonnehdintaan, joten myös kulkeminen kuvataan hätäilemättömänä ja rauhallisena.

Yhä implisiittisempää kiireettömyyden konstruointia edustaa frekventatiiviverbien käyttö. Frekventatiiviverbit ovat kantaverbistä muodostettuja *-le*-johdoksia (esim. *hiihtää* > *hiihdellä*), joita voidaan tulkita eri tavoin käyttöyhteydestä riippuen. Usein frekventatiiviverbit merkitsevät toiminnan tai tapahtuman toistuvuutta ja jatkuvuutta. Tämän lisäksi ne voivat merkitä toimintaa liittyvää vähäisempää intensiivisyyttä suhteessa kantaverbin merkitykseen (VISK § 353, 354). Luonto irtiottona -diskurssissa liikkumista ilmaisevien frekventatiiviverbien käyttö onkin yleistä, ja merkitykseltään liikkumisen intensiteettiä purkavaa ja etenemisen verkkaisuutta korostavaa.

- 48) – – Eilen rajajoosepista maagisessa säässä **tepastelin** tänne. – –
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 7.5.–14)
- 49) – – Lähdenpä **astelemaan** vastavirtaan.
(Peuraselkä -2011: 31.5.–1.6.2010)
- 50) – – **Kierrellyt** päitä, Anterinmukkaan en mennyt, ylitys näytti pahalta, paljon vettä lyhyelle ihmiselle. – –
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 31.5.2015)

Esimerkin 48 *tepastella*-verbi merkitsee lyhyin ja mahdollisesti kevein askelin tapahtuvaa etenemistä (KS s.v. *tepastella*). Esimerkissä 49 käytetty *astella*-verbiä tapaa käytettävän kuvattaessa kävellen tapahtuvaa liikkumista. Tulkitsen verbin *astua*-verbistä johdetuksi frekventatiiviksi, ja mikäli toimintaa kuvattaisiin vaihtoehtoisesti esimerkiksi *kävellä*-verbillä representoituisi se määrätietoisempänä ja päämäärähakuisempänä. Esimerkin 50 *kierrellä*-verbi edustaa ei-suoraviivaista etenemistä, sillä sen kantaverbiin liittyy ympäri ja kaartaen kulkemisen merkitykset (KS s.v. *kiertää*). Tähän liittyen selvennettäköön, että kirjoittaja ei viittaa monikko-*muotoisella pää*-sanalla ruumiinosaan tai ihmismieleen, vaan kyse on paikannimistöstä. Monet Saariselän tunturit on nimetty *-päiksi*. Tällaisia tunteita ovat muiden muassa *Kuikkapää*, *Anteripää* ja *Vasanlyömäpää*t (Maanmittauslaitos 2019). Näin ollen kysymys on konkreettisesta kiertelemisestä alueella.

Esimerkkien *astella*-, *tepastella*- ja *kierrellä*-verbejä voi pitää melko tavanomaisina, mutta aineisto osoittaa frekventatiiviverbien käytön olevan varsin luovaa.

51) Alemmalta Kiertämäjärveltä **köpöstellin** upeassa auringonpaisteessa. – –
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 17–18.10.12)

52) – – Nyt jatkuu matka poroaidan viertä Jyrkkävaaralle rauhaksiin **jotostellen**.
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 27.8.14)

Esimerkin 51 *köpöstellä*-verbin kantaverbiksi voidaan olettaa *köpötellä*-verbi, joka merkitsee sanakirjamääritelmän mukaan kävelemistä lyhyin ja kankein askelin (KS s.v. *köpötellä*). Esimerkissä 52 esiintyvä *jotostella*-verbi on tulkittava nominikantaiseksi ja johdetuksi *jotos*-substantiivista, joka merkitsee tallautunutta polkua, vartiopolkua tai sotilaskielen maastomarssia (KS s.v. *jotos*).

Frekventatiiviverbejä käytetään liikkumisen lisäksi kuvaamaan myös muuta luonnossa tapahtuvaa toimintaa. Myös näissä yhteyksissä frekventatiiviverbit implikoivat kuvatun toiminnan verkkaisuutta ja ovat täten ei-intensifioivia.

53) – – Syötiin, istuttiin nuotiolla tuleen **tuijotellen** ja nukuttiin pitkä yö. – –
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 4.7.2016)

54) – – Matka jatkuu rajalle päin **kalastellen**.
(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010–25.10.2014: 29–30.8.)

55) **METSÄSTELEMÄSSÄ**, LUNTA TOISTAKYMMENTÄ SENTTIÄ JOKI OSITTAIN JÄÄSSÄ
(Karapulju 10.3.2009–28.7.2016: 22.10–25.10–13)

Havaintojeni mukaan esimerkissä 53 esiintyvä *tuleen tuijottaminen* on osa suomalaista eräperinnettä, ja toiminta voi tuottaa tulkinnan, jonka mukaan tuleentuijottaja asettuu toimintansa kautta osaksi vuosituhantista jatkumoa. Esimerkissä käytetään perinteisemmin modaalisena lauseenvastikkeena tunnettua *en*-rakennetta (VISK § 516), jonka voidaan tulkita ilmaisevan joko tapaa tai toiminnan samanaikaisuutta. Samaa muotoa käytetään myös esimerkissä 54, jonka kirjoittajien voi nähdä kulkevan itää kohti siten, että he kalastavat kulkemisen aikana. Esimerkkeihin 54 ja 55 liittyen voidaan ajatella frekventatiiviverbien *kalastella* ja *metsästellä* olevan transitiivisuuden asteeltaan heikompia kuin kantaverbien *kalastaa* ja *metsästää*. Tarkoitetaan tällä sitä, että vaikuttaa olevan luontevampaa jättää toiminnan kohde mainitsematta kyseisiä frekventatiiviverbejä käytettäessä. Mikäli frekventatiiviverbien sijasta käytettäisiin luontevammin kaksipaikkaisia kantaverbejä, toiminta konstruointaisiin intensiivisempänä ja päämäärätietoisempänä, jolloin objektien ilmipaneminen olisi todennäköisempää. Tämän tulkinnan pohjalta voidaan tehdä varovainen päätelmä siitä, että *kalastelu* ja *metsästely* lienevät kirjoittajille merkityksellistä toimintaa niihin liittyvästä aineellisesta menestyksestä riippumatta.

Aineistossa esiintyy muutamia esimerkkejä, joissa kirjoittajat konstruivat erämaavaeltamisen turhaksi toiminnaksi, ja havaintojeni mukaan *turhankävely* ja sen johdotukset ovat erämaavaeltajien diskurssiyhteisön vakiintuneita käsitteitä, jotka asettuvat luontevasti osaksi luonto irtiottona -diskurssia.

56) **Turhankävelyaelluksella** itä-Lapissa – –
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 27.–28.8.2012)

57) **Turhaa kävelyä** harrastamassa. Luirolle.
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 20.–21.8.)

58) **Turhankävelijä** tupakierroksella.
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 18.8.2016)

Esimerkeissä 56, 57 ja 58 turhankävely realisoituu erilaisin johdoksien. Kyse ei ole siitä, että luonnossaliikkuminen ei olisi näiden esimerkkien tuottajille merkityksellistä. Toiminta onkin turhaa eli tuloksetonta ja hyödytöntä vain, mikäli sitä tarkastellaan tuotannollis-taloudellisesta perspektiivistä. Oma hypoteesini käsitteen etymologiasta on seuraava: ennen suomalaisen yhteiskunnan suurta rakennemuutosta ensimmäisiin erämaavaeltajiin suhtauduttiin kummeksuen, ja tuolloin elinkeinorakenteeltaan yhä maa- ja metsätalousvaltaisessa yhteiskunnassa vailla selkeää elinkeinon tai pyyntikulttuuriin liittyvää syytä tapahtuva luonnossaliikkuminen miellettiin monien mielissä turhaksi kävelyksi. 2010-luvun Suomessa moni voi varmasti mieltää luonnossaliikkumisen kansantaloudellisesti hyödylliseksi toiminnaksi, mikäli se antaa kansalaisille

esimerkiksi henkisiä voimavaroja tai auttaa stressinhallinnassa. Tästä huolimatta turhankävely-käsitteessä realisoituu luonto irtiottona -diskurssille tyypillinen tapa hyödyntää luonto-kulttuuri-oppositioparin jännitettä ja kontrastiivisuutta, ja voidaan ajatella, että turhankävely ilmentää pragmaattisen ja virkistykseellisen luontosuhteen jännitettä. Myös seuraavien esimerkkien *joutomies*- ja *joutilas*-sanojen käytön voidaan tulkita perustuvan vastaavalle jännitteelle.

59) **JOUTOMIEHIÄ SAMOILEMASSA POHJANMAALTA.**

(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 19.–20.9.2016)

60) **JOUTILAS JOLKOTTELI JOOSEPISTA. SUUNNITELMA ON ETTÄ SUUNNITELMAA EI OLE.**

(Kiertämäjärvi 2011-2015: 5.5.2014)

Kielitoimiston sanakirja sisältää joukon *jouto*-alkuisia yhdyssanoja, jotka implikoivat *jouto*-alkuosan merkitsevän loppuosasta riippuen esimerkiksi toimetttömyyttä ja hyötykäyttöön kelpaamattomuutta (ks. KS s.v. *joutomies*, *joutomaa*). Esimerkkeihin 56–60 liittyen onkin syytä pohtia, onko turhuuden ja joutilaisuuden liittäminen luonnossaliikkumiseen ja erämaavaeltamiseen jonkinlainen yhteiskunnallinen kannanotto. Sekä turhuus että joutilaisuus voidaan tulkita ristiriitaisina suhteessa yhteiskunnassa hegemonisessa asemassa oleviin taloudellisen rationalismin periaatteisiin. Näin ollen valinta voidaan tulkita irtisanoutumisen konstruktiona. Toisaalta kyse voi olla vain vakiintuneesta tavasta ilmaista työn ja yhteiskunnallisten velvollisuuksien poissaoloa.

Edellä esitetyn esimerkki 60:n jälkimmäinen virke edustaa luonto irtiottona -diskurssille tyypillistä sisällöllistä ainesta, sillä siinä erämaavaeltaminen representoidaan suunnittelemana toimintana. Voidaan olettaa, että yleisesti vaeltajilla on jonkinlainen suunnitelma siitä, mihin vaellus tai retki suuntautuu, ja kuinka kauan aikaa vaeltamiseen on määrä käyttää. Sellaiset sanat kuin *päämäärä*, *määränpää*, *suunnitelma* ja *tavoite* ovatkin vieraskirjamerkintöjen vakiosanastoa. Kuitenkin monissa merkinnöissä, jotka edustavat ainakin joiltain jaksoiltaan luonto irtiottona -diskurssia, korostetaan luonnossaliikkumisen intuitiivisuutta. Suomessa valitsevat jokamiehenoikeudet ja Pohjois-Suomen autiotupaverkosto tukevat vapaatta luonnossaliikkumista, ja luonnossaliikkujien suunnitelmat voivat täten muuttua. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa toiminta on vapaata siinäkin mielessä, ettei luonnossaliikkuja tarvitse seurakseen opasta, kuten monissa muissa maissa käytäntönä on.

61) Huomenna **itään tai länteen.**

(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 24.–14.8.)

62) -- Jatkamme matkaa – **jonnekin**, fiiliksellä mikä vaikuttaa hyvältä. :) --
(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 20.–21.9.2010)

63) Nauti matkasta, **päämäärästä ei väliä**.
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 6.–7.1.2011)

64) Viimeinen lomaviikko **vaellellen ilman varsinaista päämäärää**. Lauantaina pitäisi olla
Kiilopäällä. --
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 11.8. (To))

Esimerkki 61 voidaan tulkita joko eksplisiittisesti siten, että suunnitelma ei ole kirjoitushetkellä selvä, ja kirjoittaja punnitsee kahta vaihtoehtoa. Toisaalta se voidaan tulkita päämäärättömyyden julistuksena, mikäli vastakohtaiset ilmansuunnat tulkitaan toistensa negaatioina. Esimerkissä 62 päämäärä representoidaan toistaiseksi tuntemattomana ja vaeltamisen aikana intuition pohjalta määrittyvänä erosijaisella *jokin*-pronominilla. Esimerkki 63 korostaa liikkumisen olevan merkityksellisempää kuin se, mitä tavoitetta kohti liikutaan. Esimerkki 64 tuo esiin päämäärättömyyden olevan ajallisesti rajoitettua. Tähän esimerkkiin liittyen on kiinnitettävä huomiota myös siinä käytettyyn *vaellella*-frekventatiiviverbiin. Kuten aiemmin tässä luvussa todetaan, ovat frekventatiiviverbit intensiteetiltään heikompia suhteessa kantaverbiin, ja yleisestikin *vaellella*-verbiin liitetään tietynasteista suunnittelemattomuutta ja päämäärättömyyttä, sillä sanakirjamääritelmän mukaan verbillä kuvataan kulkemista, joka on mahdollisesti päämäärätöntä (KS s.v. *vaellella*).

Huomionarvoista on, että seuraavan kohteen tai poistumissuunnan mainitsematta jättäminen tai siihen liittyvä epämääräisyys on viestintäkontekstuaalisesti vahva valinta. Metsähallitushan peräänkuuluttaa *seuraavan retkikohteen* kirjaamista (ks. luku 2.2), jota voidaan pitää turvallisuusnäkökulmasta vieraskirjojen tärkeimpänä normina. Oletettavasti useimmat tekevät tällaisen valinnan tietoisesti, millä tarkoitan sitä, että useimpien kirjoittajien voidaan olettaa olevan tietoisia normista mutta toimivan sitä vastaan. Yksi selitysmalli valinnalle on luonto irtiottona -diskurssin voima, sillä normin rikkominen sopii luontevimmin osaksi luonto irtiottona -diskurssia, sillä kirjoittajat saattavat representoida itsensä vapaaksi velvollisuuksista, mikä heijastelee diskurssin kontrastiivista pohjavirettä. Erityisen selkeästi tämä näkyy merkinöissä, joissa konstruoidaan työn poissaolo.

65) -- Akut latautuu, ei **pottuile pomo** eikä **vittuile virkaveli**.
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 11.6.-15)

66) -- MUKAVAHAN TÄÄLLÄKIN OLISI VIETTÄÄ LUPPOPÄIVÄÄ, MUTTA
KELLOKORTTI ODOTTAA...
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 19.4.12)

Esimerkeissä 65 ja 66 työn poissaolo representoidaan työhön liittyvin sanastovalinnoin: *pomo*, *virkaaveli* ja *kellokortti*. Nämä ovat toisaalla, mikä esimerkissä 65 konstruoidaan kielteisissä lausein. Työhön niin ikään liittyvät affektiset *pottuilu* ja *vittuilu* syövät kirjoittajan voimavaroja, ja luonnossa oleminen on näin ollen eheyttävää. Tulkinta rakentuu olettamalla kausaalinen suhde työhön liittyvien tekijöiden poissaolon ja henkisten voimavarojen eheytyksen välille. Eheytymistä ilmaistaan *akkujen latautuminen* -idiomilla. Metaforisen esimerkin 66 *odottaa*-verbi indikoi työtä edustavan *kellokortin* olevan toisaalla, ja että irrottautuminen velvollisuuksista on hetkellistä.

Mikäli huomio kiinnitetään viestintätilanteeseen, vaikuttaa siltä, että luonto irtiotona -diskurssi on erityisen aktiivinen ja tuottava vaelluksen viimeistä vieraskirjamerkintää kirjoitettaessa. Tällaiselle viestintätilanteelle tyypillisesti kirjoittajat ovat olleet kansallispuistossa päivien ajan, mutta paluu kulttuurin piiriin ja urbaaneihin taajamiin on käsillä. Tällaiset merkinnät korostavat luonnossaliikkumisen hetkellisyyttä ja luontoyhteyden katkonaisuutta sekä ei-vetovoimaiseksi representoidun paluun taustalla vaikuttavien syiden pakottavuutta. Sävyllään kuvatunkaltaiset merkinnät konstruovat jännitteen lähtemisen ja seuraavaan retkeen liittyvän paluun välille, ja joissain merkinnöissä on hypoteettiseen jäämisen mahdollisuuteen liittyviä sisällöllisiä aineksia. Tällaisia merkintöjä esiintyy pääasiassa sellaisten autiotupien vieraskirjoissa, jotka ovat luontevan päivämatkan päässä esimerkiksi Kiilopäältä, Aittajärveltä tai Keminhaarasta, jotka ovat suosittuja vaellusten aloitus- ja lopetuspisteitä.

67) **Paluuta ei voi enää siirtää.** Lähdimme hiihtelemään kohti Suomunruoktua.
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 6.–8.12.2011)

68) Levänneinä jatketaan kohti Muorravaarakkaa, **josta täytyykin kääntyä Raja-Jooseppia kohti, autolle.**
(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 11.–12.6.2015)

69) – – Tuntuu että jokin **mystinen voima** ei haluaisi päästää meitä **lähtemään**. Luimme **raamatusta** patkän jossa kehoitettiin **jäämään** tänne.
(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 5.7)

Esimerkit 67 ja 68 ilmaisevat deonttisia velvoitteita (VISK § 1554), ja näissä esimerkeissä paluu taajamiin konstruoidaan pakottavana. Esimerkissä 69 kirjoittaja etsii perusteita erämaahan jäämiselle mainiten *mystisen voiman* ja jakson *raamatusta*, joita kumpaakaan ei voi pitää rationaalisen perusteena vaan ennemminkin pian tapahtuvan luontoyhteyden katkeamisen aiheuttamien tunnetilojen metaforisina representaatioina.

Sanastovalintojen näkökulmasta paluu kulttuurin piiriin representoidaan usein *sivistykseen* suuntautumisena. Vieraskirjadiskurssissa esiintyvä sivistys-sana on luontevaa tulkita

synonymisena kulttuurille, eikä niinkään sivistyneisyyteen tai koulutukseen liittyvänä sanana. Tällainen merkitys määritellään myös Kielitoimiston sanakirjassa (ks. KS s.v. *sivistys*). Sivistys-sanan voi täten nähdä olevan yksi keino rakentaa luonto irtiottona -diskurssille ominaista luonnon ja kulttuurin välistä kontrastiivista oppositiota. Sivistyksen ohella tätä kontrastiivisuutta ilmaistaan myös muin keinoin.

70) 9. päivä lähdettiin kohti **Raja-Jooseppia** ja **iljettävää sivistystä**.
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 7.–9.1.2016)

71) Takaisin **Kiilopäälle** – valitettavasti.
(Suomunruoktu 6/2016-09/2017: 31.8.16)

72) – – Nyt paluu **Keminhaaraan** ja **pois** hiljaisuudesta.
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 4.–6.9.-13)

73) – – Kemihaarassa **odottaa auto** ja **arki**.
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 26.–27.2.14)

74) Jätämme taakse tuvan lämpöisen, veden kohinan, mieltä ylentävän. Kutsuu **ruuhka-Suomi** poikaansa sorvin ääreen. Ei liikene lisääikää jäädä **luontoäidin poveen**. – –
(Porttikoski 2014-2015: 31.8.2014)

Esimerkissä 70 sivistys määritellään *iljettäväksi*, mikä representoi paluun ei-vetovoimaisena, ja esimerkissä 71 tulkinta paluun vastenmielisyydestä rakentuu *valitettavasti*-adverbin varaan. Esimerkit 70, 71 ja 72 edustavat suuntautumista vaelluksen alku- ja lopetuspisteitä kohti, mikä on tyypillinen tapa representoida paluuta. Esimerkissä 73 ja 74 käytetään *odottaa*- ja *kutsua*-verbejä metaforisesti siten, että näiden verbien avulla konstruoidaan luonteeltaan nesessiivistä ja ajallisten reunaehtojen määrittelemää suuntautumista kohti jotain kulttuurin piiriin kuuluvaa. Esimerkki 74 on kontrastiivisuudessaan oiva esimerkki luonto irtiottona -diskurssin loogiikasta, sillä siinä kirjoittaja kuvaa luonnonolosuhteita positiivisin adjektiivein, kun taas urbaania ympäristöä nimitetään negatiivisia konnotaatioita tuottavaksi *ruuhka-Suomeksi* ja velvollisuuksiin viitataan idiomaattisella *sorvin ääressä* -idiomilla. Lisäksi esimerkin päättävä *luontoäidin povi* on metafora, jolla kirjoittaja representoi kulttuuriin päin suuntautuvan liikkeen ei-toivottuna suuntautumisena pois luonnollisesta.

Kulttuurin piiriin paluun ja luontokokemuksen hetkellisyuden representaatiot voidaan tulkita eräänlaisina luontoyhteyden katkeamisen aiheuttaman eroahdistuksen ilmaisuina samaan tapaan kuin edellä esitetyssä esimerkissä 74. Eroahdistus on luonteva selitysmalli siitäkin syystä, että monissa merkinnöissä kuvataan lähtemisen aiheuttamia negatiivisia tunnetiloja eksplisiittisesti.

75) -- AAMULLA VAIKEISSA JA ERITTÄIN HAIKEISSA TUNNELMISSA KOHTI KIILOPÄÄTÄ, PIKITIEN LAITAAAN NÄILTÄ PUHTAAN VALKOISILTA HANGILTA.
(Suomunruoktu 6/2016-09/2017: 28.-29.04.2017)

76) Oravanpyörä ja pitkä huurteinen jo kutsuu. Vähän **haikea filis** jo, kun viimeinen aamu valkeni.
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 22.9)

77) -- IKÄVÄ LÄHTEÄ. MUTTA JOS JUMALA SUO, **KOLMEN KUUKAUDEN KULUTTUA TAPAAMME.** --
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 13.2.2012)

78) Reissu alkaa lähenemään loppuaan vielä päivä ja **joutuu palaamaan sekasortoiseen** kaupunkielämään, **järkytys, palaamisiin...**
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 22.10.2010)

Erityisen selkeästi tulkinta eroahdistuksesta käy ilmi esimerkeissä 75 ja 76, joissa kirjoittajat representoivat vallitsevat tunnetilat *haikeiksi*. Esimerkeissä 77 ja 78 suuntaudutaan tulevaisuuteen, sillä niissä mainitaan seuraavan luontoon suuntautuvan retken mahdollisuus, mikä voidaan tulkita kirjoittajien pyrkimyksenä lievittää käsillä olevan luontoyhteyden katkeamisen aiheuttamaa eroahdistusta. Esimerkissä 78 kirjoittaja käyttää *tavata*-verbiä, mikä personifioi luontoa ja tekee eroahdistusnäkökulmaa tukevan jälleennäkemisen tulkinnan mahdolliseksi. Tämän esimerkin *jos Jumala suo* -jakson voidaan tulkita ehtona, mutta ennen kaikkea sen avulla konstruoidaan paluu haluttavana asiantilana, sillä tällä tavalla käytettynä *suoda*-verbin avulla voidaan ilmaista toivomuksia (KS. s.v. suoda). Esimerkissä 78 paluu luontoon konstruoidaan *palaamisiin*-hyvästelysanalla. Myös tässä esimerkissä monet valinnat konstruivat kulttuurin piiriin paluun ei-vetovoimaisuutta ja pakottavuutta. Ensinnäkin kirjoittaja käyttää *joutua*-verbiä, joka on merkitysaltaan nesessiivinen (KS s.v. joutua). Paluu aiheuttaa lisäksi negatiivisia tunnereaktioita, mikä ilmaistaan *järkytys*-sanalla. Urbanin elämänpiirin nimittäminen *sekasortoiseksi* on luonto–kulttuuri-dikotomian näkökulmasta mielenkiintoinen, sillä kulttuurin piiriin on luontevaa liittää rationaalisuuden periaate, ja saman logiikan mukaan ihminen pyrkii hallitsemaan arvaamattomaksi miellettyä luontoa järkensä avulla. Toisaalta käsiteltävän diskurssin puitteissa voidaan esittää yleinen tulkinta, jonka mukaan luonto irtiotona -diskurssin tuottajille luonto merkitsee yksinkertaisuutta. Tätä kautta *sekasortoiseen kaupunkielämään* palaaminen on paluuta ei-yksinkertaiseen.

Tulkintaa luonnosta yksinkertaisuuden tyssijana tukevat myös sellaiset merkinnät, joissa representoidaan luontoyhteyden mahdollistama mielentila, joka saa kirjoittajat tyytymään vähään tai vain kulttuurin poissaoloon.

79) **Rikkaimpia ovat ne hetket, jolloin pelkkä olemassaolo riittää.** Luomuelämä maistuu.
Kokonainen päivä **ilman kelloa auringon mukaan.** Yksi pyörähdys tuntui riittävän kummasti.

Vähemmän on enemmän. – –

(Karapulju 10.3.2009-28.7.2016: 2.–4.8.)

80) – – **HILJAISTA ON. JOULURAUHA. MUUTA LAHJAA EN TARVITSE. MINÄ ONNELLINEN.**

(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 19.12.2012)

Esimerkissä 79 luonnossaliikkumisen yksinkertaisuus konstruoidaan paradoksien kautta. Ensimmäisessä virkkeessä oleminen esitetään merkityksellisenä. *Riittää*-verbiä käyttämällä representoidaan vaatimusten, tarpeiden ja velvollisuuksien poissaoloa. Paradoksaalisen virkkeestä tekee siinä käytetty superlatiivimuotoinen *rikas*-adjektiivi, sillä se määrittää toimintaa, joka on yksinkertaisesti eksistenssiä ja esimerkin kontekstissa ei-mitään. Esimerkin päättävä paradoksaalinen virke on saman käsitteellisen logiikan eksplisiittisempi realisaatio. Yksinkertaisuutta edustaa myös kolmannen virkkeen *ilman kelloa auringon mukaan*, jolla kirjoittaja julistaa irtottautuneensa kulttuurisesta asettuen osaksi luonnonmukaista. Esimerkissä 80 kirjoittaja representoi tyytyväisyytensä lähteeksi hiljaisuuden, joka niin ikään on poissaoloa ja ei-mitään sekä *lahjaksi* mielletynä immateriaa.

Mikäli luonto irtiottona -diskurssia tarkastellaan intertekstuaalisesta näkökulmasta, sellaiset idiomit kuin *ladata akkuja*, *mieli lepää*, *maailma kaukana* ja *parantaa maailmaa* asettuvat luontevaksi osaksi luonto -irtiottona diskurssin tuottamia representaatioita, mikä kertoo diskussin taustalla vaikuttavien arvojen ja asenteiden vieraskirjadiskussia laajemmasta levineisyydestä suomenkielisessä kulttuurissa. *Ladata akkuja* esiintyy intransitiivisena aiemmin esitettyssä esimerkissä 65. Lisäksi luonto irtiottona -diskurssin tuottamien representaatioiden voi todeta ilmentävän ja uusitavan esimerkiksi Aleksis Kiven *Seitsemän veljestä*- (1870) ja Arto Paasilinnan *Jäniksen vuosi* (1975) -romaanien luonto- ja ihmiskuvia. Näihin kotimaisen kirjallisuuden klassikkoteoksiin luonto irtiottona -diskurssin kytkee erityisesti niille yhteinen vapauden tematiikka. Molemmissa romaaneissa paetaan luontoon ahdistavaa yhteiskuntaa. Lassilan (2000: 84–85) mukaan suomalaisen luontosuhteen kestävin perinne on peräisin nimenomaan Aleksis Kiveltä. Kivelle luonto ei ole romantiikan idean mukainen maisema tai taideteos vaan tila, johon astuessaan ihminen vapautuu yhteiskunnasta ja kulttuurista tavoitellen vapauden äärimmäistä muotoa. Näin käsitettynä luonto on rationalismin vastakohta. Paasilinnan *Jäniksen vuosi* -romaanissa (1975) päähenkilön irtautuu ahdistavasta tuotannon ja kulutuksen oravapyörästä ilman etukäteissuunnittelua päätyen vaeltelemaan ympäri Suomea niin perusteellisesti, että paluu kulttuurin piiriin on lopulta mahdotonta. Näihin samankaltaisuuksiin tukeutuen voidaan väittää, että vieraskirjamerkinnoissä edustava luonto irtiottona -diskurssi on ainakin

jossain määrin kulttuurisesti määritelty, ja sen realisaatioiden voidaan olettaa olevan osittain vieraskirjadiskurssia laajempien kulttuuristen konventioiden ohjaamia.

Ekokriittisestä näkökulmasta luonto irtiottona -diskurssia ei voi pitää luonnon kannalta tuhoisana tai erityisen epäekologisia representaatioita tuottavana diskurssina, sillä luonnontilainen tai ainakin kulttuurista riittävän etäällä oleva luonto representoidaan merkityksellisenä. Diskussia edustavien luontorepresentaatioiden kaltaisella luonnolla on kuitenkin lähinnä vain välinearvoa ihmiselle, eikä luontorepresentaatioiden voi kovinkaan usein tulkita tunnustavan luonnon itseisarvoa. Välinearvon käsite soveltuu diskurssin luontosuhteen luonnehdintaan, koska luonto representoituu eräänlaisena varantona tai resurssina, josta ihminen voi ammentaa itselleen hyvinvointia. Toisaalta luonto irtiottona -diskurssissa konstruoidut hyvinvointia tuottavat luontokokemukset edellyttävät tarpeeksi luonnontilaisen luonnon olemassaoloa ja säilyttämistä, minkä voidaan tulkita tukevan myös luonnon elinvoimaa. Tämä johtaa kuitenkin kysymykseen luonnon arvottamisesta ja erilaisista luonnoista eli siitä, onko vain Urho Kekkosen kansallispuiston luonnon kaltainen aineetonta hyvinvointia tuottava luonto arvokasta ja säilyttämisen arvoista. Erämaavaeltamista harrastetaan lähinnä Pohjois-Suomessa sijaitsevilla kansallispuistoissa ja erämaa-alueilla, joita voi pitää luontoreservaatteina. Kansallis- ja luonnonpuistoja ei ole valjastettu tuottamaan aineellista hyvinvointia lukuun ottamatta niissä harjoitettavaa poro- ja luontaistaloutta. Näille alueille päästäkseen ihmiset matkustavat satoja kilometrejä. Voidaankin kysyä, ovatko lähempänä taajamia sijaitsevien talousmetsien ja ojitettujen soiden luonnot epäautenttisuudessaan ja kulttuurisine indekseineen vähemmän arvokkaita kuin enemmän luonnontilaisten suojeltujen luontojen. On kuitenkin todettava, ettei diskurssia edustavissa vieraskirjamerkinnöissä käytetä luonto-sanaa kovinkaan usein. Tästä huolimatta esimerkiksi kansallispuistosta pois päin suuntautuva paluu on kuitenkin paluuta kulttuurin piiriin, mikä aikaansaa diskurssin kontrastiivisen pohjavireen vuoksi tulkinnan liikkeenä luonnosta pois päin.

Varovaista ekokritiikkiä voi esittää myös luonto irtiottona -diskurssille ominaisesta antroposentrisyydestä. Tuleehan luonto usein representoiduksi suoran tai epäsuoran negaation kautta siten, että representaatiot rakentuvat sellaisille kulttuurisille asioille ja ilmiöille, joita luonto ei ole tai joita luonnossa ei tapaa. Esimerkiksi hiljaisuus voidaan tulkita lähinnä kulttuuristen äänten poissaolona. Samaan tapaan turhuuden ja joutilaisuuden kuvaukset rakentuvat lähinnä yhteiskunnallisten tulkintojen varaan, jolloin luonnonympäristössä oleilu on tuotannollis-taloudellisen rationalismin vastakohta. Lisäksi diskurssia voidaan kritisoida sen tuottamasta dualismista. Tuottaahan diskurssin kontrastiivisuus representaatioita, joissa ihminen ja ennen kaikkea kulttuuri asetetaan muusta luonnosta erilliseksi. Näkökulmat edustavat toisaalta juuri

tämän tutkielman johdantoluvussa kuvattua ekokritiikin ja sosiaalisen konstruktionismin problematiikkaa, sillä kielellistetty luonto on aina eräänlaista kulttuuristen käsitteiden kautta konstruoitua ei-luontoa.

5.2 Koetteleva luonto -diskurssi

Järjestyksessä toisena analysoitavan koetteleva luonto -diskurssin nimityksen taustalla on diskurssille ominainen taipumus tuottaa representaatioita, joissa luonto kuvataan luonnossaliikkujille koettelemuksia tuottavana ja haasteita asettavana. Toisinaan luonto representoidaan diskurssissa myös päinvastaisesti helppona ja vaivattomana. Vieraskirjadiskussissa helppouden representaatioita vaikuttaa kuitenkin ohjaavan sama logiikka kuin koettelevuuden kuvauksia, ja vieraskirjamerkinnoissä konstruoitu luonnon helppous onkin enemmän tai vähemmän luontoon liitetyn potentiaalisen koettelevuuden poissaoloa. Se, miksi diskurssi on nimetty koettelevaksi eikä esimerkiksi helpoksi luonnoksi, johtuu siitä, että diskurssi tuottaa selkeästi enemmän koettelevuuden kuin helppouden kuvauksia. Uskon tämän johtuvan siitä, että erämaavaeltaminen mielletään fyysiseksi toiminnaksi, ja vaeltaakseen ihmisen on tietoisesti asetettava itsensä ainakin hetkellisesti fyysisen mukavuusalueensa ulkopuolelle ja hyväksyttävä luonnon arvaamattomuus. Suunnitelmien mukaan etenevän vaelluksen tai retken kuvaukset latistuvat vieraskirjamerkinnoissä usein suosiollisen sään ylistykseksi. Tämä on hyvä esimerkki siitä, mitä tarkoitan potentiaalisen haastavuuden poissaololla: koettelevan luonnon sääolosuhteet voivat olla ihmiskeskeisesti tulkittuina joko toimintaa edesauttavia tai vaikeuttavia. Lisäksi koettelevuuden kuvaukset ovat helppouden kuvauksia yksityiskohtaisempia. Vaikuttaakin siltä, että erityisesti haasteet, vastoinkäymiset ja ennako-odotuksista poikkeavat tapahtumat syy-seuraussuhteineen aktivoivat koetteleva luonto -diskurssin, ja kirjoittajat tuottavat toisinaan hyvinkin eriteltäviä kuvauksia hiljattain kohdatuista tai ilmaantuneista koettelemuksista.

Edellä eritellyn vaikeus–helppous-vastakohtaparin lisäksi koetteleva luonto -diskurssin luontokuva määrittävät luontoon liitetty arvaamattomuus ja kontrolloimattomuus sekä dynaamisuus ja varioivuus. Luonnossaliikkuminen edellyttääkin ihmiseltä aina jonkinasteista epävarmuuden sietokykyä. Erityisen selkeästi tämä näkyy suunnitelmien toteutumiseen ja vaelluksen onnistumiseen vaikuttavissa muuttujissa, jotka liittyvät jollain tapaa napapiirin pohjoispuolisten leveyspiirien luonnon säätilojen äkilliseen muuttumiseen ja ennaltaarvaamattomuuteen. Koska luonto asettaa haasteita, liittyy diskurssin luontokuvaan myös piirteitä, joiden kautta luonto representoituu usein suorituksena, ja ihmisen suhde luontoon kilpailuasetelmana.

Se, miten ihminen representoituu koetteleva luonto -diskurssissa, riippuu koettelemuksen intensiteetistä. Diskurssin luonto vaatii ihmiseltä sieto- ja suorituskyykyä, mutta rajat voivat tulla vastaan kokeneimmillakin luonnonkävijöillä. Näin ollen ihmiskuvaa tulee lähestyä merkityksiltään polaaristen käsitteiden kautta. Luonto vaatii ihmiseltä rohkeutta, päättäväisyyttä ja fyysistä suorituskyykyä, mistä näkökulmasta ihminen voi olla joko itsensä ylittäjä tai alittaja. Luonnon koettelevuus voi myös turhauttaa, ja ihminen voi representoitua kärsivällisenä tai kärsimättömänä. Luonto vaatii myös taitoa, mikä liittyy kokeneisuuteen. Usein ihminen on pakotettu muuttamaan suunnitelmiaan, eivätkä luontokokemukselle asetetut ennako-odotukset aina täyty. Koettelemuksiin suhtautumisen näkökulmasta ihmisellä on käsitys luonnon haastavuudesta, ja koettelemukset ovat olennainen osa luontokokemusta. Haasteiden selittäminen tuottaa vieraskirjamerkintöihin usein eräänlaisia katarttisen olotilan representaatioita.

Siinä, missä luoto irtiottona -diskurssissa vaeltaminen eli lähinnä luonnossa käveleminen tai hiihtäminen kuvataan verkkaisena ja toisinaan päämäärättömänä toimintana, aktivoi koetteleva luonto -diskurssi monien vaivalloista etenemistä ilmaisevien verbien valinnan. Useimmiten haasteellisista maastonmuodoista ja vallitsevista sääolosuhteista johtuen vaeltaminen onkin aineiston vieraskirjamerkinnöissä esimerkiksi *tarpomista*, *taapertamista*, *rämpimistä*, *tetsaamista* tai *puskemista*.

81) **LUNTA ON NOIN 50cm.–100cm. RÄMMITTIIN** TÄNNE LUMIMYRÄKÄSSÄ PAIDAT MÄRKINÄ, AHKIOT **KAHLASIVAT** METRIN SYVYYDESSÄ JA KOIRASTA EI NÄKYNYT KUIN KORVAT PINNALLA.. HUH HUH --
(Kärekeoja -2012: 03.02.2010)

82) Tänään piti olla kevyt siirtyminen Rautulammelta, mutta 6 h **tarpomista** oli. Ihmettelimme kun sormia palelsi, niin olikin -30 C pakkasta. --
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: -)

83) Keli muuttaa menon **etenemiseksi** nauttimisen sijaan. Eräs meistä **käveli** 12 km suksien mennessä tukkoon **suojalumesta**. --
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 17.–18.3.)

Kaikki yllä olevat esimerkit kuvaavat hiihto- tai mahdollisesti lumikenkävaeltamista talvisissa olosuhteissa. Esimerkissä 81 koettelevuus johtuu lumen syvyydestä ja upottavuudesta. *Rämpä-*verbillä kuvataankin usein suossa tai muussa pehmeässä maastossa tapahtuvaa vaivalloista etenemistä (KS s.v. rämpiä). Esimerkissä 82 vaellus Rautulammen päivätuvalta Lankojärven autiotuvalle on osoittautunut ennako-odotuksista poiketen kuviteltua koettelevammaksi kokemukseksi. Kirjoittaja ei erittele koettelevuuden syitä mainitun lämpötilan lisäksi, mutta *tarpoo-*verbiä käyttäen korostetaan etenemisen vaivalloisuutta. Esimerkissä 83 vaeltaminen on muuttunut vuodenajalliseen kontekstiin nähden lämpimien olosuhteiden vuoksi *etenemiseksi*,

eivätkä kirjoittajat kykene nauttimaan vaeltamisesta. Konkreettista paikasta toiseen siirtymistä kuvaavana *edetä*-verbiä voidaankin pitää sävyiltään varsin virallisena, ja sitä tapaa käytettävän esimerkiksi sotilaskielessä, mistä syistä se konstruoi osaltaan olosuhteista johtuvaa vaeltamisen intensiteetin lisäystä.

Kuten esimerkeissä 81 ja 83 useissa talvella tuotetuissa vieraskirjamerkinnoissä lumiolosuhteiden laatua kuvataan toisinaan hyvinkin yksityiskohtaisesti. Tällaisia kuvauksia voi pitää koetteleva luonto -diskurssin tuottamina, sillä lumiolosuhteet vaikuttavat perustavanlaatuisesti talvivaeltamisen sujuvuuteen ja voivat näin olla toiminnan kannalta joko suosiollisia tai toimintaa vaikeuttavia.

84) -- Eksyin uralta ja **hankikanto loppui**, mutta **eteenpäin sano mummo lumessa**. --
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 4.–5.4.2015)

85) **Erittäin paha takkakeli** koko päivän. [etunimi] sentään vähän hiihteli, minä kävelin sukset jalassa koko välin, eli 7,5 tuntia.
(MANTOSELKÄ AUTIOTUPA 27.3.–2.12.2011: 23.4.)

86) Saavuimme Muorravaarakasta väsyneinä ja nälkäisinä. Melko **pöpperöinen keli** ja **suurin osa vanhoista jäljistä lumeen hukkuneita**. --
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 28.–29.3.2012)

Esimerkin 84 *hankikanto* on talvivaeltajille suosiollinen olosuhde, sillä se kuvaa sellaista lumiolosuhdetta, jossa pinnastaan kovettunut tai jäänyt lumi kantaa hiihtäjää estäen tätä uppamasta lumeen. Näin ollen esimerkissä kuvattu hankikannon loppuminen vaikeuttaa hiihtämistä, sillä tällaisessa olosuhteessa hiihtäjä uppoaa lumeen. Esimerkin päättävä *mummo lumessa* -idiomilla kuvataan yleisemminkin vastoinkäymisistä huolimatta jatkuvaa päämäärätietoista toimintaa, ja sitä käytetään eräänlaisena määrätietoisuuden julistuksena. Esimerkin 85 *takkakeli* on hiihto- ja eränkäyntiperinteen sanastoa, joka viittaa lauhasta säästä johtuvan märän lumen koostumukseen, joka ei ole suosiollinen hiihtäjälle. Esimerkin 86 *pöpperöinen*-adjektiivilla kuvataan yleensä tokkuraista olotilaa (KS s.v. *pöpperöinen*), mutta esimerkin kontekstissa adjektiivin voi tulkita taipuvan kuvaamaan upottavaa pakkaslunta, joka ei ole talvivaeltajaa suosiva olosuhde. Lisäksi esimerkissä kuvataan muiden vaeltajien tekemien urien peittyneen lumeen, mikä on niin ikään koetteleva asiantila, sillä erämaaolosuhteissa talvivaeltajat pyrkivät käyttämään toistensa uria, mikä helpottaa lumisissa olosuhteissa etenemistä huomattavasti.

Luonnon koettelevuus voi realisoitua niinkin eksplisiittisesti, että kirjoittajat käyttävät haasteellisuutta ja rasittavuutta ilmaisevia nomineja luonnehtiessaan hiljattain kuljetun matkan laatua.

- 87) -- Sauna oli mainio kokemus **rasittavan 37km kanoottirumban päätteeksi**. --
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 19.-22.6.15)
- 88) -- Eilen tultiin **todella hankala matka** Muorravaarakan tuvalta --
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 2.7.2016)
- 89) **Rankka taival** pehmeässä uudessa lumessa Karapuljusta – kuinka **pitkä voikaan 10 km olla...**
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 28.-29.12.2012)
- 90) Matka ei ollut kovin montaa kilometriä, mutta **eteneminen oli H-I-D-A-S-T-A**. Viimeiseen kolmeen kilometriin aikaa kului viitisen tuntia. --
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 15.-18.12.)

Esimerkkien 87, 88 ja 89 *rasittava-*, *hankala* ja *rankka*-adjektiiveja voi pitää vaelluskontekstissa synonyymisinä (KS s.v. *rasittava*, *hankala*, *rankka*), ja ne toimivat esimerkeissä kuljettuun matkaan viittaavien sanojen etumääritteinä. Esimerkin 87 *kanoottirumba* on myös koettelevuuden konstruktio, sillä arkikielessä *rumba*-substantiivi viittaa nopeatempoiseen ja *rasittavaan* toimintaan (KS s.v. *rumba*). Esimerkin 89 päättävä kysymyslause edustaa aineistossa muutamaaan kertaan toistuvaa tapaa viitata matkan *rasittavuuteen* käyttämällä *pitkä*-adjektiivia absoluuttisen pituuden mittayksikkö *kilometr*in yhteydessä. *Pitkä kilometri* on kirjaimellisesti tulkittuna epälooginen, mutta paradoksi on kiteytynyt kuvaamaan vaelluskontekstissa *rasittavaa* tai vaikeakulkuista välimatkaa. Esimerkissä 90 kapiteelikirjainten ja yhdysmerkkien käyttö on *hidas*-adjektiivin merkitystä intensifioivaa, sillä tällä tavalla kirjoitettuna sen vastaanotto on tavanomaista hitaampaa.

Aineistossa esiintyy verrattain paljon sellaisia merkintöjä, joissa käytetään urheilun sanastoa. Suurin osa urheilusanastoa hyödyntävistä merkinnöistä on helppo tulkita koetteleva luonto -diskurssin tuottamiksi, sillä ne ilmaisevat epäsuorasti luonnon koettelevan vaeltajaa fyysisesti. Leksikaalisista valinnoista johtuen tällaiset merkinnät voivat saada ihmisen ja luonnon suhteen representoitumaan eräänlaisena kilpailuasetelmana, mikä on ekokriittisestä perspektiivistä tarkasteltuna arveluttavaa. Toisaalta on syytä pohtia, onko urheilusanaston hyödyntäminen ennemminkin jonkinlainen ilmaisukeino itsensä kanssa kilvoittelulle.

- 91) ENÄÄ **LOPPUKIRI PARKKIPAIKALLE**.
(Kärekeoja -2012: 18.7.2010)
- 92) Matka Muorravaarakasta Lumipään yli **haastoi** hiihtäjän, Luirojärvelle saavuttiin illansuussa. Loppumatka tuntui helpolta, väsyneenäkin.
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 2.-3.4.16)
- 93) -- Palasin takaisin tänne. Yritykseen kului aikaa 8 tuntia. Luonnon olosuhteet **veivät voiton** tällä kertaa. --
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 22–23.13)

- 94) – – **Kunto on kova, ottelen mielelläni!**
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 12.–13.2.–14)

Esimerkissä 91 käytetään *loppukiri*-substantiivivia, jota voi pitää melko yleisenä ja yleiskielisenä metaforana työn tai muun toiminnan viimeiselle vaiheelle, eikä valinnan voi tulkita tässä yhteydessä olevan minkäänlaisen ihmisen ja luonnon kilpailua kuvaavan käsittemetaforan tuottama. *Loppukiriä* edeltävä *enää*-fokuspartikkelin myötä syntyykin tulkinta merkinnästä itsetyytyväisyyden julistuksena: matka Kärekeojan autiotuvalta Nuorttijoien retkeilyreitit parkkipaikalle on järjestyksessä viimeinen vaelluksen koettelemuksista. Sen sijaan esimerkeissä 92, 93 ja 94 käytetyt *haastaa*- ja *otella*-verbit sekä *viedä voitto*-verbikonstruktio saavat ihmisen ja luonnon välisen suhteen representoitumaan kilpailuna, ja onkin perusteltua esittää *IHMINEN KILPAILEE LUONTOA VASTAAN* -käsittemetafora näiden esimerkkien selitysmallina.

Olosuhteiden haasteellisuuden ja vaelletun matkan rasittavuuden kuvauksien lisäksi myös tietyt aineiston kehollisten tuntemusten kuvaukset voidaan lukea koetteleva luonto -diskurssin tuottamiksi, sillä kuvattujen lihas- ja nivelkipujen sekä rasitusvammojen ja vaeltamisen välille on helppo olettaa kausaalinen suhde. Ekolinguvistisesta perspektiivistä luettuna tällaisiin merkintöihin heijastuu kirjoittajien lisääntynyt kehotietoisuus tai siis se, että luonto saa kirjoittajat tiedostamaan ihmisruumiin ja sen ulkopuolisen luonnon vuorovaikutuksen.

- 95) – – **HARTIOISSA HUOMAA ETTÄ ON TULLUT LIKUTTUA. TÄNÄÄN VÄHÄN MALTILLISEMMALLA TAHDILLA. JATKAMME KOHTI SARVIOJAA. -10 C AAMULLA.**
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 19–20.3.)

- 96) **Jalat huutaa HOOSIANNAA! Sattuu ja pakottaa jokaiseen lihakseen.** Luirojärvi ois määränpää ja paluumatkaa **Kiilopäälle ei haluta edes ajatella...**
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 9.–10.9.2012)

- 97) **Kolkotus muuttui mahdottomaksi...** Uusi määränpää Kiilopää, **kunto ei kestäkään** Luirojärvelle asti.
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 10.9.2012)

Esimerkit 95, 96 ja 97 eroavat toisistaan siinä suhteessa, missä määrin kuvatut vastoinkäymiset ovat saaneet kirjoittajat mukauttamaan matkasuunnitelmiaan. Esimerkissä 95 kirjoittaja kuvaa, kuinka edellisten päivien rasitus tuntuu kehossa. Kivun voimakkuus on kuitenkin vain sitä luokkaa, että kirjoittajat aikovat hiljentää etenemisvauhtiaan. Esimerkissä 96 kirjoittaja käyttää *huutaa Hoosiannaa* -idiomia, jota tavataan käyttää nimenomaan voimakkaiden fyysisten tuntemusten kuvauksena, ja tämän lisäksi kirjoittaja jatkaa kivun laadun määrittelyä tunnekausatiiviverbein, joiden ilmaiseva kipu paikannetaan kehon josta osaan. Voimakkaista kivun kuvauksista huolimatta vaellussuunnitelma ei ole ainakaan kirjoitushetkellä muuttunut, mutta tulevien

päivien välimatkat mielletään koettelemuksiksi, jotka merkinnän päättävän virkkeen perusteella aiheuttavat henkistä ahdistusta. Esimerkissä 97 kipu ja särky on käynyt siinä määrin siedämmättömäksi, että kirjoittaja on päättänyt palata kohti Kiilopään tunturikeskusta, joka oletettavasti on ollut myös vaelluksen aloituspiste. *kunto ei kestäkään* -jaksossa käytetty *-kAAn*-fokuspartikkeli indikoi, että fyysinen suorituskyky on ennakkoon oletettua heikompi ja koettujen kipujen ohella toinen syy muuttaa vaellussuunnitelmaa.

Luvussa 5.1 todetaan luonto irtiottona -diskurssin representoivan erämaavaeltamisen toisinaan päämäärättömänä ja intuition pohjalta määrittyvänä toimintana. Koetteleva luonto -diskurssi sen sijaan representoi vaeltamisen usein selkeän tavoitteellisena ja suunnitelmallisena. Vaeltajat voivat kuitenkin olla pakotettuja muuttamaan suunnitelmiaan esimerkiksi varioivien luonnonolosuhteiden tai muiden vaelluksen aikana kohdattujen odottamattomien koetelemusten vuoksi.

98) Soijaa pukkaa ja satunnaista vittuuntumista on jo haittavissa. **Tavoitteena päästä ennen puoltayötä Kiilopäälle.**

(Kiertämäjärvi 2011-2015: 15.6.13)

99) – – Täksi päiväksi **suunniteltu** Sokostin valloitus **kariutui** jälleen. Tällä kertaa vesisateeseen ja matalalla roikkuviin pilviin. **Kesäkuussa vastaavat suunnitelmat sotki lumisade.** – –

(Rajan kämpä 02/2014-09/2016: 19.–20.9.14)

100) **Tarkoitus** oli jatkaa heti aamulla Hammaskurun kautta Luirolle, **mutta kova pakkanen esti suunnitelmat.** Päivän alin -45,4 C.

(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 3.–5.1.2017)

Esimerkeissä 98, 99 ja 100 osoituksena kirjoittajien määrätietoisuudesta ovat sanat *tavoite*, *suunnitelma* ja *tarkoitus*. Esimerkki 98 eroaa kahdesta muusta esimerkistä siinä, että ainakaan kirjoitushetkellä kirjoittajat eivät ole luopuneet aikarajoitteisesta suunnitelmastaan huolimatta vaeltamisen aiheuttamista fyysisestä ja henkisestä rasituksesta. Esimerkeissä 99 ja 100 sääolosuhteet ovat pakottaneet kirjoittajat muuttamaan suunnitelmiaan. Rakenteen näkökulmasta huomionarvoista on, kuinka transitivisten *estää*-verbin ja *sotkea suunnitelmat* -verbikonstruktion tekijöinä kuten myös intransitiivisen *kariutua*-verbin syytä ilmaisevana täydennyksenä on ihmisen toiminnalle epäsuotuisat vaikuttavat luonnonolosuhteet. Ekolinguvistisesta näkökulmasta tällaisia representaatioita voi pitää ihmiskeskeisinä, sillä esimerkiksi *estää*-transitiiviverbiä käytettäessä luonto toimii ikään kuin aktiivisesti ihmistoimintaa haitaten sen sijaan, että luonto ja sen tuottamat olosuhteet representoitaisiin omilla ehdoillaan toimiviksi, mikä heijastelisi todellista asiantilaa ja mistä huolimatta voitaisiin tuoda ilmi olosuhteen suosiollisuus suhteessa suunniteltuun toimintaan.

Myös ihminen itse voi olla ratkaiseva tekijä siinä, etteivät suunniteltu toiminta toteudu odotetusti. Vieraskirjamerkinnöissä on muutamia kuvauksia kirjoittajien itsensä kyvyttömyydestä ja heidän tekemistään virheistä. Tällaisia kuvauksia yhdistää se, että luonto on osoittautunut odotettua koettelevammaksi, ja että suunnitelmat muuttuvat ihmisen itsensä eivätkä esimerkiksi vaihtuvien luonnonolosuhteiden vuoksi.

101) UKK-puiston “**neitsytmatka**” **ei sujunut kuin Strömsöissä**. Lankojärveä ei löydetty, nukuttiin yö teltassa ja edell. kirjoittaja oli ohikulkumatalla kohti LUIROA ja päädyttiin lopulta takaisin tänne hänen kanssaan. Hyvä niin, huomenna kotimatalle Kiilopäältä, **odottelemme mönkijöitä** viemään meidät sinne. **Ensi talvena on pakko käydä kartanluku- ja suunnistuskurssi**, lupaamme. Oppia ikä kaikki!
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 7.–8.9.2015)

102) MITÄ! **Kävelin 6–7h ja päädyin takasi. Kiva lenkki, tosi kiva. Puhelinki kuoli ku dippasin taskua myöden** kahluupaikalla jossain **ketuttaa**. **Syytän huonoa ja kulunutta karttaa ja hyttysiä**, jotka esti kunnon tauon pitämisen. — Ei huvita lähteä enää sooloilemaan ilman puhelinta tai muita GPS-laitteita.
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 17.6.)

Esimerkin 101 kirjoittajat ovat Urho Kekkonen kansallispuistossa ensimmäistä kertaa. Ensimmäisen virkkeen *ei sujua kuin Strömsöissä* -idiomi ilmaisee epäonnistumista sekä suunnitelmien ja todellisuuden välistä ristiriitaa (Klemettinen 2011). Ensimmäistä virkettä seuraa kuvaus epäonnistumisesta, joka on suunnistuskyvyttömyydestä johtuva eksyminen. Kokemus on ollut siinä määrin koetteleva, että kirjoittajien on ollut turvaututtava ulkopuoliseen apuun, ja oletettavasti Metsähallituksen tai Rajavartioston työntekijät ovat tulossa noutamaan heidät maastoajoneuvoillaan. Toiseksi viimeisen virkkeen *kartanluku- ja suunnistuskurssi* on kokemuksen myötä syntynyt suunnitelma kyvykkyyden kartuttamisesta. Esimerkissä 102 kirjoittaja on lähtenyt Lankojärven autiotuvalta mutta päätenyt suunnistusvirheen takia lähtöpisteeseen. Lisäksi luonto on saattanut kirjoittajan matkapuhelimen toimintakyvyttömään tilaan. Siinä missä esimerkistä 101 on luettavissa oppivaista ja nöyrää asennoitumista luontoon sen aiheuttamista koettelemuksista huolimatta, ilmaistaan esimerkissä 102 toistuvasti koettelemusten aiheuttamaa turhautumista: Merkinnän aloittava *MITÄ!* voidaan tässä yhteydessä lukea ilmaisevan hämmästyttä ja närkästystä (KS s.v. mitä). Kirjoittaja jatkaa luonnehtimalla lenkkiä *kivaksi*, ja tällainen ironia on yksi keino ilmaista turhautumista. Lisäksi kirjoittaja kuvaa tunteitaan harmitusta ilmaisevalla *ketuttaa*-tunnekausatiiviverbillä (KS s.v. ketuttaa). Esimerkki 101:n kirjoittajien myöntäessä kyvyttömyytensä, päädytään esimerkissä 102 konstruoimaan kausaalinen suhde eksymisen ja hyttysten aiheuttamana kiusan tuottaman koettelevuuden välille.

Myös aineiston lukuisat *valloittaa*-verbin ja sen johdoksien esiintymät voidaan lukea koetteleva luonto -diskurssin tuottamiksi, sillä tyypillisesti verbivalinnan myötä niiden voi

tulkita implikoivan vaeltamisen koettelevuuden lisäksi myös vaativuutta ja suunnitelmallisuutta. *Valloittaa*-verbiä käytetään vaellusdiskurssissa metaforisesti siten, että sen avulla kuvataan luontokohteessa käyntiä. Myös Kielitoimiston sanakirja tunnistaa *valloittaa*-verbin kuvaannollisen merkityksen: matkailija tai retkeilijä voi suomen kielessä valloittaa jonkin paikan siellä käymällä (KS s.v. valloittaa). Kyse ei siis ole konkreettisesta haltuunottamisesta. Aineistossa valloittamisen objekti on useimmiten korkea tunturi kuten Sokosti esimerkissä 99 (s. 57).

103) – – Suunnitelmissa **muutaman huipun valloitus**.
(Porttikoski 2014-2015: 6.–7.4.)

104) **Vongoiva valloitettu**. Komeat maisemat. – –
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 1.–2.7.)

105) 55-vuotispäiviä vietettiin
ja **Nuortti-joki valloitettiin**

– –

(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010–25.10.2014: 15.7.–16.7.2011)

Esimerkissä 103 käytetään *-Us*-johtimella *valloittaa*-verbistä muodostettua teonnimeä. Nominailausekkeen genetiiviobjektina on tunturin korkeinta kohtaa merkitsevä *huippu*-sana. Esimerkki 104 on aineiston perusteella tyypillinen *valloittaa*-verbin esiintymä, sillä usein sitä käytetään passiivin perfektissä kirjoittajien viitatessa hiljattain tapahtuneeseen toimintaan. Nominatiivimuotoinen *Vongoiva*-objekti on paikannimistöä ja viittaa alueen tunturiin, jolla kirjoittaja tai kirjoittajat ovat käyneet. Myös esimerkissä 105 *valloittaa*-verbiä käytetään passiivissa viittaamassa jo elettyihin kokemuksiin, mutta tässä tapauksessa objektina on poikkeuksellisesti joki eikä korkea maastonkohta.

Selitystä *valloittaa*-verbin taajalle esiintyvyydelle voi hakea koetteleva luonto -diskurssin luontokäsityksestä. Valloittaminen toimintana vaatii tekijältään ponnisteluja, sillä tuloksellisuus edellyttää erilaisten koettelemusten sietämistä ja voittamista. Lisäksi vastukset ja vastustajat voivat yrittää estää valloittajaa tämän pyrkimyksessä. Ekologivistisestä ja -kriittisestä näkökulmasta *valloittaa*-verbi johdoksineen edustaa aineiston silmiinpistäväntä antroposentrista ainesta. Ensinnäkin se asemoi ihmisen ja luonnon toisilleen vastakkaisina ja näiden keskinäinen suhde voi verbin takia näyttäytyä kamppailuna, ja tuloksellisen valtauksen seuraus on hallinta. Lisäksi suomen kieli tarjoaa käyttäjälleen monia vaihtoehtoisia intransitiivisia tapoja kuvata luonnonpaikoissa käymistä ja liikkumista. Tästä huolimatta monet kirjoittajat päätyvät valitsemaan transitiivisen *valloittaa*-verbin. Vaikka huomiotta jätettäisiin verbin (väkivaltaista) haltuunottamista tarkoittavan peruserkityksen mahdollistamat konnotaatiot, ovat konstruktiot antroposentrisiä siinä mielessä, että transitiiviverbi pakottaa asemoimaan luonnonpaikan

objektiksi. Lisäksi merkitykseltään läheisestä *vallata*-verbistä johdettu *valtaus*-substantiivi merkitsee nimenomaan luonnossa sijaitsevan paikan ja sen luonnonvarojen haltuunottamista hyötymistarkoituksessa. Vieraskirjamerkinnoissä esiintyvät *vallata*-verbin ja sen johdoksien esiintymät edustavat toki kuvaannollista merkitystä ja metaforista käyttöä, jotka juontanevat juurensa sellaisilta ajoilta, jolloin tutkimusmatkat suuntautuivat tuntemattomille tai luonnonvaroiltaan runsaille alueille. Urho Kekkonen kansallispuistossa tai koko Suomessa ei kuitenkaan nykypäivänä ole käymättömiä paikkoja, mikä tekee sanastovalinnasta entistä ihmiskeskeisemmän. Vaikka sanastovalintaa ohjaisikin tietoisuus päämäärää edeltävistä tai edeltäneistä koetelemuksista tai vain pyrkimys parodioida vaeltamista, edustaa se transitiivisuudessaan epäekologista ja luonnon ja kulttuurin välistä dualismia uusintavaa kielenkäyttöä. Tasa-arvoisempia representaatioita voitaisiin tuottaa esimerkiksi intransitiivisia *käydä*-, *vaeltaa*- tai *kiivetä*-verbejä käyttämällä, jolloin ihmistoiminta tapahtuisi luonnonpaikassa sen sijaan, että se kohdistuisi siihen. Tällaisia representaatiota esiintyykin aineistossa. *Vallata*-verbillä voisi tuottaa vieraskirjoihin myös ekologisesti kestäviä representaatioita, mikäli konstruointiin päinvastaisia asiantiloja, joissa luonto tai esimerkiksi jokin luonnonpaikka valloittaisi ihmisen tai ihmismielen.

Koska epävarmuus liittyy koetteleva luonto -diskurssin luontokuvaan, tuottaa diskurssi vieraskirjamerkintöjä, joissa ilmaistaan lähitulevaisuuteen liittyvää episteemistä modaalisuutta. Tällaisten merkintöjen modaalisuuden ilmaisukeinojen kirjo on varsin laaja.

106) Jatkan aamulla Jyrkkävaaraan **todennäköisimmin** tuntureita pitkin. Jos uupumus tai pimeänpelko yllättää, **saatan** jäädä Muorravaarakallekin.

(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 1.–2.11.2016)

107) Seuraavaksi Luirojärvelle ja sään mukaan **ehkä** vielä itäänpäin.

(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 7.6.)

108) – – Nyt ~~Luirolle~~ Anteriin. **Osaankohan?**

(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 30.3.2012)

109) Nyt suorilta kuikkapään kautta anterinmukkaan saunomaan. **Anskattoen miten käy.**

(Kiertämäjärvi 2011-2015: 7.5.–14)

Esimerkissä 106 kirjoittaja määrittelee seuraavan päivän kulkureittinsä todennäköiseksi. Lisäksi samassa esimerkissä käytetään *saattaa*-modaaliverbiä, jonka yleiskielen ainoaksi funktioksi luetaan juuri episteemisen modaalisuuden ilmaisu (VISK § 1556), ja esimerkissä sen avulla arvioidaan suunnitelman muutos mahdolliseksi. Esimerkissä 107 kirjoittaja käyttää modaalista *ehkä*-partikkelia ilmaistessaan, että lähitulevaisuuden toiminta määräytyy vallitsevien säätilojen mukaan siten, että matkan jatkaminen välitavoitteesta eteenpäin on mahdollista. Esimerkin 108 päättävän polaarisen kysymyksen voi lukea episteemisen modaalisuuden

ilmaiseksi, ja *osata*-verbin voidaan tässä yhteydessä tulkita merkitsevän perille pääsemistä (KS s.v. *osata*), jonka kirjoittaja arvioi epävarmaksi. Esimerkin 109 puhekielistä *anskattoen* -ilmausta tapaa käytettävän aloittamassa futuurista kysymystä siten, että varsinainen kysymyssana tai polaarisen kysymyksen *-kO*-tunnuksen sisältävä verbi seuraa. Esimerkissä kirjoittaja arvioikin suunnitelmansa kulkea Anterinmukan autiotuvalle epävarmaksi tapahtumista ilmaisevalla *käydä*-verbillä.

Koska haasteiden ja selviytymisen kuvaukset liittyvät olennaisesti luonto irtiottona -diskurssiin, tuottaa diskurssi myös kuvauksia tunnetiloista, jotka ovat seurausta koettelemusten voittamisesta. Tällaisia kuvauksia voi luonnehtia katarttisiksi, sillä niissä kuvataan jännityksen ja koettelevuuden laukeamisen aiheuttamia tunnereaktioita.

110) -- Joen ylityksessä kastuimme vyötäröön asti. 32km tuli matkaa tuolle reitille. Yö nukuttiin kämpässä ja kuivateltiin – **kyllä oli hieno fiilis saapua eilen perille!** --
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 2.7.2016)

111) **Ah**, tällaisina saunan jälkeisinä hetkinä sitä uskaltaa ajatella, että **eihän se vaeltaminen tänne nyt NIIIIIN raskasta ollut...**
(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 1.–2.8.15)

112) -- Tästäpä me nyt hilipasema ja **huudamme Hallelujat, kun auto näkyy.**
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 1.–2.2013)

Esimerkissä 110 katarttinen tunnereaktio on matkalla koettujen koettelevien kokemusten aiheuttaman jännityksen ja rasittavuuden laukeamisen aiheuttamaa hyvää oloa. Esimerkin 111 aloittava *ah* on voimakkaiden tunnetilojen ilmaus (KS s.v. *ah*), ja esimerkin kirjoittaja ilmaisee mielihyvän neutralisoivan aiemmat koettelemukset. Esimerkissä 112 suuntaudutaan tulevaisuuteen, ja auton näkyminen merkitsee tavoitteeseen pääsyä, ja esimerkissä oleva uskonnollisesta käytöstä irrotettu *Hallelujat*-ylistyshuuto on tulkittavissa mielihyvän ilmauksena. Kaikkien yllä esitettyjen kolmen esimerkin perusteella välittyy käsitys siitä, että fyysinen rasitus ja haasteiden kanssa selviäminen on perustavanlaatuinen osa erämaavaeltamista, ja että katarttiset tunnekokemukset olennainen osa vaeltamisen tuottamaa mielihyväkokemusta.

Luonnon koettelevuus voi realisoitua myös ihmisen ja tiettyjen eläinlajien rinnakkaiselon haasteellisuutena. Tällaisten koettelevuuden representaatioiden näkökulma on ihmiskeskeinen, eli eläimet tuottavat koettelemuksia ihmiselle. Kesäkuukausina kiusaa ihmiselle tekevät hyönteisistä erityisesti sääsket eli hyttyset.

113) **Ötökkätilanne: infernaalinen.** Suomunruoktusta metsien läpi Tuiskukurun länsipäähän pikamarssia lähes pysähtymättä **paeten miljoonia ja taas miljoonia hyttysiä, paarmoja ja mäkäreitä.** Emme päässeet pakoon mutta pääsimme tänne.
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 14.7.)

114) – – Tuvassa ei pystynyt oleskelemaan **massiivisen verenheimijäinvaasion** takia, joten majoituimme laavuun pihalle.

(Kiertämäjärvi 2011-2015: 13.–14.7.)

115) – – Nukkumisesta ei tullut oikein mitään kun **sinfoniaorkesteri** soi korvissa, mutta muutama iso taimen tarttui perhoon. – –

(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014: TI 17.7.)

116) **Hyttyset – nuo perkeleet**

Mun silmiin ja suuhun lentelee

Niille maistuu mun veri sakea kuin sahti

Jonka ma eilen tänne raahasin Vantaalta asti

(Suomunruoktu 6/2016-09/2017: 21.6)

Esimerkissä 113 sääskien ja muiden hyttysten paljoutta korostetaan *infernaalinen*-adjektiivilla ja konstruoimalla niiden määrä monimiljoonaiseksi. Tässä yhteydessä asiantilan koettelevuus konstruoidaan käyttämällä *paeta*-verbiä, jonka objektiksi esimerkissä mainitut hyönteiset asemoidaan. *Paeta*-verbiin liittyen on todettava, että esimerkki 113 osoittaa verbin edustavan poikkeuksellista transitiivisuutta, sillä sitä käytettäessä subjektiksi asemoitu (monikon 1. persoona) toimija ei aikaansaa objektiin (hyönteiset) vaikuttavaa toimintaa, vaan vaikutussuhde on ennemminkin päinvastainen. Esimerkissä 114 sääskien paljoutta korostetaan *massiivinen*-adjektiivilla, ja esimerkin *invaasio*-sana konstruoi sotatilan sääskien ja ihmisen välille. Muita aineistossa esiintyviä sääskiin ja muihin kiusaa tekeviin hyönteisiin liitettyjä sotilassanoja ovat *armeija*, *hyökkäysasetelma* ja *armaada*. Sääskien paljoutta korostetaan aineistossa lisäksi sellaisin adverbein kuin *pirusti*, *tarpeeksi* ja *riittämiin*. Esimerkissä 115 esiintyvä *sinfoniaorkesteri* on metafora, jolla viitataan sääskille lajinomaiseen ääneen, joka esimerkin tapauksessa on häiritsevä ja täten koetteleva tekijä. Myös onomatopoeettisella *inisijä*-substantiivilla viitataan aineistossa sääskiin ja samalla niiden aiheuttamaan ärsyttäväksi koettuun ääneen. Esimerkin 116 *perkeleet* edustaa erityisen affektista sääskien aiheuttaman koettelevuuden konstruointia kuten myös aineistossa esiintyvät sääskiin liitetyt *kiusankappale*- ja *verenheimjä*-sanat. Lisäksi sääskien koettelevuus representoidaan aineistossa käyttämällä *kiusata*- ja *häiritä*-verbejä viittamassa sääskien lajityypilliseen käyttäytymiseen.

Nisäkkäistä kirjoittajat kokevat koetteleviksi autiotuvissa elävät jyräjät ja autiotupien välittömään läheisyyteen ravinnonhankintansa ulottavat ketut. Myyräpopulaatioiden vuosittaiset kannanvaihtelut korreloivat selkeästi vieraskirjamerkinnoissa esiintyvien *myyrä*-saneiden määrän kanssa.

117) – – Yö meni siis rauhassa inisijöiltä, mutta... tuo **perkeleen häiri myyrä vetää steroideja**, ja on varmaan **käynyt Sarasvuon itsetuntokursseilla**. Heräsin yöllä siihen että se **popsi makuualustaa**,

jonka päällä siis nukuin! – –

(Rajan kämppä 02/2014-09/2016: Rajan kämppä 02/2014-09/2016)

118) **Hiiri** tai **myyrä söi mun eväitä**. Laitoin ruuat kyllä roikkumaan naulaan, mutta **silti pääsi micki yllättään**.

(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 12.9.11)

119) **Myyrien vuosi**. Näitä näkyy olevan **joka puolella** ja erilaisia ja -kokoisia. **Katossa, keittiössä, kaasuliedessä, kaminan takana, pöydillä, patjoilla...** (SU-MA)

(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 2.-3.8.2015)

Esimerkissä 117 myyrä representoidaan itsevarmana ja aktiivisena metaforisin keinoin, ja myyrien aiheuttama koettelevuus on esimerkin tapauksessa toistuvaa häiriötä ja varusteiden osittaista tuhoutumista. Useimmissa myyrät koettelevina representoivissa vieraskirjamerkinnoissä koettelevuus on kuitenkin sitä, että myyrät onnistuvat syömään kirjoittajien retkiruokia suojaamisyrityksistä huolimatta kuten esimerkissä 118, jossa luontokappaleen neuvokkuus *yllättää* kirjoittajan. Esimerkin 119 perusteella ei voi päätellä, kokeeko kirjoittaja myyrien läsnäolon koettelevaksi, mutta siinä myyrien määrällistä paljoutta korostetaan seitsemää eri paikan adverbialia käyttäen. Suhtautuminen autiotupien jyrjsijöihin on aineiston perusteella hyvin subjektiivista, eivätkä kaikki kirjoittajat koe jyrjsijöitä koettelemuksena.

120) Ps. Pieni **myyräperhe asui** puunkantotelineessä, kulkevat vapaasti puulaatikon ja hellapöydän takaa lattianraosta. **Söpöjä** olivat.

(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 25.-6.7.11)

121) Yöllä **hiiri? Myyrä?** herätti alapetillä **joten telttaan yöksi**.

(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 11.-12.8.)

122) **Päästäinen kiusasi** meitä yön ajan. Kiipeili nukkuvan selkää ja kävi myös paljaalla iholla niskassa. Aamukahvia juodessani huomasin sen kiipeävän jalkaani ylös housunlahkeen sisäpuolella. Siinä vaiheessa **hermostuin** ja **tapoin sen** halolla.

(Peuraselkä -2011: 12.-13.3.-10)

Esimerkissä 120 myyrät representoidaan *söpöinä* ja personifioituina, ja tämän lisäksi aineistossa on yksi esimerkki, jossa hiiriin liitetään *suloinen*-adjektiivimäärite. Negatiivista jyrjsijöihin asennoitumista edustavat esimerkit 121 ja 122. Esimerkissä 121 konstruoidaan kausaalinen suhde jyrjsijähavainnon ja telttaan telttaan suuntautumisen välille *joten*-konjunktiota käyttäen. Kirjoittaja siis pakenee jyrjsijää vaihtaen nukkumapaikkaansa, minkä voi tulkita osoituksena kirjoittajan musofobiasta. Vaikka esimerkin 121 kirjoittaja kavahtaa jyrjsijää, suhtautumista jyrjsijöitä kohtaan ei voi tulkita vihamielisenä kuten esimerkissä 122, jossa kanssakäyminen on lopulta niinkin koettelevaa, että kirjoittaja päätyy tappamaan ruumiillista koskemattomuuttaan toistuvasti loukkaavan *päästäisen*.

Myyrien lisäksi koettelemuksia aiheuttavat ketut, sillä tietyt kettuyksilöt ovat oppineet hyötymään rinnakkaiselosta ihmisen kanssa ulottaen ravinnonhankintansa autiotuville. Se, mikä on ketulle ihmisen läsnäolon mahdollistamaa lajityypillistä käyttäytymistä, representoituu ihmisenäkökulmasta usein jonkinlaisena varastamisena.

123) -- KAPTUKAISLAMMILLA **KETTU PIHISTI** YÖLLÄ LEIPÄPUSSUKKANI TELTAN ETUOSASTA. HIENO SUORITUS, SILLÄ ‘NUKUIN’ SIINÄ. LUULIN MYYRÄN RAPISTELEVAN ... 3 KILON KANGASPUSSISSA **MENI LEIVÄT**, METWURSTIT JA VOJUUSTOT. MAHTAA KETTUPESUE NUOLLA HUULIAAN VUOMAN ETELÄPUOLELLA. -- KUULEMMA TAHVONTUVALLAKIN **KETTU VARASTELEE** KULKIJOIDEN PYYKKINARULLA KUIVUMASSA OLEVIA VAATTEITA. AINAKIN ERÄS VEIKKO SAI **PELASTETTUA** HOUSUNSA VIIME TINGASSA. KETTU REPII HOUSUJA TOISESTA PUNTISTA, MIES TOISESTA... **AIKA VELIKULTIA!**

(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 4.-5.8.12)

124) Aamuyöllä heräsimme kettu **hyökkäykseen** ja **menetimme** paljon ruokaa. **Tappiomme** olivat mittavat.

ps. **Tappakaase VITUN kettu!!!** “**Ei mitään kameraa vaan keihäs, saatana!**”

(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 13.-14.10.)

Esimerkkien perusteella kettujen aiheuttamat koettelemukset ovat aineellisia menetyksiä. Esimerkki 123 on seikkaperäinen selostus kahdesta eri ketun aiheuttamasta koettelemuksesta, ja siinä ketun toimintaa kuvataan *pihistää-* ja *varastaa-*verbein. Lisäksi aineellista menetystä eritellään käyttäen *mennä-*verbiä merkityksessä kadota tai hävitä. Esimerkissä 124 vastaava asi-antila konstruoidaan *menettää-*verbillä ja *tappio-*substantiivilla, joiden molempien voidaan tul- kita kuuluvan sodankäynnin sanastoon. Esimerkissä hyödynnetään lisäksi saman alan *hyök- käys-*sanaa, ja sanastovalinnat representoivat ketun ja ihmisen rinnakkaiselon sotatilana. Avoi- men vihamielistä asennoitumista osoittavat esimerkin imperatiivimuotoinen *tappaa-*verbi ja genetiivimääritteinen *vittu-*sana, joka on esimerkin kontekstissa funktioltaan nimittelevä (VISK § 1726). Esimerkin päättävä sitaatti on mielenkiintoinen kannanotto ketun olemassaolon oikeu- tusta vastaan: kamera ei taivu luonnon kontrolloinnin ja alistamisen välineeksi samaan tapaan kuin kirjoittajan peräänkuuluttama heitto- ja pistoase *keihäs*. Koettelemukseen asennoitumisen näkökulmasta esimerkit 123 ja 124 ovat varsin kontrastiivisia, sillä esimerkin 123 päättävä in- tertekstuaalinen *aika velikultia* voidaan lukea jonkinasteisena hyväksynnän ilmauksena. Hy- väksynnällä on tässä tapauksessa mahdollisesti yhteys suomalaisen kansanperinteen käsityk- seen ketusta viekkaana ja nokkelana eläimenä, joka on oppinut neuvokkuutensa avulla ylittä- mään luonnon ja kulttuurin rajan.

Luonnossaliikkuja on erämaaolosuhteissa riippuvainen varustuksestaan, ja joissain ai- neiston vieraskirjamerkinnoissa kuvataankin retken aikana ilmaantuneita varusteongelmia. Va- rusteongelmat voivat liittyä luonnonolosuhteisiin, mikäli lumi tarttuu suksenpohjiin tai teltta

kaatuu tuulenpuuskasta. Koettelevuus voi myös olla varusteiden laukaisemaa siten, että luonto ei ole ensisijainen koetteleva tekijä mutta muuttuu koettelevaksi, mikäli jokin varuste rikkoon-
tuu tai kärsii toimintahäiriöstä. Mikäli varusteongelmien kuvauksia tarkastellaan luonto–kult-
tuuri-opposition näkökulmasta, merkityksellistä on huomioida, kuinka tietyt teknisen kehityk-
sen ilmentymät pettävät käyttäjänsä, vaikka taustalle voidaan hahmottaa tietyssä mielessä luon-
non voittamiseen tähtäävä tuotekehitystyö. Merkillepantavaa on myös, kuinka varusteisiin liit-
tyviä vastoinkäymisiä erittelevät merkinnät voiva olla ironissävyytteisiä.

125) – – **Nanogrip-sukset** toimivat **erinomaisesti**, keräävät kaiken lumen latupohjasta... – –
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 11.–12.4.2012)

126) – – Työpäivän verran kesti tunteja saapua tänne Tuiskukuruun. Meinasi jo usko loppua ja
suunnistaja tippua kartalta. **Onneksi GPS:täkin oli kadonnut kaikki karttapohjat ja sompa
hajosi yhdestä sauvasta.** Mutta voisiko olla **ihanampaa**, ei edes naama pala auringossa kun vettä
sataa taivaalta hiihtovaelluksen aikana...)
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 14.4.2014)

Esimerkissä 125 kuvataan haastavia lumiolosuhteita, sillä lumi tarttuu hiihtäjän suksiin, mikä
vaikeuttaa etenemistä. Ironisen merkinnästä tekee *erinomaisesti*-adverbiaali, jota voi pitää ris-
tiriitaisena todelliseen asiantilaan nähden, sillä lumen tarttuminen ei ole toivottavaa, eikä tiet-
tävästi minkään suksivalmistajan intentio, sillä se vaikeuttaa hiihtämistä. Tässä esimerkissä ku-
vattu koettelemus on luonnonolosuhteista johtuvaa. Esimerkissä 126 kirjoittaja kuvaa kohtaa-
miaan suunnistusongelmia, sillä merkinnän *GPS* viittaa GPS-navigaattoriin, josta muistin tyh-
jeneminen tai muu tekninen ongelma on tehnyt käyttökeltottoman. Tämän lisäksi yksi hiihto-
sauva on rikkoonnut. Ironisen merkinnästä tekee ensinnäkin siinä käytetty *onneksi*-komment-
tiadverbiaali, sillä kuvattuja ongelmia ei voi mieltää toivottaviksi. Ironinen sävy jatkuu myös
merkinnän päättävässä virkkeessä, jossa kirjoittaja määrittelee sateiset sääolosuhteet ihaniksi.
Tämän esimerkin varusteongelmaa ei voi pitää luonnonolosuhteiden aiheuttamana, mutta siinä
kuvatut rikkoonnut ja toimintahäiriö ovat tehneet luonnosta koettelevamman.

Varusteisiin liittyen aineisto osoittaa, että varusteita käsitellään merkinnöissä lähinnä
silloin, kun tuodaan esiin niiden toimivuutta, ja tällöinkin kyse on useimmiten varusteiden toi-
mimattomuudesta. On jopa yllättävää, että tuotemerkkejä tai tuotesijoittelua ei esiinny aineiston
merkinnöissä ollenkaan, mikäli ei oteta huomioon muutamia aineistossa esiintyviä puhelin- ja
tietoliikenneoperaattoreiden nimiä, joiden yhteydessä tuodaan niin ikään esiin niiden toiminta-
häiriöitä. Havaintoon tukeutuen voidaankin väittää vieraskirjamerkinnän olevan ei-kaupallinen
tekstilaji, vaikka markkinointi sekä tuotearvostelut ja -sijoittelu ovat muiden retkeilyä ja vael-
lusta käsittelevien tekstien keskeistä sisältöä. Se, että varusteisiin viitataan lähinnä silloin, kun

ne eivät toimi toivotulla tavalla, kertoo kuitenkin varusteiden olevan luonnon koettelevuuteen keskeisesti liittyvä tekijä. Koetteleva luonto -diskurssi ei kuitenkaan tuota juurikaan varusteisiin liittyviä helppouden kuvauksia, jollaisiksi potentiaalisen haastavuuden poissaolon representaatioiksi esimerkiksi hyvän sään ylistykset voidaan tulkita.

Aineistossa esiintyy muutamia vieraskirjamerkintöjä, joissa kirjoittajat ilmaisevat tyytymättömyytensä koettuihin kokemuksiin. Tällaisia merkintöjä voi tulkita siten, että pettymykset johtuvat tiettyjen retkelle asetettujen aineellisten tai aineettomien tavoitteiden täyttymättä jäämisestä. Myös odotushorisontin käsitettä voidaan soveltaa tällaisten merkintöjen tulkinnaissa, sillä ilmiselvästi vaellukseen liittyä aina jonkinlaisia ennakko-odotuksia, joita vaeltaja ei välttämättä pääse kokemaan luonnon arvaamattomuudesta johtuen, ja pettymyksen kuvaus voi olla sävyltään arvottava.

127) Tulimme Murhahaarasta sopivasti Härkätunturille juuri ennen vesisadetta. Tapio ei kuitenkaan sallinut meidän saada **saalista** ja **jouduimme syömään valmismyrkkyä**.
(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 27.–28.9.11)

128) – – **Harmillisesti** revontulia ei nyt näin aamuun valmistautuessa näy. Olisihan se nyt jo ollutkin liian hienoa.
(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014: 18.–19.10.13)

129) KALASSA, MUTTA SUORASTAAN **PASKAJOKI**... EI KOLMEEN VUOROKAUTEEN MITÄÄN, TYHJÄÄ ON... **EI KANNATA TULLA KU KOTI PUOLESTAKI SAA PAREMMIN HARJUSTA JA TAIMENTA**... MAISEMAT MUKAVIA.
(Porttikoski 2014-2015: 30–31.7)

Esimerkit 127, 128 ja 129 eroavat tosistaan siinä suhteessa, kuinka voimakkaita pettymyksen ilmaisukeinoja niissä käytetään. Esimerkissä 127 käytetty *joutua*-verbi ja metsästäjien mukanaan tuomien retkiruokien nimittäminen *valmismyrkkyksi* mahdollistavat tulkinnan, jonka mukaan huono metsästysonni, jota personifioidusti ja mystifioidusti ilmaistaan, on koetellut metsästäjiä. Esimerkissä 128 mainittujen revontulien näkeminen on monelle vaeltajalle tärkeä tavoite syys-, talvi ja kevätkuukausina, ja havaintojeni mukaan revontulista on tullut viimeisten vajaan kymmenen vuoden aikana entistä keskeisempi tavoite monelle vaeltajalle ja turistille. Tätä selittänee revontulien nauttima huomio niin kaupallisessa kuin sosiaalisessakin mediassa sekä kameratekniikan kehittyminen. Olosuhdemuuttujien takia revontulien näkemisestä ei kuitenkaan voi mennä takuuseen, mikä ilmentää luonnon arvaamattomuutta ja turhauttaa esimerkiksi kirjoittajaa. Lievää turhautumista ilmaistaan esimerkissä *harmillisesti*-kommenttiadverbiaalilla sekä merkinnän päättävällä hypoteettisella virkkeellä, joka voidaan tulkita siten, että revontulten todistaminen olisi ollut vaelluksen odotettu kohokohta. Esimerkit 127 ja 128 edustavat asennoitumisen näkökulmasta verrattain lievää pettymyksen ilmaisua, mutta esimerkki 129

on tässä suhteessa hyvin affektinen. Tämän esimerkin kirjoittaja nimittelee Luttojokea *pas-kajoeksi*, sillä heinäkuinen kalastusmatka ei ole realisoitunut aineellisena menestyksenä. Esimerkin geneerinen *ei kannata tulla* -lause on turhautumista julistava kannanotto, joka julistaa toiminnan olleen turhaa, minkä lisäksi se voidaan tulkita funktioltaan valistavaksi ja kehottavaksi, sillä kyseessä on nollasubjektillause (VISK § 1347).

Luonnon ja ihmisen suhdetta tarkasteltaessa erityisen mielenkiintoisia ovat sellaiset vieraskirjamerkinnot, joissa ihminen asemoi itsensä suhteessa luontoon ja ilmaisee asennoitumista luonnon koettelevuuteen. Aineistossa esiintyy muutamia merkintöjä, joissa ihminen osoittaa nöyryyttä tunnustaen pienuutensa ja heikkoutensa suhteessa luontoon. Asennoituminen luontoon on täten nöyrää.

130) -- **Luonnon voimia pitää myötäillä**, silloin niiden kanssa pärjää. --
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 6.-7.1.2011)

131) -- Vietettiin 52vee synttäreitä, yritettiin paistaa pullaa ja muisteltiin noihin koskiin 1992 hukkuneita kahta viiskymmistä female-vaeltajaa → olkaa aina ylityksissä VAROVAISIA !! **Luonto aina voittaa...**
(Porttikoski 2014-2015: 12.6-13.6)

Esimerkki 130 on nollapersoonainen nesessiivilause, ja sitä voi pitää valistavana, sillä nollapersoonaa käytettäessä lause koskee vähintään lähettäjä ja vastaanottajaa (VISK § 1347). Siinä käytetty *myötäillä*-verbi synnyttää tulkinnan, jonka mukaan ihmisen tulee sopeuttaa toimintansa vallitsevien luonnonolosuhteiden mukaisiksi. Tämä on selviytymisen ja toimeentulemisen edellytys (KS s.v. *pärjätä*), sillä *silloin*-adverbi konstruoi esimerkin virkkeiden välille kausaalisen suhteen. Esimerkin 131 loppuosa on funktioltaan niin ikään valistava: kirjoittaja aloittaa kuvaamalla paikalla sattunutta tragediaa, minkä myötä hän kehottaa varovaisuuteen päättämällä merkintänsä laajempaan näkemykseen ihmisen ja luonnon suhteesta. Tässä yhteydessä *voittaa*-verbin valinnan ei voi tulkita konstruoivan ihmisen ja luonnon suhdetta kilpailuasetelmana samaan tapaan kuin edellä esitellyissä urheilusanastoa hyödyntävissä konstruktioissa, vaan *luonnon voitto ihmisestä* on vaellus- ja eränkävintäkontekstissa ennemminkin kiteytyneet metafora, jonka avulla ilmaistaan ihmisen pienuutta ja mitättömyyttä suhteessa luontoon. Merkinössä nöyryyden representaatiota intensifioidaan *aina*-adverbilla. Molempien esimerkkien voi tulkita peräänkuuluttavan nöyrää suhtautumista, jotta luonto ei kävisi ihmiselle liian tai jopa kohtalokkaan koettelevaksi.

Kuten tämän luvun alussa totean, tuottaa koetteleva luonto -diskurssi myös helppouden ja vaivattomuuden kuvauksia, vaikka koettelevuuden ja vaativuuden kuvaukset ovatkin määrällisesti yleisempiä. Helppous ja vaivattomuus ei vaelluskontekstissa ole pysyvää, vaan

luonnon arvaamattomuuden, varioivuuden ja dynaamisuuden sanelemaa. Monet helppouden representaatiot heijastelevat tietoisuutta luonnon potentiaalisesta koettelevuudesta.

132) – Maasto oli **TODELLA helppoa** kulkea tänne. Meni Mettopalosta n. 2 h.
(Kärekeoja -2012: 7.8.10)

133) – – **Suunnistus oli helppoa**, kun polku näkyi pilvien seasta loistaneen kuun valossa ja vierellä soljui joki. – –
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 22.-23.10.2015)

134) – – LINNUT OVAT LAULANEET. **JOKU SÄÄSKI ON LENNELLYT ILTAISIN. KOKO AIKANA EI OLE SATANUT. JOKA PÄIVÄ ON OLLUT SININEN TAIVAS. HELLE. VOIKO HIENOMPAA OLLA ELÄMÄ?** – –
(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014: 27.5.2013)

Esimerkkien 132 ja 133 koettelevuus rakentuu epäsuorasti pragmaattisen presupposition kautta: mikäli *maasto* tai *suunnistus* on helppoa, täytyy olemassa olla myös vaikeaa maastoa ja suunnistusta. Esimerkki 134 kuvaa ihanteellisia olosuhteita. Sääskistä ei ole ollut haittaa, sillä niiden määrä kuvataan vähäisenä *joku*-pronominilla. Lisäksi sääskien toimintaa kuvataan viattomalla *lennellä*-frekventatiiviverbillä. Olosuhteet ovat olleet miellyttävät, ja oletettavasti *sinisellä taivaalla* pyritään ilmaisemaan tyytyväisyyttä vallinneiden säätilojen esteettiseen miellyttävyyteen. Lainauksen päättävä retorinen kysymys kiteyttää edellä mainittujen muuttujien ihanteellisuuden aiheuttaman mielihyvän. Esimerkissä kuvattujen asiantiloille on helppo olettaa vastaakohtaiset merkitykset, mistä syystä nämä ihanteellisten olosuhteiden representaatiot näyttävät koetteleva luonto -diskurssin tuottamina.

Ekokriittisesti tarkasteltuna koetteleva luonto -diskurssi on taipuvainen representoimaan esimerkiksi olosuhteita, maastoa ja elämistää ihmiskeskeisesti ja arvottamaan näitä niiden suosiollisuuden ja miellyttävyyden mukaan. Omalakinen luonto tuottaa sääolosuhteita ihmisestä riippumattomasti, ja epäsuosiollisen sään aiheuttaman turhautumisen ilmaisuja voi pitää tässä suhteessa osoituksena ihmiskeskeisyydestä. Monissa merkinnöissä konstruoidaan sotatila tiettyjen eläinlajien ja ihmisten välille, ja esimerkiksi sääskiin ja myyriin suhtaudutaan avoimen vihamielisesti, mitä voi pitää osoituksena spesismistä. Lajisorron kriteeri on ihmiskeskeinen, sillä juuri ihmiselle haittaa aiheuttavat eliöt representoidaan kielteis-vihamielisesti.

Koetteleva luonto -diskurssia voi kritisoida myös ihmisen ja luonnon välisen dualismin tuottamisesta ja vahvistamisesta. Esimerkiksi urheilusanastoa hyödynnettäessä luonto ja kulttuuri konstruoidaan toisilleen vastakkaisina eikä vain erillisinä, vaikka kirjoittajan pääasiallinen intentio olisikin ilmaista urheilusanastolla lähinnä vain erämaassa tapahtuvan toiminnan fyysistä koettelevuutta. Myös aineiston useat valloittaa-verbin esiintymät konstruoivat ihmisen ja luonnon suhteen vastakkaisena, sillä näissä representaatioissa valloittaminen on poikkeuksetta

ihmisen aktiivisesti luontoon kohdistamaa toimintaa. Tämän tutkielman aineiston yksittäisistä kielenpiirteistä nimenomaan valloittaa-verbin käyttö on selkeimmin epäekologinen transitiivisuudestaan ja vaellusdiskurssin ulkopuolisista alistavista merkityksistään johtuen.

Ihmisen ja luonnon suhde voi koetteleva luonto -diskurssin representaatioissa näyttäytyä myös tasa-arvoisena. Fyysisten koettelemusten aiheuttamien ruumiillisten oireiden sekä näistä aiheutuvien suunnitelmien ja ennakko-odotusten kariutumisen representaatiot ovat osoituksena kirjoittajien kehotietoisuudesta ja rajoittuneisuuden tunnustamisesta. Joistain merkinnöistä on luettavissa myös kirjoittajien jopa siinä määrin nöyrä suhtautuminen luontoa kohtaan, että ihmisen voi tulkita kunnioittavan luontoa sen asettamien koettelemusten vuoksi.

5.3 Elämyksellinen luonto -diskurssi

Kolmantena analysoitava diskurssi tuottaa vieraskirjoihin kirjoittajien aistihavaintojen ja luontotulkinnan aikaansaamia havainnollistavia luontokuvauksia. Diskurssin luontoa voi luonnehtia lumovoimaiseksi tilaksi, joka tuottaa kokijalleen elämyksiä, joissa luonnon esteettisyys on keskeinen tekijä. Tunnusomaisimmillaan diskurssi representoi luonnon *kauniina*. Diskurssia ilmentävät vieraskirjamerkinnot ovat usein aistimusvoimaisia, ja kuvaileva tekstityyppi on niissä hallitseva. Näköhavainnon representaatiot ovat eniten edustettuina, mutta aineisto osoittaa, että esteettinen elämys voi olla myös auditiivinen. Diskurssissa ihminen representoituu kauneutta kaipaavana luonnon havainnoijana, joka liikkuu luonnossa vastaanottavaisena. Ihminen myös arvioi luontoa ja kokemuksiaan, sillä monissa diskurssia ilmentävissä vieraskirjamerkinnoissa arvotetaan esimerkiksi koettua maisemaa.

Vaikka luonnon esteettinen kokeminen on diskurssin tuottamissa representaatioissa kiistatta keskeistä, kyse on laajemmin elämyksellisyydestä. Luonnon kauneus tai jylhyys ei liity kaikkiin representaatioihin, vaan esimerkiksi pohjoisen luonnon dynaamisuus ja kiertokulku tai villin eläimen kohtaaminen voidaan representoida elämyksellisenä. Tästä syystä olen nimennyt diskurssin elämyksellinen luonto -diskurssiksi enkä esimerkiksi kaunis tai esteettinen luonto -diskurssiksi. Esteettisyys on siis elämyksellisyyttä, mutta kaikkien elämysten kuvaukset eivät välttämättä sisällä esteettistä kokemusta indikoivia aineksia. Olennaista on, että kirjoittajat poimivat luonnosta heille merkityksellisiä aineksia, sillä eittämättä se, mikä tulee representoiduksi, on jollain tavalla tuottajalleen merkityksellistä. Edes paikallinen luonnon kokonaisuuden havainnointi ja ymmärtäminen sekä näin ollen kielellinen konstruointi ei ole mahdollista, joten vain osa luontoa tulee havainnoiduksi. Elämyksellinen luonto -diskurssin tulkintaa ja

analyysia ohjaava taustaoletus onkin, että kirjoittajat jäsentävät ja konstruoivat vieraskirjamerkinnöissä ideoiksi sellaisia aistihavaintojen tuottamia subjektiivisia kokemuksia, jotka ovat itse kullekin jollain tavalla merkityksellisiä.

Esteettisesti miellyttävä elämys aktivoi aineiston perusteella todennäköisimmin *kaunis*-adjektiivin. Myös *hieno*-adjektiivia käytetään taajaan, vaikka sen käyttöala onkin laajempi. Aineistossa kauniiksi ja hienoiksi luonnehditaan niin ilmiöitä, olosuhteita, paikkoja, kuin kasvejakin, minkä lisäksi *kaunis*-adjektiivi voi luonnehtia edussanana tai predikatiivina laajemmin luontoon viittaavia sanoja. Esteettis-visuaalista elämystä luonnehditaan samaan tapaan mutta ei niin taajaan myös maskuliinisemmilla *upea*-, *mahtava*- ja *komea*-adjektiiveilla.

135) -- **Kauniit** yli taivaan yltävät **mahtavat revontulet** ja niiden näkeminen maksoi vaivan.
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 29.3.-1.4.2011)

136) HULPPEAT OVAT SAARISELÄN SELÄNTEET. UKSELMA LAKI KORKEA JA **KOMEA LAAKSO**. --
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: -)

137) **Upea joki** molempiin suuntiin. --
(Karapulju 10.3.2009-28.7.2016: 10.8.2012)

138) -- Ukkosta paossa ja **kauniita maisemia ja kukkia** (yksi näytti ihan jouluvalolta) ihailemassa.
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 28.-29.7.)

139) -- **Kaunis** ja kuulas **syyskeli** hellii vaeltajaa!
(Rajan kämppä 02/2014-09/2016: 8.10.15)

140) -- **Luonto** oli **kaunis**, kuutamoo valaisi tähdet loistivat ja tykky lumi puut paukkuivat pakkasten kourissa.
(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 19.12.10-21.12.10)

Esimerkeissä 135, 136, 137 ja 138 esteettisesti miellyttäväksi luonnehditaan viittausaloiltaan konkreettisia ja selkeästi havaittavissa olevia tarkoitteita, jotka viittaavat luonnonilmiöön, paikkoihin ja kasveihin. Huomionarvoista on, kuinka esimerkissä 138 *ihan*-adverbin avulla konstruoidaan samankaltaisuutta ilmaiseva vertailuasetelma luonnontilaisen kasvin ja *jouluvalon* välille. Vertausta voi pitää yksinkertaistavana, sillä havaitun kasvin vertaaminen kulttuuriseen artefaktiin ei tee oikeutta sen todellisille ominaisuuksille.

Esimerkissä 139 kauniiksi luonnehditaan olosuhdetta. Sään luonnehtiminen kauniiksi on tuiki tavallista, mutta esimerkki osoittaa, että *kaunis*-adjektiivi ei tässä esimerkissä kuitenkaan luonnehdi mitään konkreettista aistihavainnon kohdetta samaan tapaan kuin edeltävät esimerkit. Esimerkki osoittaa sen, kuinka esteettinen kokemus voi olla ja usein onkin monien osien summa: *kaunis ja kuulas syyskeli* on suotuisena olosuhdemuuttujana keskeinen esteettisen elämyksen osa, joka vaikuttaa ympäröivän luonnon havaittavien kohteiden ominaisuuksiin

esimerkiksi värilämpötilallaan ja luomalla maisemaan varjoja. Kaunis sää tulee kuitenkin havaituksi jossain muussa kuin itsessään, mistä syystä olosuhteen luonnehtiminen kauniiksi on tietyllä tavalla yksinkertaistava representaatio. Esimerkissä 140 *kaunis*-adjektiivi luonnehtii *luontoa*, ja onkin syytä pohtia sanan kontekstuaalista viittausalaa. Koska kirjoittaja jatkaa konstruomalla sekä visuaalista että auditiivista aistihavaintoaan, voidaan kauneus olettaa muiden muassa näistä havainnoista syntyväksi kokonaisuudeksi. Näin ollen luonto-sanaa käytetään esimerkiksi viittaamassa kirjoittajaa ympäröivään paikalliseen alueeseen siten, että sen mitta-kaava ja rajat ovat kutakuinkin kirjoittajan havaintoetäisyyden rajaamat.

Adjektiivien ohella myös tietyt verbit toistuvat aineistossa luonnon elämyksellisyyttä konstruotaessa. Tällaisista verbeistä kenties yleisin on *ihailta*, joka tyypillisesti saa ilmipannuksi objektikseen jonkin luontoon kuuluvan asian tai ilmiön.

141) -- KOHTA KAKSI VIIKKO OLEN KULKENUT, UITTIPIEKANLAELTA **IHAILIN TUNTURIMERTA**, SUOPATTILAMMELLA **JOUTSENPERHETTÄ**. --
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 3.9.2012)

142) Korvatunturin mahtavat **maisemat ihailtu**. --
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 23-24.6.2013)

143) Sää ei ole oikein suosinut alkumatkaamme, sade ja tuuli aikamoista. Mutta siitäkin huolimatta **Lapin luonto lumooa**. --
(Rajan kämppä 02/2014-09/2016: 16.-17.6.)

144) Häätyy juuri sanoa, että **tämä kaira ei jätä kylmäksi kethään**, tänne haluaa tulla toistekki!
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 1.8.11)

145) -- PS. ILMA ON NIIN **KAUNIS, ETTÄ MIELEEN SATTUU**.
(MANTOSELKÄ AUTIOTUPA 27.3.-2.12.2011: 10.-11.9.)

Kielitoimiston sanakirjan mukaan *ihailta*-verbi merkitsee ihastuksen tuntemista tai osoittamista jotakin kohtaan, minkä lisäksi verbi voi merkitä ihailevaa katsomista (KS s.v. *ihailta*). Esimerkeissä 141 ja 142 verbiä käytetään jälkimmäisessä merkityksessä. *Ihailta*-verbi on rajapakoinen, eli kuten esimerkiksi 141 sen objekti on tavallisesti partitiivissa (VISK § 1510). Näin ollen toiminnan kohteena olevat *tunturimeri* ja *joutsenperhe* eivät koe ihailusta johtuvaa tilanmuutosta. Ihmisen ei kuvata vaikuttavan niihin millään tavalla. Sen sijaan *tunturimeri* ja *joutsenperhe* vaikuttavat *ihailta*-verbiä käytettäessä kirjoittajaan hänen tunteidensa ja asenteidensa kautta. Tässä suhteessa esimerkki 142 poikkeaa *ihailta*-verbin tavanomaisesta käytöstä, sillä siinä passiivimuotoisen TU-partisiipin semanttiseksi objektiksi hahmottuva *Korvatunturin mahtavat maisemat* on nominatiivimuotoisena aspektiltaan rajattu. Monikollinen partitiiviobjekti olisi luontevampi ja kieliopillisesti mahdollinen vaihtoehto. Ekokriittisesti arvioituna konstruktio onkin vähintäänkin arveluttava, sillä näin konstruotuna ihailun kohteena oleva

maisema representoituu haltuunotettavana sen sijaan, että ihminen astuisi maisemaan antaen sen vaikuttaa itseensä. Esimerkissä 143 käytetty *lumota*-verbi on vaikutuksen asteeltaan *ihailta*-verbiä voimakkaampi. Vaikutelmaa voi selittää se, että verbi asemoi luonnon tai jonkin luontoon kuuluvan asian lauseen subjektiksi, joka vaikuttaa ihmiseen. Nollapersoonaisessa esimerkissä 143 objekti on kuitenkin jätetty ilmipanematta, mikä voidaan tulkita asiantilan yleistykseenä siten, että luonnon ajatellaan vaikuttavan kirjoittajan lisäksi myös muihin ihmisiin. Esimerkin 144 *jättää kylmäksi* -idiomi merkitsee sitä, että lauseen subjekti ei vaikuta tai herätä tunteita objektissa. Esimerkissä idiomi saa osakseen kieltoverbin, jolloin se merkitsee, että erämaa on kokijaansa vaikuttava tekijä. Indefiniittisen *kethään*-pronominin käyttöä voi pitää vaikuttavuutta intensifioivana valintana, sillä näin kirjoittaja ikään kuin yleistää elämyksellisyyden. Esimerkki 145 konstruoi kausaalisen suhteen luonnossa ilmenevän kauneuden ja sen aiheuttaman tunnereaktion välille. Tämä alisteisessa lauseessa metaforisesti ilmaistu tunnereaktio voidaan tulkita elämyksen ylistyksenä siten, että kokemus saa kokijansa tuntemaan ihailua koettua kohtaan, minkä ohella tunnereaktion representaatio on tämän ihailun osoitus.

Visuaalista aistihavaintoa representoidaan aineistossa monin verbein. Tyypillisesti verbi on transitiivinen, ja objektiksi asemoidaan jokin luontoon kuuluva asia tai ilmiö niin kuin myös edellä esiteltyä *ihailta*-verbiä käytettäessä.

146) Tultiin **kattomhan kevätyötä** ja vain **komia**. Riekot päkättää kiimassa, vasat ja jouttenet vartovat aavoilla omia paikkojaan. Karhut heräilee ja ahmat laukottaa edelleen saalista. --
(Karapulju 10.3.2009-28.7.2016: 23.4.)

147) -- Eilen häytytin siitä hirven. **Seurasin** kiikarilla, **miten se pyrki jängän yli metsän suojaan**. --
(Peuraselkä -2011: 26.5.2011)

148) **UKKO METSON FRIIDUJEN VOKOTTELU OLI KLIFFA BONGATA MUT TOI EI TAINNU SAADA**
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 20.6.)

149) -- Täysin uusi maailma alkaa kun talvi saapuu tänne. Tiedän sen hyvin sillä ensimmäisen vuoden kävin täällä vain talvisin. Nyt olen **nähty** myös **kesää** ja **syksyä** mutta vuodenaikojen kauneutta ei voi verrata. --
(Rajan kämppä 02/2014-09/2016: 12.10.15 –13.10.15)

Esimerkissä 146 *katsoa*-verbin partitiiviobjekti ei ole näköhavainnon kohteena kovin konkreettinen. *Kevätyö* voidaankin nähdä toisaalta olosuhteena tai ilmiönä, jonka vallitessa kirjoittaja tekee ympäristöstään havaintoja, joista elämyksellisimpiä eritellään esimerkin jälkimmäisissä virkkeissä. Toisaalta *kevätyö* voidaan tulkita maisemahavaintona, sillä kirjoittaja luonnehtii *kevätyötä* komeaksi. Esimerkin 147 *seurata*-verbin objekti on kokonainen lause. Tässä eläinhavainnon representaatioissa merkillepantavaa on, kuinka ihmisestä lähtöisin oleva eläimeen

kohdistuva toiminta konstruoidaan luontoa häiritsevänä *hätyyttää*-verbiä käyttäen, ja kuinka näköhavainnon kohteena oleva eläin taas representoidaan turvattomana. Esimerkki onkin rehellinen kuvaus luonnossa tapahtuvasta ihmisen ja ei-inhimillisen eläimen vuorovaikutuksesta. Esimerkin 148 *bongata*-verbi implikoi näköhavainnon elämyksellisyyttä, sillä verbin avulla konstruoidun näköhavainnon kohteeksi valikoituu tavallisesti jokin tavallisuudesta poikkeava kohde (KS s.v. *bongata*). Esimerkissä viitataan antropomorfisella metaforalla metson soidin-käyttäytymiseen, ja tämä metaforan kuvaama toiminta on *bongata*-verbin semanttinen objekti. Metaforan pääsanana oleva *vokottelu* on nominatiivimuotoinen, jolloin bongaminen on aspektiltaan rajattu. Ekokriittisesti tarkasteltuna konstruktioita voikin pitää haltuunottavana: mikäli oletetaan, ettei kirjoittaja ole viettänyt tunti- tai päiväkausia metson soidinta seuraten, havainnon rajattuus heijastelee sen edustaman antropomorfismin ohella ihmiskeskeistä asennoitumista luonnonilmiötä kohtaan. *Seurata*- ja *bongata*-verbit tuottavatkin erilaisia representaatioita niille ominaisesta objektin sijanmääräytymisestä johtuen, eli tuleeko jokin luontoon liittyvä asia tai ilmiö otetuksi haltuun, vai representoituuko ihminen osaa ottavana havainnoijana. Myös esimerkkiä 149 voidaan analysoida objektin sijanvalinnan näkökulmasta. *Nähdä*-verbin partitiivimuotoiset objektit ovat rajaamattomia, mikä ohjaa tulkintaan osallistuvasta ja kokemuksellisesta havainnoinnista sen sijaan, että kirjoittaja kokisi ottaneensa mainitut vuodenaajat kokemuksellisesti haltuunsa. Samaan tapaan kuin esimerkissä 146 näköhavainnon kohde ei esimerkissä 149 ole kovin konkreettinen. Lisäksi molemmat esimerkit heijastelevat pohjoisen havumetsävyöhykkeen ekosysteemien vuodentakierrosta johtuvaa vaihtelua, jonka tuottamat kontrastit koetaan elämyksellisinä.

Näköhavaintoja representoidaan aineistossa myös siten, että ihminen representoituu passiivisempänä visuaalisten aistiärsykkeiden vastaanottajana kuin edellä kuvatuissa transitii- viverbein konstruoiduissa esimerkeissä. Tällaiset kuvaukset saattavat aiheuttaa vaikutelman siitä, että luonto tai jokin siihen kuuluva olio tai ilmiö nähdään eräänlaisina ihmisen ehdoilla tapahtuvina spektaakkeleina sen sijaan, että ihminen havainnoisi omilla ehdoillaan toimivan ekosysteemin ilmiöitä.

150) – – Poroja **on näkynyt** satapäin, lisäksi riekko, metso, myyrä (laavulla ssa) ja rastasparvet ovat **viihdyttäneet** kulkua.

(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 12.–22.10.2015)

151) Maakotkan upea **liito näyttäytyi**

(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 26.7.)

152) Taivaankansi täynnä revontulia katsoipa mihin suuntaan hyvänsä. Ennennäkemätön **luonnon näytelmä** klo 24–1.00 – –

(Rajan kämpä 02/2014-09/2016: 2.–3.4.16)

153) **Reitti tarjosi taas upeat näkymät.** pyy yritti harhauttaa, **metsot näyttivät lentotaitoja**, joutsenet kelluivat suvannossa ja kuukkelit seurasivat kannoilla aamutuimaan yli, kelit mahtavat ja majat – –
(Kärekeoja -2012: –)

Esimerkki 150 on intransitiivisen *näkyä*-verbin avulla konstruoitu eläinhavaintojen representaatio. Esimerkin lauseenrajat ovat epäselvät, ja tulkinnanvaraiseksi jää se, ovatko *näkyä*-verbin subjekteja porojen lisäksi myös siinä mainitut riekko, metso ja myyrä, vai ovatko nämä esimerkin jälkimmäisen virkkeen subjekteja. *Näkyä*-verbiä voi pitää ilmaisuvoimaltaan varsin neutraalina verbinä luontohavainnon konstruoinnissa, ja havaintojen elämyksellisyyttä indikoikin voimakkaammin esimerkin *viihdyttää*-verbi. Myös esimerkissä 151 eläinhavainto konstruoidaan intransitiivisella verbillä. Merkillepantavaa on, että subjektiasemassa olevan substantiivilausekkeen edussana ei ole havaittuun eläimeen viittaava sana vaan havaitun eläimen toimintaa kuvaava deverbaalinen johdos, mikä mahdollistaa kriittisen tulkinnan luonnon spektakkelista. Havainnon elämyksellisyyttä heijastelee esimerkissä käytetty *upea*-adjektiivi. Esimerkkiä voi kritisoida lievästä ihmiskeskeisyydestä, sillä *näyttäytyä*-verbi representoi eläimen toiminnan ei-omaehtoisena ja ikään kuin ihmiselle esitettävänä aktina. Vaikka esimerkkien 150 ja 151 verbit *näkyä* ja *näyttäytyä* ovatkin intransitiivisia, eikä niillä kuvata luonnonolioon kohdistuvaa toimintaa, erottelevat ne luonnon ja ihmisen toisistaan. Ihmisen ei voi nähdä osallistuvan luontoon sitä havainnoiden. Sen sijaan intransitiiviset verbit asemoivat ihmisen ympäristöstään erilliseksi katsojaksi, jolle luonnonoliot tekevät itsensä näkyväksi. Ekolinguvistisesti mielenkiintoista on, että tällainen vaikutelma ihmisen ja luonnon välisestä kahtalaisuudesta syntyy, vaikka luontoa ei asetetakaan objektiksi. Vastaavaa piilevää ihmiskeskeisyyttä ja luonnon ei-omaehtoisuutta edustaa myös esimerkin 152 *luonnon näytelmä*. Vaikka kyse varmasti onkin vain intuitiivisesta valinnasta, joka itse asiassa indikoi havainnon elämyksellisyyttä, näytelmän valenssiin kuuluu se, että näytelmä esitetään aina jollekulle. Samankaltaista luonnon näytöksellisyyttä ja piilevää ihmiskeskeisyyttä edustavat myös esimerkin 153 ensimmäinen virke ja kolmas lause. Kun luoto representoidaan ihmistä miellyttävän aistihavainnon *tarjoajana*, sen omaehtoisuus kiistetään. Lisäksi jokainen joskus boreaalisisissa havumetsissä kulkenut tietänee, etteivät kanalinnut lennä taitojaan ihmiselle esittääkseen, vaan että kyseessä on ihmisen laukaisema lajityypillinen pakoreaktio.

Yksi aineistossa esiintyvä optisen kuvauksen keino on kuvailevien verbien käyttö. Maa-lailevan tyylin keinovalikoimaan kuuluvat myös vertaus ja sellaiset adjektiivit, jotka luonnehtivat maiseman ominaisuuksia. Tällaiset adjektiivit eroavat edellä käsitellyistä (*kaunis* ym.) siinä, ettei niiden funktio ole arvottava vaan deskriptiivinen.

154) -- ONKO **ITÄKAIRA** KOSKAAN OLLUT NÄIN KAUNIS? KUN AURINKO NOUSEE, SE **VÄRJÄÄ** ENSIN TYKKYLUMIPUITTEN LATVAT JA KOHTA HANGENKIN **PUNERTAVIKSI**. KAAMOKSEN JÄLKEINEN VALO VALLOITTAAN KUUSEN HELMATKIN, **HÄIKÄISEE**. **HOHTAA** HOPEATIMANTIT **LOISTAVAT** LUMELLA, MAASSA JA PUISSA. PIAN AURINKO PAISTAA LUMISTEN PUITTEN LOMITSE. TAIVAS ON **SININEN NIIN SININEN, KIRKKAAN SININEN**. AURINGON LASKIESSA TAAS HANKI JA PUUT **KULTAANTUVAT**, TAIVAALLE, LUMELLE, PUIHIN JA MAAHAN SYTTYVÄT TÄHDET, KUU NOUSEE, SE **LUO OUTOJA VARJOJA. SALAPERÄISTÄ, PELOTTAVAA, KETUNHÄNNÄT HUISKAHTELEVAT** TÄHTIEN LOMASSA. -- NYT ON AAMUN **HOPEINEN HETKI**.
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 9.2.2012)

155) Kesä herkimmillään. **Koivut kuin morsiamet** ja vaivaiskoivukkokin jo **vihertää** Jokirannassa kukkivat jo orvokit. --
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 1.6.2011)

156) Sumumeressä oli aukko josta **Korvatunturin kylkeen valo kohdistui kuin näytelmäestradilla**.
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 28.- 29.11.2011)

Esimerkissä 154 on useita kuvailevia verbejä, jotka konstruoivat helmikuisen päivänkierron aikana tehtyjä näköhavaintoja: *värjätä-*, *häikäistä-*, *hohtaa-*, *loistaa-*, *paistaa-* ja *kultaantua-* verbit sekä *luoda varjoja* -verbikonstruktio kuvaavat sitä, kuinka auringon- ja kuunvalon vaihtelut saavat maisemat elämään. Siinä missä edellä mainitut verbit kuvaavat valon intensiteettiä tai sitä, miten valo katsojansa näkökulmasta käyttäytyy, luonnehtivat *punertava-*, *sini-* ja *hopeinen* -adjektiivit maisemissa havaittuja värejä, jotka nekin muuttuvat päivänkierron mukaan. Kirjoittaja ei maalaa merkinnässään mitään tiettyä maisemaa, sillä oletettavasti *Itäkairalla* viitataan Urho Kekkosen kansallispuiston kaakkoisosaan, joka on alueena niin laaja, ettei ihminen voi positiostaan hahmottaa sitä kokonaisuutena. Vaikuttaakin siltä, että nimenomaan päivänkierron tuottamat valoisuuserot visuaalisine ilmentymineen koetaan viehättävinä ja elämyksellisinä. Merkillepantavaa on, kuinka valoisuuserot muuttavat maiseman kokemusta: kirjoittaja aloittaa Itäkairan kauneutta ylistäen, mutta auringon laskettua maisema muuttuu *salaperäiseksi* ja *pelottavaksi*. Myös esimerkissä 155 viehättävyys ja elämyksellisyys liittyy luonnon muutokseen, mutta päivänkierron sijaan kyse on vuodenkierron tuottamasta vaihtelusta. Maalailtavaa tyyliä esimerkissä edustaa deskriptiivisen *vihertää*-verbin lisäksi siinä esiintyvä idiomaattinen *kuin morsian* -vertaus, jota tapaa käytettävän luonnehdittaessa jonkin asian tai ilmiön kauneutta. Myös esimerkissä 156 on vertaus, ja sen avulla konstruoidaan sitä, miten valo käyttäytyy maisemassa. Siinä missä esimerkeissä 154 ja 155 konstruoidaan useita havaintoja, maalaa esimerkki 156 tiettyä yksittäistä havaintoa maisemaksi, sillä esimerkissä mainittu *Korvatunturi* sitoo havainnon tiettyyn paikkaan. Lisäksi esimerkin imperfektisyys rajaa havaintoa tehden maisemarepresentaatiosta staattisen ja valokuvamaisen.

Myös agenttipartisiippi erottuu funktioltaan deskriptiivisenä kielellisenä keinona. Agenttipartisiippi kuten muutkin partisiipit luonnehtivat ja kategorioivat entiteettejä siten, että

niiden kuvataan olevan tai olleen osallisina jossain prosessissa tai tapahtumassa (VISK § 522). Vieraskirjamerkinnoissa agenttipartisiipilla luonnehditaan jotain luontoon kuuluvaa asiaa siten, että lauseke esittää tulkinnan luonnehditun asian olemukseen johtaneesta prosessista tekijöineen.

157) -- Matka jatkui soiden ja **ajan pyöristämien kivien** ohi metsän poikki kohti koskea jossa vesi laski lampien kautta kohti Luiroa. --
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 7.10.2016)

158) Kairassa voi istua ylellisesti **ruskan värjäämällä pehmeällä sohvalla** ja silmäillä ympärilleen. Toki katsojalla on oikeus epäilykseen. Täälläkin pitää olla tarkkana. Erämaan konsepti lienee jännittävämpi kuin lopputulos.
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014)

159) -- Hieno paikka. Täällä kelpaa ihastella **Luojan luomaa luontoa**. --
(Suomunruoktu 6/2016-09/2017: 26.7.2017)

Esimerkin 157 agenttipartisiippilauseke luonnehtii edussanaan olevia *kiviä* siten, että lauseke esittää tulkinnan niiden vallitsevaan olemukseen johtaneesta prosessista. Visualisoinnin näkökulmasta kivien olemusta olisi voitu kuvata myös esimerkiksi *pyöreä*-adjektiivilla, mutta konstruktio onkin sisällöllisesti luonnontieteellinen eikä pelkästään havaintoa visualisoiva. Sen sijaan esimerkissä 158 genetiivisubjektina on *ruska*, ja agenttipartisiippilauseke onkin deskriptiivisempi, sillä ruskan tiedetään tuottavan tietynlaisia värisävyjä. Luontevin tulkinta lausekkeen edussanalle *sohva* lienee maaston aluskasvillisuus, joka on vuodenkierron vaihtelujen seurauksena muuttanut väriään. Siinä missä esimerkki 157 esittää luonnontieteellisen tulkinnan luontoon kuuluvien kivien olemuksesta, esimerkin 159 agenttipartisiippi on elämäkatsomuksellinen kannanotto koko luonnon syntyprosessista. Myöskään tätä agenttipartisiippilauseketta ei voi pitää visualisoivana, mutta tästä huolimatta maailmankatsomuksellinen näkökulma vaikuttaa olevan tärkeä osa elämyksellisyyttä ja esteettistä nautintoa, joita *ihastella*-verbillä ilmaistaan.

Suurin osa elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamista merkinnöistä konstruoi jollain tavalla visuaalisesti esteettistä havaintoa. Optisen aineksen ohella joissain merkinnöissä representoidaan auditiivisia elämyksiä. Tällaiset representaatiot hyödyntävät erityisesti onomatopoeettisia verbejä kuvaillessaan ja jäljitellessään jotakin elämyksellisenä koettua luonnon tuotamaa ääntä.

160) -- **Helmipöllö puputteli lemmenkaipuutaan** kaiken kohinan yli.
(Peuraselkä -2011: 10.3.2011)

- 161) -- Hieno paikka tämä. **Taivaanvuohen "päkätystäkään"** ole kuullut, ko sitte lapsuuessani.
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 31.5.-16)
- 162) -- **ORAVA RAKSUTTELI TÄNNE LASKEUTUESSANI JA MYYRÄT JUOKSENTELIVAT PIHAMAALLA.** --
(Peuraselkä -2011: 26.5.2011)
- 163) -- Peili tyyni järven pinta. **Karhu viheltää** järven takana.
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 23.8.14)
- 164) -- Luonto oli kaunis, kuutamo valaisi tähdet loistivat ja **tykky lumi puut paukkuivat** pakkasten kourissa.
(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 19.12.10-21.12.10)

Esimerkissä 160 helmipöllön lajityypillistä ääntelyä kuvataan *puputella*-verbillä. Esimerkki esittää myös luonnontieteellisen tulkinnan ääntelyn funktiosta implikoidessaan antropomorfi- sesti sen olevan helmipöllön pariutumismuoto osoittava signaali. Havainnon merkitykselli- syyttä ilmentää se, kuinka juuri helmipöllön tuottama kuuloärsyke tulee representoiduksi *ko- hina*-sanana viitattaessa muihin luonnon tuottamiin ääniin. Myös esimerkissä 161 on onomato- poieettinen ilmaus, sillä *päkätystäkään* on *päkättää*-verbistä muodostetun deverbaalisen joh- doksen partitiivimuoto. Esimerkin jälkimmäinen virke on kielteinen, vaikka siinä ei olekaan kieltoverbiä. Näin ollen mainittuun johdokseen liitetty *-kAAn*-fokuspartikkeli implikoi havain- non odotuksenvastaisuutta (VISK § 842). Kyseessä ei siis ole jokapäiväinen havainto, ja ha- vainnon harvinaisuutta ilmentää myös se, että kirjoittaja määrittelee ajallisen etäisyyden edel- liseen *taivaanvuohi*-havaintoon. Esimerkit 162 ja 163 osoittavat, että lintujen tuottamien äänten lisäksi myös nisäkäslajien tuottamat äänet voivat tulla representoiduksi onomatopoeettisin ver- bein. Tulkitsen siis myös esimerkin 163 *viheltää*-verbin onomatopoeettisena, vaikka sen käyt- töala on edellisten esimerkkien verbejä laajempi ja arkisempi. Esimerkki 164 on optisen ha- vainnon kuvaus, johon *paukkua*-verbi tuo auditiivisen ulottuvuuden. Edellisistä esimerkeistä poiketen onomatopoeettinen verbi ei jäljittele eläimen tuottamaa ääntä, vaan sillä kuvataan, millaista ääntä kasvikuntaan kuuluvat puut tuottavat tietynlaisessa olosuhteissa.

Elämyksellinen luonto -diskurssissa ihminen representoituu kulttuurisena subjektina, joka on luonnossa liikkeessaan liikkeellä vastaanottavaisella asenteella ja joka hämmästelee luonnossa kohtaamiaan asioita ja ilmiöitä. Kenties selkeimmin kummasteleva ja utelias asenne käy ilmi merkinnöissä, joissa käytetään *ihmetellä*-verbiä tai siitä johdettuja sanoja.

- 165) -- Jälleen tuli ihailtua kairan kauniita maisemia ja **ihmeteltyä mystisesti katoavia polkuja.** --
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011-27.2.2014: 11.7.2012)
- 166) -- Olemme **ihmetelleet Jumalan kaunista luomakuntaa.** --
(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 1.8.2011)

167) Minulle, ensikertalaiselle, viikon vaellus tuo päivittäin uutta **ihmeteltävää**.
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 26.–27.9.2013)

168) – – **Otava** joka kotona näkyy pohjoisella taivaalla, **oli yöllä ulkona käydessäni pääni päällä isona!** Sitä voi sitten kotona muistella. – –
(Porttikoski 2014-2015: 26–27 03)

169) – – Kuollut poro polulla – ei ollut edes lumi vielä peittänyt... **mikä lie vienyt elon kipinän?** – –
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 27.–28.3.–13)

Esimerkissä 165 käytetään *tuli tehtyä* -rakennetta, jonka toisena pääverbinä on *ihmetellä*-verbi objektinaan *mystisesti katoavat polut*. Toinen *tuli tehtyä* -rakenteen pääverbi on *ihaila*. Tulkitseen esimerkkiä siten, että luonnon elämyksellisyys ja kokemuksellisuus on kirjoittajalle esteettisen kokemisen ohella myös luonnon lukemista siinä mielessä, että luontoa ja sen prosesseja pyritään ymmärtämään havaittua mielessä prosessoiden. *Ihmetellä*-verbi esiintyy myös esimerkiksi 166, jossa sen objektina on luontoon laajasti viittaava ja kirjoittajansa kristillistä maailmankatsomusta heijasteleva *luomakunta*. Esimerkkeihin 165 ja 166 tukeutuen voidaan todeta, että *ihmetellä*-verbillä on sen ilmaisevan toiminnan lisäksi objektia luonnehtiva vaikutus, ja sekä *katoavat polut* että *luomakunta* representoituvat *ihmetellä*-verbin objekteina jossain määrin selittämättöminä ja salaperäisinä. Esimerkin 167 *ihmeteltävä*-sana *ihmetellä*-verbistä muodostettu substantiivistunut VA-partisiippi, joka sisältää passiivisen *tA*-tunnuksen (VISK §521). Vaikka kirjoittaja ei nimeäkään hämmästyksen aiheuttajia, voidaan niiden olettaa liittyvän luontoon. Esimerkissä 168 tulkinta kirjoittajan kokemasta elämyksellisestä hämmästyksestä rakentuu kahden vertailtavan asiantilan pohjalta: pohjoisemmilla leveyspiireillä tuttu tähtikuvio havaitaan tavanomaista kookkaampana ja totuttua jyrkemmässä havaintokulmassa. Havainnon elämyksellisyyttä ja merkityksellisyyttä indikoivat myös virkkeen päättävä huutomerkki sekä viimeinen virke, jonka *muistella*-verbi implikoi havainnon olevan siinä määrin merkityksellinen, että se tulee säilymään kirjoittajan tietoisuudessa myös luontokokemuksen päätyttyä. Esimerkissä 169 kummastusta aiheuttaa kuollut eläin, ja asiantilan käsittämättömyys ilmaistaan esimerkin päättävällä kysymyksellä, jossa kysymyssanaa seuraa *lie*-modaalipartikkeli.

Havaintoja kuvaavien ja tulkitsevien vieraskirjamerkintöjen lisäksi elämyksellinen luonto -diskurssi on varsin produktiivinen tuottaessaan vieraskirjamerkintöihin havaintoja arvioivia, arvottavia ja jopa niiden paremmuusjärjestystä konstruoivia jaksoja. Kirjoittajat eivät esittele arviointikriteerejään vieraskirjamerkinnöissä, ja arvottavien jaksojen funktiona voikin pitää jonkin elämyksen ylistämistä. Samalla arvottavat kuvaukset osoittavat, että luontokokemuksen elämyksellisyys ja merkityksellisyys on mitattavissa, jolloin kokemuksen voidaan ajatella asettuvan subjektiiviselle jatkumolle sen kokijassaan aikaansaaman tunnereaktion intensiteetin mukaan.

- 170) – – Viikon reissu on tarjonnut hienoja luontoelämyksiä silmiä avaavalle luonnonhavainnoijalle, **pöllön näkeminen parhaana.** – –
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 1.–2.4.2015)
- 171) – – Lounaan ja parin tunnin levon jälkeen kapusimme Vuomapäälle, jonka laelta avautuivat **kenties puiston upeimmat näkymät.** – –
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 12.–13.6.13)
- 172) – – **Yksi hienoimmista maisemista** mitä olen nähnyt! – –
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 24.–25.10.15)
- 173) – – Matkan **hienouksiin** kuuluu aivan **tuoreet karhun jäljet**, jotka näimme polulla tullessamme.
(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 26.–28.7.)
- 174) – – Matkalla kapuan **Sokostille** ja kiertelen muitakin **näkemisen arvoisia paikkoja.**
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 6.8.15)
- 175) **Lentoalähtöjä: TOP5**
1. **Kaksi laulujoutsenta** Jaurusta, pari kilometriä Peuraselästä alavirtaan.
 2. **Kotka** Tikkasen Vieriharjun kohdalla. Olimme vielä autossa, siksi toinen sija :)
 3. **Kaksi metsoa** peräkkäin Peskihaaran tuntumassa.
 4. **Riekko** (kesä-asu) matkalla Manto-ojalle.
 5. **Kaksi etelän varista**, jotka joutuvat jättämään tämän elokuun hiljaisuuden palatakseen taas uudelleen.
- (Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: la 24.8.13)

Esimerkeissä 170, 171 ja 172 superlatiivadjektiivien avulla korotetaan yksittäinen näköhavainto muita elämyksellisemmäksi. Esimerkissä 170 havainto *pöllöstä* on merkityksellisempi kuin muut havainnot, joita ei kuitenkaan nimetä. Esimerkissä 171 maisemahavainto arvioidaan Urho Kekkosen kansallispuiston upeimmaksi. *Kenties*-partikkelin avulla tämä asiantila konstruoidaan kuitenkin vain mahdollisena tai todennäköisenä (VISK § 1603). Esimerkin 172 vertailujoukoksi hahmottuu kirjoittajan tähänastisessa elämässään tekemät maisemahavainnot. Tässä esimerkissä superlatiivivia ei kuitenkaan käytetä yksilöivästi, vaan se merkityksellistää maisemahavaintoa asettamalla sen samaan joukkoon muiden *hienoimpien maisemien* kanssa. Myös esimerkeissä 173 ja 174 elämyksiä arvotetaan asettamalla ne muiden merkityksellisten kokemusten joukkoon. Samalla esimerkit implikoivat, ettei kaikkia kokemuksia käsitetä *hienouksina*, eivätkä kaikki paikat ole *näkemisen arvoisia*. Esimerkki 175 poikkeaa muista aineiston arvottavista jaksoista sisältävistä merkinnöistä siinä, että siinä merkitykselliset kokemukset asetetaan selkeään arvojärjestykseen sen sijaan, että ylistettäisiin yksittäistä havaintoa. Esimerkin havainnot ovat yksityiskohtaisia lintuhavainnoja, joskin viimeisenä esitetty *kaksi etelän varista* on metafora, jolla kirjoittajat viitannevat itseensä ja jota seuraava relatiivilause ilmentää luonto irtiottona -diskurssia.

Arvioivaa asennetta ja eläm्यshierarkiaa ilmaistaan aineistossa edellä mainittujen keinojen lisäksi idiomaattisin ilmauksin ja metaforin.

- 176) -- Onneksi **Luiro näytti paremman puolensa** eilen illalla: järvi oli tyyni ja aurinko paistoi. --
(Rajan kämppä 02/2014-09/2016: 16.–18.6.14)
- 177) Lämmintä piisasi **eikä maisemissa ole moitteen sijaa**.
(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010–25.10.2014: 14.8.)
- 178) Kiipeäminen Sokostille, telttayöpyminen, **kirsikkana aamu-uinti Luiron beachilla**. Karapuljua kohti.
(Rajan kämppä 02/2014-09/2016: 13.7.2014)
- 179) -- **Kosken kuohut** jyrkkien kallioseinämien välissä ja **sillan ylitys olivat pisteenä I:n päällä** – mahtavan kaunista. --
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 7.10.2016)
- 180) -- Yö **lintukonsertissa** teltassa. Käki - taivaanvuohi - riekko - ja kaikki pienemmät. **Upea piekana voitti kisan** --
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 22.–23.6.16)

Esimerkin 176 näyttää *parempi puolensa* on aineistossa muutamia kertoja esiintyvä arvioivaa asennetta ilmaiseva ja kokemusta ylistävä idiomiksi, joskin hyvä-adjektiiviksi käytetään sen osana myös superlatiivisesti. Idiomilla ilmaistaan säätiloista johtuvaa vaihtelua siten, että sen subjektina on jokin luonnonpaikkaan viittaava sana kuten esimerkin 176 *Luiro*. Esimerkissä 177 esiintyvä *ei olla moitteen sijaa* -idiomi ilmaisee niin ikään arvostelevaa ja arvioivaa asennoitumista luontoa kohtaan. Esimerkissä sen avulla ilmaistaan hyväksyntää havaittuja maisemia kohtaan. Esimerkkien 178 ja 179 (*olla kirsikkana (kakun päällä)* ja *olla pisteenä i:n päällä* -idiomeja voi pitää merkityksiltään ja käyttöaloiltaan toisiaan vastaavina, ja niiden avulla kirjoittajat konstruoivat merkintöihinsä yksittäisen kokemuksen tai havainnon yksilöivän ylistyksen samaan tapaan kuin superlatiivadjektiiveja käytettäessä. Esimerkki 180 hyödyntää metaforia: eri lintulajien tuottamien äänien kokonaisuutta nimitetään *lintukonsertiksi*, ja yksittäisen lintulajin tuottama ääni yksilöidään ylistävästi *kisan voittamisena*.

Joitain tämän luvun tekstiesimerkkejä analysoitaessa on viitattu niiden antropomorfisuuteen, jolla tarkoitetaan inhimillisten ominaisuuksien liittämistä ei-inhimillisiin asioihin ja ilmiöihin. Elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamia antropomorfisuutta on syytä tarkastella vielä lisäesimerkein, sillä luonnossa havainnoidun inhimillistäminen vaikuttaa olevan varsin yleinen taipumus.

- 181) **Ukkometso** näytti kaipaavan **päiväkahviseuraa**, kun siihen tänne tullessa törmättiin.
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 26.10.2011)
- 182) -- Västäräkki on **ADHD** lintu. --
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 5.6.)
- 183) Tulimme Luiiron lomakylästä, jossa Kettu Repolainen **vastasi ohjelmopalveluista**. --
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 10.–11.4.2013)

184) – – **Lapinmaa näytti meille kauniit kasvonsa** tunturin huipulta. – –
(Anteri autiotupa 26.3.2015-2.4.2017: 29.–30.8.16)

185) Auringon hellimä hiljaisuus, **tuulen puhetta puissa**, hanki sulaa sipisten, mutta **maisema kuuntelee** metsäsuksien ja hiihtäjien ääntä kelkkauralla.
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 19–21.4.2014)

Esimerkissä 181 metson soidinkäyttäytymistä kuvataan hyvin samankaltaisesti kuin edellä analysoidussa esimerkissä 148. Niin kutsuttujen hullujen metsojen käyttäytyminen saa huomiota etenkin sosiaalisessa mediassa yleensä loppukeväästä, johon metson soidin ajoittuu. Esimerkki 181 on päivätty kuitenkin lokakuulle. Kenties onkin niin, että jotkut ihmiset tuntevat metson ennen kaikkea sen soidinkäyttäytymisestä, ja tämä tieto ohjaa tulkintoja jopa siinä määrin, että metsosta tuotetaan inhimillistä maskuliinista pariutumiskäyttäytymistä kuvaavia antropomorfiisia representaatioita jopa soidinajan ulkopuolella, jolloin ne eivät välttämättä ole linjassa luonnontieteellisen tiedon kanssa. *Ukkometso*-sanaan liitetty *-kin*-liitepartikkeli mahdollistaa tulkinnan pariutumisvalmiudesta myös kirjoittajaa määrittävänä asiantilana. Myös esimerkissä 182 linnun käyttäytymistä kuvataan antropomorfisesti, sillä siinä *västäräkki* diagnosoidaan lääketieteellistä termiä käyttäen. Oletettavimmin kirjoittaja pyrkii representoimaan havaintonsa västäräkin vilkkaasta käyttäytymisestä eikä niinkään tarkkaavaisuushäiriöisyydestä lajin ominaisuutena. Esimerkissä 183 inhimillistäminen on melko epäsuoraa, ja se ilmentää vastaavaa luonnon näytöksellisyyttä kuin aiemmin analysoidut esimerkit 152 ja 153. Antropomorfismia voi kritisoida siksi, että vapaata assosiaatiota hyödynnettäessä ja merkityksiä luontoon liitettäessä representaatiot eivät lisää ymmärrystä luonnosta, eivätkä ne tee oikeutta ei-inhimillisen todelliselle olemukselle (Mikkonen 2014: 102). Oletankin kirjoittajan representoivan havaintoa ketuiksi, joka on oppinut hyödyntämään ihmisen läsnäoloa erämaassa ravintoa hankkiakseen. Todellisesta asiantilasta poiketen luonnonvarainen kettu representoidaan kuitenkin eräänlaisena viihdyttäjänä, mikä tekee representaatiosta sekä antropomorfisen että antroposentrisen. Toisaalta ei-kognitivistista eli ei-tiedepohjaista luonnon esteettisen kokemisen tapaa puolustetaan sen inhimillistä kokemusta rikastuttavasta vaikutuksesta sekä inhimillisten kykyjen ja havaitun kohteen välisestä kanssakäymisestä (Haapala 2000: 78–79).

Esimerkki 184 on maiseman synnyttämän esteettisen elämyksen metafora ja luonnon personifikaatio, jossa paikallisen luonnon kauneus representoidaan feminiinisenä. Metaforaa voidaan tulkita myös kirjoittajan intohimoisen luontosuhteen representaationa ja maiseman synnyttämänä romanttisena assosiaationa. Esimerkissä 185 luontoa inhimillistetään liittämällä verbaalinen *puhe*-substantiivi ja *kuunnella*-verbi osaksi luontoa. Kaunokirjallissävytteinen *tuulen puhe* on suhteellisen helposti tulkittavissa ilmapvirtausten tuottamana äänenä, mutta sille,

miksi maisema representoidaan ihmisen tuottamia ääniä vastaanottavana, on vaikeampi löytää kokemuksellisia perusteita.

Tässä luvussa analysoidut tekstiesimerkit ovat olleet luontohavaintojen tuottamien elämysten representaatioita, eikä niihin liity luonnon ja ihmisten välistä aineellista vuorovaikutusta. Aineistossa on kuitenkin esimerkkejä, joissa elämykseksi representoidaan keruutuotteiden, kalan tai riistan saaminen sekä näiden käyttäminen ravinnoksi. Voidaan tosin ajatella, että havaintojen tekeminen liittyy myös näihin elämyksiin, sillä esimerkiksi metsästys on moniaistillista toimintaa, joka vaatii ihmiseltä kykyä lukea ja tulkita luontoa.

186) **Purosta** vettä ja **metsästä** kanttarelleja iltapalaksi – **harvoin mitään parempaa**.
(Lankojärvi 08/2015-02/2017: 15.8.–16.8.2016)

187) **Pari päivää ooteltiin hirvipihviä** ja viimeisenä iltana saatiin kaatotuoreena **syödä** yllin kyllin.
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 14.–17.11–13)

188) – – Joki **armahti toisena päivänä**, niin että **harria tuli** syödä asti. – –
(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010–25.10.2014: 3.–5.6.–11)

Esimerkissä 186 merkityksellisinä asioina representoidaan vesi ja sienet. Esimerkki on verbi-tön, mutta erosijaiset *puro-* ja *metsä-*sanat implikoivat veden ja sienten luonnontilaisuutta, lähde-ttä ja alkuperää. Translatiivimuotoinen *iltapala* ilmaisee, että nämä keruutuotteet on käytetty ravinnoksi. Tapahtuman elämyksellisyyttä osoittaa esimerkin päättävä jakso, jonka avulla tilanne konstruoidaan sekä miellyttävänä että ei-arkipäiväisenä. Koska kyse on varsin yksinkertaisista asioista, ja koska kirjoittaja mainitsee niiden paikallisen alkuperän, voidaan esittää tulkinta siitä, ettei kyse ole vain luonnontuotteiden nauttimiseen liittyvästä kulinaristisesta elämyksestä. Keruuprosessi, sen myötä keruutuotteisiin syntyvä henkilökohtainen side sekä tietoisuus niiden alkuperästä ja luonnontilaisuudesta voivat itsessään olla elämyksellisiä asioita.

Esimerkit 187 ja 188 kuvaavat aineelliseen menestykseen johtaneita metsästys- ja kalastustapahtumia. Molemmissa esimerkeissä käytetyllä *syödä*-verbillä osoitetaan se, että saatu saalis on käytetty ravinnoksi luonnossa olon aikana. Kirjoittajat myös osoittavat, etteivät he ole metsästäessään ja kalastaessaan liikkeellä ottavalla asenteella, sillä *odotella-* ja *armahtaa-*verbit sekä niihin liittyvät ajallisen keston määrittelyt osoittavat, että luonnon käsitetään antavan saalista yritteliäälle. Tosin esimerkin 188 *harri-*sanon sijavalintaa voi pitää ekokriittisestä näkökulmasta arveluttavana, sillä kyseessä on jaollinen substantiivi, mutta yksikön partitiivi konstruoi kalalajin rajattomana ikään kuin harjuksia voisi ottaa joesta rajattomasti. Toisaalta suomen kielessä kalansaantia ilmaistaan esimerkin tapaan *tulla-*verbillä, jota yksikön partitiivissa oleva *kala-*sana seuraa. Yksittäisiin kalalajeihin viittaavia sanoja käytettäessä monikon

partitiivi (*harreja*) vaikuttaa kuitenkin luontevammalta valinnalta. Vaikka esimerkeissä kuvataan lähinnä toimintojen saaliina realisoituvaa lopputulosta ja saaliin käyttämistä ravinnoksi, voidaan olettaa, että metsästyks ja kalastus ovat elämyksellisiä kokemuksia sinänsä. Metsästäessään, kalastaessaan sekä luonnonantimia kerätessään moderni ihminen asettaa itsensä osaksi tuhansien vuosien mittaista jatkumoa, mikä itsessään koettaneen elämyksellisenä ja merkityksellisenä.

Mikäli elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamia vieraskirjamerkintäjaksoja tarkastellaan intertekstuaalisesta näkökulmasta, voidaan esittää ajatus joidenkin diskurssin tuottamien representaatioiden ja kotimaisen kirjallisuuden romanttista perinnettä edustavan luonnonkuvauksen samankaltaisuudesta. Lassilan (2000: 11) mukaan luonnontunne ja luontokuvaus ovat olleet tärkeässä asemassa suomalaisessa kirjallisuudessa 1700-luvun lopulta lähtien. Kirjallisuuden luontosuhde on poikennut arkisesta luontosuhteesta siinä, etteivät sitä määritä käytännöllisen elämän ja toimeentulon edellytykset, vaan ennemminkin kyse on tunneperäisestä suhtautumisesta sekä uskonnollisesta ja esteettisestä asennoitumisesta. Lisäksi maisemalla on ollut erityislaatuinen asema romantiikan perinteessä, sillä maisemassa luonnon ajateltiin kiteytyvän jalostuneimpaan muotoonsa. Elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamista luonnonkuvauksista voi löytää yhtäläisyyksiä myös suomalaiseen erä- ja luontokirjallisuuteen, joita on luonnehdittu luonnon nautinnollisuutta, tunnelmallisuutta ja esteettisyyttä korostaviksi genreiksi. Myös maantieteellinen kuvaus ja luonnontieteellinen tieto kuuluvat tämän kirjallisuudenlajin perinteeseen, ja tiettyjen eläinlajien kuvaus nähdään keskeisenä elementtinä. (Lahti 1991: 70–71.) Eräkirjallisuuden genreä analysoinut Varis (2003: 13) toteaa, että laajimmillaan eräkirjallisuuden lajiin kuuluvat kaunokirjallisten teosten lisäksi kaikki luontoelämyksiä välittävät kertomukset, muistelukset ja myös tieteelliset pohdiskelut. Esimerkiksi suomalaisen eräkirjallisuuden klassikoksi mielletty A. E. Järvinen tunnetaan kauneuden etsijänä, jonka kertomukset eivät ole pelkkiä saalistuskertomuksia vaan teoksille ominaista ovat myös monet herkäät luonnonkuvaukset sekä yleisesti verbaalinen ja runsassanainen maalailevuus (mts. 139).

Ekokriittisesti tarkasteltuna elämyksellinen luonto -diskurssin voi olettaa ilmentävän luontosuhdetta, joka ei uhkaa tai kiistä luonnon olemassaolon oikeutusta. Romanttisessa tavassa kokea luonto arvostusta ovat nauttineet juuri villit ja koskemattomat ympäristöt eivätkä esimerkiksi kulttuurimaisemat, joissa ihmisen vaikutus näkyy selvästi (Sironen 1998: 120). Voidaan kuitenkin kysyä, tunnustaako luonnon elämyksellisyyttä ja estetiikkaa korostava luontokäsitys luonnon itseisarvoa, eli onko luonto arvokasta itsessään, vai vain tuottaessaan ihmiselle miellyttäviä kokemuksia. Diskurssin taustalla vaikuttava logiikka on myös avoimen arvottava, ja esimerkiksi jotain maisemaa ylistävät representaatiot implikoivat, etteivät suinkaan kaikki

maisemat ole yhtä arvokkaita. Lisäksi vain jotkin eläinhavainnot tulevat representoiduiksi, mikä tiukasti tulkittuna on spesismiä. Tyypillinen elämyksellinen luonto -diskurssin tuottama jakso vieraskirjamerkinneissä ei erittele havainnon mielekkyyttä ja elämyksellisyyttä siinä määrin, että kirjoittajan arviointikriteeristöä voitaisiin tehdä johtopäätöksiä. Voi olla, että kriteerit ovat, tai ainakin niiden oletetaan olevan jaetut ja jotakuinkin samankaltaiset ja kirjoittajasta riippumattomat, jolloin niihin liittyvää argumentaatiota ja neuvottelua ei katsota tarpeelliseksi. Tämä johtaa kuitenkin siihen, ettei voida tehdä varmoja päätelmiä siitä, miksi jokin paikka tai laji konstruoidaan kauniina, arvokkaana tai merkityksellisenä. Onko esimerkiksi luonnontilaisuus keskeinen esteettistä elämystä määrittävä arvo, tai onko maakotkan havaitseminen erityisen elämyksellistä siksi, koska lajin tiedetään olevan uhanalainen? Ympäristöetiikassa luontoarvot jaetaan karkeasti ihmis- ja luontokeskeisiin. Ihmiskeskeiset luontoarvot viittaavat antroposentrisiin perusteluihin luonnon arvokkuudesta, ja luontokeskeiset luontoarvot puolestaan käsitykseen luonnosta arvokkaana sen itsensä vuoksi. (Pietarinen 2000: 38, 43–44.) Koska arvioinnin taustalla vaikuttavista perusteista ja kriteereistä ei neuvotella tai niitä ei ilmaista elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamissa luontoa ja sen ilmiöitä arvottavissa vieraskirjamerkinneissä, ne voidaan olettaa kulttuurisesti määriteltyiksi ja jaetuiksi. Perusteet ja arvot vaikuttavat myös ihmiskeskeisiltä: luonto tai ennemminkin tietynlainen luonto on arvokasta tuottaessaan ihmiselle miellyttäviä kokemuksia.

Elämyksellinen luonto -diskurssin luontokuvaukset ovat deskriptiivisiä mutta usein sekä havaintoa että havainnon kohteena olevaa luontoa pelkistäviä. Pelkistävyys on toki ymmärrettävää, sillä lähtökohtaisesti loputtomasta aistiärsykkeiden tulvasta vain pieni osa on mahdollista representoida tai ylipäätään havaita. Lisäksi luonto on monimutkainen, käsittämätön ja alati muuttuva, eikä sen kokonaisuutta voi käsittää, jolloin huomio kiinnittyy vain joihinkin merkityksellisiin seikkoihin. Ympäristöestetiikassa on käyty keskustelua siitä, missä määrin luonnontieteellisen tiedon tulisi olla läsnä ihmisen luontokokemuksessa. Niin kutsuttu ei-kognitivistinen luonnon esteettisen kokemisen tapa ei vaadi minkäänlaisia tiedollisia perusteita. Vastakkaisena luonnon esteettisen kokemisen tapana käsitetään kognitivistinen tapa, ja tämän näkemyksen mukaan tieteellinen tieto syventää kokemusta siinä määrin, että tiedollista perustaa pidetään kokemuksen ehtona. (Haapala 2000: 69–72.) Elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamissa vieraskirjamerkinneissä mielikuvitusta ja assosiaatiota hyödynnetään varsin paljon, mistä osoituksena ovat monet antropomorfiset ja personifioivat metaforat, jotka liittävät havaittuun luontoon inhimillisiä ja kulttuurisia piirteitä. Esteettistä luontokokemusta representoivissa merkinneistä on vaikea löytää mitään, mikä sitoisi kokemuksen luonnontieteelliseen tai muuhun tiedolliseen perustaan. Antropomorfismi ja luonnon personifiointi eivät kuitenkaan

välttämättä ansaitse tulla kritisoiduksi antroposentrisyytensä vuoksi. Esimerkiksi Mikkonen (2014: 101– 102) huomauttaa, että inhimillistäminen on usein merkki pyrkimyksestä ymmärtää luontoa ja samalla ihmistä luontoon lähentävää. Lisäksi vaatimus tosiasiallisesta tiedosta kokemuksen pohjana voi rajoittaa luontokokemusta vaikuttaen kielteisesti nautinnollisuuteen. Toisaalta antropomorfismi ja personifiointi voivat viedä harhaan, eivätkä näitä keinoja hyödyntävät representaatiot tee oikeutta luonnolle sellaisena kuin se on.

Elämyksellinen luonto -diskurssin voi ajatella pelkistävän luontokokemusta siinäkin mielessä, että suurin osa sen tuottamista vieraskirjamerkintäjaksoista representoi visuaalis-esteettistä luontokokemusta. Joissain merkinnöissä elämyksellisenä kuvataan luonnossa koettua auditiiivista ainesta, mutta moniaistillisiä representaatioita vieraskirjoista on vaikea löytää. Poissa ovat esimerkiksi tuoksujen ja makujen kielellinen kuvaus sekä tuntoaistin kautta esimerkiksi lämpötilan ja kosteuden vaihteluna koettu luonto. Selvennettäköön, ettei havaintoa moniaistillisen kuvauksen puuttumisesta ole tarkoitettu ekokritiikiksi, mutta henkilökohtaisesti koen, että elämyksellinen luontokokemus on enemmän kuin luonnosta tehdyt visuaaliset havainnot. Joitain elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamia visuaalis-esteettisen elämyksen representaatioita voidaan kritisoida niiden ihmistä luonnosta etäännyttävien valintojen johdosta. Vaikka kirjoittajat representoivat vieraskirjamerkinnöissä hiljattain koettuja näköhavainnoja siten, että he ovat kirjoitushetkellä yhä kansallispuistossa ja samassa materiaalisessa ympäristössä havaittujen kohteiden kanssa, representoidut maisemat ja muut näköhavainnot saatetaan kuvata kokijastaan irrallisina ja erillisinä. Hieman yllättäen tällainen vaikutelma syntyy intransitiivisia näköhavaintoa konstruoivia verbejä käytettäessä, vaikka ne eivät asetakaan luontoa objektiasemaan. Myös luonnon näytöksellisyyttä implikoivat vieraskirjamerkinnät irrottavat ihmisen siitä fyysisestä ympäristöstä, jossa hän on havaintonsa tehnyt ja jossa hän yhä kirjoitushetkellä on.

5.4 Ylevä luonto -diskurssi

Järjestyksessään neljäntenä analysoitavan diskurssin olen nimennyt ylevä luonto -diskurssiksi. Ylevyys viittaa tässä yhteydessä kahteen seikkaan. Ensinnäkin diskurssille on ominaista representoida luonto kunnioitusta herättävänä ja suurena, mikä samalla presupposoi ihmisen pienuutta ja mitättömyyttä luonnonjärjestyksen osana. Näin representoituna luonto ei ole ihmiselle alisteinen kategoria. Ylevä luonto -diskurssi tuottaakin vieraskirjamerkintöihin representaatioita, jotka ilmentävät eri tavoin luonnon pyhyttä esimerkiksi personifikaation ja hengellisen

kielen keinoin. Toiseksi ylevyys viittaa ylevän eli subliimin kokemiseen. Leppäsen ja Pajusen (2017: 217–218) mukaan ylevän kokemuksessa luonnon suuruus ylittää ihmisen käsityskyvyn, minkä myötä ihminen ikään kuin antautuu luonnolle. Ylevä luonto -diskurssi tuottaakin vieraskirjamerkintöjä, joissa kirjoittajat kuvaavat luontokokemuksiaan henkisinä ja jopa hengellisinä sekä eheyttävinä ja luontoon sulauttavina prosesseina. Myös luontokokemuksen henkistä ja hengellistä ulottuvuutta konstruoiville kuvauksille ominaista on luonnon suuruuden ja ikaikaisuuden oivaltaminen ja samalla yksilökeskeisyyden heikkeneminen. Luontokokemus tai ainakin osa siitä on kirjoittajille olemista ylevän ja pyhän äärellä. Ylevä luonto -diskurssin taustalle voidaan hahmottaa tunneperäinen ja kunnioittava luontosuhde, ja monissa tämän luvun esimerkeissä konstruoidaan ihmisen ja luonnon ykseyttä, mikä osoittaa, että kirjoittajat kokevat olevansa osa heidän itsensä ulkopuolista luontoa.

Aineistossa on lukuisia vaelluksen loppuvaiheilla kirjoitettuja vieraskirjamerkintöjä, jotka päättyvät keveisiin kansallispuistolle tai luonnolle osoitettuihin kiitoksiin. Ylevä luonto -diskurssin syvän ja nöyrän kiitollisuuden ilmaisu kertovat kuitenkin syvemmästä luonnon kunnioittamisesta. Ylevä luonto -diskurssia ilmentävissä merkinnöissä kiitollisuus ei ole kiittämistä hyvin huolletusta autiotuvasta tai suosiollisista säistä. Sen sijaan kiittäminen vaikuttaa olevan jonkinmoisen onnentunteen ja kokemuksellisen tyytyväisyyden motivoimaa. Kiitosten aihe ei tällaisissa merkinnöissä ole välttämättä kovin konkreettinen, vaan ennemminkin niissä kiitetään luontoyhteydestä ja mahdollisuudesta saada elää luontoa kokemuksiksi.

189) **Kiitos, saimme** yön viettää hienossa maisemassa, nauttia puhtaasta vedestä, **lainata maatasi** teltoille
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 1.9.2014)

190) – – Vaikka ihmismieli on sellainen että se usein kaipaa johonkin. **Mutta minä en nyt kaipaa mitään.** Olen **onnellinen** kun ennen talvea **sain vielä poimia** karpalon jäiseltä suolta, ennen talvea **sain kävellä** jäätynyttä hiekkarantaa ja ennen talvea minä vielä uin jäälautoja kannattelevassa Luirojärvessä. **Kiitollinen oon.** – –
(Rajan kämpä 02/2014-09/2016: 12.10.15 –13.10.15)

Esimerkistä 189 välittyvä kunnioitus rakentuu eksplisiittisen *kiitos*-sanana lisäksi *saada-* ja *lainata*-verbien sekä lopussa käytetyn toisen persoonan possessiivisuffiksin varaan. *Saada*-verbi on koko esimerkin kattava apuverbi, ja sillä ilmaistaan esimerkin kontekstissa sitä, että kirjoittajien on sallittu *viettää*, *nauttia* ja *lainata*. Konstruktio implikoi nöyrää suhtautumista luontoon, sillä se kiistää ihmisen oikeuden käyttää luontoa mielensä mukaan. Myös lainaaminen heijastelee nöyrää asennoitumista, sillä verbin avulla osoitetaan, että luonnonkäyttö on vain hetkellistä, eikä ihminen pyri omistamaan tai hallitsemaan luontoa. Esimerkissä käytetty yksikön toisen persoonan possessiivisuffiksi personifioi luontoa, mikä voidaan myös lukea

nöyryyden ilmentymänä, sillä sen myötä luonto ja ihminen samankaltaistetaan. Mikäli oletetaan, että kirjoittaja osoittaa kiitoksensa nimenomaan luonnolle, voidaan ajatella, että myös *kiitos*-interjektioilla on ainakin personifioiva vaikutus ellei funktio. Tarkoiton tällä sitä, että kiittäminen ja kiitollisuuden osoittaminen kuuluu ihmisten väliseen kanssakäymiseen, eikä luonnon voi olettaa piittaavan sille osoitetuista kiitoksista, jolloin *kiitos*-interjektio konstruoi tasa-arvoista luonnon ja ihmisen välistä suhdetta. Esimerkissä 190 kirjoittaja kuvaa luonnossa saavutettua onnentäyteistä olotilaa. *Saada*-verbiä käytetään tässä esimerkissä samaan tapaan kuin esimerkissä 189, eli sen voi tulkita konstruoivan nöyrää asennoitumista luontoon. Kirjoittaja kokee täyttymystä, eikä häneltä onnentunteessaan puutu mitään. Esimerkissä *kun*-konjunktiota käytetään kausaalisesti, ja näin ollen onnellisuus on seurausta mainituista luontokokemuksista. Esimerkin päättävä *Kiitollinen oon.* -virke kuvaa toista vallitsevaa olotilaa. *Kiitollinen*-predikaatti ei personifioi luontoa samaan tapaan kuin esimerkin 190 *kiitos*-interjektio, mutta koska kiitollisuus on tulkittavissa seurauksena luontokokemusten aiheuttamasta onnellisuudesta, ilmentää sekin osaltaan kunnioittavaa suhtautumista luontoon.

Yksi aineistossa esiintyvä tapa pyhittää luontoa on yksikön toisen persoonan avulla tapahtuva personifointi kuten esimerkissä 189. Tällainen personifointi on pyhittävää siinä mielessä, että konstruktiot eivät aseta luontoa ihmiselle alisteiseen asemaan, vaan luonto asettuu samaan tai jopa korkeampaan asemaan suhteessa ihmiseen. Myös englannin leksikko-kielioppi analysoi Goatly (2017: 244–246) toteaa, että personifointi on rinnasteisuuden ohella luonnon ja ihmisen välistä oppositiota purkava kielellinen keino. Lisäksi selitysmallia voi hakea konstruktioiden mahdollisista samankaltaisuudesta uskonnollisen kielenkäytön kanssa, sillä suomen kielessä kristinuskon Jumalaa puhutellaan niin ikään yksikön toista persoonaa käyttäen.

- 191) On lähdön aika, **Itäkaira**
on aika jättää **jänkäsi,**
kuusikkosi, kuolpunasi
murustasi, tunturisi
virtaavat vetesi, Itäkaira
Kunpa voisin taas tulla, Itäkaira
—
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004–28.12.2011: 12.9.–10)
- 192) — **VIERIHARJU HELMI ITÄKAIRAN**
KAUNEIN PAIKKA KOKO MAAILMAN
JOKIA, SOITA, POROPOLKUJASI RAKASTAN
KAIKKEA SINUSSA – RAKASTAN
—
(Vieriharju 4.4.2010–28.8.2014: 3.9.2012)

Esimerkeissä 191 ja 192 yksikön toinen persoona viittaa *Itäkaira*an ja *Vieriharjuun*. Vaikka kyseisissä esimerkeissä ei mainitakaan luonto-sanaa, ovat kyseiset paikannimet meronyymisessä suhteessa luontoon. *Itäkaira* viittaa vaellus- ja vieraskirjakonteksteissa Urho Kekkosen kansallispuiston kaakkoisosaan, joka sijaitsee pääasiassa Savukosken kunnan alueella, ja siinä esiintyvä *kaira*-sana on synonyymi erämaalle (KS s.v. kaira). *Vieriharju* sijaitsee Itäkairassa, ja se voi vieraskirjamerkinnoissä viitata sekä samannimiseen maastonkohtaan tai kyseisessä maastonkohdassa sijaitsevaan Vieriharjun autiotupaan, jonka vieraskirjasta esimerkki 192 on peräisin. Koska esimerkissä 192 mainitaan *joki*, *suo* ja *poropolut*, viittaa *Vieriharju* esimerkissä maastonkohtaan. Tulkitsen esimerkin 191 samantapaisena luontoyhteyden aiheuttaman eroahdistuksen ilmaisuna kuin luvussa 5.1 käsitellyt eroahdistusta ilmaisevat merkinnät, joissa eroahdistus konstruoidaan nesessiivisenä irtioton katkaisevana liikkeenä kulttuuriin päin. Esimerkissä 191 liike on selkeämmin luonnosta poispäin suuntautuvaa, eikä siinä ilmaista eksplisiittisesti, minne ja mistä syistä kirjoittaja seuraavaksi suuntautuu. Esimerkissä luontoa personifioidaan yksikön toisen persoonan possessiivisuffiksien toistuvalla käytöllä. Possessiivisuffiksit on liitetty luonnonpaikkoihin viittaaviin yleisnimiin, jotka ovat luonnon meronyymejä. Lisäksi kirjoittaja purkaa ihmisen ja luonnon välistä dikotomiaa puhutellen luontoa, sillä merkintä on ikään kuin kirjoitettu *Itäkairalle* vastaanotettaviksi. Esimerkki 192 on rakkautta tunnustava luonnonpaikan ylitys, ja sellaisenaan osoitus kirjoittajan intohimoisesta ja kunnioittavasta luontosuhteesta. Vieriharjun nimittäminen *helmeksi* ja siihen liitetty *koko maailman kaurain* -superlatiivi ovat luonnonpaikkaa ylevöittäviä valintoja. Tämän esimerkin personifikaatio on eksplisiittisempää kuin esimerkissä 191 kirjoittajan käyttäessä yksikön toisen persoonan pronominia Vieriharjuun viitatessaan.

Luonnon ylevyys voi realisoitua aineistossa myös siten, että vieraskirjamerkinnoissa representoidaan jokin luonnonpaikka salaperäisenä. Kielellisten keinojen näkökulmasta tällaiset merkinnät voivat metaforia hyödyntäen mystifioida luonnonpaikkaa, mikä voi heijastella kirjoittajien ihailevan asennoitumisen lisäksi käsitystä luonnosta pyhänä ja henkisenä. Mystifiointille voi hakea selitysmallia ajatuksesta, että kirjoittaja ovat kokeneet luonnossa jotain, mikä ylittää käsityskyvyn tai vähintäänkin siten, että henkisen kokemuksen kielellistäminen käy vaikeaksi.

193) Koilliskairan **sydäntä** et löydä karttoja katsellen.
(Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: –)

194) – – Täältä kulkija löytää ne **salaiset langat**, jotka pitävät koossa kairan **äänettömän soinnin**.
Polyfiniset kudokset ja sointivärijaksot muuttuvat vuodenaikojen vaihtuessa.
(Vieriharju 4.4.2010–28.8.2014: –)

Esimerkin 193 *Koilliskaira* ei ole virallista paikannimistöä (Maamittauslaitos 2019), mutta havaintojeni mukaan sillä viitataan luonnossaliikkumis- ja eränkäyntikontekstissa joko Urho Kekkonen kansallispuiston kaakkoisosaan tai tämänkin alueen käsittävään laajempaan alueeseen keskeisessä Itä-Lapissa. *Koilliskairan sydän* on näin ollen metafora, ja sen voi luontevasti tulkita viittaavan jonkinlaiseen alueen ei-aineelliseen olemukseen tai alueella koettuun tunnelmaan. Tämän lisäksi koko esimerkki voidaan tulkita metaforisena. Ensinnäkin *Koilliskairan sydän* implikoi, että on olemassa jonkinlainen syvä ja keskeinen Koilliskairan olemus. Koska kartta voidaan määritellä jonkin alueen pelkistetyksi representaatioksi, joka auttaa käyttäjänsä hahmottamaan, hallitsemaan ja löytämään, edustaa kartta esimerkissä rationaalista asennoitumista luontoon. Järkiperäinen ja tekninen tapa hahmottaa luontoa ei kuitenkaan auta saavuttamaan Koilliskairan syvintä ja henkistä olemusta. Esimerkissä 194 kirjoittaja hyödyntää musiikin ja akustiikan käsitteistöä mystifioidessaan sekä Vieriharjun autiotupaa, johon esimerkin *täältä*-adverbi viittaa, että ympäröivää erämaata (KS s.v. kaira). Tulkitsen esimerkkiä siten, että ensimmäisessä virkkeen *salaiset langat ja äänetön sointi* konstruoivat esimerkin 193 tapaan ideaa erämaan ei-aineellisesta olemuksesta. Jälkimmäinen virke on *muuttua*- ja *vaihtua*-verbeineen dynaaminen, ja sitä voi pitää luonnonkiertoa ja luonnon variointia mystifioivana metaforana.

Aineistossa esiintyvät luonnon suuruuden ja ikiaikaisuuden tai toisaalta ihmisen pienuuden ja ihmiselämän rajallisuuden representaatiot edustavat kenties ilmeisintä ylevä luonto -diskurssin tuottamaa ainesta. Tällaisia representaatioita tuottaessaan ihmiset konstruoiivat vähintäänkin tasa-arvoista luontosuhdetta, sillä esimerkiksi luonnon suuruuden tunnustaminen ja luonnon ylevöittäminen presupposoivat ihmisen pienuutta. Uskonnollisten analogioiden näkökulmasta suuruus ja ikiaikaisuus ovat attribuutteja, joiden liittäminen kristinuskon Jumalaan on luontevaa osana uskonnollista suomen kielen käyttöä.

195) ILLAN HÄMYSTÄ TAIVAALLA KELLOTTTELI KUUN PUOLIKAS JA SÄTEILI JUPITER. VÄHITELLEN SYTTYIVÄT TUHANNET TÄHDET, MAKASIN HANGESSA JA IHMETTELIN NIITÄ – KYLLÄ IHMINEN ON PIENI. – AAMULLA KIRKKAIMPANA SÄDEHTI VENUS. – – (Vieriharju 4.4.2010–28.8.2014: 16.12.2010)

196) Tänään tehtiin lyhyempi siirtymä Tuiskukurulta Luirojärvelle ja **käytiin Sokostilla** ilman rinkkoja **toteamassa oma pienuus**. (Rajan kämppä 02/2014–09/2016: 26.–27.7.2016)

197) – – **Hetkeksi pysähdyimme tuijottamaan tunturia. Sen ikuinen tyyneys pysäytti miettimään kaiken hetkellisyyttä.** (Hammaskurun autiotupa 28.6.2011–27.2.2014: 31.3.2012)

Esimerkkien perusteella 195 ja 196 perusteella syntyy vaikutelma siitä, että luonnon suuruuden ja ikiaikaisuuden oivaltaminen vaatii kokijaltaan pohdintaa ja hetkellistä pidättäytymistä

muusta luonnossa tapahtuvasta toiminnasta. Esimerkissä 195 kirjoittaja *makaa hangessa ihmetellen* kosmisiin mittasuhteisiin laajenevaa ympäristöään. Hangessa makaamista ei mainita muissa aineiston vieraskirjamerkinnöissä, ja kylmään kaamosaikaan tapahtuvana toimintana se vaikuttaakin erityislaatuiselta. Makaaminen merkitsee kuitenkin liikkumattomuutta, ja koska ylevä luonto -diskurssin yhteydessä uskonnolliset analogiat voivat olla toimivia tulkintamalleja, voidaan esittää tulkinta jonkinlaisesta luonnon kokemiselle altistavasta hiljentymisriitistä. Myös esimerkissä 197 kuvataan, kuinka hiihtovaeltajat *pysähtyvät* antaen huomionsa kiinnittyä ympäristöön. Tämä mahdollistaa sen, että havaintokokemus *pysäyttää* heidät pohtimaan *kaiken hetkellisyyttä*, joka voidaan tulkita yksilön osan ohimenevyytenä ikaikaisessa luonnon kierto-kulussa. Esimerkin tunturiin liitetty *ikuinen tyyneys* on luontoa ylevöittävä valinta. Myös esimerkistä 196 välittyy epäsuorasti ajatus siitä, että antautuminen luonnonympäristölle johtaa ihmisen pienuuden ja luonnon suuruuden oivaltamiseen. Sokosti on Urho Kekkosen kansallispuiston korkein tunturi, ja Urho Kekkosen kansallispuiston vieraskirjoissa on lukuisia merkintöjä, joissa kuvataan Sokostilla käymistä. Kuten luvussa 5.2 totean, representoidaan Sokostin huipun saavuttaminen usein Sokostin valloittamisena, mikä heijastelee kirjoittajien hallinnan tunnetta ja epätasa-arvoista luontosuhdetta, jotka realisoituvat epäekologisena kielenkäyttönä. Vaikka esimerkissä 196 ei konstruoidakaan näköhavaintoa, voidaan olettaa, että juurikin Sokostilta joka suuntaan avautuva metsäerämaan, tuntureiden ja vesistöjen hallitsema näköala synnyttää havaitsijassaan pienuuden kokemuksen. Tällaisena representoitu Sokosti-kokemus heijastelee vallitsevan luontosuhteen tasa-arvoisuutta, sillä tunnustaessaan pienuutensa, kirjoittajat ylevöittävät luontoa.

Psykologiassa käytetään Abraham Maslow’lta (1962) peräisin olevaa termiä huippukokemus (*peak experience*) viittaamassa luonnossa tapahtuvaan pyhyiden kokemukseen. Huippukokemus määritellään syvälliseksi tilaksi, jossa ymmärrys maailmasta, elämästä ja itsestä täydentyy. Huippukokemukset nähdään hengellisten ilmaisujen perustana. (McDonald, Wearing & Ponting 2009: 370–371, 379; Mikkonen 2014: 96). Esimerkit 195, 196 ja 197 voidaankin tulkita mahdollisten huippukokemusten representaatioina. Luonnon ja kulttuurin kontrastiivisuuden ohella luonnon esteettiset ominaisuudet ovat huippukokemuksen laukaisevia tekijöitä (McDonald ym. 2009: 376–377), ja onkin todennäköistä, että esimerkit 195, 196 ja 197 ovat visuaalisen kokemuksen motivoimia. Myös Leppänen ja Pajunen (2017: 218) toteavat, että erilaisten ympäristöjen suuruus tai laajuus, joka rakentuu visuaalisen aistihavainnon kautta, voi herättää kokijassaan ylevän kokemuksen. Huippukokemuksen tuottama syvämpi ymmärrys ilmaantuu luontokokemuksen aikana tai pian sen jälkeen, ja huippukokemusten kuvausten yksi

ominaispiirre on niiden myötä syntyneiden luontoyhteyden kokemusten konstruointi (McDonald ym. 2009: 378–379).

198) – Ilo elämästä, **olla mukana tässä kaikkeuden kudelmassa, koko olemuksensa voimin – hyväksyvä läsnäolo**. Kiitollisena Luiron suuntaan.

(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 9.9.13)

199) Tässä minä olen. Ajatusteni äärellä. Ilta tummuu ja pian **käyn levolle**. Tulen käymään vain hetkeksi tähän lähes **koskemattomaan maahan**. Olen yksin, ja juuri nyt, hyvä niin. Minä olin vain onnenkantamoinen kaikessa tässä. Kun aamulla nousen, olen jo pian taas poissa. Minulle tarjoutui tilaisuus tulla Tulppiosta tähän **yhteiseen kotiimme**. Aamulla minä lähdän ja palaan taas, kun Harri ja Taimen ottavat perhoon.

Te kulkijat jotka olette **sisariani**. Nähkää ja kokekaa tämä **kauneus kaikessa!** Antakaa **ruumiinne väsyä ja mielenne nöyryä** Suuren **luomakunnan** edessä. **Totisesti, me olemme kaikki yhtä.**

(Kärekeoja -2012: 2.4.2010 Pitkäperjantaina)

Esimerkin 198 *kaikkeuden kudelman* on luontoyhteyden metafora: *Kaikkeus* voidaan lukea tässä yhteydessä maailmankaikkeutena (KS s.v. kaikkeus). Metaforisuus rakentuu *kudelman*-sanan varaan, ja koska (maailman)kaikkeus kattaa kaiken materian ja olevaisen, kudelman-sana representoi tämän kaiken olevan rakenteellisessa vuorovaikutuksessa. Kirjoittaja konstruoi subjektiivisen luontoyhteyden kokemuksensa asemoimalla itsensä osaksi tätä materiaalisen vuorovaikutuksen verkostoa *mukana*-adverbilla. *Koko olemuksensa voimin* -jakso implikoi luontoyhteyden mentaalisuutta: ihminen on inhimillisenä eläimenä osa materiaalista kaikkeutta ja sen prosesseja kaiken aikaa, jolloin *koko olemus* on tulkittavissa luontoyhteyden henkisen ulottuvuuden aktivoitumisena. Tulkintaa tukee myös esimerkin *hyväksyvä läsnäolo*, joka on tietoisuuden konstruktio.

Esimerkkejä 198 ja 199 voi pitää tunnustuksellisina. Jälkimmäinen on kuitenkin sävyllään hengellisempi, sillä siinä on sanoja, joita voi pitää uskonnollisina: *Käydä levolle* -verbi-konstruktio on vanhahtava, ja sitä käytetäänkin Uudessa testamentissa (ks. esim. 4 Moos. 23:24; Ps. 4:9). *Koskematon maa* viitanee merkinnässä ympäröivään erämaahan, mutta se voi olla uskonnollisen kielen motivoima valinta, sillä helluntailaispastori Peter Halldorf (1995) on julkaissut samannimisen teoksen. Kyseessä ei ole kuitenkaan laajasti tunnettu teos, joten tämä yhteys on spekulatiivinen. *Yhteinen kotimme* on uskonnollisen diskurssin metafora luonnolle, ja se mainitaan esimerkiksi Paavi Franciscuksen (2015) luonnonsuojelua peräänkuuluttavan kiertokirjeen alaotsikossa. Vastaanottajia puhutellaan *sisar*-sanaa käyttäen, ja uskonnollinen sävy rakentuu uskonsisar-oletuksen varaan. *Luomakunta* on koko elolliseen maailmaan viittaava uskonnollinen termi (KS s.v. luomakunta), ja merkinnän päättävän virkkeen aloittaa uskonnollinen *totisesti*-vahvistussana. Esimerkissä käytetään kolmea tekstityyppiä: merkinnän edustaa pääosin kertovaa ja kuvailevaa tekstityyppiä, mutta merkinnän lopussa tekstityyppi

vaihtuu ohjailevaksi, ja tässä jaksossa kirjoittaja puhuttelee vastaanottajiaan edellä mainitulla *sisar*-sanalla ja käyttämällä monikon toisen persoonan imperatiivimuotoja *nähhää, kokekaa* ja *antakaa*. Tätä jaksoa voidaankin luonnehtia saarnamaiseksi, sillä sävyltään hengelliseksi konstruoidussa jaksossa kirjoittaja ikään kuin valistaa lukijoitaan luontoyhteyteen johtaviin tekijöihin liittyen ja rohkaisee pyhän kokemiseen. Huippukokemuksen laukaisevista tekijöistä mainitaan luonnon esteettisen kokemisen (*kauneus kaikessa*) lisäksi luonnon koettelevuuden kanssa pärjääminen (*ruumiinne väsyä*) (vrt. McDonald ym. 2009: 376–379). Lisäksi kirjoittaja peräänkuuluttaa luonnon ylistämistä ja itsen alistamista, sillä *nöyryminen luomakunnan edessä* merkitsee ihmiskeskeisen asenteen hylkäämistä. Nämä virkkeet johdattavat merkinnän päättävään virkkeeseen, joka on vieraskirjakontekstissa ja kyseisen merkinnän osana luontoyhteyden representaatio: kirjoittaja konstruoi luonnon ja ihmisen kuuluvan samaan materiaalisen vuorovaihtuksen verkostoon samaan tapaan kuin esimerkin 198 kirjoittaja. Esimerkissä mainittu *onnenkantamoinen* edustaa arvoituksellista ainesta, mutta merkinnän kontekstissa selityksenä sille voidaan esittää ajatus elämän ja luonnon arvaamattomuudesta.

Yksi luonnossa koetun huippukokemuksen ominaispiirteistä on ykseyden kokemus luonnon kanssa. Kysymys on henkisestä sulautumiskokemuksesta. (McDonald ym. 2009: 378.) Edellä olevia esimerkkejä 198 ja 199 voi tulkita myös tästä näkökulmasta, sillä niissä kirjoittajat representoivat itsensä osana luonnonjärjestystä ja kiertokulkua eivätkä näistä erillisinä subjekteina. Näiden lisäksi aineistossa on kaksi esimerkkiä, joissa kirjoittajat konstruivat luontoon suuntautuvaa sulautumisprosessia.

200) – – Iltanuotiolla yhteinen **luontoon sulautumisen hetki toi syvän sisäisen rauhan. Ympäristölle avautuminen itseensä keskittymisen sijaan tuo suurta ja voimakasta positiivista energiaa**, jota voi sitten välittää eteenpäin.

(Karapulju 10.3.2009-28.7.2016: 2.–4.8.)

201) **METSÄ OTTI TAAS MINUT OMAKSEEN. ONNELLISENA HIIHTELEN. HILJALLEEN SATAA LUNTA.** – –

(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 22.2.2014)

Esimerkissä 200 kirjoittaja kuvaa kokemaansa henkistä yhteyttä luontoon meditatiivisena prosessina, jossa *avautuminen ympäristölle* johtaa psyykkisen hyvinvoinnin ja henkisten voimavarojen lisääntymiseen. Merkillepantavaa on, kuinka kirjoittaja konstruoi ympäristölle avautumisen ja itsen suuntautuvan huomion keskenään ristiriitaisina *sijaan*-postpositiota käyttäen. Tulkitsen tämän siten, että luontoyhteyden ja sulautumisen edellytys on tietynlainen kulttuurisen minän vaientamisen kautta saavutettava itsetiedostamattomuus: luonnon viestin ymmärtäminen vaatii luopumaan egoismista. Tähän liittyen mainittakoon, että Leppänen ja Pajunen

(2017: 220) kirjoittavat ylevän kokemisen olevan vastalääkettä ajallemme ominaiselle yksilökeskeiselle käsitykselle itsestä kaiken keskipisteenä. Lisäksi ylevän kokeminen vaikuttaa kokiensa myötätuntoa, anteliaisuutta ja auttamishalua lisäten (mts. 218), ja onkin syytä esittää tämä mahdollisena selitysmallina kirjoittajan mainitsema *suurelle ja voimakkaalle positii-ville energialle*, jota hänen on määrä siirtää eteenpäin. Esimerkki 201 ei ole yhtä eksplisiittinen sulautumiskokemuksen kuvaus kuin esimerkki 200. Sulautumiskokemus on kuitenkin mahdollinen tulkintamalli, mikäli oletetaan, että *ottaa omakseen* -verbikonstruktiolla kuvataan vastaavaa luontoon suuntautuvaa prosessia kuin esimerkissä 200. Tällöin *metsä* on tulkittava kirjoittajaa ympäröineen konkreettisen metsäluonnon sijaan luonnon meronyymina, ja johtuen *metsä*-sanon subjekti-asemasta, kyse on sulautumisen sijaan sulauttamisesta.

Edellä analysoitujen esimerkkien perusteella voidaan todeta, että ylevä luonto -diskursusin luonto on kokijalleen pitkälti henkinen kokemus. Luontoyhteys merkitsee niissä ykseyden oivaltamista, joka johtaa harmonisempaan suhteeseen ihmisen ja luonnon välillä ja jonka myötä yksilön itsetuntemus ja henkinen hyvinvointi lisääntyy. Seuraavaksi analysoitavia esimerkkejä yhdistää myös luontokokemuksen henkinen ulottuvuus, ja niissä luontoa voisi luonnehtia terapeutiksi kokemukseksi.

202) Emme saa jättää käyttämättä tilaisuutta **katsoa kairaa silmästä silmään**, jollei muun vuoksi, niin **oppiaksemme jotain itsestämme**.

(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011)

203) Mikä värien ilotulitus, avaruus ja rauha. Muu maailma kaukana, **tuuli puhaltaa huolet taivaalle pilvien mukaan**. --

(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 9.9.13)

204) Kauan on pitkä matka, yksin kulkea tie, Askeleitani kyyneleet johdattaa, mutta **tiedän että Luonto pelastaa**

(Härkävaara autiotupa 11.9.2001-20.10.2012: 26.7.2011)

Esimerkin 202 kirjoittaja hyödyntää *silmästä silmään* -idiomia konstruoidessaan ihmisen ja luonnon välistä yhteyttä, ja näin konstruotuna tuo yhteys ilmenee välittömänä ja tasa-arvoisena. Koska monikon ensimmäisenä persoonana realisoituva ihminen on esimerkissä subjekti-asemassa, voidaan esittää tulkinta siitä, että luontoyhteys vaatii ihmiseltä aloitteellisuutta. Mikäli luontoa ei kohtaa alttiilla mielellä, ihminen menettää mahdollisuutensa luontoyhteyteen. Ensimmäistä lausetta seuraava aines määrittelee sen, miten tällainen luontoyhteys voi vaikuttaa ihmiseen. Se, mitä ihminen oppii itsestään, voidaan tulkita saman tapaisena oivalluksena ihmisestä osana maailmanjärjestyttä. Kuitenkin toinen mahdollinen tulkintamalli on se, että luonnolla on psykologinen vaikutusmekanismi, joka kohdistuu subjektiivisempaan minäkokemukseen tai -käsitykseen. Esimerkit 203 ja 204 ovat terapeutin ja eheyttävän luontokokemuksen

metaforia. Merkillepantavaa on, kuinka näissä esimerkeissä vaikutussuhde hahmottuu luonnosta ihmiseen suuntautuvana: Esimerkissä 203 luonnon prosessi (*tuuli*) muuttaa ihmisen olemusta, siten että ihmisestä tulee huoleton. Esimerkissä 204 transitiivisen *pelastaa*-verbin objektia ei ole ilmipantu, mutta luontevin objektitulkinta on kirjoittaja.

Luonto irtiottona -diskurssi (luku 5.1) representoi erämaavaeltamisen pakona kulttuurista ja inhimillisestä maailmasta, ja koetteleva luonto -diskurssin (luku 5.2) tuottamissa representaatioissa korostuu vaeltamisen fyysinen ja psyykkinen kuormittavuus. Näistä poiketen ylevä luonto -diskurssin erämaavaeltaminen on eräänlaista pyhiinvaeltamista, jolla ei tavoitella mitään erityistä pyhää paikkaa mutta joka on ennen kaikkea psyykkinen ja jopa hengellinen kokemus. Vaeltaminen ei ole ensisijaisesti kulkemista paikasta toiseen, vaan ennemminkin olennaista on vaeltamisen aikana koettu henkinen mielihyvä. Tällainen erämaavaeltaminen vaatii kulkijalta kyllin hidasta etenemismuuttoa.

205) -- **SYVÄ PYHYYS TÄYTTÄÄ MIELEN, KUN HARTAANA VAELTELEN RUSKAN KIRJOMASSA LUONNOSSA.** --
(Vieriharju 4.4.2010-28.8.2014: 6.9.11)

206) -- **JOS MINÄ KULJEN YLI 20 KM PÄIVÄSSÄ, EI SIELUNI SEURAA ENÄÄ MUKANA. SITÄ PITÄÄ JÄÄDÄ ODOTTELEMAAN. OLEN OPPINUT! MITÄ VÄHEMMÄN LIIKUN, SITÄ ENEMMÄN NÄEN JA SITÄ RAKKAAMMAKSI PAIKAT TULEVAT.** --
(Peuraselkä -2011: 8.9.2010)

Esimerkissä 205 käytetty *kun*-konjunktio konstruoi esimerkin lauseiden välille kausaalisen suhteen siten, että pyhyiden kokeminen on luonnossa tapahtuvan vaeltamisen aikaansaama osakokemus. *Pyhyys* on täten luonnosta peräisin, mikä on luontoa ylevöittävä, ja tuo pyhyys koskettaa kirjoittajaa vaeltamisen aikana, mikä representoidaan henkisenä täyttymyksen tunteena. *Pyhyys*-sanasta johtuen tulkintaa henkisestä kokemuksesta voidaan syventää hengelliseen ja elämäntarkastukselliseen. Esimerkissä kuvatun vaeltamisen hitautta implikoi *vaellella*-frekventiiviverbi (VISK § 353, 354), ja essiivimuotoinen *harras*-adjektiivi viittaa kirjoittajan vaeltamisen aikana kokemaan olotilaan (VISK § 1224). *Harras*-adjektiiville voidaan esimerkin kontekstissa esittää ainakin kaksi tulkintaa: se voi kuvata kirjoittajan antaumuksellista asennoitumista ja herkistymistä luonnolle, minkä lisäksi sen voi tulkita luonnon aikaansaamana lämminhenkisenä ja syvänä henkisenä olotilana (KS s.v. *harras*).

Esimerkin 206 ensimmäinen virke voidaan lukea siten, että kirjoittaja vertaa itseään epäsuorasti muihin luonnossaliikkuihin, mikä implikoi sitä, että vaeltaa voi monella tavalla. Virke konstruoi riittävän hitaan etenemisen olevan tietoisesta vaeltamisesta edellytys, sillä nopea-tempoinen vaeltaminen ei kirjoittajan tapauksessa mahdollista henkisen ja sisäisen olemuksen,

johon *sielu*-sanalla viitataan, läsnäoloa. Myös toisen virkkeen *odotella*-verbi, jonka semanttinen objekti *sielu* on, indikoi henkisistä syistä johtuvaa liikkeen hidastamista tai pysäyttämistä. Esimerkin viimeinen virke on vertaileva yhdyslause, jossa esitettyjen asiantilojen välinen suhde on kausaalinen: hidas liikkuminen mahdollistaa tietoisien kokemisen ja luonnonpaikan merkitykselliseksi tulemisen. Jossain toisessa kontekstissa ideaa liikkumisen hitauden ja näkemisen paljouden välisestä korrelaatiosta voisi pitää paradoksaalisena, mutta esimerkin kontekstissa tämä voidaan tulkita siten, että näkeminen toimintana laajenee konkreettisesta visuaalisen havainnon vastaanottamisesta luonnon tietoiseksi havainnoinniksi tai jonkin luonnon tai luonnonpaikan olemukselle ominaisen asian oivaltamiseksi.

Luonto, jokin luonnonpaikka tai luontoyhteyden kokeminen voivat olla vieraskirjamerkin tuottajille siinä määrin merkityksellisiä, että he kokevat luontoyhteyden jatkuvuuden sukupolvelta seuraavalle siirtyvänä perinteenä tärkeänä. Tällaiset merkinnät ovat luontoa ylevöittäviä ja pyhittäviä siinä mielessä, että niissä luontoyhteys representoituu elämän perustavanlaatuisena osana ja vaalittavana perintönä. Myös uskonnollinen analogia on mahdollinen selitysmalli, sillä tällaisia merkintöjä voidaan tulkita siten, että niissä vanhempi sukupolvi pyrkii välittämään luontosuhteensa jälkeläisilleen uskonnon tapaan vieraantumista karttaen.

207) Vuosia sitten aloitin **haaveilun** siitä, että saisin käyttää **pikkupojat** retkellä tällä kämpällä, jonka **koen lähes omakseni. Niin paljon olen täällä käynyt** säällä kuin säällä ja kokenut yhteyden ja yksinäisyyden Tänään **haave** toteutui! Kiitollisena – –
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 21.–22.6.)

208) – – Kunpa elämä tarjoaisi vielä jatkoaikaa, jotta voisin kerran nähdä myös **tyttäreni astelevan tuota jokivartta katse viipyillen, silmät kosteina autuudesta, tuuli harteillaan.** – –
(Peuraselkä -2011: 11.2.2010)

Esimerkeissä 207 ja 208 luonnon merkityksellisyyttä implikoidaan esittämällä luontoyhteyden välittyminen sukuun alemmille haaroille toivottavana asiantilana. Esimerkissä 207 toivottuutta ilmaistaan *haaveilu*- ja *haave*-substantiivein. Esimerkin luonnonpaikka ei itse asiassa ole luontoa, vaan *kämpä* viittaa Naltiojoen autiotupaan. Tästä teknisestä seikasta huolimatta esimerkki voidaan lukea luontoyhteyden representaationa, sillä oletettavasti kämpän idea pitää sisällään rakennuksen lisäksi myös lähiympäristön ja esimerkiksi kaakossa maisemaa hallitsevan Naltiotunturin (ks. Maanmittauslaitos 2019). Ensimmäisen virkkeen relatiivilauseella kirjoittaja konstruoi henkilökohtaisen ja erityisen suhteensa paikkaan, eikä lausetta tule tulkita omistussuhteen konstruktiona siinä käytetystä *oma*-adjektiivista huolimatta. Kirjoittajan erityisestä suhteesta Naltiojoen autiotupaan kertoo myös se, että kirjoittaja kuvaa palanneensa paikkaan yhä uudelleen. Esimerkissä 208 vastaava haave ei ole täyttynyt, vaan toivottuus on

futuurista ja hypoteettista. Tulkitsen esimerkin siten, että luontosuhteen välittyminen on ensisijainen toive, sillä kirjoittaja ilmaisee metaforisesti toiveensa elää kyllin pitkään todistaakseen tyttäriensä omaksuneen heihin projisoidut tavat kokea luontoa. Esimerkissä esiintyvä *autuus*-substantiivi on uskonnollinen sana, joka merkitsee täydellistä onnellisuutta Jumalan yhteydessä (KS s.v. *autuus*). Esimerkin kontekstissa luonteva tulkinta *autuudelle* on kuitenkin se, että onnellisuus on jumalolennon sijaan luontoyhteyden tuottamaa.

Aineiston ylevä luonto -diskurssin eläinrepresentaatiot ovat vähäisiä, sillä merkinnöissä ylevyys liittyy jopa kosmiset mittasuhteet saavaan luontoon tai johonkin tiettyyn luonnonpaikkaan. Aineistossa on kuitenkin kaksi ihmisen ja myyrän välisestä kanssakäymisestä kertovaa merkintää, jotka kertovat samasta tapahtumasta ja sen aiheuttamista tunnereaktioista ja jotka ilmentävät kirjoittajansa kunnioittavaa suhtautumista ei-inhimillistä eläintä kohtaan. Tulkitsen kyseiset merkinnät ylevä luonto -diskurssin tuottamiksi ennen kaikkea niiden edustaman kontekstuaalisen kontrastiivisuuden vuoksi, sillä miltei kaikki muut vieraskirjojen jyrjäjärepresentaatiot noudattavat koetteleva luonto -diskurssin logiikkaa, ja niissä myyrät kuvataan ihmiselle koettelemuksia ja häiriötä tuottavina ei-inhimillisinä eläiminä.

209) TÄÄLLÄ **MYYRÄ HUKKUI** PAKISSANI OLLEESEEN PUOLUKKA SOPPAAN. PAKKI ROIKKUI ETEISEN SEINÄLLÄ NAULASSA. **SURULLISTA**. --
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 9/11)

210) -- VIELÄ **SUREN 7.9. HUKKUNUTTA MYYRÄÄ**. SE **RAUKKA** OLII JO IHAN TÖNKKÖ, JALAT SUORINA, PIENET, SIEVÄT JALAT, **VEISASIN** SILLE VIELÄ
MAA ON NIIN KAUNIS
KIRKAS LUOJAN TAIVAS
IHANA ON SIELUJEN TOIVIOTIE...
SIELUJEN TOIVIOTIELLE TÄNÄKIN AAMUNA ONNELLISENA.
(Naltiojoki autiotupa 27.3.2004-28.12.2011: 27.9.11)

Esimerkki 209 määrittelee siinä kuvatun tapahtuman epätoivottavaksi. Koska *myyrä* on ensimmäisessä virkkeessä subjektiasemassa, syntyy vaikutelma siitä, että surullisen tapahtumasta tekee nimenomaan myyrän tukehtumiskuolema, eikä se, että *puolukkasoppa* on oletettavasti tapahtuman myötä muuttunut syömäkelvottomaksi. Toinen virke on kuvaus tapahtumaan johtaneista olosuhteista. Ekokriittisesti merkittävää on, kuinka esimerkki konstruoi ihmisen aiheuttavan haittaa myyrälle, vaikka miltei kaikissa aineiston vieraskirjamerkinnöissä vaikutussuhde on päinvastainen, jolloin myyrät aiheuttavat harmia ihmisille. Siinä missä joissain merkinnöissä kuvataan suorasanaisesti, kuinka kirjoittajat tappavat autiotuvissa eläviä jyrjäjyitä, on esimerkki 209 ennemminkin onnettomuuskuvaus, joka implikoi kirjoittajansa syvää kunnioitusta elollista luontoa kohtaan. Esimerkki 210 on saman kirjoittajan noin kolme viikkoa myöhemmin

tuottama, ja siinä kirjoittaja palaa tapahtuneeseen, jonka epätoivottuutta ilmentävät *surra*-verbin ja *raukka*-substantiivin käyttö. Merkillepantavaa on *Maa on niin kaunis* -virren *veisaaminen* ja siteeraaminen merkinnässä. Kyseisen virren keskeistä temaattista ainesta on haave ylösnousemuksesta (ks. Virsikirja 2019). Ekokriittisestä näkökulmasta ei-inhimilliselle eläimelle osoitettu hengellinen laulu tavoittaa luonnon ja kulttuurin rajapinnan mielenkiintoisella tavalla, mutta toisaalta sitä voisi kritisoida liiasta antroposentrismista. Tästä huolimatta siteeraus implikoi syvästi kunnioittavaa ja ylevää luontokäsitystä.

Ylevä luonto -diskurssin ekokriittinen kritisointi on melko haastavaa, sillä aineistossa esiintyvistä luontodiskursseista se on vähiten antroposentrinen. Representoidessaan ihmisen pienenä ja luonnon suurena, ikiaikaisena ja toisinaan personifioituna, diskurssin edustaman kielenkäytön voi nähdä purkavan ihmisen ja luonnon välistä dualistista oppositioasetelmaa. Jopa seuraavassa luvussa analysoitava huolidiskurssi, joka representoi luonnon haavoittuvana ja ihmisen ja yhteiskunnan luontoa uhkaavina, implikoi ylevä luonto -diskurssia selkeämmin ihmiskeskeistä asennoitumista. Näin ollen ylevä luonto -diskurssin analysointi edustaa selkeästi positiivista diskurssianalyysia. Diskurssi liittyy luontoon pyhyiden ja ylevyyden attribuutit melko säännöllisesti vähintäänkin implikoiden, minkä voi nähdä resonoivan tämän tutkielman viitekehyksenä toimivan kriittisen ekolinguistiikan periaatteiden kanssa. Diskurssin ei voi nähdä vaikuttavan valtavirtaa edustavien luontorepresentaatioiden taustalla, sillä voidaan olettaa, että diskurssi vaatii syvän luontoyhteyden kokemuksen aktivoituakseen. Näin ollen ylevä luonto -diskurssia voi pitää ei-hegemonisena suhteessa jopa muihin tässä tutkielmassa analysoitaviin diskursseihin.

Ekokritiikkiä voi kuitenkin yrittää esittää, ja diskurssille ominaiset tunneperäiset ja subjektiiviset sekä toisinaan luontoa mystifioivat ja personifioivat representaatiot eivät välttämättä lisää ymmärrystä luonnosta. Tällaiset kuvaukset ovat toki arvokkaita representoidessaan yksilön luontokokemusta ja intuitiivista tapaa kokea luontoa, ja diskurssin konstruoimat syvää luonnon kunnioitusta ja pyhyyttä ilmentävät vieraskirjamerkinnot voidaan lukea osoituksena sellaisesta asennoitumisesta, joka voisi estää luonnon liiallisen riiston ja hyväksikäytön. Tämä ei kuitenkaan ole sama asia kuin ymmärrys luonnon ekologisista perusteista, ja diskurssin edustama tunneperäisen asennoitumisen kyky korjata vääristyneitä luontosuhteita voidaankin kyseenalaistaa. Diskurssi tuottaa myös luonnon ja ihmisen ykseyden representaatioita, mutta ykseyttä ei konstruoida ainakaan eksplisiittisesti aineellisena ykseytenä. Voisi ajatella, että luonnon näkökulmasta tämän ykseyden perusteet ovat nimenomaan aineelliset, sillä koostuuhan ihminen alkuaineista eikä eroa tässä suhteessa muusta luonnosta. Ihmisen näkökulmasta ykseys

vaikuttaa kuitenkin lähinnä vain intuitiiviselta idealta, eivätkä representaatiot erittele ykseyden tosiasiallisia perusteita.

5.5 Huolidiskurssi

Luonnossaliikkumisen aikana koettu ympäristöhuoli voi aktivoida vieraskirjamerkinnoissä esiintyvän huolidiskurssin, joka representoi ihmisen ja luonnon suhteen siten, että ihminen tai yhteiskunta toimintoineen uhkaavat haavoittuvaa luontoa. Ympäristöhuolen laukaisevaksi tekijäksi hahmottuu yleensä havainto roskaamisesta eli luontoon jätetyistä ei-orgaanisista pakkausmateriaaleista. Analyysi osoittaa kuitenkin, että roskaamisen ohella ihminen ja teollinen yhteiskunta voivat olla uhka paikallisluonnolle ja sen ekosysteemin toimivuudelle laajemmin. Aineistossa on myös sellaisia huolidiskurssin tuottamiksi tulkittavia merkintöjä, jotka ilmentävät lajitason ympäristöhuolta. Sen sijaa luonnossaliikkujan perspektiivistä vaikeammin hahmottuvat globaalit ympäristökysymykset jäävät vieraskirjoissa vaille huomiota. On jopa yllättävää, että vallitsevaan luonto- ja ympäristökeskusteluun keskeisesti kuuluva *ilmastonmuutos* mainitaan aineistossa vain kerran.

211) – – Tässäkö se **ilmastonmuutos** nyt on mittari näyttää **+5 aamulla klo 05:00. Joo joo se on satunaisvaihtelua** :) Kaunista on kuitenkin oli lämpötila mitätähansa. – –
(Porttikoski 2014-2015: 2.–3.3.2015)

Tässä maaliskuun alussa tuotetussa jaksossa kirjoittaja mainitsee ilmastonmuutoksen kysymyslauseessa tätä seuraavan virkkeen selventäessä, että vallitseva lämpötila on vuoden- ja vuorokaudenajalliseen kontekstiin nähden poikkeuksellisen lämmin. *Satunaisvaihtelu* viittaa niin kutsuttuun ilmastokeptismiin, joka pyrkii kiistämään ilmastonmuutoksen käyttäen satunaisvaihtelua yhtenä argumenttinaan. Kirjoittajan voi näin ollen tulkita ottavan kantaa satunaisvaihtelun uskottavuuteen selitysmallina virkkeen aloittavalla *joo joo* -partikkelilla ja sen päätävällä hyymiöllä, jotka synnyttävät virkkeeseen ironisen sävyn.

Kuten todettua, tyypillisimmin ympäristöhuolta aikaansaa muiden retkeilijöiden toimesta tapahtuva roskaaminen eli se, etteivät kaikki retkeilijät estä mukanaan tuomiaan teollisia materiaaleja jäämästä luonnontilaiselle alueelle. Tällaisten vieraskirjamerkintöjen pohjalta on hankalaa tehdä päätelmiä siitä, miksi roskaaminen koetaan epätoivottavana, jollaisena se representoidaan.

212) Olipahan siistiä ihmisiä noi edelliset. Tupa on todella hyvässä kunnossa. **Ulkopuolella vaan on roskaa luvattoman paljon.**

(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014: 22.8.12)

213) -- **TUPAKAN TUMPEJA, KALJATÖLKKEJÄ JA MUUTA ROSKAA TIENO TÄYNNÄ.** SIIVOILIN OSAN, JOS SEURAAVALLA KULKIJALLA OLISI HIEMAN MUKAVAMPI TULLA TUPAAN.

(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014: 2.-3.9)

214) HUOM! **Ei ollut mukava noukkia vartin välein kaljatölkkejä polulta** ja perille päästessä alkaa putsaamaan kattilan tuhkasta ja happoa hiedasta Jotain järkeä siihen touhuun ! !

(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014: 21.7.-13)

215) -- (SIIVOTTIIN LUMEN ALTA PALJASTUVIA **ROSKIA KUN NÄYTTI NIIN KAMALALTA**) --

(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 8.5.)

Esimerkissä 212 roskaisuus sijoitetaan autiotuvan välittömään ympäristöön *ulkopuolella*-adverbilla, ja esimerkissä 213 roskaisuus sidotaan lähiympäristöön *tienoo täynnä* -postpositiokonstruktioilla. Esimerkissä 215 kirjoittajan keräämät *kaljatölkit* ovat sen sijaan löytyneet retkeilijöiden käyttämän kulku-uran varrella. Nämä kolme esimerkkiä ovat *Hirvashauta autiotupa 7.7.2010–25.10.2014* -vieraskirjasta, ja mikäli huolidiskurssin yleisyyttä vertaillaan aineistoa varten läpikäytyjen vieraskirjojen välillä, esiintyy sitä eniten juuri kyseisessä vieraskirjassa. Hirvashaudan autiotupa sijaitsee vain noin 2,5 kilometrin päässä lähimmästä metsäautotiestä (Maanmittauslaitos 2019), ja oletettavasti sekä roskaisuus että tämän myötä roskaamista representoivat vieraskirjamerkintäjaksot korreloivat autiotuvan ja tieverkoston läheisyyden kanssa. Lisäksi tietyn paikan roskaisuus lietsoo roskaamista johtaen noidankehämäiseen kierteeseen (Leppänen & Pajunen 2017: 180). Esimerkissä 212 *luvattoman paljon* -konstruktioilla ilmaistaan sekä havaittujen roskien paljoutta että epätoivottuutta. Esimerkissä 213 epätoivottuus konstruoidaan autiotuvalle saapumiseen liittyvänä epämiellyttävyytenä, ja esimerkissä 214 epä-mukavaksi konstruoidaan kirjoittajan harjoittama kaljatölkkien keräily. Varmoja päätelmiä siitä, miksi roskaisuus koetaan epämiellyttävänä ei näiden merkintöjen pohjalta voida tehdä. Esimerkki 215 puolestaan konstruoii epätoivottuuden roskien aiheuttamana esteettisenä haittana *näyttää*-verbillä ja *kamala*-adjektiivilla. Esteettinen haitta on myös esimerkkejä 212, 213 ja 214 selittävä mahdollinen tulkintamalli, jota voidaan kritisoida ihmiskeskeisyydestä siinä mielessä, että roskat koetaan ensisijaisesti ihmisen luontokokemusta häiritsevänä tekijänä eikä esimerkiksi uhkana paikalliselle ekosysteemille ja sen eläimistöille.

Vaikka ilmeistä on, että roskaaminen on ihmisen aiheuttamaa, paikallisuonnon roskaisuutta representoivissa vieraskirjamerkinnöissä ei useinkaan ilmaista tulkintoja siitä, kuka tai ketkä roskaamista aiheuttavat. Sen sijaan subjektiivus voidaan häivyttää eri keinoja käyttäen. Syynä tähän voi olla se, ettei kaikkien muiden retkeilijöiden katsota syyllistyvän roskaamiseen,

jolloin yleistyksiä pyritään välttämään. Lisäksi asiaan voi vaikuttaa tietoisuus siitä, että havaitut roskat ovat pääasiassa ennestään alueella liikkuneiden retkeilijöiden jättämiä, jolloin kritiikin kohdistaminen vieraskirjan kautta ei välttämättä tavoittaisi roskaamisesta vastuussa olevia.

216) – – **Lidl on saapunut nuotiopaikalle roskaisuus lisääntynyt**, asumisen ja yöpymisen raja hämärtynyt – –
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 7.8.12)

217) Sokostin päälle **on rakentunut kaatopaikka**. Jäte näyttää **ulkomaalaisperäiseltä**.
(Rajan kämppä 02/2014-09/2016: 1–12.6.2014)

218) – – Tupa viihtyisä ja siisti. **Ulkona merkkejä metsäsian ja kairaporsaan vierailusta**. Ilma nollissa, näyttää selkenevältä usean päivän tihkusateen jälkeen. – –
(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014: 13.–14.10.12)

219) – – Ps. Kuinka **nuo tölkit on jaksettu kantaa** täytenä tänne, jos **tyhjänä jaksa viedä pois...**
(Karapulju 10.3.2009-28.7.2016: 23.6.)

220) – – PS. AIKA SURUTTA **PORUKAT JÄTTÄVÄT ROSKIAAN LIITERIIN, VAIKKA SE SELKEÄSTI ON KIELLETTYÄ. OLETTAISII EDES PARTIOLAISTEN VIEVÄN OMAT JÄTTEENSÄ POIS.**
(Porttikoski 2014-2015: 8.8.2014)

Esimerkin 216 ensimmäinen lause kuvaa metaforisesti autiotuvan piha-alueen roskaisuutta käyttäen subjektina *Lidl*-päivittäistavarataloketjua. Seuraavassa lauseessa roskaaminen ja sen volyymin kasvu representoidaan kuitenkin eksplisiittisesti. Myös esimerkin 217 ensimmäisessä virkkeessä roskaisuus ilmaistaan metaforisesti, sillä *kaatopaikka*-sana kuvaa Sokostin laen roskaisuutta tietoisien liioittelevasti. Esimerkin jälkimmäisessä virkkeessä esitetään tulkinta Sokostin laella olevien roskien alkuperästä, ja virkkeen voi samalla nähdä implikoivan, että ulkomaalaiset retkeilijät ovat roskanneet Sokostin lakea. Kriittisessä ekolinguistiikassa on kiinnitetty huomiota nominalisaatioon eli ilmiöön, jossa verbistä muodostetaan substantiivi, sillä se mahdollistaa toimijuuden häivyttämisen, ja täten nominalisaatiolla ihminen voidaan jättää representoimatta vastuullisena suhteessa luonnon kannalta tuhoisiin prosesseihin (Alexander & Stibbe 2014: 106; Herlin 2012: 6). Esimerkkien 216 ja 217 *roskaisuus*- ja *kaatopaikka*-sanat eivät ole verbeistä johdettuja deverbaalisia teonnimiä, mutta ne mahdollistavat intransitiivisten *lisääntyä*- ja *rakentua*-verbien käytön. Konstruktiot kuvaavatkin roskaamisen ikään kuin omaehtoisena ja itsestään tapahtuvana prosessina häivyttäen ihmisen toimijuuden ja vastuun samaan tapaan kuin nominalisaatiota kielellisenä keinona hyödynnettäessä. Sille, miksi kirjoittajat häivyttävät toimijuuden näissä esimerkeissä, on hieman hankala löytää perusteita, sillä merkintöjen tavoitteena ei voi pitää ihmisen osallisuuden ja vastuun kiistämistä vaan ennemminkin ihmisen luonnolle aiheuttaman haitan kritisoimista.

Esimerkissä 218 toimijuuden ilmaisu on epäsuoraa, sillä metaforiset *metsäsika-* ja *kairaporsas-*substantiivit viittaavat pejoratiivisesti aluetta roskanneisiin retkeilijöihin osoittaen samalla kirjoittajan halveksivaa suhtautumista heidän piittaamattomuuttaan kohtaan. Esimerkki 219 on retorinen kysymys, jossa tekijyys häivytetään päälauseen passiivilla ja tätä seuraavan alisteisen lauseen nollapersoonalla. Esimerkissä 220 ihmisen toimijuutta ei häivytetä edellisten esimerkkien tapaan kielellisiä keinoja hyödyntäen. *Porukat* ei kuitenkaan viittaa mihinkään tiettyyn ihmisryhmään, vaan sen voi ymmärtää tässä kontekstissa viittaavan muihin alueella liikkuneisiin yleisesti. Sen sijaan saman esimerkin viimeisen virkkeen *partiolaiset* ilmaisee eksplisiittisesti tulkinnan siitä, ketkä ovat osaltaan vastuussa alueelle jätetyistä roskista. Tässä yhteydessä *edes-*adverbi osoittaa, että kirjoittaja peräänkuuluttaa roskaamattomuutta vähintäänkin partiolaisilta.

Esimerkkiä 219 voi pitää funktioltaan vetoavana, sillä se heijastelee retkeilykohteissa laajemminkin käytettyä järkeen vetoavaa logiikkaa, jonka toivotaan vaikuttavan vastaanottajiin siten, että he huolehtisivat ei-orgaanisista jätteistään asianmukaisesti niitä luontoon jättämättä. Paikkojen roskaisuutta ilmentävien vieraskirjamerkintäjaksojen funktiona voidaan yleisemminkin pitää juuri vetoavuutta, sillä usein niistä välittyy vähintäänkin kirjoittajan halveksiva suhtautuminen roskaamista kohtaan, ja oletettavasti tällä pyritään vaikuttamaan vastaanottajaan. Muutamissa roskaisuutta representoivissa merkinnöissä vetoaminen on suorempaa.

221) PS: Karhu oli kaivanut tuvan roskikset. **Viekkää ihmiset hyvät roskanne mukanne.**
(Kiertämäjärvi 2011-2015: 17.–18.5.2012)

222) P.S. SEURAAVAT KULKIJAT! KUTEN HUOMAATTE EI KÄYTETTYJÄ PARISTOJA, KÄYTETTYJÄ TULITIKKUJA SIELLÄ TÄÄLLÄ, **MUOVI/ALUMIINIROSkaa, EI ÄLYTTÖMIÄ MUOVI/ALUMIINIKYNTTILÖITÄ, SUHT. SIISTI KAASUKEITIN JA MIKÄ PARASTA EI YHTÄÄN POLTETTUA ALUMIINIÄ KAMINASSA. PYRI SINÄKIN SAMAAN!**
(Tuiskukuru 31.8.11-3.3.13: 2.–4.12.)

Edellä analysoiduista roskaamista käsittelevistä esimerkeistä poiketen esimerkit 221 ja 222 suuntautuvat selkeämmin tulevaisuuteen, sillä esimerkit päättävillä imperatiivilauseilla kehoitetaan vastaanottajaa välttämään roskaamista vastaisuudessa. Esimerkissä 221 kuvataan tapausta, jossa karhu on päässyt käsiksi autiotuvan jäteastian sisältöön. Mainittakoon, että useilla autiotuvilla on jäteastioita, joista huolimatta alueella liikkuvien toivotaan vievän roskat mukanaan. Asiantila ilmaistaan esimerkissä neutraalisti, eikä representaatio anna viitteitä siitä, koetaanko tapahtunut ensisijaisesti esteettisenä haittana vai siten, että kyseessä on luonnontilaisen suurpedon hyvinvoinnin vaarantuminen. Esimerkissä 222 kuvataan siistiä autiotupaa, eikä kyse ole teknisesti ottaen luonnon roskaamisesta, vaan autiotuvan siistinä pitämisestä. Esimerkissä

kuvattu toimintaohje on kuitenkin relevantti myös autiotuvan ulkopuolisten alueiden roskatoumuuden näkökulmasta, koska varsin usein autiotupakontekstissa paheksutaan kanssaretkeilijöiden yritystä polttaa muovia ja alumiinia sisältäviä pakkausmateriaaleja autiotupien tulisijoissa, joista niiden rippeet päätyvät tuhkan mukana lopulta ympäristöön. Esimerkki päätetään imperatiivilauseella, jolla pyritään vetoamaan vastaanottajaan, jotta kuvattu asiantila tulisi yleisesti tavoiteltavaksi päämääräksi.

Aineistossa laajempaa ympäristöhuolta ilmentävät sellaiset merkinnät, joissa yksittäisten luonnossaliikkujen sijaan teollisen yhteiskunnan utilismi konstruoidaan luontoa uhkaavana ja haavoittavana tekijänä. Vaikka Urho Kekkosen kansallispuisto on suojelualue ja luontoreservaatti, tietyt uhkakuvat ja erityisesti energiantuotannon vaikutukset yltyvät myös sinne.

223) – – Ja loppuun pari sanaa rakkaudesta: Erämään kauneutta ja mystistä rauhaa on hieno palata kokemaan vuosi vuoden jälkeen. **Älkööt näitä kairoja koskaan kukaan tuhotko**
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 7.–9.1.2016)

224) – – Mahtava reissu kaikeasta huolimatta tai juuri siksi. **Kiitollisena näistä metsänhoidolta säästyneistä sirpaleista.** Matka jatkuu Aittajärvelle.
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 19.–20.6.2016)

225) **Sompion virta** on sykähdyttävä. Soisi sen jatkuvan **entisenä valtavyylänä** eikä katketa kokonaan **luonnottomaan**, särkiä latvapuroihin asti syöttävään **altaaseen** ja kadota **Kitisen voimallaitosten suuntaan kitaan**. Joskus vielä, voi unelmoida... Ihana virta tämä on, mitä on jäljellä. Uulalaa asti on saanut olla oma itsensä
(Karapulju 10.3.2009-28.7.2016: 19.–21.8.12)

226) Tämän kairan vesissä kehtais uida **jalommatkin kalat ihmisten iloksi**, ja niin tapahtuneekin tulevaisuudessa.
(Luirojärvi 12/2014-07/2016: 19.6.2015)

227) – – **A. E. Järvinen oli pahempi metsätuholainen** kuin kaikki maailman mäntypistiäiset ja koivumittarit yhteensä. **En siis pidä Järvisen tekeleen häviämistä vahinkona ensinkään.** Taisi äijä teettää havupetinsäkin apumiehillä.
(Peuraselkä -2011: 31.5.–1.6.2010)

Esimerkissä 223 kirjoittaja lopettaa merkintänsä jussiivirakenteisella lauseella, joka alkaa kieltoverbillä ja jonka subjektina on ihmisiin yleisesti viittaava *kukaan*-pronomini. Näin ollen kirjoittaja konstruoi ympäröivien erämaiden tuhoutumisen hypoteettisena ihmisen aikaansaannoksena. Jussiivirakenteen funktioksi esimerkissä hahmottuu kuitenkin vaatimus ja toivomus tämän mahdollisen asiantilan toteutumattomuudesta (ks. VISK § 1667). Esimerkki 224:n keskimäinen virke on kiitollisuuden osoitus ympäröivän luonnontilaisen alueen olemassaolosta. Virke implikoi samalla, etteivät kaikki metsät ja alueet ole luonnontilaisia, vaan metsänhoidollisina toimenpiteinä ja raaka-aineen keruuna realisoituvan taloudellis-teollisen utilismin vaikutuksen ja toimenpiteiden alla. Esimerkissä 225 mainittu *Sompion virta* viittaa Luirojokeen,

jonka luonnontilaisuutta taloudellinen rationalismi ja utilismi ovat muokanneet perustavanlaatuisella tavalla Urho Kekkosen kansallispuiston eteläpuolella sijaitsevan Lokan tekojärven rakentamisen myötä. Kirjoittaja konstruoi vallitsevan asiantilan keinotekoisena luonnehtimalla Lokan tekojärveä *luonnottomaksi altaaksi*, sillä allas on viittaa suomen kielessä nimenomaan ihmisen aikaansaamaan avonaiseen vesi- tai nestesäiliöön (KS s.v. *allas*). Merkillepantavaa on myös, että kirjoittaja liittää sanan *kita* Lokan tekojärven eteläpuolisiin vesivoimalaitoksiin. Metafora representoikin energiantuotannon sekä luontoa uhkaavana että sitä surutta hyväksi käytettävänä. Myös esimerkki 226 on tulkittavissa alueen ulkopuolisen vesivoimarakentamisen aiheuttamana haittana Urho Kekkosen kansallispuiston vesistöjen kalastolle. Merkintä on kuitenkin eksplisiittisen ihmiskeskeinen, sillä kirjoittaja konstruoi tiettyjen kalalajien paluun alueen vesistöihin toivottavana, koska se tuottaisi mielihyvää ihmiselle, mitä esimerkin translatiivilausekkeella ilmaistaan. Kirjoittajan antroposentrinen asenne kiistääkin *jalommilla kaloilla* tarkoitettujen lajien itseisarvon.

Esimerkki 227 on ote Peuraselän autiotuvan vieraskirjasta, jossa kesällä 2010 käytiin kirjoittajien välistä dialogia autiotuvalle jätetyn A. E. Järvisen novellikokoelman katoamisesta. Kirjoittaja konstruoi ympäristöhuolensa tähän dialogiin osaa ottamalla, sillä kirjailijaa nimitetään *metsätuholaiseksi* ja novellikokoelman katoaminen luonnehdintaan kirjailijan ristiriitaisen henkilöhistorian vuoksi toivottavana asiantilana. Kirjailija-Järvinen tunnetaan luonnonystäväenä ja luonnon esteettisyyden ylistäjänä, mutta kirjailijapersoonan ristiriitaisuus liittyy hänen leipätyöhönsä kovan linjan metsäammattilaisena, joka suunnitteli sodanjälkeisen Suomen suurimmat talousmetsien hakkuut niin kutsutut *Osaran aukeat* mukaan lukien (Holma & Pyykkö 2006: 7). Kirjoittajan epäsuora ympäristöeettinen kannanotto rakentuu kahden ensimmäisen virkkeen varaan. Ensimmäisessä virkkeessä viitataan Järvisen toimiin metsätalouden alalla, ja toisessa virkkeessä kirjan katoaminen konstruoidaan toivottavana asiantilana. *Siiis*-adverbi rakentaa kausaalisen yhteyden näissä virkkeissä kuvattujen asiantilojen välille.

Aineiston lajitason ympäristöhuolta ilmentävät vieraskirjamerkinnot, joissa kirjoittajat representoivat näkemyksensä – taksonomisesti ilmaisten – jonkin lajin, lahon tai luokan elinvoimaisuudesta ja kannanvaihteluista. Laji- ja ekosysteemitason ympäristöhuolet voivat olla kuitenkin limittyneitä, sillä jonkin luokan elinvoimaisuudella voi olla vaikutusta koko ekosysteemin elinvoimaan.

228) -- **Tunturilinnusto kovin köyhää ja jäkäliköt kamalan kalutut.** Kesä etuajassa roimasti, sekä **lintuhiljaisuuden** syy? --
(Jyrkkävaara autiotupa 17.3.2015–10.10.2016: 19.–20.6.2016)

229) Onko tämä **alamittajuttu** tuonut isompia kaloja Nuorttijoelle (=Itäpuoli?)

Hyönteiset vähentyneet!

Jokikalat vähentyneet!

Missä ovat mutukat?

Täällä olevat taimenet ovat sukukypsiä alle 30 senttisinä = tammakoituneet.

--

Mitähän Veli-Venäläinen tekee? Tässä taannoin ilmeistyi jokeen arktista harrria, joka ei kasva yhtä isoksi kuin täkäläinen. Se on vuosien kuluessa sekoittunut täkäläiseen harrriin ja vaikuttaa ettei harrillakaan enää samaa suuruutta kuin ennen.

Joten nakellaan me takaisin pikkukaloja. Minäkin nakkelin niitä takaisin **hyvän joukon toista sataa, joista lähes puolet kuolee, kun olivat nielleet perhon sillä lailla.**

Ps. **Mitä ennen Nuortista puhuttiin**, niin ei sitä mainittu **taimenjokena, vaan lohijokena.**

(Hirvashauta autiotupa 7.7.2010-25.10.2014)

230) Mukava olla täällä taas samoilemassa **pystärin** kanssa. Upeita haukkuja on Anna-koira tehnyt ja riistaakin on pataan saatu. Yksi poikuus on näkynyt (5-6 poikasta ja emo). **Lintukanta on elpymässä katovuosista ihan selvästi mikä on tosi hieno juttu.**

(MANTOSELKÄ AUTIOTUPA 27.3.-2.12.2011: 19.-22.10)

Esimerkissä 228 käytetty *köyhä*-adjektiivi voidaan tulkita joko tuntureilla esiintyvien lintujen kokonaisuutensa pienuutena tai eri lintulajien keskinäisen määrän vähäisyytenä, tai kyse voi olla molemmista asiantiloista. Esimerkissä esiintyvä *lintuhiljaisuus*-sana voi aikaansaada ympäristöliikkeen kirjallisuutta ja historiaa tuntevassa vastaanottajassa intertekstuaalisia kaikuja, sillä Rachel Carsonin (1926) teosta *Silent Spring* (suom. *Äänetön kevät*) pidetään ympäristöliikkeen klassikkona, joka sysäsi liikkeelle ympäristöliikkeen modernien ympäristökysymysten syntyyn. Teoksen nimessä esiintyvä hiljaisuus on nimenomaan lintujen ihmisestä ja yhteiskunnasta johtuvaa poissaoloa. (Lahtinen & Lehtimäki 2008: 7.) Linnustoon liittyvän lajitason huolen lisäksi esimerkissä 228 esitetään huoli porotalouden aiheuttamasta rasitteesta alueen ekologiselle kantokyvyille esittämällä havainto jäkäliköiden elinvoimaisuudesta. Poronhoidon ja poromäärien vaikutus luonnonlaitumille on julkisuudessaakin keskusteltu ongelma (ks. esim. Helsingin Sanomat 2016; Luonnonvarakeskus 2019). Kirjoittaja käyttää *kaluta*-verbistä johdettua TU-partisiippiä luonnehtiakseen jäkäliköiden ei-elinvoimaista tilaa ja implikoidakseen, että syynä tähän on alueella laiduntavan porokarjan suuruus. Asiantilaa intensifoidaan genetiivimuotoisella *kamala*-adjektiivilla.

Esimerkissä 229 esitetään huoli Urho Kekkosen kansallispuiston kaakkoisosassa sijaitsevan Nuorttjoen kalaston elinvoimasta. *Alamittajuttu*-sanalla kirjoittaja viittaa alueella vallitseviin kalastussääntöihin, joilla pyritään turvaamaan joen kalaston elinvoima ja jotka määrittävät, kuinka suuri saaliiksi otetun kalan tulee olla. Kirjoittaja jatkaa kuvaamalla havaintoiaan sekä hyönteisten että tiettyjen kalalajien kantojen heikkenemisestä, ja kuvattujen asiantilojen välille voidaan olettaa vuorovaikutuksellisuutta ja kausaliteettia. Nuorttijoki laskee Suomen ja Venäjän välisen valtakunnanrajan yli itään, ja kirjoittaja jatkaa merkintäänsä konstruoimalla myös venäläisten toimenpiteet relevantteina Nuorttjoen suomenpuolisten osien

elinvoimaisuudelle. Tämä osoittaa kirjoittajan tiedostavan paikallisen ympäristöhuolensa ja jopa valtakunnanrajat ylittävän ympäristöpolitiikan ja institutionaalisten päätösten yhtenäistyneisyyden. Esimerkin loppupuolella kirjoittaja kuvaa noudattaneensa alamittasääntöjä vapauttamalla yli sata pyydystämäänsä alamittaista kalaa. Kirjoittajan näkemyksen mukaan perhokalastus vahingoittaa kaloja kuitenkin siinä määrin, että valtaosa vapautetuista kaloista kuolee, vaikka ne eivät päätyisikään kalansaaliiksi. Tässä kalojen kuolemaan johtavaa kausaliitteitä erittelevässä representaatioissa voi nähdä piirteitä sekä yksilötason, lajitason että ekosysteemitason ympäristöhuolesta: kalastuksella vahingoitettuihin mutta vapautettaviin yksittäisiin kaloihin syntyy henkilökohtainen side, ja kalojen kuolemalla on vaikutusta myös kalalajin paikalliselle elinvoimalle, mikä eittämättä vaikuttaa myös ekosysteemitasolla. Merkinnän päättävä postscriptum-osa on nostalgisävytteinen vertaileva kuvaus Nuorttijoien menneestä olemuksesta suhteessa vallitsevaan: venäläisen vesivoimarakentamisen implikoidaan vaikuttaneen Nuorttijokeen niin perustavanlaatuisesti lohien elinmahdollisuudet tappamalla, ettei jokea voi pitää enää luonnontilaisena (vrt. Kalastajan Savukoski 2019).

Esimerkissä 230 kuvataan suomenpystykorvan (*pystäri*) avulla tapahtuvaa kanalinnunmetsästystä. *Lintukanta* ei tässä yhteydessä viittaa lintuihin yleisesti, vaan pystykorvametsästyksen kohteena olevien metson ja teeren sekä mahdollisesti myös riekon ja pyyn kantoihin. Kirjoittaja vertaa mainittujen riistalintujen elinvoimaisuutta menneeseen, johon viitataan *kato-vuosi*-sanalla. Sanavalinnan voi nähdä paljastavan kirjoittajan kokeman lajitason ympäristöhuolen ihmiskeskeisyyden, sillä yhdessä perusmerkityksessään *kato* viittaa sadon eli jonkin ihmisen ravinnokseen käyttämän tuhoutumiseen (KS s.v. kato). Kyse ei siis ole ensisijaisesti lahon itseisarvon tunnustavasta lajitason ympäristöhuolesta vaan ennemminkin kannanvaihtelun vaikutuksesta ihmisen harrastusmahdollisuuksiin. Kanalintukantojen elpymisen representoidaan esimerkiksi esimerkissä toivottavana asiantilana (*tosi hieno juttu*), minkä voi tulkita olevan parempien metsästysmahdollisuuksien implikaatio. Myös esimerkkiä 229 voi kritisoida samasta näkökulmasta: esimerkistä ei välity kalalajien elinvoimaisuuden itseisarvon tunnustusta, ja ennemminkin siitä syntyy vaikutelma kalastusmahdollisuuksien motivoimasta ympäristöhuolesta.

Esimerkit 229 ja 230 ilmentävät ympäristöhuolen subjektiivisuutta, sillä huolen kohteeseen vaikuttaa vaikuttavan esimerkiksi ihmisen luonnossa harjoittama toiminnan, kiinnostuksen ja luonnontieteellisen tiedon kaltaiset tekijät. Seuraavana analysoitavat esimerkit poikkeavat vieraskirjamerkinnoissa ilmaistun ympäristöhuolen valtavirrasta, sillä niissä voi nähdä ilmentyvän jonkin eläinlajin ihmiselle aiheuttama haitta. Asetelma on käänteinen siinä mielessä, ettei ihminen osoita huoltaan luonnon tai jonkin lajin elinvoimaisuudesta. Ennemmin kyse ihmiskeskeisestä yksilö- tai ekosysteemitason huolesta, joka representoi uhkan kohdistuvan

johonkin, josta ihminen pyrkii hyötymään, mikä osoittaa ympäristöhuolen perusteiden subjektiivisuuden.

231) **Hirvituhoja korjaamassa. Työkalut:** jamaha rissly viissatanen ja seitensatanen ja pari kolmenolla kasia.

(Peuraselkä -2011: 3.10.2010)

232) Yritän hakia **petojen tappamia poroja**, löytyiskö vielä. Hankikelit vähän haittaa ku ei vuota jälkiä. **Pevot ovat tappaneet tänä vuonna liki 300 poroa. Korvaukset tullee jos sattuu vuojen päästä.** – – (Karapulju 10.3.2009-28.7.2016: 23.4.)

Esimerkissä 231 kuvataan kansallispuistossa tapahtuvaa hirvenmetsästystä. Toiminta konstruoidaan metaforisesti *hirvituhojen korjaamisena*, ja samaa käsitteellistä metaforaa hyödyntää myös moottoroitujen maastoajoneuvojen ja hirvikivääreiden nimittäminen *työkaluiksi*. Hirvituhot-sanaa käytetään metsätaloudiskurssissa, sillä hirvet voivat tuottaa taloudellista vahinkoa metsänomistajalle käyttämällä ravinnokseen nuoria taimikoita (ks. esim. Maaseudun tulevaisuus 2017), ja metsänomistajien on mahdollista saada korvausta hirvien aiheuttamista vahingoista (ks. esim. Metsäkeskus 2018). Yhdyssanan edusosa viittaa siis tuhon tai vahingon aiheuttajaan, eikä kyse ole eläimelle koituneesta vahingosta. Näin ollen *hirvituhot*-sana ei paljasta, mikä on hirvien aiheuttamana kärsinyt tilanmuutoksen, joka kuitenkin vahinkona ja vauriona representoidaan. Koska Urho Kekkosen kansallispuisto on suojelukohde, eivätkä sen metsät näin ollen ole yksityisesti omistettuja tai valtion harjoittaman metsätaloudellisen suunnittelun piirissä, on konstruktiolle vaikea löytää perusteita. Kirjoittajaa voi toki ohjata huoli siitä, millaista vahinkoa hirvet voivat saada aikaan kansallispuiston nuorelle puustolle, mutta tästä huolimatta metafora edustaa ihmiskeskeistä ympäristöhuolta, jonka perusteet ovat subjektiiviset ja luonnossa tapahtuvan harrastustoiminnan ohjaamat.

Esimerkki 232 on poronhoitajan kirjoittama merkintä, jossa selostetaan, kuinka petoeläimet ovat tappaneet porokarjaa kansallispuistossa. Tapetuista poroista maksetaan poronhoitajille korvaus (ks. esim. Maaseudun tulevaisuus 2018), mistä syystä kirjoittaja on liikkeellä kuolleita poroja löytääkseen. Suurpetojen poroelinkeinolle tuottama vahinko representoidaan esimerkissä varsin neutraalisti ja asennoitumista osoittamatta. Subjektiivisen ympäristöhuolen implikaatiot rakentuvatkin esimerkin viimeisen virkkeen varaan, jossa kirjoittaja käyttää *sattua*-modaaliverbiä representoidessaan petovahinkokorvauksiin liittyvää epävarmuutta. Siinä missä monien luonnossaliikkujien voi olettaa iloitsevan petoeläinten elinvoimaisuutena realisoituvasta luonnon monimuotoisuudesta, osoittaa esimerkki, että poronhoitajien ammattikunnalle petoeläimet voivat olla ympäristöhuolen aihe.

Aineistossa on muutama vieraskirjamerkintä, joiden voi nähdä ilmentävän yksilötason ympäristöhuolta siinä mielessä, että kirjoittajat representoivat niissä huolensa yksittäisen eläinyksilön hyvinvoinnista.

233) – – **Riekk**o on edelleen tuvan alla. **Miksei se lentänyt? Onko luut poikki? Ei sitä voi kitumaan jättää, jos luut on poikki...** Saatiin perho vavalla, siimalenkillä riekko pois ja tutkittavaksi. **Onneksi ei siivet olleet ainakaan poikki** ja muutenkin lintu tuntui olevan **voimissaan** joten päästimme sen takaisin huilaamaan tuvan alle. **Toivottavasti** se pääsee jatkamaan reissujaan kunhan on huilannut.
(Porttikoski 2014-2015: 23.7.)

234) – – Kuukkeli tarttui perhoon **onneks** saatiin irti ja lintu **pääsi vapaaksi**.
(Kärekeoja -2012: 10.–11.6.11)

Esimerkki 233 on jakso vieraskirjamerkinnästä, jossa kuvataan tapahtumasarjaa, jossa riekko oli lentänyt Porttikosken autiotuvan ikkunaan. Tapahtuman aiheuttaman stressin tai fyysisen vamman seurauksena riekko oli hakeutunut autiotuvan alle ilmeisesti toipumaan. Esimerkin haku- ja vaihtoehtokysymyksen funktiona ei ole kysyminen, vaan ennemminkin niiden avulla ilmaistaan huolehtivaa ja myötätuntoista asennoitumista. Kysymyslauseita seuraavassa virkkeessä spekuloidaan linnun kärsimysten minimoimisella, sillä *jättää kitumaan* -verbikonstruktio merkitsee hidasta riutumista ja kärsimyksen jatkumista. Kirjoittajat jatkavat selostuksella riekon fyysisestä kunnosta, ja *onneksi*- ja *toivottavasti*-adverbit ilmentävät kirjoittajien tuntevaa myötätuntoista ja huolehtivaa asennoitumista riekkoa kohtaan. Esimerkissä 234 kuvataan luonnonvaraisen linnun tarttuneen kalastusvälineeseen. Tässäkin esimerkissä käytetään *onneksi*-adverbia, joka ilmentää samalla sekä tarttumisen epätoivottuutta että linnun vapautumisen toivottuutta.

Huolidiskurssia ilmentävien vieraskirjamerkintöjen analyysi osoittaa, että vieraskirjamerkinnöissä ilmaistu ympäristöhuoli on tyypillisesti paikallista huolta retkeilyalueen puhtaudesta. Kirjoittajat perustelevat vain harvoin, mistä tällainen huoli kumpuaa. Luontevin selitysmalli roskaamisen epätoivottuudelle on kuitenkin roskien aiheuttama esteettinen haitta: maastoon jätetyt roskat vähentävät ihmisen mahdollisuutta miellyttävään luontokokemukseen. Yhdessäkään aineiston vieraskirjamerkinnässä roskien ei suoraan ilmaista olevan uhka paikallisluonnon eläimistölle tai kasvistolle. Myöskään ei-organisen materiaalin päätymistä luonnon aineelliseen kiertokulkuun ei representoida uhkana luonnon prosesseille. Näin ollen luonnon esteettinen huomioonottaminen on ihmiskeskeistä eikä niinkään luontokeskeistä: roskaamista ei pyritä ainakaan ensisijaisesti välttämään luonnon itsensä vuoksi, vaan syyt ovat lähtöisin ihmisen kokemusmaailmasta (vrt. Vilka 1998: 41–42). Roskaamisen ohella vieraskirjamerkinnöissä ilmaistaan ympäristöhuolta siten, että ihminen tai teollinen yhteiskunta konstruoidaan

paikallisluntoa uhkaavina (esim. vesivoimarakentaminen, porotalous). Tällaiset representatiot voi nähdä selkeimmin ekosysteemistason ympäristöhuolena. Myös ekosysteemitason ympäristöhuolta ilmaisevia vieraskirjamerkintöjä vaivaa perusteiden puute, mutta joistain merkinnöistä on tulkittavissa huolen ihmiskeskeisyys, jolloin esimerkiksi luonnontilaisuus on ensisijaisesti ihmistä miellyttävä arvo. Myös lajitason ympäristöhuolta ilmaistaan vieraskirjamerkinnoissä, ja huomionarvoista on, että usein lajitason ympäristöhuolta ei kanneta lajien itsensä vuoksi, vaan huolen juurisytyt ovat ihmiskeskeiset ja useimmiten kansallispuistossa harjoitetun harrastustoiminnan määrittämät.

6 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkielman tavoite on ollut selvittää kriittisen diskurssianalyysin ja kriittisen ekolinguistiikan teoreettisiin viitekehyksiin sekä muuhun lähdekirjallisuuteen tukeutuen, millaisin diskurssein vieraskirjamerkintöjen luontorepresentaatiot tuotetaan. Lisäksi vieraskirjamerkintöjen analyysi on fokusoitunut luonnon ja ihmisen tai luonnon ja kulttuurin suhteen tarkasteluun sekä representaatioiden kielellisen rakentumisen ekologisen kestävyuden arvioimiseen. Osana huolidiskurssin analyysia on lisäksi eritelty vieraskirjamerkinnöissä esiintyvän ympäristöhuolen ja luonnon eettisen huomioonottamisen laatua.

Aineiston analyysin pohjalta tekemiäni päätelmien pohjalta Urho Kekkosen kansallispuiston autiotupien vieraskirjamerkintöjen luontorepresentaatiot ovat viiden diskurssin tuottamia. Diskurssintutkimuksen perusajatuksia on, että kielenkäyttötilanne kuin myös laajempi yhteiskunnallinen konteksti vaikuttavat siihen, miten kieltä on mahdollista ja suotavaa käyttää (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 49). Vieraskirjamerkintöjä tuottaessaan ihmiset ovat etäällä urbaanista elämänpiiristä, ja tilannekontekstia määrittävänä toimintana on käsitettävä erämaavaeltaminen tai laajemmin ymmärrettynä luonnossaliikkuminen. Lisäksi huomioon on otettava esimerkiksi sellaiset diskurssikäytäntöön liittyvät tekijät kuin vieraskirjamerkinnän kommunikatiivinen yksisuuntaisuus sekä diskurssiyhteisön ei-hierarkkisuus ja avoimuus. Nämä tekijät vaikuttavat eittämättä siihen, millaisiksi vieraskirjamerkinnöissä konstruoidut luontokäsitykset ja -suhteet sekä ihmiskuvat muodostuvat. Vieraskirjamerkintöjen pohjalta ei tule tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä kirjoittajien luontosuhteista ja -asenteista yleisesti, eikä se tämän tutkielman tavoite olekaan. Jossain toisessa ympäristössä ja osana jotain muuta toimintaa, myös käytetyt luontodiskurssit ja niiden tuottamat representaatiot olisivat oletettavasti toisenlaisia kielenkäyttötilanteen kontekstuaalisista tekijöistä ja hallitsevista luontosuhteista johtuen. Tekstilajista johtuen tämän tutkielman otantaa voi pitää laajana, vaikka aineistoon on varmasti päätenyt joiltain yksittäisiltä kirjoittajilta kaksi tai mahdollisesti useampikin merkintä. Otannan laajuus lisää tutkielman validiteettia, ja tältä pohjalta uskallan väittää, että esittelemäni viisi diskurssia tuottavat valtaosan autiotupien vieraskirjamerkintöjen luontorepresentaatioista ainakin Urho Kekkosen kansallispuiston kaltaisilla luontokohteiksi miellettyillä alueilla.

Luonto irtiottona -diskurssin on pohjavireeltään kontrastiivinen, sillä sen tuottamissa vieraskirjamerkinnöissä luonto ja kulttuuri konstruoidaan toisilleen vastakohtaisina. Diskurssin taustalle voidaan hahmottaa ainakin virkistykseellinen ja terapeuttinen luontosuhde (vrt. Vilkkä 1998: 39–40), ja diskurssin luonto näyttäytyy tilana tai paikkana, jonka on oltava kyllin etäällä modernista elämänpiiristä. Diskurssin representoimat luontokokemukset edellyttävät kyllin

luonnontilaisen luonnon olemassaoloa, sillä luonnossa liikkueensa ihminen pyrkii irrottautumaan kulttuurisesta, eikä ihmisen intressi ole ottaa luontoa haltuun tai kilpailla sen kanssa. Varovaista ekokritiikkiä voi kuitenkin esittää diskurssin tavasta määritellä luonto kulttuurin kautta siinä mielessä, että luonto tulee määritellyksi kulttuurin piiriin kuuluvien asioiden ja ilmiöiden poissaolona. Juuri kontrastiivisen pohjavireensä vuoksi diskurssi tuleekin uusintaneeksi luonnon ja kulttuurin dualismia.

Koetteleva luonto -diskurssi representoi luonnon dynaamisena ja varioivana, ja luonnon haasteellisuus on tyypillisesti olosuhteista, välimatkoista tai ei-inhimillisistä eläimistä johtuvaa koettelevuutta. Diskurssin ihminen on määrätietoinen ja tavoitteellinen luonnossaliikkuja. Koetteleva luonto -diskurssi voikin representoida luonnon ja ihmisen suhteen kilpailuasetelmana tai voimakkaimmillaan jopa sotatilana. Luonnon ja ihmisen dualismia vahvistavat ja uusintavat myös diskurssille ominaiset transitiiviset rakenteet, jotka asemoivat luonnon objektiasemaan. Tällaisista valinnoista selkein on vieraskirjadiskurssissa taajaan käytetty *valloittaa*-verbi. Diskurssia voi kritisoida myös antroposentrisyydestä, sillä luontoa ja sen ilmiöitä arvotetaan epäsuorasti mutta selkeän ihmiskeskeisin kriteerein, jotka määrittävät sen mukaan, kuinka suosiolinen luonto ihmisen toimintaa ajatellen kulloinkin on. Joissakin koetteleva luonto -diskurssin tuottamissa vieraskirjamerkinnöissä on merkkejä lajisorrosta, jonka kriteerit ovat niin ikään ihmiskeskeiset: suhtautuminen tiettyihin lajeihin, joiden kanssa ihminen on luonnossa liikkueensa vuorovaikutuksessa, voi olla jopa avoimen vihamielistä.

Elämyksellinen luonto -diskurssi representoi luonnossaliikkujan vastaanottavaisena havainnoijana, joka poimii luonnosta merkityksellisiä asioita ja ilmiöitä usein tekemiään havainnoja arvottaen. Diskurssia voikin kritisoida sen tuottamista avoimen arvottavista luontorepresentaatioista. Arvioinnin perusteita ja kriteereitä ei tuoda ilmi, ja niiden voi olettaa olevan sekä kulttuurisesti määriteltyjä että ihmiskeskeisiä. Elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamien vieraskirjamerkintöjen voi nähdä pelkistävän niin luontoa, sen ilmiöitä kuin luontokokemustakin. Antropomorfiset ja personifioivat metaforat osoittavat mielikuvituksen ja assosiaation kulluvan diskurssin representationaalisten keinojen valikoimaan, mikä toisaalta lähentää ihmistä luontoon kuitenkin tekemättä oikeutta luonnolle sellaisena kuin se on. Diskurssin tuottamat vieraskirjamerkinnät pelkistävät luontokokemusta siinä mielessä, että visuaalis-esteettisen luontokokemuksen kuvaus korostuu muiden aistien kautta koetun jäädessä pääasiassa huomiotta. Ekokritiikkiä voi esittää myös joidenkin diskurssin tuottamien merkintöjen ihmistä luonnosta etäännyttävien valintojen johdosta. Intransitiiviset näköhavaintoa konstruoivat verbit ja luonnon näytöksellisyyttä implikoivat valinnat irrottavat ihmisen hieman paradoksaalisesti muusta ympäristöstä, jossa hän havaintonsa on tehnyt ja jossa hän vieraskirjamerkinnän tuottaa.

Ylevä luonto -diskurssia voi pitää tämän tutkielman aineistossa esiintyvistä diskursseista vähiten ihmiskeskeisenä. Diskurssi tuottaa vieraskirjoihin merkintöjä, joissa luonto representoidaan suurena, ikaikaisena ja kunnioitusta herättävänä. Tätä kautta luontoa ikään kuin pyhitetään. Samalla ihminen representoidaan tai vähintäänkin representoituu pienenä, hauraana ja tilapäisenä olentona suhteessa ikaikaiseen ja pyhään luontoon. Tämä osoittaa yksilö- ja ihmiskeskeisyyden heikentyvän sellaisina hetkinä, joina diskurssi on aktiivinen. Yhdeksi diskurssin taustalla vaikuttavista luontosuhteista voidaan hahmottaa uskonnollinen luontosuhde, sillä sille ominaista on juuri luonnossa ilmenevän pyhyiden kokemisen lisäksi ykseyden tunne (Vilka 1998: 39–40), jota joissain diskurssin tuottamista vieraskirjamerkinnöistä kuvataan. Huolidiskurssin ohella ylevä luonto -diskurssi on vähemmän tuottava suhteessa muihin tässä tutkielmassa kuvattuihin diskursseihin, mitä selittänee luontevimmin se, että diskurssin voi olettaa edellyttävän syvää luontoyhteyden kokemusta aktivoituakseen. Diskurssin tuottamat luontokokemuksen kuvaukset muistuttavat Pietarisen (1987: 327–328) kuvausta mystismistä yhtenä ihmisen perusasenteena luontoon. Mystismiä luontoon kohdistuvana asenteena määrittävät juuri ihmisen ja luonnon ykseys sekä pyhyys ja syvä kunnioitus. Pietarinen (mp.) katsoo mystismin olevan sopivaa vastapainoa kaikenlaiselle hegemoniselle utilitarismille, mutta tunneperäisyydessään ja ei-rationaalisuudessaan mystismin ei voi katsoa tarjoavan ratkaisuja luonnon ja ihmisen suhteeseen liittyviin ongelmiin. Ylevä luonto -diskurssin tuottamissa vieraskirjamerkinnöissä ykseys näyttäytyykin henkisenä ja emotionaalisenä kokemuksena, eikä niinkään oivalluksena ihmisen ja luonnon aineellisen perustan ykseydestä. Tämä tarjoaa kenties ainoan mahdollisuuden esittää ekokritiikkiä diskurssille, jonka ekologiseksi ansioksi ihmiskeskeisyyden systemaattinen purkaminen lukeutuu.

Huolidiskurssi tuottaa vieraskirjoihin merkintöjä, joissa kirjoittajat ilmaisevat huolensa luonnon ja ympäristön tilasta. Huoli on poikkeuksetta jollain tavalla yhteydessä kansallispuistossa havaittuun ja koettuun, eikä vieraskirja selvästikään ole alusta ilmaista huolta ilmastonmuutoksen kaltaisista globaaleista ympäristöongelmista. Vieraskirjamerkintöjen ympäristöhuolta voikin tyypillisimmillään luonnehtia paikallisesti heränneeksi ekosysteemitason huoleksi suojelualan puhtaudesta ja luonnontilaisuudesta. Paikallisluontoa uhkaavina asioina representoidaan muiden luonnossaliikkujien välinpitämättömyyden ohella ympäröivän yhteiskunnan utilitarismi, jonka toteutuneet tai hypoteettiset vaikutukset voivat ulottua myös Urho Kekkosen kansallispuiston kaltaiselle suojelualueelle. Ekokriittisesti huomionarvoista on, että suurinta osaa huolidiskurssin tuottamista vieraskirjamerkinnöistä vaikuttaa ohjaavan ihmiskeskeisyys: esimerkiksi roskaamista ei representoida niinkään uhkana luonnolle, vaan ennemminkin merkinnöistä välittyvä käsitys siitä, että roskaaminen koetaan esteettisenä haittana ja täten

ihmisen luontokokemusta heikentävänä ilmiönä. Voi myös olla, että roskaisuus pilaa luontokokemusta symboloimalla ihmisen laajempaa välinpitämättömyyttä suhtautumista luontoon ja muistuttamalla näin laajemmista ympäristöongelmista. Lajitason huolta ilmaisevissa merkinnöissä kirjoittajien harjoittama harrastustoiminta voi määrittää huolen kohteen, jolloin ympäristöhuolen perusteet näyttäytyvät sekä ihmiskeskeisinä että subjektiivisina. Näin ollen huolidiskurssin taustalla vaikuttaa vaikuttavan ennemminkin humanistinen kuin biologinen tai tieteellinen luontosuhde (vrt. Vilka 1998: 39–40). Johtopäätökseni vieraskirjamerkinnöissä ilmaistun ympäristöhuolen ihmiskeskeisyydestä on perusteltu yleistys siinä mielessä, että suurin osa huolidiskurssin tuottamista merkinnöistä mahdollistavat tällaisen tulkinnan.

Ekokriittisesti orientoituneessa kriittisessä diskurssintutkimuksessa diskursseja tulee arvioida niiden ekologisuuden mukaan. Diskurssi voi olla ekologisesti tuhoisa tai suotuisa, minkä lisäksi näiden väliin voidaan sijoittaa sellaiset diskurssit, jotka pintapuolisesti tarkasteltuna vaikuttavat ei-ristiriitaisilta suhteessa ekologisiin periaatteisiin mutta joiden ristiriidat ekokriittinen analyysi tekee näkyväksi. (Stibbe 2014: 121–123; Stibbe 2015: 24–33.) Yhtäkään tässä tutkielmassa esitellyistä viidestä diskurssista ei voi pitää ekologisesti tuhoisana tai kestävämmänä, sillä diskurssien voi nähdä heijastelevan sellaisia luontosuhteita ja luonnon kokemisen tapoja, jotka eivät uhkaa jonkin alueen luonnontilaisuutta tai Urho Kekkosen kansallispuiston kaltaisen suojelualueen olemassaoloa. Vilkan (2003: 137) mukaan luontoon liitetyt ihmiskeskeiset arvot voivat olla sopusoinnussa luonnon itseisarvon ja olemassaolon kanssa, mikäli kyse on esimerkiksi esteettisestä tai virkistyksestä arvosta. Ihmisellä on kuitenkin taipumus antaa luonnolle arvoa eri perustein kuin luonnon voisi kuvitella tekevän. Esimerkiksi lajiestetiikkaan perustuva eliöiden arvottaminen ei ole yhdenmukaista luonnon ekologisen arvon kanssa. (Niemelä 2000: 218–219.) Arvottamisen perusteet voivat olla myös kohteen hedonistisen miellyttävyyden määrittämät (Vilka 1998: 146). Vieraskirjamerkintöjen luonnon arvottamisen perusteet näyttäytyvätkin miltei systemaattisesti virkistyksekkäinä, esteettisinä ja hedonistisina. Näin ollen kyse on ihmiskeskeisestä arvottamisesta ja välinearvoista, mikä tekee diskursseista ambivalentteja ja jossain määrin ristiriitaisia suhteessa ekologiseen suotuisuuteen. Ylevä luonto-diskurssin voi kuitenkin nähdä poikkeavan neljästä diskurssista, sillä useat sen tuottamat luontorepresentaatiot heijastelevat käsitystä luonnon itseisarvoisuudesta. Ylevä luonto -diskurssi onkin ekologisesti suotuisin ja kestävin autiotupien vieraskirjamerkintöjä tuottava diskurssi.

Luonnon itseisarvoisuuden peräänkuuluttamisen ohella toinen keskeinen syväekologian tavoite on haastaa inhimillisen ja ei-inhimillisen välistä erontekoa (Garrard 2012:14). Yksi tämän tutkielman taustaolettamuksista oli, että tilannekontekstuaalisista tekijöistä johtuen vieraskirjamerkintöjen tuottajat nauttivat jonkinlaisesta lisääntyneestä luontotietoisuudesta

tai -yhteydestä. Mikäli näin on, se harvoin realisoituu sellaisina vieraskirjamerkintöinä, jotka eivät uusinna ihmisen ja luonnon välistä dualismia. Mikäli jotkin ylevä luonto -diskurssin tuottamat vieraskirjamerkinnät jätetään huomiotta, luonto erotetaan ja etäännytetään ihmisestä monin kielellisin keinoin. Stibben (2015: 6) mukaan ihmisen ja luonnon erillisuus on fundamentaali ja laajalle levinnyt mentaalinen malli, joka vaikuttaa viime kädessä siihen, kuinka kulttuurit kohtelevat niitä ylläpitäviä ekosysteemejä. Tämä tutkielma vahvistaa näkemystä luonnon ja kulttuurin oppositiosta perustavanlaatuisena ajattelua ohjaavana dikotomiana, sillä valtaosa aineiston vieraskirjamerkinnöistä representoi ihmisen luonnosta erillisenä huolimatta siitä, että kirjoittajat tuottavat tekstinsä luonnoksi mielletyissä materiaalisessa ympäristössä. Toisaalta kyse voi olla konventionaalituneesta kielenkäytöstä, ja mieleen tulee väistämättä luvussa 3.4 esitetty Schultzin (1992: 109) väittämä siitä, että jopa luonnonsuojelijat käyttävät kieltä ekologisesti kestävämmällä tavalla pitäen kielellisiä valintoja triviaalina seikkana. Goatly (2017: 228) puolestaan toteaa, että vain kaikista valistuneimmat ihmiset voivat vastustaa kielenkäyttöön rakentuneita ja kielenkäytön kautta uusintuvia ideologioita, joita antroposentrismi ja ihmisen luontoon kohdistama dominanssi pitkälti määrittävät.

Arvioin esittämäni diskurssijaon uskottavaksi, sillä luonnossaliikkuessani olen havainnut sekä henkilökohtaisen reflektion keinoin kuin myös muista luonnossaliikkuista havaintoja tekemällä, että tietyt luonnon aspektit ovat tiettyinä hetkinä ja tietyissä yhteyksissä toisia hallitsevampia. Se, millaisia merkityksiä ja arvoja luonnolle kulloinkin annetaan, on yhteydessä luonnossa tapahtuvaan toimintaan, alueeseen ja vallitseviin olosuhteisiin sekä subjektiivisiin käsityksiin ja kokemuksiin. Aineistosta löytämäni diskurssit eivät ole toisiaan poissulkevia, ja aineistossa onkin sellaisia vieraskirjamerkintöjä, joissa on piirteitä kahdesta tai jopa kolmesta tässä tutkielmassa esitellystä diskurssista. Ilmiöstä käytetään termiä diskurssien sekoittuminen, joka voi olla selkeärajaista tai limittyneitä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 130). Tekstinulkoisesta näkökulmasta huomionarvoista on, kuinka huippukokemukset, joita joissain ylevä luonto -diskurssin tuottamissa jaksoissa kuvataan, ovat usein luonnossa koetun esteettisen kokemuksen aikaansaamia (McDonald ym. 2009: 376–377). Yksittäinen vieraskirjamerkintä voikin sisältää sekä elämyksellinen luonto -diskurssin että ylevä luonto -diskurssin tuottamia aineksia toisiinsa limittyneinä. Diskurssien sekoittumisen ohella tahdon tuoda esiin havaintoni diskurssien välisestä rajankäynnistä. Huolidiskurssin ja luonto irtiottona -diskurssin rajankäyntiä ilmentävät sellaiset merkinnät, joissa luontoon lisätyt rakennelmat, muiden vaeltajien lumeen piirtämät jäljet tai vaikkapa kanssavaeltajien tuottama melusaaste konstruoidaan ei-toivottuina. Luonto irtiottona -diskurssissa tällaiset havainnot representoidaan luonnon autenttisuutta uhkaavina, mutta niissä voi nähdä piirteitä myös ympäristöhuolesta, vaikka huolen laukaisija ei

suoranaisen ekologinen uhka olisikaan. Koetteleva luonto -diskurssin ja elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamia piirteitä voi tavata jopa yksittäisestä virkkeestä, mikäli jokin elämys konstruoidaan sen edellyttämän vaivan arvoisena.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen viitaten katson tutkimuksen vastaavan kattavasti siihen, millaisin diskurssein autiotupien vieraskirjamerkintöjen luontorepresentaatiot tuotetaan. Toinen tutkimuskysymykseni edustaa ekolinguivististä lähestymistapaa ohjatessaan kiinnittämään huomiota sekä ihmisen ja luonnon suhteen representaatioihin että näiden representaatioiden ekologiseen kestävyYTEEN. Katson onnistuneeni vastaamaan myös tähän tutkimusongelmaan, sillä tässä tutkielmassa esitellyt diskurssit eroavat toisistaan usein juurikin siinä, miten ne representoivat ihmisen ja luonnon tai kulttuurin ja luonnon suhteet, minkä pohjalta on ollut mahdollista tehdä päätelmiä diskurssien ekologisesta kestävyTYdestä. Lähinnä analysoimastani tekstilajista johtuen havaintojen liittäminen muuhun kriittistä ekolinguivistiikkaa edustavaan tutkimukseen oli tutkielmaa tehdessä kuitenkin hieman haastavaa, sillä suuri osa ekokriittisestä kielentutkimuksesta fokuSOITUU teksteihin, jotka liittyvät jollain tavalla luonnonvaroihin, luonnon hyväksikäyttöön tai markkinointiin. Tästä huolimatta kriittisen ekolinguivistiikan voi todeta olleen toimiva kysymyksenasettelua ja analyysia ohjaava viitekehys. Kolmas tutkimuskysymykseni on ohjannut tarkastelemaan vieraskirjamerkinnöissä ilmaistun ympäristöhuolen laatua, ja huolidiskurssin analyysin myötä tutkielmassa päästiin käsiksi myös vieraskirjamerkintöjen ympäristöhuolen piirteisiin ja kysymykseen sen perusteista. Linguivistisesti orientoituudessa diskurssianalyySissa kielitieteellisen analyysin keinoin tuotettu tieto tulee liittää aiempaan tutkimukseen ja yhteiskunnallisiin teorioihin (Pietikäinen 2000: 193). Olen onnistunut vertaamaan ja liittämään havaintojani varsin relevanttiin aiempaan tutkimukseen, vaikka taustakirjallisuutta voisikin lukea aina enemmän ja enemmän.

Aineistoon liittyen todettakoon, että jälkeempäin ajatellen 18 vieraskirjan sijaan aavistuksen pienempi määrä vieraskirjoja olisi voinut riittää aineistolähteiksi, joiden pohjalta tutkielman aineiston koostin. Tämä määrä ei kuitenkaan olisi voinut olla pienempi kuin 15, sillä tavoitteenani on ollut tarkastella luontodiskursseja maantieteellisesti laajan Urho Kekkosen kansallispuiston autiotupien vieraskirjoissa yleisesti. Kansallispuiston autiotupaverkosto käsittää 30 autiotupaa (Metsähallitus 2018d), joten tässä tutkielmassa onkin analysoitu vieraskirjamerkintöjä useimmilta kansallispuiston autiotuvilta. Näin ollen mahdolliset käyttäjäkuntoaiset erot kansallispuiston eri osien ja yksittäisten autiotupien välillä ovat heijastuneet aineistoon. Otanta on laaja myös siinä mielessä, että lukumääräisesti suuri kirjoittajien joukko on tuottanut tässä tutkielmassa analysoidut 501 vieraskirjamerkintää tai vieraskirjamerkintäjaksoa. Olen jättänyt kirjoittajien nimet systemaattisesti vaille huomiota, mutta arvioin kirjoittajien tai

kirjoittajajoukkojen lukumäärän olevan reilut 400. Katson laajan kirjoittajajoukon lisäävän tutkimuksen validiteettia, sillä monet erilaiset luontokäsitykset ja -kokemukset ovat tulleet analysoiduiksi.

Autiotupien vieraskirjamerkintöjä käsitelleen toimeksiantotutkimuksen toimittanut Haanpää (2010: 58) katsoo vieraskirjamerkinnöissä kuvattavan luonnossaliikkujan ja luonnon yhteenkuuluvuutta, ihmisen riippuvuutta luonnosta, luonnossaliikkumisen vaativuutta sekä toiminnan sosiaalista ulottuvuutta. Tutkielmani kysymyksenasettelusta johtuen en kiinnittänyt juurikaan huomiota erämaavaeltamisen sosiaaliseen puoleen, mutta tutkielmani tukee Haanpään (mp.) näkemystä muista vieraskirjamerkinnöissä toistuvista sisällöllisistä teemoista: esimerkiksi luonto irtiottona -diskurssin yhteydessä kuvatut luontoyhteyden katkeamisen aiheuttamat eroahdistuksen kuvaukset voi tulkita osoituksena luontoriippuvuudesta. Kansantieteen pro gradu -tutkielmassaan retkikohteiden vieraskirjamerkintöjä analysoinut Sokka (2006: 50–51) korostaa kulttuuristen odotusarvojen ja suomalaisen kokemus- ja arvopohjan merkitystä luontokokemuksessa. Sokka (mp.) katsoo vieraskirjamerkinnöissä kuvattujen luontokokemusten vaikuttavan siinä määrin vakiintuneilta, että hän pyrkii luomaan kuvaa nykysuomalaisesta luonnossaliikkujasta. Mikäli näkökulmaa peilaa tämän tutkielman tuloksiin, kulttuuristen odotusarvojen merkitystä ei käy kiistäminen, ja sen voi nähdä ilmenevän erityisesti elämyksellinen luonto -diskurssin tuottamissa vieraskirjamerkinnöissä, joiden olen todennut pelkistävän luontokokemusta ja joita analysoidessa syntyy vaikutelma siitä, että kirjoittajat kiinnittävät huomiota hyvin samankaltaisiin asioihin ja ilmiöihin. Tämän tutkielman aineiston ja sen pohjalta tunnistettujen diskurssien pohjalta olisi kuitenkin kyseenalaista pyrkiä kuvaamaan luonnossaliikkujan tai vieraskirjaan kirjoittajan prototyyppiä, sillä vaikeivat diskurssit toisiaan poissulkevia olekaan, niiden taustalle voidaan hahmottaa hyvin subjektiivisia luonnon kokemisen tapoja: esimerkiksi pyhä luonto -diskurssin tuottaman vieraskirjamerkinnän kirjoittajan voi olettaa liikkuvan luonnossa hyvin erilaisella asenteella kuin vaikkapa koetteleva luonto -diskurssin tuottamien valloituskertomusten kirjoittajan.

Jatkotutkimusideoita ajatellen autiotupien vieraskirjat ovat monipuolinen ja kattava aineistolaji erilaisten luontoa, luontosuhteita ja -kokemuksia sekä luonnossaliikkumista koskevien kysymysten analysointiin. Arkistoituja vieraskirjoja on suuri määrä, ja ainakin tämän tutkielman aineistonkeruu osoitti, että Metsähallitus suhtautuu myötämielisesti arkistoimiensa vieraskirjojen tutkimuskäyttöön. Tutkimuksen tavoitteista riippuen aineistoa voi rajata esimerkiksi sen mukaan, halutaanko tarkastella päiväretkikohteissa vai syvällä erämaassa kirjoitettuja merkintöjä. Vieraskirja on myös paikallisesti määritelty, mikä mahdollistaa tekstin ja tietyn materiaalsen ympäristön peilaamisen toisiinsa.

Kielitieteellistä jatkotutkimusta ajatellen vieraskirjamerkinnoissa on paljon deskriptiivistä ainesta, jota voisi analysoida aistihavainnon kielellisen konstruoinnin näkökulmasta. Laajempaan aineistoon tukeutuen tutkija voisi keskittyä esimerkiksi näköhavaintoa konstruoivien kielellisten valintojen analyysiin. Aineiston koostaminen tosin vaatisi useiden käsinkirjoitettujen vieraskirjojen läpikäyntiä, jotta tutkija saisi aineistoa riittävästi kokoon. Koska autiotuvan vieraskirjamerkintä on löyhästi säädelty ja normitettu tekstilaji, tutkija voisi tarttua tekstilajianalyysin haasteeseen ja yrittää määritellä, millainen tekstilaji heterogeenisen kirjoittajajoukon tuottama autiotuvan vieraskirjamerkintä oikeastaan on. Ekologivistisesti orientoitunut vieraskirjamerkintöihin suuntautuva jatkotutkimus voisi fokuoittaa esimerkiksi siihen, millaisia suomen kielelle ominaiset epäekologiseksi tulkittavat kielenpiirteet ovat, tai millaisin kielellisin rakentein luonto ja ihminen erotetaan toisistaan. Tällaiseen tutkimukseen vieraskirjamerkinntä tarjoavat soveltuvan aineiston, sillä vieraskirjamerkintöjä tuottaessaan ihminen on luonnoksi miellettyssä materiaalisessa ympäristössä, mistä huolimatta – kuten tämä tutkielma on osoittanut – hän pyrkii usein asettamaan luonnon objektiksi tai vähintäänkin erottamaan itsensä siitä.

LÄHTEET

- Adami, Valentina 2013: Culture, Language and Environmental Rights: The Anthropocentrism of English – *Pólemos*, 2013 (2) s. 335–355.
- Ahonkallio, Salla & Piirainen, Elena 2004: *Neljä vuodenaikaa Urho Kekkosen kansallispuistossa – turistiset vuodet Muorrakkavaaran autiotuvassa*. Pro Gradu. Lapin yliopiston Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.
- Alexander, Richard & Stibbe, Arran 2014: From the analysis of ecological discourse to the ecological analysis of discourse. – *Language Sciences* 2014 (41A) s. 104–110.
- Allén, Piia 2002: *Autiotuoppien vieraskirjojen kertomaa. Tutkielma eräretkeilystä Urho Kekkosen kansallispuistossa*. – Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos.
- Blommaert, Jan 2005: *Discourse: Key Topics in Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Carson, Rachel 1962: *Silent Spring*. Lontoo: Hamish Hamilton.
- Chawla, Saroj 2001: Linguistic and Philosophical Roots of our Environmental Crisis. – Fill, Alwin & Mühlhäuser, Peter (toim.): *The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology, and Environment*. s. 115–123. Lontoo: Continuum.
- Chen, Sibö 2016: Language and ecology: A content analysis of ecolinguistics as an emerging research field. – *Ampersand* 2016 (1). s. 108–116.
- Eerola, Liisa & Sorri, Jussi 2010: Sanoista teoiksi – vieraskirjamerkinnot palautejärjestelmänä tuotekehityksen ja markkinoinnin suunnittelussa. – Haanpää, Minni & Rantala, Outi (toim.): *Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – Ulkomaalaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa*. s. 46–57. Metsähallitus.
- Fairclough, Norman 1992: *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- 1997: *Miten media puhuu?* Tampere: Vastapaino.
- 2003: *Analysing discourse: textual analysis for social research*. Lontoo: Routledge.
- Fairclough, Norman, Muldering, Jane & Wodak, Ruth 2011: Critical Discourse Analysis. – van Dijk, Teun A. (toim.): *Discourse Studies – A Multidisciplinary Introduction*. s. 357–378. Lontoo: Sage.
- Fill, Alwin & Mühlhäuser, Peter 2001: Introduction. – Fill, Alwin & Mühlhäuser, Peter (toim.): *The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology, and Environment*. s.1–12. Lontoo: Continuum.
- Fill, Alwin F. & Penz, Hermine 2017: Ecolinguistics in the 21st century – New Orientations and Future Directions. – Fill, Alwin F. ; Penz, Hermine (toim.): *The Routledge Handbook of Ecolinguistics*. s. 437–443. New York: Routledge.
- Foucault, Michel 2010: Seksuaalisuuden historia. Helsinki: Gaudeamus.
- Garrard, Greg 2012: *Ecocriticism*. Abingdon: Routledge.
- Gavriely-Nuri, Dalia 2012: Cultural approach to CDA. *Critical Discourse Studies* 2012 (1) s. 77–85.
- Goatly, Andrew 2017: Lexicogrammar and Ecolinguistics. – Fill, Alwin F. ; Penz, Hermine (toim.): *The Routledge Handbook of Ecolinguistics*. s. 227–248. New York: Routledge.
- Halldorf, Peter 1993: *Koskematon maa: nykyajan pyhiinvaeltajan matka juurilleen*. Helsinki: Karas-sana.
- Haanpää, Minni & Rantala, Outi (toim.) 2010: Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – Ulkomaalaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa. Metsähallitus.
- Haanpää, Minni 2010: Vieraskirjat luontomatka- ja palveluiden kehittämisen välineenä. – Haanpää, Minni & Rantala, Outi (toim.): *Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – Ulkomaalaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa*. s. 58–59. Metsähallitus.
- Haapala, Arto 2000: Luonnon kauneus ja rumuus. – Haapala, Arto & Oksanen, Markku (toim.): *Arvot ja luonnon arvottaminen*. s. 55–67. Helsinki: Yliopistopaino.
- Haila, Yrjö 2003: Mitä ihmisillä on oikeus tehdä luonnolle? . – Haila, Yrjö & Lähde, Ville (toim.): *Ympäristöpolitiikka: Mikä ympäristö, kenen politiikka*. s. 198–201. Tampere: Vastapaino.
- 2004a: *Retkeilyn rikkaus: Luonto ympäristöhuolen aikakaudella*. Helsinki: Kustannus Oy Taide.
- 2004b: Luonto on tullut jäädäkseen. – Saarikangas, Kirsi, Mäenpää, Pasi, Sarantola-Weiss, Minni & Kolbe, Laura (toim.): *Suomen kulttuurihistoria 4 : Koti, kylä, kaupunki*. s. 75–85. Helsinki: Tammi.
- Haila, Yrjö & Lähde, Ville 2003: Luonnon poliittisuus: Mikä on uutta?. – Haila, Yrjö & Lähde, Ville (toim.): *Luonnon politiikka*. s. 7–36. Tampere: Vastapaino.
- Häkkinen, Kaisa 2012: Kielitiede. – Lummaa, Karoliina, Rönkä, Mia & Vuorisalo, Timo (toim.): *Monitieteinen ympäristöntutkimus*. s. 73–78. Helsinki: Gaudeamus.
- Hall, Stuart 1997: *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Lontoo: Sage.
- Halliday, M. A. K. 2001 [1990]: The new ways of meaning: The challenge to applied linguistics. – Fill, Alwin & Mühlhäuser, Peter (toim.): *The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology, and Environment*. s. 175–202. Lontoo: Continuum.
- Haraway, Donna 2003: Manifesti kyborgeille: tiede, teknologia ja sosialistinen feminismi 1980-luvulla. – Haila, Yrjö & Lähde, Ville (toim.): *Luonnon politiikka*. s. 205–265. Tampere: Vastapaino.

- Heikkinen, Vesa 1999: *Ideologinen merkitys: Kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2012: Diskurssi. – Heikkinen, Vesa, Voutilainen, Eero, Lauerma, Petri, Tiililä, Ulla & Lounela, Mikko (toim.): *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*. s. 94–99. Helsinki: Gaudeamus.
- Helsingin Sanomat 2016: *Porojen tehotuotanto on ympäristöriski*. – <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-20000-921486.html>. 23.4.2018.
- Helsingin Sanomat 2018: *Muovia on merissä kohta jopa enemmän kuin kalaa, ja osa siitä päätyy ruoka-aineisiin – HS:n grafiikat kertovat, mitä se tarkoittaa eläimille ja ihmisille*. – <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005523945.html>. 29.3.2019.
- Herlin, Ilona 2012: Katse kieleen ja ympäristöön. – *Kielikuvia* 2012 (2) s. 3–17.
- Holma, Petteri & Pyykkö, Risto 2006: *Kairanviemä: kirjailija A. E. Järvisen elämä*. Helsinki: Otava.
- Humppi, Manu 2014: *Kammit ja autiotuvat: Lapin kairojen kulttuuriperintö*. Jyväskylä: Kirjakaari Oy.
- Jokela, Suvi & Räsänen, Elli 2010: Kartta, kompassi ja kirves – asiakkaan osallisuus Urho Kekkosen kansallispuistossa. – Haanpää, Minni & Rantala, Outi (toim.): *Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – Ulkomaalaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa*. s. 29–45. Metsähallitus.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suominen, Eero 2016: Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. – Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suominen, Eero (toim.): *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. s. 25–50. Tampere: Vastapaino.
- Kalastajan Savukoski 2019: *Savukosken kalastushistoriaa*. – <http://www.savukosket.fi/kalastajan-savukoski/savukosken-kalastushistoriaa/>. 3.4.2019.
- Kalliokoski, Jyrki 2006: Tekstilajin taju ja toisella kielellä kirjoittaminen. – Mäntynen, Anne, Shore, Susanna & Solin, Anna (toim.): *Genre – tekstilaji*. s. 240–265. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kivi, Aleksis 2003 [1870]: *Seitsemän veljestä*. Helsinki: Otava.
- Klemettinen, Riina 2011: Ei mennyt niin kuin Strömsössä. – *Kielikello* 2011 (1) – <https://www.kielikello.fi/-ei-mennyt-niin-kuin-stromsossa>. 20.2.2019.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. – <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80> 21.4.2019.
- Kuortti, Joel, Mäntynen, Anne & Pietikäinen, Sari 2008: Kielen rakennustelineillä: kielellisen ja yhteiskunnallisen käänteen merkitys. – *Tiedotustutkimus* 31 (3) s. 25–37.
- Laaksonen, Jouni & Partanen, Seppo J. 2003: *Autiotuvat: Pohjois-Suomen tuvat ja tarinat*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Laaksonen, Jouni & Ahola, Joel 2013: *Retkeilijän autiotuvat: tiedot, taustat, tunnelmat*. Helsinki: Karttakeskus Oy.
- Lahti, Erkki 1991: Mitä on luonto- ja eräkirjallisuus. – *Kirjastolehti* 1991 (2). Helsinki: Suomen kirjastoseura.
- Lahtinen, Toni 2012: Kirjallisuudentutkimus. – Lummaa, Karoliina, Rönkä, Mia & Vuorisalo, Timo (toim.): *Monitieteinen ympäristöntutkimus*. s. 79–84. Helsinki: Gaudeamus.
- Lahtinen, Toni & Lehtimäki, Markku 2008: Johdatus ekokriittiseen kirjallisuudentutkimukseen. – Lahtinen, Toni & Lehtimäki, Markku (toim.): *Äänekäs kevät: ekokriittinen kirjallisuudentutkimus*. s. 7–29. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lassila, Pertti 2000: *Runoilija ja rumpali*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2011: *Metsän autuus: luonto suomalaisessa kirjallisuudessa 1700-1950*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Laurén, Kirsi 2006: *Suo - sisulla ja sydämellä: suomalaisten suokokemukset ja -kertomukset kulttuurisen luontosuhteen ilmentäjinä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leppänen, Marko & Pajunen, Adela 2017: *Terveysmetsä – tunnista ja koe elvyttävä luonto*. Helsinki: Gummerus.
- Littunen, Kaisa & Lähde, Ville 2003: Ihmisen ympäristösuhteen monimuotoisuus. – Haila, Yrjö & Lähde, Ville (toim.): *Ympäristöpolitiikka: Mikä ympäristö, kenen politiikka*. s. 227–234. Tampere: Vastapaino.
- Luonnonvarakeskus 2019: *Porolaitumet*. – <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/maatalous-ja-maaseutu/porotalous/porolaitumet/>. 3.4.2019.
- Luukka, Minna-Riitta 2000: Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen taustaoletukset. – Sajavaara, Kari & Piirainen-Marsh, Arja (toim.): *Kieli, diskurssi & yhteisö*. s. 133–160. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Lähde, Ville 2005: Luonnonkatastrofin luonto. – *niin & näin* 2005 (1) s. 31–35.
- 2012: Luontokäsitysten tarkastelun ongelmia. – Lummaa, Karoliina, Rönkä, Mia & Vuorisalo, Timo (toim.): *Monitieteinen ympäristöntutkimus*. s. 97–111. Helsinki: Gaudeamus.
- Maanmittauslaitos 2019: <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>. 23.4.2019.
- Maaseudun Tulevaisuus 2017: *Hirvituhot ja niistä saatavat korvaukset muodostavat järjettömän ikiliikkujan*. – <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/puheenaiheet/mielipide/hirvituhot-ja-niista-saatavat-korvaukset-muodostavat-jarjettoman-ikiliikkujan-1.190244>. 4.4.2019.
- 2018: *Pedon tappamasta porosta maksetaan 2 200 euron korvaus – luontokirjailija väittää, että poroja syötetään pedoille*. – <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/ymparisto/artikkeli-1.324547>. 4.4.2019.
- Macdonald, Myra 2003: *Exploring Media Discourse*. Lontoo: Arnold.

- Majuri, Ruut 2016: *Luonnon diskursiivinen rakentuminen luontomatkailusivustoilla*. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.
- Mannonen, Anu 2010: *Luontosuhde: Viisi kertomusta*. Kuhmo: Funi.
- Mäntynen, Anne 2006: Näkökulmia tekstin ja tekstilajin rakenteeseen. – Mäntynen, Anne, Shore, Susanna & Solin, Anna (toim.): *Genre – tekstilaji*. s. 42–71. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Maslow, Abraham H. 1962: *Toward a psychology of being*. Princeton, N.J.: Van Nostrand.
- Mauranen, Anna 1993: *Cultural differences in academic rhetoric: a textlinguistic study*. Väitöskirja. University of Birmingham.
- McDonald, Matthew G., Wearing, Stephen & Ponting, Jess 2009: The nature of peak experience in wilderness. – *The Humanistic Psychologist* 2009 (4) s. 370–385.
- Metsähallitus 2018a: *Monenlaisia tupia retkeilijöiden majoitukseen*. – <http://www.luontoon.fi/tuvat>. 25.1.2018.
- 2018b: *Itä-Lapin tuvat*. – <http://www.luontoon.fi/tuvat/ita-lappi>. 25.1.2018.
- 2018c: *Ohjeita tupien käyttäjille*. – <http://www.luontoon.fi/tuvat/tupatyypit/ohjeitaautiotupa>. 25.1.2018.
- 2018d: *Urho Kekkonen kansallispuiston luonto*. – <http://www.luontoon.fi/urhokekkonenkansallispuisto/luonto>. 3.10.2018.
- 2018e: *Urho Kekkonen kansallispuisto*. – <http://www.luontoon.fi/urhokekkonenkansallispuisto>. 3.10.2018.
- 2018f: *Urho Kekkonen kansallispuiston historia*. – <http://www.luontoon.fi/urhokekkonenkansallispuisto/historia>. 3.10.2018.
- 2018g: *Urho Kekkonen kansallispuiston nähtävyydet*. – <http://www.luontoon.fi/urhokekkonenkansallispuisto/nahtavyudet>. 3.10.2018.
- 2018h: *Kansallispuistojen, valtion retkeilyalueiden ja muiden virkistyskäyttöisiksi merkittävimpien Metsähallituksen hallinnoimien suojelualueiden ja retkeilykohteiden käyntimäärät vuonna 2017*. – <http://www.metsa.fi/documents/10739/3335805/kayntimaarat2017.pdf/d4414a36-b10d-428c-aa90-c5b50f25e4e5>. 3.10.2018.
- 2018i: *Urho Kekkonen kansallispuiston aktiviteetit*. – <http://www.luontoon.fi/urhokekkonenkansallispuisto/aktiviteetit>. 3.10.2018.
- Metsäkeskus 2018: *Hirvieläinvahinkoarviot 2014-2018*. – <http://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=f4d4b614cbf5433fa676b1bdba92018d>. 4.4.2019.
- Mikkonen, Jukka 2014: Vähäsen metsäkokemuksen estetiikasta. – *niin & näin* 2014 (3) s. 94–106.
- Mäkilä, Kimmo 2006: *Ydinaseiden diskurssit ja niiden muutokset Helsingin Sanomissa ja New York Timesissa 1945-1998*. Lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.
- Nikkilä, Annukka & Pitkämäki, Silja 2010: Ainutlaatuinen kokemus vai jokapäiväistä elämää? Kulutuskokemuksia Urho Kekkonen kansallispuistossa. – Haanpää, Minni & Rantala, Outi (toim.): *Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – Ulkomaalaiset matkailijat Urho Kekkonen kansallispuistossa*. s. 16–28. Metsähallitus.
- Oksanen, Markku 2012: *Ympäristöetiikan perusteet. Luonne, historia ja käsitteet*. Helsinki: Gaudeamus.
- Ollila, Tiina 2018: *Halal-lihaa ja näkymätön kuolema – tekstintutkimus Suomessa vuonna 2016 julkaistuista teurastamiseen liittyvistä julkisista teksteistä*. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos.
- Paasilinna, Arto 2011 [1975]: *Jäniksen vuosi*. Helsinki: Gummerus.
- Paasonen, Susanna 2010: Sukupuoli ja representaatio. – Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.): *Käsikirja sukupuoleen* s. 39–49. Tampere: Vastapaino.
- Paavi Franciscus 2015: *Paavi Franciscuksen kiertokirje: LAUDATO SI': (Ole ylistetty) yhteisen kotimme hoitamisesta*. Helsinki: Katolinen tiedotuskeskus.
- Pälli, Pekka 2003: *Ihmisyryhmä diskurssissa ja diskurssina*. Väitöskirja. Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- Pietarinen, Juhani 1987: Ihminen ja metsä: neljä perusasennetta. – *Silva Fennica* 21(4) s. 323–331.
- 2000: *Ihmislähtöiset luontoarvot ja luonnon omat arvot*. – Haapala, Arto & Oksanen, Markku (toim.): *Arvot ja luonnon arvottaminen*. s. 25–37. Helsinki: Yliopistopaino.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, Sari 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Sajavaara, Kari & Piirainen-Marsh, Arja (toim.): *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 191–217. Jyväskylä: Solki.
- Pitkänen, Pirkko 1996: Luonnonmukaisuudesta luonnon välineellistämiseen. – Vilkkä, Leena & Pitkänen, Pirkko (toim.): *Ihmisen suhde luontoon: Luonnon arvottamisen filosofiaa*. s. 7–28. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Raasakka, Ninni 2018: sähköposti. 19.2.2018.
- Remes, Liisa 2006: Diskurssianalyysin toteuttaminen: kolme näkökulmaa. – Metsämuuronen, Jari (toim.): *Laadullisen tutkimuksen käsikirja* s. 288–374. Helsinki: International Methelp.
- Richardson, Michael 2001: *The Experience of Culture: Culture and the Natural World*. Lontoo: Sage.
- Salminen, Jenni 2012: *IHMISEN JA LUONNON SUHDE: 5. ja 6. luokan maantiedon ja biologian sekä fysiikan ja kemian oppikirjojen kielellisten valintojen tarkastelua*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisen kielten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

- Sapir, Edward 2001 [1912]: *Language and Environment*. – Fill, Alwin & Mühlhäuser, Peter (toim.): *The Ecolinguistics Reader : Language, Ecology, and Environment* s. 13–23. Lontoo: Continuum.
- Schultz, Beth 1992: *Language and the natural environment*. – Fill, Alwin & Mühlhäuser, Peter (toim.): *The Ecolinguistics Reader : Language, Ecology, and Environment* s. 109–114. Lontoo: Continuum.
- Shore, Susanna & Mäntynen, Anne 2006: Johdanto. – Mäntynen, Anne, Shore, Susanna & Solin, Anna (toim.): *Genre – tekstilaji*. s. 9–41. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Simula, Mikko 2012: *Luonnossa liikkumisen kulttuuriset representaatiot – Diskurssianalyysi suomalaisten luonnossa liikkumista käsittelevistä haastatteluista*. Väitöskirja. Department of Sport Sciences. University of Jyväskylä
- Sironen, Esa 1996: *Lauri-poika metsässä häärii. Luonnon kokemisen paradokseista*. – Kotkavirta, Jussi (toim.): *Luonnon luonto: Filosofisia kirjoituksia luonnon käsitteestä ja kokemisesta*. s. 115–124. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Snyder, Gary 1990: *Erämaan opetus*. Turku: Savukeidas.
- Sokka, Katariina 2006: *Vieraskirjamerkitöjä Nuuskion ja Linnasaaren kansallispuistoissa sekä Käsivarren erämaassa*. Helsinki. Metsähallitus
- Solin, Anna 2001: *Tracing texts: intertextuality in environmental discourse*. Väitöskirja. Helsingin yliopiston englannin kielen laitos.
- 2006: *Genre ja intertekstuaalisuus*. – Mäntynen, Anne; Shore, Susanna & Solin, Anna (toim.): *Genre – tekstilaji*. s. 72–95. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Soper, Kate 1995: *What is nature?: culture, politics and the non-human*. Oxford: Blackwell.
- Steffensen, Sune Vork & Fill, Alwin 2014: *Ecolinguistics: the state of the art and future horizons*. – *Language Sciences*. 2014 (1) s. 6–25.
- Stibbe, Arran 2010: *Ecolinguistics and Globalization*. – Coupland, Nikolas (toim.): *The handbook of language and globalization*. s. 406–425. Chichester: Wiley-Blackwell.
- 2014: *An Ecolinguistic Approach to Critical Discourse Studies*. – *Critical Discourse Studies*. 11 (1) s. 117–128.
- 2015: *Ecolinguistics – language, ecology and the stories we live by*. Lontoo: Routledge.
- 2017: *Positive Discourse Analysis Rethinking Human Ecological Relationships*. – Fill, Alwin F.; Penz, Hermine (toim.): *The Routledge Handbook of Ecolinguistics*. s. 165–178. New York: Routledge.
- Taavitsainen, Irma 2006: *Genredynamiikkaa aikaperspektiivissä*. – Mäntynen, Anne, Shore, Susanna & Solin, Anna (toim.): *Genre – tekstilaji*. s. 266–282. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tuomela, Pauliina 2017: *Tuotantoeläinten hyvinvoinnin rakentuminen lihanjalostajien vastuullisuusviestinnässä*. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos.
- Tuulentie, Seija 2002: *Tunturin tuolle puolen: autenttisten luontoelämysten jäljillä*. – Jarkko Saarinen (toim.): *Teollisuutta, taloutta vai jotakin muuta?* Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Uusi testamentti 1992: *Raamattu: Uusi testamentti*. Helsinki: Suomen piipiseura.
- Vainikkala, Erkki 2012: *Kulttuurintutkimus*. – Heikkinen, Vesa; Voutilainen, Eero; Lauerma, Petri; Tiilikä, Ulla & Lounela, Mikko (toim.): *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 94–99. Tallinna: Gaudeamus.
- Vilkka, Leena 1998: *Oikeutta luonnolle: ympäristöfilosofia, eläin ja yhteiskunta*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Virsikirja 2019: *30 Maa on niin kaunis*. – <https://virsikirja.fi/virsi-30-maa-on-niin-kaunis>. 22.4.2019
- van Dijk, Teun A. 1993: *Principles of critical discourse analysis*. – *Discourse & Society* 4 s. 249–283.
- 2011: *Introduction: The Study of Discourse*. – van Dijk, Teun A. (toim.): *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. s. 1–7. Lontoo: Sage.
- van Leeuwen, Theo & Kress, Gunther 2001: *Discourse semiotics*. – van Dijk, Teun A. (toim.): *Discourse Studies – A Multidisciplinary Introduction*. s. 107–142. Lontoo: Sage.
- Varis, Markku 2003: *Ikävä erätön ilta – Suomalainen eräkirjallisuus*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VISK = Hakulinen, Auli, Vilkuna, Maria, Korhonen, Riitta, Koivisto, Vesa, Heinonen, Tarja Riitta & Alho, Irja 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://scripta.kotus.fi/visk> 21.4.2019.
- Vuorisalo, Timo 2012: Johdanto. – Lummaa, Karoliina, Rönkä, Mia & Vuorisalo, Timo (toim.): *Monitieteinen ympäristöntutkimus*. s. 27–32. Helsinki: Gaudeamus.
- Willamo, Risto 2004: *Luonto ja ei luonto*. – Cantell, Hannele (toim.): *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. s. 32–35. Juva: WS Bookwell Oy.
- Williams, Raymond 2003: *Luontokäsitykset*. – Haila, Yrjö & Lähde, Ville (toim.): *Luonnon politiikka*. s. 37–66. Tampere: Vastapaino.
- Wodak, Ruth & Meyer, Michael 2001: *Methods of critical discourse analysis*. Lontoo: Sage.
- Yle 2015a: *Tutkimus: Maapallolla käynnissä uusi sukupuuvaalto – "Tilanne hämmästyttävän paha"*. – <https://yle.fi/uutiset/3-8090679>. 29.3.2019.
- Yle 2015b: *Katso ja lue Sipilän puhe tästä kokonaisuudessaan*. – <https://yle.fi/uutiset/3-8311098> 29.3.2019.
- Yle 2018: *Wanhan ajan "Facebook": Autiotupien vieraskirjat*. – <https://yle.fi/uutiset/3-5566249>. 26.1.2018.

Zhou, Wenjuan 2017. Ecolinguistics: Towards a New Harmony. *Language Sciences* 2017 (62) s. 124–138.

Aineistolähteet:

ANTERI AUTIOTUPA 25.3.2015–2.4.2017

HAMMASKURU AUTIOTUPA 28.6.2011–27.2.2014

HÄRKÄVAARA AUTIOTUPA 11.9.2001–20.10.2012

HIRVASHAUTA AUTIOTUPA 7.7.2010–25.10.2014

JYRKKÄVAARA AUTIOTUPA 17.3.2015–10.10.2016

KARAPULJU 10.3.2009–28.7.2016

KÄREKEOJA 2007–2012

Kiertämäjärvi autiotupa 04/2011–07/2015

LANKOJÄRVI AUTIOTUPA 7.8.2015–16.2.2017

LUIROJÄRVI AUTIOTUPA 25.12.2014–17.7.2016

MANTOSELKÄ AUTIOTUPA 27.3.2004–2.12.2011

NALTIOJOKI AUTIOTUPA 27.3.2004–28.12.2011

PEURASELKÄ AUTIOTUPA 5.3.2009–12.12.2011

PORTTIKOSKI 3.2.2014–18.9.2015

RAJAN KÄMPPÄ 3.2.2014–1.9.2016

SUOMUNRUOKTU AUTIOTUPA 06/2016–09/2017

TUIKUKURU AUTIOTUPA 31.8.11–3.3.13

VIERIHARJU 4.4.2010–28.8.2014